

LAPORAN TAHUNAN 2020

Rakan Kongsi Kemajuan awda di Sepanjang Perjalanan 2020

Mengenai Kami

BIBD, bank terbesar dan institusi kewangan Islam ulung di Negara Brunei Darussalam telah ditubuhkan pada tahun 2005 melalui penggabungan Islamic Bank of Brunei dan Islamic Development Bank of Brunei. Sebagai sebuah institusi kewangan yang diiktiraf di peringkat antarabangsa, BIBD ditadbir mengikut amalan terbaik global di bawah bimbingan Lembaga Pengarah. BIBD komited untuk memenuhi keperluan pelanggan kami dari segenap lapisan masyarakat melalui inovasi perkhidmatan, produk dan teknologi yang berterusan.

BIBD ialah sebuah Bank untuk rakyat Brunei yang dibina oleh rakyat Brunei. Etos kami mengungkap dengan sempurna keseluruhan intipati perbankan Islam. Kami menyediakan perkhidmatan dan penyelesaian kewangan yang bijak, selamat dan praktikal kepada pelanggan kami tanpa mengira kaum atau anutan agama, yang pada dasarnya mendukung cita-cita masyarakat Brunei. Pengalaman beroperasi sebagai sebuah Bank yang memahami aspirasi dan budaya Negara Brunei Darussalam secara tulus telah memberikan inspirasi dan membolehkan kami untuk terus berinovasi dalam menawarkan penyelesaian yang paling sesuai dengan keperluan semua pelanggan kami.

ISI KANDUNGAN

01 Gambaran Keseluruhan 04

- Visi, Misi dan Nilai-Nilai 05
- Berjiwa Brunei 07
- Pernyataan Pengerusi 08
- Prakata Pengarah Urusan 14
- Warga Kami 21

02 Tadbir Urus Korporat 41

- Laporan Tadbir Urus Korporat
(Bagi Tahun Kewangan Yang Berakhir
Pada 31 Disember 2020) 42
- Badan Penasihat Syariah 72

03 Ulasan Tahun 2020 75

- Ringkasan Aktiviti BIBD 76
- Sorotan Kewangan Kumpulan 77
- Penghargaan dan Pengiktirafan 78

04 Berkhidmat Untuk Negara 79

- COVID-19 Bersama-sama Meratakan
Lengkungan 80
- Meraikan Warisan Kita 82
- Mengongsikan Rezeki Kami 83

05 Berkhidmat Untuk Industri 85

- Bantuan COVID 86
- Meningkatkan Kesedaran mengenai
Perbankan Islam 87
- Memperkenalkan Produk Pelaburan
Patuh Syarak ke Pasaran Tempatan 88
- Pameran MSME 89

06 Berkhidmat Untuk Pelanggan 90

- Memangkin Masyarakat Tanpa Tunai 91
- Memenuhi Aspirasi Awda 93

07 Berkhidmat Untuk Masyarakat 94

- Memperkasa Belia 95
- Melabur dalam Pemimpin Masa Depan 97
- Memupuk Keusahawanan 98
- Landasan Bagi Aktiviti Kemasyarakatan 99

08 Berkhidmat Untuk Kakitangan 101

- Berkhidmat Untuk Kakitangan Kami 102
- Menggalakkan Penglibatan Pekerja 103

09 Ulasan Perniagaan 105

- Kumpulan Perbankan Runcit 106
- Kumpulan Perbankan Korporat 109
- Perbendaharaan dan Pasaran Global 112
- BIBD Securities 114

10 Sokongan Perniagaan 117

- Pejabat Ketua Pegawai Operasi 118
- Kumpulan Kewangan dan Strategi 124
- Bahagian Sumber Manusia dan Modal Insan 126
- Pejabat Ketua Pegawai Pemasaran 132
- Bahagian Syariah 135
- Bahagian Perhubungan Kerajaan
dan Projek Khas 137

Gambaran Keseluruhan

"BIBD ialah sebuah Bank untuk rakyat Brunei yang dibina oleh rakyat Brunei. Etos kami mengungkap dengan sempurna keseluruhan intipati perbankan Islam. Kami menyediakan perkhidmatan dan penyelesaian kewangan yang bijak, selamat dan praktikal kepada pelanggan kami tanpa mengira kaum atau anutan agama, yang pada dasarnya mendukung cita-cita masyarakat Brunei."

- 1.1 Visi, Misi dan Nilai-Nilai
- 1.2 Berjiwa Brunei
- 1.3 Pernyataan Pengerusi
- 1.4 Prakata Pengarah Urusan
- 1.5 Warga Kami

01

Visi

Berkhidmat kepada Negara Brunei Darussalam sebagai institusi kewangan utamanya melalui solusi Islam

(Institusi Tanda Aras dan Titik Rujukan - Bertanggungjawab bagi penyatuan nilai-nilai Islam, Ekonomi Sebenar dan Kewangan)

Misi

Menjadi Bank Islam Terbaik di Asia-Pasifik

Nilai-nilai

Integriti

Tumpuan kepada Pelanggan

Matlamat Bersepadu

Kecemerlangan

Profil Korporat

BIBD, bank terbesar dan institusi kewangan Islam ulung di Negara Brunei Darussalam telah ditubuhkan pada tahun 2005 melalui penggabungan Islamic Bank of Brunei dan Islamic Development Bank of Brunei. Sebagai sebuah institusi kewangan yang diiktiraf di peringkat antarabangsa, BIBD ditadbir mengikut amalan terbaik global di bawah bimbingan Lembaga Pengarah. BIBD komited untuk memenuhi keperluan pelanggan kami dari segenap lapisan masyarakat melalui inovasi perkhidmatan, produk dan teknologi yang berterusan.

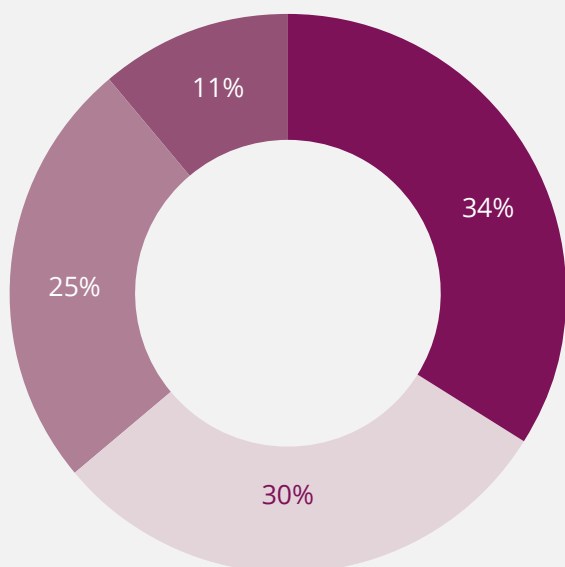
Sebagai bank Islam ulung dan penyedia perkhidmatan kewangan terbesar di Negara Brunei Darussalam, dengan lebih 1000 warga kerja dan aset bernilai B\$9.7 bilion, kami berbangga dapat menawarkan perkhidmatan kepada lebih 216,000 pelanggan, yang terdiri daripada pelanggan retail, korporat dan antarabangsa.

Beribu pejabat di Bandar Seri Begawan, BIBD mempunyai lapan belas cawangan di lokasi strategik di empat daerah di Negara Brunei Darussalam serta rangkaian ATM terbesar di negara ini, dan menyediakan perkhidmatan kepada lebih daripada satu perempat penduduk Negara Brunei Darussalam. Lokasi BIBD yang terdapat di seluruh negara membolehkan kami memiliki pusat hubungan terbesar di negara yang juga menyediakan kemudahan perbualan mudah-alih digital (digital mobile chat), dan menawarkan kemudahan penyelesaian seperti perbankan internet dan mudah alih kepada pelanggan kami.

BIBD adalah satu-satunya bank di negara ini yang menawarkan perkhidmatan kepada semua segmen pasaran di perbankan pelanggan. Dengan tumpuan utama kepada inovasi dan kecemerlangan, BIBD telah diiktiraf untuk keunggulan perkhidmatan pelanggannya dan keupayaan untuk menyampaikan nilai terbaik kepada semua pihak berkepentingan secara konsisten. Hasil kerja keras, usaha dan komitmen yang berterusan daripada warga kerja BIBD telah membolehkan kami memberikan perkhidmatan yang lancar dan berinovatif kepada pelanggan, serta memastikan bahawa pengalaman perbankan mereka bersama kami adalah unik dan terbaik dalam kelasnya.

Sejak bermulanya perjalanan transformasi kami, BIBD telah mencapai beberapa kemajuan besar dari segi kebolehannya. Ini termasuk peningkatan dalam keseluruhan penyampaian perkhidmatan dan reka bentuk cawangan yang menggambarkan kanvas visual Islam Brunei Darussalam. Identiti tersendiri ini telah membezakan BIBD daripada institusi kewangan lain di Brunei Darussalam, serta menetapkan penanda aras perkhidmatan “Berjiwa Brunei” secara tulen. Gabungan kesemua usaha ini meletakkan BIBD di kedudukan yang lebih kukuh untuk menyedari aspirasinya dan terus maju di arena tempatan dan antarabangsa.

Pemegang Saham

- Khazanah Satu Sdn Bhd
- Salam Investments Limited
- Yayasan Sultan Haji Hassanal Bolkiah
- Lebih dari 6,000 orang pelabur warga Brunei

Berjiwa Brunei

BIBD ialah sebuah Bank untuk rakyat Brunei yang dibina oleh rakyat Brunei. Etos kami mengungkap dengan sempurna keseluruhan intipati perbankan Islam. Kami menyediakan perkhidmatan dan penyelesaian kewangan yang bijak, selamat dan praktikal kepada pelanggan kami tanpa mengira kaum atau anutan agama, yang pada dasarnya mendukung cita-cita masyarakat Brunei. Pengalaman beroperasi sebagai sebuah Bank yang memahami aspirasi dan budaya Negara Brunei Darussalam secara tulus telah memberikan inspirasi dan membolehkan kami untuk terus berinovasi dalam menawarkan penyelesaian yang paling sesuai dengan keperluan semua pelanggan kami.

Tadbir Urus

BIBD komited kepada tadbir urus korporat yang ketat dan dikawal sepenuhnya oleh prinsip dan peraturan yang ditetapkan oleh Autoriti Monetari Brunei Darussalam (AMBD), Lembaga Penyeliaan Kewangan Syariah Negara (LPKS) dan Akta Syarikat Penggal 39. Bank ini mempunyai kawalan dalaman dan pengurusan risiko yang kukuh mengikut piawaian antarabangsa, terutamanya dalam amalan-amalan kewangan, syariah dan risiko.

Anak-Anak Syarikat dan Syarikat Bersekutu Yang Aktif

BIBD At-Tamwil Bhd

Sebuah anak syarikat milik penuh, terutamanya mengendalikan peruntukan kemudahan sewa-beli Islam.

BIBD Securities Sdn Bhd

Sebuah anak syarikat milik penuh yang menawarkan produk pengurusan kewangan Islam dan perkhidmatan broker bagi saham BIBD tempatan dan sekuriti asing yang tersenarai di pasaran saham Kuala Lumpur dan Singapura.

Syarikat Takaful Brunei Darussalam (Syarikat Bersekutu)

Menyediakan perkhidmatan Takaful Am dan Keluarga melalui anak-anak syarikatnya: Takaful Brunei Am dan Takaful Brunei Keluarga.

BIBD (Timur Tengah) Terhad

Anak syarikat hak milik penuh BIBD dan entiti yang dikawal selia oleh Dubai Financial Services Authority (DFSA) untuk menyediakan perkhidmatan kewangan Islam termasuk pengaturan pelaburan; menyediakan khidmat nasihat mengenai produk-produk kewangan; pengaturan kredit dan menyediakan khidmat nasihat mengenai kredit.

“

Melalui pendekatan 'Whole of Nation' dan dengan kerjasama yang kukuh bersama pihak-pihak berkepentingan dari sektor awam dan swasta, Kumpulan BIBD akan terus komited dalam mengusahakan kerjasama yang bermanfaat bagi negara, industri, pelanggan-pelanggan kami serta masyarakat.

”

Yang Berhormat Dato Seri Setia
Dr Awang Haji Mohd Amin Liew bin Abdullah
Pengerusi Lembaga Pengarah/Pengarah Bebas

**Pernyataan
Pengerusi**

Pemegang Saham Yang Dihormati,

**Bismillah HirRahman NirRahim,
Assalamualaikum Warahmatullahi Wabarakatuh,**

Alhamdulillah, sukacita ingin saya rakamkan rasa syukur atas segala pencapaian dan kemajuan yang dicapai pada tahun 2020 serta peranan penting yang dimainkan oleh Kumpulan Bank Islam Brunei Darussalam (BIBD) tahun lepas; tahun tatkala negara kita dan seluruh dunia dilanda krisis kesihatan yang memberi impak yang sangat kuat kepada ekonomi dan keseluruhan masyarakat.

Walaupun berdepan dengan cabaran wabak COVID-19 dan harga minyak yang menurun, Kumpulan mempamerkan daya tahan yang mampan dan berjaya merekodkan tahun yang cemerlang.

Prestasi keseluruhan yang memberangsangkan ini berjaya dicapai melalui pelaksanaan strategi yang diselaraskan oleh seluruh Kumpulan BIBD di bawah bimbingan dan kepimpinan Lembaga Pengarah dan Badan Penasihat Syariah BIBD.

Sebuah institusi kewangan yang sentiasa berkembang

Pembelian saham dari Fajr Capital Limited pada awal tahun 2020 oleh Agensi Pelaburan Brunei (BIA) adalah salah satu lagi tonggak sejarah yang menjadikan BIBD sebagai sebuah institusi kewangan dan organisasi perniagaan yang dimiliki sepenuhnya oleh Brunei. Bagi pihak ahli Lembaga Pengarah dan Kumpulan Syarikat BIBD, saya ingin mengambil kesempatan ini untuk mengucapkan ribuan terima kasih kepada Fajr Capital Limited di atas sokongan mereka dalam mengembangkan dan menjadikan BIBD sebagai sebuah institusi kewangan Brunei yang unggul.

Sebagai sebuah institusi kewangan Brunei yang unggul dengan lebih daripada 99% tenaga kerja tempatan, Kumpulan BIBD telah menjadi sebuah institusi penanda aras yang sentiasa memberikan rumusan perbankan yang inovatif dan sentiasa prihatin kepada keperluan pelanggan kami.

In Shaa Allah, melalui kedudukan yang kukuh ini, kami akan sentiasa terus membangun dan membina kejayaan di Brunei dan luar negara.

Pertumbuhan Kumpulan BIBD yang mengalakkan ketika pandemik

Penularan wabak COVID-19 dan ketegangan geopolitik telah mengakibatkan penurunan harga minyak global yang meluas. Sejak penurunan meruncing pada April 2020, harga minyak telah kembali meningkat – didokong oleh pengurangan pengeluaran oleh Pertubuhan Negara-Negara Pengeksport Petroleum (OPEC).

Walau bagaimanapun, dengan keadaan pandemik COVID-19 yang masih membantut pertumbuhan ekonomi global, kami menjangkakan keadaan yang mencabar untuk harga minyak pulih ke tahap asal sebelum pandemik.

Di saat keadaan perekonomian global dan serantau terjejas oleh pandemik COVID-19, Brunei tetap teguh dan mampu mencatatkan pertumbuhan positif di beberapa sektor.

Sektor perbankan terus mengekalkan kedudukan modal yang kukuh dan kecairan yang tinggi sementara kualiti aset juga bertambah baik dengan penurunan nisbah Pembiayaan yang Tertunggak (NPF) kepada 2.5%.

Memandangkan cabaran COVID-19 pada keseluruhan tahun 2020, kami menjangkakan akan ada sedikit penurunan kepada pendapatan, namun Kumpulan BIBD masih dapat merekodkan keuntungan yang memberangsangkan.

Pada tahun 2020, Kumpulan telah berjaya mencapai pendapatan sebanyak B\$329 juta dengan keuntungan bersih sebanyak B\$136 juta, manakala jumlah aset Kumpulan kekal kukuh dengan B\$9.7 billion.

Kami juga telah mencapai Pulangan Ekuiti (ROE) yang kukuh bagi pemegang saham kami pada kadar 10.7%, sekaligus mempertingkatkan hasil pulangan dan nilai kepada pemegang saham kami.

Kumpulan juga berupaya mengekalkan nisbah kecukupan modal (CAR) pada 20%, jauh lebih tinggi daripada kadar minima 10% yang ditetapkan oleh badan pengawal selia – yang membolehkan kami untuk mengekalkan kedudukan modal yang teguh demi untuk menyokong pelaksanaan strategi kami.

Sepanjang tahun yang mencabar ini, Kumpulan BIBD lebih berhati-hati dalam menilai sebarang penyertaan bagi perniagaan kami, dan mengutamakan pengurusan risiko yang mantap untuk mengekalkan pertumbuhan yang stabil.

Prestasi ekonomi Brunei yang kukuh tat kala pandemik dan persekitaran ekonomi yang mencabar

Walaupun berdepan dengan persekitaran ekonomi global dan serantau yang mencabar, ekonomi negara Brunei telah berjaya meningkat pada kadar sebanyak 1.2% di tahun 2020.

Sektor kewangan adalah antara penyumbang utama pertumbuhan sektor bukan minyak dan gas di tahun 2020.

Di tahun 2020, Autoriti Monetari Brunei Darussalam (AMBD) melaporkan bahawa sektor kewangan mencatatkan jumlah nilai aset sebanyak B\$18.3 bilion, di mana B\$11.4 bilion dipegang oleh sektor kewangan Islam. Sektor perbankan mewakili bahagian terbesar sektor kewangan iaitu 62.4%.

Kerajaan Baginda Sultan dan Yang Di-Pertuan Negara Brunei Darussalam akan terus mempelbagaikan usaha untuk mewujudkan aliran pendapatan alternatif bagi mengurangkan kebergantungan pada pengeluaran minyak dan gas serta mengurangkan risiko masa depan ke atas ekonomi.

Seperti negara-negara lain, institusi perbankan di negara ini memainkan peranan penting dalam usaha mempelbagaikan ekonomi Brunei dan *In Shaa Allah*, Kumpulan BIBD akan sentiasa memainkan peranannya dalam menyokong pertumbuhan ekonomi negara ini di masa akan datang.

Rakan Kongsi Kemajuan untuk Wawasan Brunei 2035

Kumpulan BIBD sangat berbangga dengan peranannya sebagai 'Rakan Kongsi Kemajuan' bagi pelbagai usaha untuk perkembangan ekonomi dan sosial di negara ini. Ini terbukti melalui penyelarasan usaha kami dengan Wawasan 2035 Kerajaan Baginda Sultan dan Yang Di-Pertuan Negara Brunei Darussalam dan juga dari usaha-usaha kami dalam menyokong perkembangan ekonomi Brunei yang dinamik dan berdaya tahan.

Melalui pendekatan '*Whole of Nation*' dan dengan kerjasama yang kukuh bersama pihak-pihak berkepentingan dari sektor awam dan swasta, Kumpulan BIBD akan terus komited dalam mengusahakan kerjasama yang bermanfaat bagi negara, industri, pelanggan-pelanggan kami serta masyarakat.

Berkhidmat untuk negara dalam keadaan yang mencabar

Dalam menghadapi cabaran yang belum pernah terjadi sebelumnya, Alhamdulillah, BIBD dapat mempamerkan semangat 'Berjiwa Brunei' kami. Kumpulan BIBD bekerjasama dengan AMBD dan melalui pertubuhan perbankan dalam menyokong industri tempatan dan melindungi sektor pekerjaan ketika penularan wabak ini. Kami memainkan peranan utama dalam menyokong pakej bantuan ekonomi kolektif yang berjumlah B\$250 juta yang diumumkan oleh Kementerian Kewangan dan Ekonomi.

Untuk memastikan kesihatan dan keselamatan para pelanggan, pekerja dan orang ramai, Kumpulan juga menyebar-maklum dan menerapkan berbagai langkah keselamatan yang bertujuan untuk mengurangkan risiko COVID-19 dan mencegah penyebaran virus.

Melalui kempen Go! kami, kami menggalakkan pelanggan kami untuk *Go Cashless* dan *Go Digital* dengan melakukan keperluan perbankan mereka melalui kaedah secara digital. Kempen ini bertujuan untuk mengurangkan jumlah pelanggan di cawangan kami dan mendorong mereka untuk memanfaatkan pelbagai perkhidmatan digital dan mengurangkan transaksi secara tunai melalui rangkaian perkhidmatan BIBD NEXGEN.

Di bawah bimbingan Badan Penasihat Syariah, BIBD turut menyalurkan Dana Mashalat Umum dalam menyokong usaha pihak Kerajaan dalam memerangi pandemik di Negara Brunei Darussalam.

Kami juga memanfaatkan platform digital kami dengan memberi kemudahan pembayaran bagi sumbangan orang ramai kepada Tabung Kebangsaan *COVID-19 Relief Fund* melalui BIBD QuickPay atau pemindahan dana, di mana kedua-dua kaedah dapat dilakukan tanpa perlu pergi ke cawangan secara fizikal. Alhamdulillah, sehingga Julai 2020, Tabung Kebangsaan *COVID-19 Relief Fund* telah mengumpulkan sumbangan berjumlah B\$14.5 juta.

Menyedari bahawa kejayaan kami dalam meratakan lengkungan wabak hanya akan dapat dilakukan dengan usaha bersepadu, BIBD juga membantu meningkatkan kesedaran di kalangan masyarakat mengenai pentingnya melakukan tanggungjawab sosial dan sama-sama mempromosikan maklumat mengenai langkah pencegahan terhadap COVID-19 melalui media sosial, radio, TV dan media cetak.

Berkhidmat untuk industri: Menyokong Pelan Pembangunan Sektor Kewangan 2016-2025

AMBD dalam Pelan Pembangunan Sektor Kewangan 2016-2025 menginginkan sektor kewangan lebih inovatif dan responsif terhadap perubahan trend kerana sektor ini memainkan peranan penting dalam ekonomi negara.

Pada tahun 2020, kami memperluaskan jangkauan ekosistem digital kami melalui kerjasama dengan pelbagai agensi dan institusi kerajaan. Kami meneruskan inisiatif '*Cashless Campus*' kami, dengan usaha kerjasama bersama Universiti Islam Sultan Sharif Ali (UNISSA), yang membolehkan pelajar dan vendor melakukan pembayaran tanpa tunai melalui BIBD QuickPay dan Progresif Pay, yang dikuasakan oleh platform BIBD NEXGEN.

Orang ramai juga dapat menggunakan BIBD QuickPay untuk menyumbang kepada masjid-masjid atau Tabung Dana Bagi Pembinaan Masjid melalui kerjasama kami dengan Kementerian Hal Ehwal Ugama, dan juga untuk membayar perkhidmatan dan kemudahan kesihatan di bawah Kementerian Kesihatan.

Sebagai sebahagian daripada sumbangan kami kepada industri perkhidmatan kewangan secara umum, dan khususnya kepada sektor Perbankan dan Kewangan Islam, kami juga melancarkan koleksi terpilih resolusi Badan Penasihat Syariah, yang memberikan gambaran tentang cara-cara konsep Syariah diterapkan dalam produk dan perkhidmatan yang ditawarkan oleh BIBD - dan menyumbang kepada kemajuan pengetahuan industri.

Pada tahun ini, BIBD Securities telah melancarkan dua produk dana patuh Syarak yang telah dilancarkan untuk memberikan pilihan kepada pelanggan kami dan menyokong matlamat AMBD dalam meningkatkan tahap celik kewangan di negara ini.

Keaktifan BIBD dalam bidang ini menandakan komitmen bank ini untuk menjadi 'Rakan Kongsi Kemajuan' melalui sokongan berterusan terhadap Kerajaan Kebawah Duli Yang Maha Mulia Paduka Seri Baginda Sultan dan Yang Di-Pertuan Negara Brunei Darussalam untuk mencapai inisiatif-inisiatif strategik utama yang akan memberi manfaat kepada negara.

Berkhidmat kepada masyarakat melalui 'Whole of Nation approach'

Sebagai 'Rakan Kongsi Kemajuan', BIBD juga telah banyak melaksanakan inisiatif-inisiatif tanggungjawab sosial korporat (CSR) bagi meneruskan usaha kami dalam membantu dan memberikan khidmat kepada masyarakat.

Pada tahun ini, kami menganjurkan acara *BIBD Youth Empowerment Summit* (BIBD YES!) demi untuk menyokong titah Kebawah Duli Yang Mulia Sultan dan Yang Di-Pertuan Negara Brunei Darussalam pada Tahun Baru 2020 iaitu untuk meningkatkan kerjasama antara industri dan institusi pendidikan dan memastikan para belia dan graduan tempatan dilengkapi dengan kemahiran yang diperlukan untuk memajukan ekonomi di masa depan.

Melalui sidang kemuncak ini, kami berharap dapat menyediakan platform bagi para belia untuk belajar dari role model dari dalam dan luar negara, serta memberi peluang untuk membina hubungan, belajar dan berinteraksi dengan para peneraju industri tempatan.

Kami berasa sangat berbesar hati dengan keberangkatan Duli Yang Teramat Mulia Paduka Seri Pengiran Muda 'Abdul Mateen ibni Kebawah Duli Yang Maha Mulia Paduka Seri Baginda Sultan Haji Hassanah Bolkiah Mu'izzadin Waddaulah pada majlis tersebut. Sokongan dan minat Duli Yang Teramat Mulia terhadap peranan belia untuk membentuk pemimpin masa depan adalah tindakan yang memberi kesan yang pasti akan memberi inspirasi kepada belia kita untuk menjadi generasi yang mendokong kemajuan sambil terus berpegang-teguh pada nilai-nilai Melayu Islam Beraja (MIB).

Komitmen kami dalam memperkasa belia-belia dan memastikan pemimpin masa depan diberikan peluang untuk berjaya juga diteruskan melalui programme BIBD ALAF (Menyokong Pembelajaran Sepanjang Hayat untuk Masa Depan Berwawasan). Program tersebut pada masa ini menaja seramai 243 pelajar dari sekolah rendah, menengah dan institusi pendidikan tinggi di dalam dan luar negara. Saya berasa gembira untuk mengongsikan satu lagi pencapaian di mana seorang penuntut ALAF pengambilan kedua programme ini telah menjadi penuntut ALAF pertama untuk belajar di United Kingdom.

Ketika sekolah-sekolah di Brunei beralih ke pembelajaran dalam talian atau sekolah secara maya untuk mengawal risiko wabak COVID-19 di negara ini, bantuan telah diberikan kepada pelajar-pelajar BIBD ALAF, di mana keperluan pendidikan maya mereka disediakan oleh Bank serta pihak berkepentingan seperti Progresif untuk memastikan mereka tidak akan ketinggalan atau tercicir dalam pembelajaran mereka.

In Shaa Allah, kami berharap dapat mengekalkan kerjasama jangka panjang kami dengan Kementerian Hal Ehwal Ugama (MORA) dan Kementerian Pendidikan (MOE) serta syarikat tempatan dan orang ramai dalam memastikan kesinambungan program ALAF akan mencapai objektif Wawasan Brunei 2035.

Dalam banyak hal yang kita hadapi, disetiap kesulitan juga mampu dijadikan sebagai peluang untuk terus berkembang dan maju. Di tengah kemelut penularan COVID-19, BIBD juga melancarkan inisiatif CSR terbaru kami, '*Community for Brunei*'. Melalui pendekatan '*Whole of Nation*', kami bekerjasama dengan agensi kerajaan dan perusahaan start-up tempatan seperti Think Axis, The Collective, Alicia Newn, dan perusahaan logistik tempatan, untuk melancarkan pasaran e-dagang atau *virtual marketplace* yang bertujuan untuk membantu perusahaan kecil dan sederhana yang terkesan oleh COVID-19.

Platform '*Community for Brunei*' yang memanfaatkan teknologi untuk menyatu-padukan masyarakat dan menyediakan eko-sistem dalam talian yang dilengkapi platform pembayaran bersepadu adalah sebahagian daripada usaha kami untuk menggalakkan masyarakat ke arah digital yang dikuasakan oleh ekonomi tanpa tunai, sejajar dengan sokongan BIBD terhadap Pelan Induk Ekonomi Digital 2025.

Usaha ini merupakan manifestasi komitmen kami untuk menyumbang kepada masyarakat. Seperti kata pepatah – "Bersatu kita teguh, bercerai kita roboh". Kami sangat menghargai perkongsian strategik dan kerjasama yang dilakukan dengan kedua-dua agensi kerajaan dan swasta disaat seluruh pihak di dalam negara bekerjasama ke arah merealisasikan Wawasan Brunei 2035.

Meningkatkan penanda aras kami untuk menjadi bank Islam terbaik di Asia Pasifik

Sepanjang tahun lalu, kami mengukuhkan kedudukan kami dan terus meningkatkan kualiti dalam usaha misi kami untuk menjadi **Bank Islam Terbaik di Asia-Pasifik**.

BIBD telah mengekalkan penarafan A- oleh S&P Global, kekal sejak tahun 2015, dengan mengambil kira kedudukan modal Bank yang kuat, *deposit base* yang berpelbagai, serta kecairan yang tinggi walaupun berhadapan dengan pandemik COVID-19.

BIBD juga berjaya mempertahankan pensijilan ISO9001: 2015 kami untuk tahun 2020 setelah selesainya pengauditan pada bulan November 2020. Ini adalah bukti komitmen BIBD untuk memberikan pengalaman pelanggan yang tiada tandingan, walaupun berdepan dengan krisis COVID-19, dan seterusnya mencerminkan kedudukan BIBD sebagai sebuah institusi kewangan tempatan yang dapat berdiri setara dengan penanda aras global.

Kumpulan juga berjaya memenangi beberapa anugerah terkemuka seperti 'Bank of the Year 2020' oleh The Banker – anugerah yang dianggap sebagai piawaian tertinggi bagi kecemerlangan perbankan. Pengurusan BIBD juga meraih 'CEO Terbaik 2020 - Brunei' yang dianugerahkan oleh CEO Monthly, sebuah majalah perniagaan antarabangsa yang terkemuka.

Ini mencerminkan kepakaran dan kekuatan pasukan pengurusan dan bagaimana sebagai satu pasukan, Kumpulan BIBD dapat mengatasi sebarang kesulitan dengan kecekalan dan silaturrahim yang jitu.

BIBD sekali lagi dinobatkan oleh The Asian Banker sebagai Bank Runcit Terbaik di Brunei, mempertahankan gelaran tersebut selama lapan tahun berturut-turut, serta anugerah Bank Kukuh mengikut 'Balance Sheet', sementara Global Finance Magazine juga menakrifkan BIBD sebagai Bank Paling Selamat di Brunei.

Anugerah dan pengiktirafan berkenaan merupakan bukti komitmen kami untuk memastikan perlaksanaan amalan perniagaan yang baik berasaskan pengurusan korporat yang kukuh, akan menerajui dan membawa kami selangkah lebih dekat kepada objektif kami untuk menjadi **Bank Islam Terbaik di Asia-Pasifik**.

Penghargaan

Saya berbesar hati dalam menjalankan tugas sebagai Pengerusi sebuah institusi yang amat progresif dan bersama Ahli-Ahli Lembaga Pengarah BIBD yang lain, saya amat teruja untuk terus memimpin institusi ini ke arah kejayaan dan pencapaian yang lebih cemerlang, pada tahun-tahun akan datang.

Saya juga ingin merakamkan ucapan terima kasih kepada Ahli-Ahli Lembaga Pengarah BIBD dan Badan Penasihat Syariah atas segala bimbingan, sokongan dan sumbangan mereka dalam mencatat kejayaan demi kejayaan bagi jangka panjang sebagai institusi kewangan yang ulung di Brunei Darussalam.

Saya bagi pihak Ahli-Ahli Lembaga Pengarah juga ingin mengucapkan tahniah kepada Yang Mulia Mubashar Khokhar, Pengarah Urusan dan Ketua Pegawai Eksekutif, dan kepada pihak pengurusan atas komitmen bersepadu mereka dalam menjana keputusan cemerlang serta melaksanakan strategi BIBD dengan jayanya.

Bagi pihak Lembaga Pengarah, penghargaan ikhlas juga kami sampaikan kepada semua kakitangan atas dedikasi dan komitmen dan sumbangan padu mereka untuk

mencapai kecemerlangan, yang mana kesemua ini telah memperkukuh lagi kedudukan BIBD sebagai kumpulan syarikat kewangan terulung di negara ini.

Ucapan terima kasih dan penghargaan ikhlas juga saya khususkan kepada kerajaan Kebawah Duli Yang Maha Mulia Paduka Seri Baginda Sultan dan Yang Di-Pertuan Brunei Darussalam, Kementerian Kewangan dan Ekonomi, pemegang-pemegang saham yang dihormati, dan pengawal selia yang berkemahiran tinggi atas sokongan dan bimbingan berterusan mereka.

Kami tetap komited dengan wawasan untuk menerajui BIBD sebagai sebuah Bank pilihan pelanggan kami, dan dengan limpah kurnia Allah Subhanahu Wataala, kami akan terus menyumbang kepada pelanggan, pemegang saham, masyarakat dan negara kami dengan ikhlas dan penuh iltizam.

Sumbangan-sumbangan BIBD menandakan komitmen bank ini sebagai Rakan Kongsi Kemajuan melalui sokongan berterusan kepada Kerajaan Kebawah Duli Yang Maha Mulia Paduka Seri Baginda Sultan dan Yang Di-Pertuan Negara Brunei Darussalam untuk mencapai inisiatif strategik utama yang akan memberi manfaat kepada negara secara keseluruhan.

***Wabillahi Taufik Walhidayah Wassalamu 'Alaikum
Warahmatullah Hi Wabarakatuh***

**Yang Berhormat Dato Seri Setia
Dr Awang Haji Mohd Amin Liew bin Abdullah**
Menteri di Pejabat Perdana Menteri dan
Menteri Kewangan dan Ekonomi II ,
Pengerusi Lembaga Pengarah
Bank Islam Brunei Darussalam & Anak-anak Syarikat

“

Strategi kami semasa kemuncak pandemik ini adalah untuk kekal berhemat dan bersifat selektif dalam penyertaan dan komitmen perniagaan kami, yang seterusnya membolehkan kami mengekalkan keuntungan dan kestabilan. Kami juga mengekalkan fokus kami dalam menyumbang kepada masyarakat dan kepada negara sebanyak mungkin, terutama sekali pada masa-masa yang mencabar.”

Yang Mulia Mubashar Khokhar
Pengarah Urusan dan Ketua Pegawai Eksekutif
Bank Islam Brunei Darussalam

Prakata
Pengarah Urusan

Para Pemegang Saham yang Dihormati,

Bismillah HirRahman NirRahim.

Assalamualaikum Warahmatullahi Wabarakatuh.

2020 merupakan tahun yang mencabar berikutan krisis COVID-19 yang tidak pernah berlaku sebelum ini dan telah banyak mengubah status quo dengan ketara sekali. Alhamdulillah, apabila meninjau kembali pada tahun yang unik dan mencabar ini, saya berasa gembira melaporkan satu lagi tahun yang telah membuahkan hasil yang baik untuk BIBD dan anak syarikatnya, bukan saja dari segi operasi perniagaan tetapi juga produktiviti, pencapaian dan sumbangan keseluruhan kami kepada ekonomi dan masyarakat di Negara Brunei Darussalam.

Pada awal tahun 2020, Agensi Pelaburan Brunei telah berjaya memperoleh saham dari bahagian Fajr Capital, iaitu sebanyak 29.73 peratus di dalam BIBD. Ini telah menjadikan BIBD sebuah entiti perniagaan yang dimiliki sepenuhnya oleh Brunei dan memberi isyarat kesediaan kami untuk perjalanan transformasi kepada fasa yang seterusnya.

Transformasi BIBD setakat ini telah memberikan manfaat kepada para pelanggan, pemegang saham dan kakitangan kami dan telah menyumbang dengan ketara kepada pertumbuhan perniagaan tempatan dan penyediaan pekerjaan di Brunei. Kami ingin mengambil kesempatan ini untuk mengucapkan terima kasih kepada Fajr Capital atas sumbangan dan perkongsian mereka dan kami berharap dapat mencapai pertumbuhan dan kejayaan yang mampan ke arah matlamat kami untuk menjadi 'Bank Islam Terbaik di Asia Pasifik'.

Sebuah Organisasi Yang Mantap Dan Berdaya Tahan Di Masa Yang Mencabar

Dengan berbesar hati dan rasa berbangga dengan semangat warga BIBD untuk mengatasi cabaran, saya berasa gembira dan amat bersyukur untuk mengongsikan pencapaian kami yang menggalakkan walaupun tatkala ekonomi global terjejas teruk oleh krisis pandemik yang genting.

Secara keseluruhan, Kumpulan mencatatkan pendapatan sebanyak B\$329 juta yang kebanyakannya diperolehi daripada pembiayaan, pajakan dan aktiviti pelaburan kami yang membantu mencatatkan keuntungan bersih sebanyak B\$136 juta.

Kami juga berjaya mengekalkan jumlah aset yang kukuh pada B\$9.7 bilion.

Jumlah Nisbah Kecukupan Modal bagi Kumpulan adalah pada kadar 20.0 peratus yang mencerminkan keupayaan kami untuk mengekalkan kedudukan modal yang berdaya tahan untuk melaksanakan strategi terbaik kami.

BIBD sentiasa konsisten untuk mengekalkan keperluan lebih dari keperluan minima pengawal-seliaan iaitu 10 peratus yang ditetapkan oleh Autoriti Monetari Brunei Darussalam (AMBD).

Strategi kami semasa kemuncak pandemik ini adalah untuk kekal berhemat dan bersifat selektif dalam penyertaan dan komitmen perniagaan kami, yang seterusnya membolehkan kami mengekalkan keuntungan dan kestabilan. Kami juga mengekalkan fokus kami dalam menyumbang kepada masyarakat dan kepada negara sebanyak mungkin, terutama sekali pada masa-masa yang mencabar.

Tadbir urus yang kukuh, amalan dan proses pengurusan risiko yang mantap juga membolehkan kami memaksimumkan pulangan kami kepada para pemegang saham dan pelanggan sambil memastikan kualiti aset kami kekal kukuh.

Meratakan Lengkungan

Apabila COVID-19 disahkan tersebar di negara ini, salah satu kepentingan utama Kumpulan adalah memastikan kami bersedia untuk menangani keadaan tersebut. Kami melaksanakan beberapa strategi utama sepanjang tahun, untuk menangani kesan COVID-19 dan seterusnya mengurangkan risikonya.

BIBD mengaktifkan Protokol Pengurusan Krisis kami iaitu '**ANCHOR-SUSTAIN-PROTECT**' dan membentuk Pasukan Tindakan COVID-19 yang khusus, terdiri daripada ahli-ahli Forum Kepimpinan (LF) terpilih.

Pelan Kelangsungan Perniagaan (BCP) telah diaktifkan, untuk memastikan operasi perniagaan tidak akan terjejas walaupun berdepan dengan suasana ketidakpastian. Tapak BCP di Mentiri segera diaktifkan, dengan tapak BCP kedua ditubuhkan untuk mengurangkan lagi risiko COVID-19. Secara keseluruhan, lebih dari 150 kakitangan kami telah dikerahkan untuk beroperasi di tapak BCP bagi tempoh selama lebih tiga bulan, sehingga ancaman pandemik berkurang.

Kami juga menyedari betapa pentingnya jalur perhubungan yang cepat dan kukuh untuk memastikan semua orang dilindungi daripada COVID-19. Komunikasi pertama kami yang disasarkan kepada kakitangan bermula seawal bulan Februari, untuk membudayakan mereka mengenai

langkah-langkah yang sesuai bagi mengurangkan risiko penyebaran virus. Kami juga menghubungi pelanggan kami, melalui media sosial dan melalui surat peribadi, untuk menyampaikan pelan tindakan kami, dan bagi meyakinkan para pelanggan bahawa BIBD siap berdiri teguh dalam komitmen kami untuk menyokong keperluan mereka.

Apabila kes COVID-19 tempatan pertama diumumkan, Bank bertindak dengan cepat dan tegas untuk melindungi kakitangan dan pelanggan kami. Penanda penjarakan sosial telah dipasang di semua cawangan, perkhidmatan pembasmi kuman diatur di semua premis dan kakitangan BIBD dinasihatkan untuk mengurangkan hubungan dengan pihak luar seboleh mungkin. Di samping itu, dasar Bekerja Dari Rumah telah disiapkan dan seterusnya dilaksanakan dengan cekap bagi memastikan pekerja yang berisiko dan terdedah dapat bekerja dengan selamat dari rumah.

BIBD bekerjasama rapat dengan Kementerian Kewangan dan Ekonomi, pengawal selia kami AMBD serta Persatuan Bank-Bank Brunei (BAB) untuk menawarkan pakej bantuan ekonomi kolektif bernilai B\$250 juta. Pakej ini termasuk pengecualian yuran untuk pemindahan dana antara bank, penangguhan pembayaran utama, penstrukturan semula kemudahan dan penukaran kad kredit kepada pembiayaan peribadi atau Pelan Pembayaran Mudah (EPP). Pihak Bank juga bekerja keras untuk menampung permintaan pelanggan kami dan di mana terdapat keperluan untuk perundingan, pasukan ini bersedia untuk menyokong pelanggan kami.

Kami juga meneruskan usaha kami dalam menyokong pelan bagi memerangi COVID-19 dengan memberi sumbangan kepada Tabung Bantuan Kebangsaan COVID-19, yang diperolehi daripada Dana Maslahat Awam, yang diuruskan oleh BIBD selaras dengan garis panduan Badan Penasihat Syariah. Sumbangan tersebut adalah untuk pembelian 5,000 jalur pergelangan tangan digital, 6 mesin pernafasan dan 21 katil elektrik untuk Pusat Pengasingan Kebangsaan. Sumbangan sebegini, bersama-sama dengan Syarikat Berkaitan dengan Kerajaan (GLC) yang lain, dan masyarakat secara umumnya, telah membantu Kementerian Kesihatan untuk mengurangkan jumlah kes-kes COVID-19 di negara ini, dan memberi jaminan keselamatan dan keselesaan kepada masyarakat.

Semua inisiatif ini menunjukkan semangat 'Berjiwa Brunei' kami dan BIBD berbangga kerana dapat banyak menyumbang dalam memerangi wabak COVID-19, untuk menstabilkan perniagaan kami dan terus tetap menyokong ekonomi tempatan dan masyarakat, kita secara amnya.

Perintis Digital Dalam Menghadapi COVID-19

Penularan wabak ini mendorong Kumpulan untuk bekerja lebih bersepadu untuk terus berada di landasan yang teratur dan memastikan kami memenuhi sasaran tahunan kami. Sepanjang tahun 2020, kami telah menjalankan pelbagai inisiatif dan program untuk memacu pertumbuhan Bank dan anak syarikatnya dalam mewujudkan lebih banyak peluang penglibatan bersama masyarakat kita.

Memanfaatkan data yang tersedia kepada BIBD, Kumpulan Transformasi mula berusaha ke arah mewujudkan Kemudahan *Data Warehouse* bagi seluruh Kumpulan yang dijangka siap pada tahun 2021. Sebagai projek teras yang akan menyumbang kepada sasaran masa depan kumpulan, masih terdapat potensi besar untuk mengumpul data proprietari kemudian menyusun, menganalisa dan memberi gambaran untuk membantu organisasi menghasilkan data yang boleh dilaksanakan, yang disokong dengan wawasan perniagaan.

COVID-19 juga secara tidak langsung telah mempercepatkan usaha pendigitalan negara dengan BIBD berada di barisan hadapan – untuk pelanggan dan kakitangan kami. Adalah dijangkakan bahawa dalam masa yang terdekat, teknologi bukan lagi pembeza tetapi pemboleh.

Melalui perkhidmatan NEXGEN kami, kadar penembusan digital kami pada masa ini berada pada kira-kira 68%, dengan lebih 18.4 juta transaksi runcit direkodkan pada tahun 2020. Komitmen kami terhadap digital adalah sebahagian daripada DNA kami, dan kami meneruskan usaha kami untuk menyokong Ekonomi Digital dengan secara aktif mempromosikan inisiatif perbankan tanpa cawangan kami.

Pelaksanaan kempen *Go Cashless!* dan *Go Digital!* membawa kepada meningkatnya transaksi dalam talian dan digital apabila BIBD berusaha membantu negara 'meratakan lengkungan'.

Kami terus mempelopori ruang digital dengan pengenalan e-Duit Raya melalui aplikasi BIBD NEXGEN Wallet. Perkhidmatan ini membolehkan pengguna aplikasi menerima dan menghantar wang tunai secara digital hanya dengan mengimbas kod QR - di mana BIBD menjadi bank pertama di Brunei untuk melancarkan perkhidmatan sedemikian. Sebagai bank yang Berjiwa Brunei, kami di BIBD menyedari kepentingan tradisi Hari Raya dan ingin mencari jalan untuk memastikan bahawa tradisi ini dapat diteruskan, walaupun negara sedang mengamalkan penjarakan fizikal. Rakan-rakan dan keluarga dapat memberi 'paket hijau' secara digital melalui aplikasi dan kami berharap pada masa

akan datang, ciri ini akan diperluaskan sebagai 'QR Peribadi' yang membolehkan pemindahan tunai untuk menyemai lagi tabiat digital.

Aktiviti Perniagaan Kami Pada Tahun 2020

Sebagai sebahagian daripada usaha berterusan kami untuk menyediakan kepelbagaian produk dan perkhidmatan, terutamanya produk-produk pelaburan di Brunei, BIBD Securities Sdn Bhd, mengadakan acara dua hari berturut-turut sempena pelancaran dana pelaburan Franklin Templeton. Acara ini bertujuan untuk memperkenalkan dana baru dan berkongsi prospek pasaran kepada bakal pelabur dan pelanggan serta mewujudkan kesedaran mengenai manfaat pelaburan jangka panjang. Ini akan menjadi permulaan banyak lagi tawaran dengan perkongsian BIBD dengan syarikat pelaburan dan pengurus dana yang terkenal di dunia, untuk memastikan BIBD kekal sebagai Bank pilihan untuk semua keperluan pelanggan kami.

BIBD juga mengambil bahagian dalam *Borneo Bulletin Yearbook MSME Festival* yang menunjukkan komitmen kami membangunkan syarikat tempatan dan menyokong usaha nasional untuk meningkatkan inisiatif dan program berkaitan Perusahaan Mikro, Kecil dan Sederhana (PMKS) dan memperkasakan mereka melalui penyelesaian perniagaan digital yang mantap dan komprehensif. Antara perusahaan start-up yang mengambil bahagian ialah kohort terkini ibu-ibu program BIBD SEED dan peserta BIBD Catalyst.

Kami juga menganugerahkan hadiah utama bernilai B\$250,000 kepada seorang pemenang bertuah di kemuncak kempen BIBD Aspirasi 2. Apabila kami memulakan perjalanan ini dua tahun yang lalu, kami ingin menanamkan budaya menyimpan di kalangan pelanggan kami melalui penyediaan cara yang mudah untuk menabung secara konsisten.

Alhamdulillah, sambutan yang amat positif terhadap kempen ini menunjukkan bahawa pelanggan program ini memahami penjimatan dapat memberi ganjaran kewangan. Meskipun berhadapan pandemik, bilangan pelanggan Aspirasi telah meningkat dua kali ganda sejak kempen dilancarkan, di mana deposit simpanan meningkat dengan ketara dan deposit BIBD Aspirasi, yang kini berada pada edisi ketiganya, meningkat sebanyak 136%. Kita berharap dapat melihat trend ini berterusan dengan lebih banyak penjimatan dalam kalangan rakyat negara ini.

Kami juga menandakan satu lagi peristiwa penting dengan pembukaan semula cawangan Temburong, yang telah

ditetapkan sebagai Cawangan Warisan kami. Pembukaan semula cawangan ini mengetengahkan komitmen berterusan BIBD kepada masyarakat setempat, untuk memastikan semua lapisan masyarakat dapat mengakses pelbagai produk dan perkhidmatan yang ditawarkan oleh BIBD tanpa mengira lokasi - satu lagi inisiatif yang menunjukkan semangat kami sebagai bank 'Berjiwa Brunei'.

Memperkasakan Aset Manusia Kita Di Tengah Krisis Kesihatan Global

Di sebalik cabaran COVID-19 pada tahun 2020, BIBD tetap komited untuk menyokong merealisasikan Wawasan Brunei 2035 dalam menghasilkan pemimpin tempatan dan membina tenaga kerja yang berkualiti tinggi.

Untuk memastikan pembangunan berterusan kakitangan kami di tengah-tengah pandemik ini, Bahagian Sumber Manusia dan Modal Insan (HRHCD) BIBD menyesuaikan diri dengan keadaan dengan menggalakkan lebih banyak inisiatif pembelajaran secara maya.

Di samping itu, sepanjang tahun lepas, kakitangan dan rakan sekerja kami berjaya menyesuaikan diri dengan norma baru untuk memaksimumkan penggunaan teknologi untuk mengadakan perbincangan dan mesyuarat melalui alat persidangan video dalam talian seperti Microsoft Teams dan Zoom. BIBD juga mampu menjalankan beberapa siri mesyuarat lembaga pengarah dan interaksi dengan kakitangan melalui persidangan video. Ianya terbukti bermakna bagi kakitangan kerana jangkauan itu memberi mereka peluang untuk berkongsi kemajuan mereka.

Pekerja juga diberikan akses kepada program pembelajaran dalam talian yang memberi tumpuan kepada topik-topik seperti transformasi digital, kecerdasan buatan dan automasi proses robotik (RPA) yang semakin relevan dan penting dalam era Revolusi Industri 4.0.

Meskipun menghadapi pelbagai cabaran, BIBD mencatatkan bilangan hari pembelajaran yang lebih tinggi berbanding tahun-tahun sebelumnya.

Setakat ini, BIBD juga merupakan satu-satunya institusi kewangan di negara ini yang disahkan dalam kesiapsediaan dalam menangani dan bertindak balas terhadap situasi yang berkaitan dengan penularan jangkitan wabak COVID-19 ataupun '*COVID-19 Workplace Ready*'. Seramai 10 orang kakitangan Bank menamatkan latihan yang dikendalikan oleh Persatuan Bulan Sabit Merah Brunei (BRC) - yang memberikan mereka pengetahuan dan kemahiran untuk bertindak balas terhadap isu-isu yang melibatkan COVID-19 di tempat kerja. Modul latihan ini adalah selaras dengan

piawaian yang disediakan oleh Pertubuhan Kesihatan Sedunia (WHO) yang mematuhi fakta dan Prosedur Operasi Standard Garis Panduan WHO dan Pusat Rujukan Pertolongan Cemas Global (GFARC).

BIBD akan terus melabur dalam usaha untuk membangunkan tenaga kerja yang cemerlang. Sebagai Rakan Kongsi Kemajuan untuk Brunei, BIBD sedia komited untuk membina asas kejayaan Brunei melalui rakyatnya.

Penglibatan Masyarakat

Di BIBD, kami amat percaya dalam menyumbang kepada masyarakat dan mewujudkan lebih banyak peluang penglibatan dengan masyarakat kita. Salah satu inisiatif terbesar kami pada tahun 2020 ialah penganjuran Sidang Kemuncak Pemerikasaan Belia BIBD atau BIBD YES!

Sidang kemuncak yang dilancarkan oleh Yang Teramat Mulia Paduka Seri Duli Pengiran Muda 'Abdul Mateen adalah salah satu contoh dedikasi dan komitmen kami dalam memainkan peranan kami sebagai Rakan Kongsi Kemajuan untuk Brunei. Sidang kemuncak itu menyaksikan penyertaan fizikal lebih 300 pelajar dengan lebih 1200 pelajar mengikuti secara maya untuk mendengar perbincangan panel dan penceramah yang mampu mencetuskan kesungguhan belia dan menunjukkan bagaimana mereka boleh memberi impak. Para peserta juga mengambil bahagian dalam larian sejauh 2km yang memberi mereka peluang untuk berbincang dan berkongsi pengalaman dengan panel yang terdiri daripada Menteri-Menteri Kerajaan di acara Makan Malam Penutup BIBD YES!.

Menekankan kepercayaan kami bahawa semua lapisan masyarakat berhak mendapat akses kepada pendidikan, kami mencapai pencapaian penting dengan program Tanggungjawab Sosial Korporat (CSR) kami yang utama, BIBD ALAF (Menyokong Pembelajaran Sepanjang Hayat untuk Masa Depan Berwawasan) yang kini menyokong 243 pelajar kurang berkemampuan. Pada penutup tahun akademik 2020, kami mengadakan acara penghargaan untuk guru-guru dan pendidik yang terlibat dalam program ini. Melalui sokongan yang tidak berbelah-bagi daripada guru-guru ini, BIBD akan terus menyokong pengembangan program ALAF, untuk menyokong kerajaan Kebawah Duli Yang Maha Mulia Paduka Seri Baginda Sultan dalam usaha ke arah Wawasan Brunei 2035.

BIBD juga berbangga bahawa salah seorang pelajar dari kumpulan kedua program BIBD ALAF, menjadi pelajar pertama dari program ini untuk mengikuti program Sarjana Farmasi selama 5 tahun di sebuah universiti terkemuka di United Kingdom. Kami berbangga dapat memainkan

peranan dalam perjalanannya untuk mencapai cita-cita dan In Shaa Allah, mengubah perjalanan masa depannya.

Begitu juga dengan BIBD SEED, sebuah program khas untuk memperkasa ibu-ibu yang kurang berkemampuan, yang terus menjana momentum setiap tahun. Pada tahun 2020, kami mengalu-alukan kohort ketiga program ini. Selain diberi peluang menyertai beberapa pasaran *pop-up* yang dianjurkan oleh BIBD, kami amat berbangga melihat peserta-peserta yang mampu memperbanyakkan pelanggan mereka sendiri dan kami berasa optimis bahawa peserta akan mencapai matlamat utama program ini dengan menjadi usahawan yang bebas dari segi kewangan atau *financially independent*, yang dapat menyumbang kepada pertumbuhan ekonomi negara.

Apabila tercetusnya COVID-19, BIBD juga melancarkan satu lagi inisiatif CSR, '*Community for Brunei*', iaitu platform e-dagang bersepadu yang berhasrat untuk membantu perniagaan kecil serta mengetengahkan pelbagai isu sosial dan kebajikan yang penting bagi masyarakat Brunei. Projek ini adalah kerjasama antara Bank, syarikat *start-up* dan syarikat logistik tempatan serta agensi-agensi kerajaan.

Projek pertama *Community for Brunei* ialah 'Community for Covid', satu kaedah derma yang menyediakan maklumat kepada orang ramai mengenai keperluan petugas barisan hadapan di seluruh negara. Orang ramai boleh menyokong petugas barisan hadapan dan pada masa yang sama membantu perniagaan kecil di Brunei dalam tempoh yang mencabar dan mengembangkan keupayaan mereka untuk terus memperoleh pendapatan.

Menerusi platform sama, BIBD turut melancarkan '*Community for Ramadhan*' – 'gerai ramadhan' secara maya untuk orang ramai membeli makanan dan minuman daripada vendor yang biasanya menyertai gerai ramadhan tahunan anjuran Kementerian Hal Ehwal Dalam Negeri dan Kementerian Kebudayaan, Belia dan Sukan. Inisiatif ini membantu masyarakat mengurangkan interaksi fizikal semasa kemuncak pandemik, dan pada masa yang sama membeli persiapan sungkai yang dihantar ke rumah masing-masing menggunakan pembayaran dalam talian yang selamat dan terjamin.

Meningkatkan Landskap Kewangan Islam Tempatan

Sebagai salah satu usaha untuk meningkatkan kesedaran dan kefahaman keseluruhan mengenai Perbankan dan Kewangan Islam di negara ini, BIBD melancarkan buku yang menyusun 53 resolusi Syariah terpilih yang dihasilkan oleh Badan Penasihat Syariah BIBD sejak 1993.

Penerbitan buku ini adalah sebagai panduan dan rujukan penting bagi mereka yang ingin mengetahui perkembangan perbankan dan kewangan Islam di negara ini, terutamanya bagi pihak berkepentingan dalam industri kewangan Islam, termasuk cendekiawan Syariah, ahli akademik, legislatif, penimbang tara, penyelidik dan pelajar yang sedang melanjutkan pelajaran dalam bidang perbankan dan kewangan Islam di peringkat pengajian tinggi.

Penerbitan ini diharap dapat memberi manfaat kepada orang ramai dalam memahami konsep Syariah dan bagaimana ia diintegrasikan ke dalam produk BIBD dan kami berharap inisiatif ini dapat meningkatkan kepercayaan dan sokongan orang ramai terhadap produk dan perkhidmatan yang ditawarkan oleh BIBD.

Penghasilan buku ini merupakan salah satu inisiatif BIBD dalam menyokong aspirasi Kebawah Duli Yang Maha Mulia Paduka Seri Baginda Sultan melalui *AMBD Financial Blueprint* untuk menjadikan Brunei sebagai pusat Kewangan Islam antarabangsa.

Meningkatkan Kerjasama Dengan Kerajaan Dan Rakan Strategik

Kami meneruskan komitmen kami dalam memaksimumkan potensi Bank melalui kerjasama dan perkongsian dengan pihak berkepentingan strategik dan rakan kongsi utama. Ini adalah untuk memastikan kesemua kerjasama dan aktiviti yang dikendalikan oleh Bank dan rakan strategiknya (kerajaan, korporat dan sektor swasta) adalah sejajar dengan Wawasan Brunei 2035.

Satu inisiatif penting dalam bidang ini ialah Program Transformasi '1 Kampung 1 Produk' (1K1P) yang dilaksanakan dengan kerjasama Kementerian Hal Ehwal Dalam Negeri (KHEDN). Program ini merupakan program pemerkasaan keusahawanan yang komprehensif yang dibangunkan oleh BIBD dan menyasarkan peserta 1K1P dari Mukim dan Kampung. Ianya bertujuan untuk melengkapi mereka dengan pengetahuan yang relevan serta kemahiran operasi keusahawanan dan perniagaan.

Kerjasama ini telah membantu KHEDN untuk bergerak lebih dekat ke arah mencapai objektifnya dalam meningkatkan kesedaran dan mempromosikan produk dan perkhidmatan 1K1P yang lebih baik, di pasaran tempatan dengan potensi untuk menembusi pasaran serantau.

BIBD akan terus membina dan mengekalkan hubungan erat dan bekerjasama dengan pihak berpengaruh dan pembuat dasar utama kerajaan, korporat dan badan-badan antarabangsa yang berkaitan untuk mencapai inisiatif strategik dan memajukan bank ke arah misi kami.

Pencapaian Pada Tahun 2020 Dan Masa Depan Yang Cerah

Di sebalik keadaan ekonomi yang tidak menentu disebabkan COVID-19, Kumpulan masih berjaya meraih anugerah dan pengiktirafan utama yang mencerminkan daya tahan dan ketabahan BIBD sebagai sebuah organisasi pada masa yang mencabar.

Alhamdulillah, kami berjaya mengekalkan penarafan A- kami dari S&P, penarafan tertinggi antara bank-bank tempatan, yang menunjukkan keteguhan dan kestabilan BIBD.

Pada masa yang sama, selaras dengan visi kami untuk menjadi institusi penanda aras, BIBD telah berjaya mengekalkan pensijilan ISO 9001:2015 bagi tahun 2020, malah memperluaskan skop ke bidang-bidang penting yang lain. Ini melambangkan komitmen kami untuk memberi pengalaman pelanggan yang tiada tandingan, walaupun berhadapan dengan krisis COVID-19. Ia juga mencerminkan kedudukan BIBD sebagai sebuah institusi tempatan yang boleh berdiri sama tinggi dengan tanda aras pencapaian global.

Pada tahun ini, saya dengan sukacitanya berkongsi bahawa BIBD telah dianugerahkan sebagai 'Bank of the Year 2020' oleh The Banker. Anugerah ini telah lama dianggap sebagai standard tertinggi bagi kecemerlangan perbankan. Ianya tidak mungkin dapat dicapai tanpa sokongan dan bimbingan Lembaga Pengarah dan Badan Penasihat Syariah.

BIBD juga dinamakan Bank Paling Selamat di Brunei oleh Global Finance. Serta mampu mengekalkan kedudukan dan status kami sebagai Bank Runcit Terbaik di Brunei untuk tahun ke lapan berturut-turut, seperti yang diiktiraf oleh The Asian Banker.

Apabila situasi bertambah baik berikutan wabak COVID-19, kami di BIBD melihat pelbagai peluang untuk memainkan peranan penting sebagai Rakan Kongsi Kemajuan dalam pembangunan ekonomi negara.

Kami akan terus komited dan melabur dalam kepakaran dan pengetahuan perbankan digital, meningkatkan pelaburan dalam aset manusia BIBD untuk memahami sepenuhnya jangkaan dan keperluan pelanggan kami dan memastikan BIBD kekal memberikan pengalaman pelanggan yang terbaik. Perkhidmatan dan tawaran BIBD meletakkan kami dalam kedudukan yang baik bagi menyokong matlamat dan aspirasi Negara Brunei Darussalam, dan pada masa yang sama mengukuhkan nilai jenama dan kedudukan kami di pasaran tempatan dan serantau.

Dalam meneruskan perjalanan kemajuan dan pertumbuhan kami, In Shaa Allah, bangsa dan rakyat Brunei akan mendapat manfaat daripadanya dalam tahun-tahun yang akan datang.

Penghargaan Kepada Mantan Pemimpin BIBD Dan Mengalu-Alukan Pemimpin Yang Baru

Bagi pihak BIBD, saya ingin menyampaikan penghargaan dan terima kasih yang tulus ikhlas kepada Pengerusi Badan Penasihat Syariah BIBD, Yang Mulia Dato Seri Setia Awang Haji Abdul Aziz bin Orang Kaya Maharaja Lela bin Haji Yusof atas sokongan dan bimbingan beliau yang berterusan kerana sentiasa mendahulukan kepentingan BIBD sambil memastikan penglibatan kami dengan masyarakat terus dipelopori. Kami juga ingin menyampaikan penghargaan kami kepada ahli-ahli Badan Penasihat Syariah BIBD yang lain dan mengucapkan terima kasih atas sumbangan mereka yang amat berharga di sepanjang tempoh perkhidmatan mereka.

Pada masa yang sama, kami ingin mengalu-alukan Pengerusi Badan Penasihat Syariah BIBD yang baru, Yang Mulia Dato Seri Setia Dr Haji Mazanan bin Haji Yusof, Penolong Mufti (Buhuth) di Pejabat Mufti Negara. Kami juga mengalu-alukan ahli-ahli baru Badan Penasihat Syariah yang telah ditubuhkan untuk anak-anak syarikat kami, BIBD Securities dan BIBD At-Tamwil dan berharap kebijaksanaan dan kepakaran mereka akan dapat menyumbang kepada kejayaan BIBD secara berterusan.

Kami teruja dengan prospek yang diwujudkan dari perlantikan baru ini dan yakin bahawa kebijaksanaan dan kepakaran mereka akan terus membina asas yang dibentangkan oleh pemimpin-pemimpin terdahulu. In Shaa Allah, di bawah bimbingan mereka, BIBD akan terus meneraju di barisan hadapan dalam penyediaan rumusan produk dan perkhidmatan yang terbaik untuk para pelanggan dan terus memberi sokongan kepada masyarakat kita.

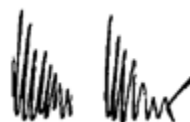
Sebagai Penghargaan

Pencapaian dan kejayaan kami pada tahun 2020 tidak akan dapat tercapai tanpa sokongan dan bimbingan para ahli Lembaga Pengarah dan Badan Penasihat Syariah, serta lapisan pasukan yang kukuh dan berdedikasi. Saya amat berbesar hati dengan kerjasama pasukan ini, dengan sokongan Lembaga Pengarah dan Badan Penasihat Syariah yang terus memberikan kami panduan dalam mengemudi kami untuk mencapai kejayaan yang lebih cemerlang.

Penghargaan tulus ikhlas saya juga dikhususkan kepada Kerajaan Kebawah Duli Yang Maha Mulia Paduka Seri Baginda Sultan dan Yang Di Pertuan Negara Brunei Darussalam, Kementerian Kewangan dan Ekonomi dan pengawal-selia kami yang terus memberi kepercayaan kepada kami dan memberi peluang yang berterusan bagi menyumbang kepada pembangunan industri kewangan tempatan dan ekonomi di Negara Brunei Darussalam.

Dan akhir sekali, penghargaan yang tinggi kepada para pemegang saham dan para pelanggan, di atas kepercayaan dan sokongan mereka yang berterusan. Kami akan sentiasa memastikan bahawa mereka adalah keutamaan kami dan berharap untuk akan terus dapat berkhidmat dengan baik dalam arus matlamat kemajuan yang kami sasarkan untuk menjadi Bank Islam Terbaik di Asia Pasifik.

***Wabillahi Taufik Walhidayah Wassalamu 'Alaikum
Warahmatullah Hi Wabarakatuh***

Yang Mulia Mubashar Khokhar
Pengarah Urusan dan Ketua Pegawai Eksekutif
Bank Islam Brunei Darussalam

Warga Kami

Lembaga Pengarah

**Yang Berhormat Dato
Seri Setia Dr. Awang
Haji Mohd Amin Liew
bin Abdullah**
Pengerusi Lembaga/
Pengarah Bebas

Tarikh Pelantikan: 30 Januari 2018

Tempoh Jawatan sebagai Pengarah: 3 tahun

Kelayakan

- Ahli Penganalisis Kewangan Bertauliah (CFA), Singapura
- PhD dalam Kewangan Korporat, Kolej Imperial, Universiti London
- Ijazah Sarjana dalam Pengurusan, Kolej Imperial, Universiti London
- Sarjana Muda (Kelas Pertama) dalam Sains Komputer dan Statistik, Kolej Queen Mary, Universiti London

Pengalaman Relevan

YB Dato Dr Amin dilantik sebagai Menteri di Pejabat Perdana Menteri dan Menteri Kewangan dan Ekonomi II pada 27 September 2018, dan sebelum itu, beliau memegang jawatan Menteri Kewangan II dari 30 Januari 2018. Sebelum menerima pelantikan tersebut, beliau merupakan Timbalan Menteri Kewangan (Pelaburan) sementara menyandang jawatan Ketua Pegawai Eksekutif Darussalam Assets Sdn Bhd ("DA"), sebuah syarikat pegangan pelaburan yang dimiliki oleh Menteri untuk Koperasi Kewangan, Brunei Darussalam.

Sebelum menyertai DA, beliau memegang beberapa jawatan penting dengan kerajaan Brunei, termasuk dilantik sebagai Setiausaha Tetap Kementerian Kewangan, Setiausaha Tetap Kementerian Industri dan Sumber-sumber Utama dan Pengarah Urusan Agensi Pelaburan Brunei.

Sebelum memegang jawatan dengan kerajaan Brunei, beliau bekerja sebagai seorang usahawan minyak mentah dengan Brunei Shell Petroleum Co Sdn Bhd dalam pertengahan tahun 90an selepas pulang dari United Kingdom di mana beliau bekerja untuk ICI Finance PLC sebagai penganalisis penyelidikan pada akhir tahun 80an/awal 90an.

Keterangan lanjut mengenai Ahli Lembaga Pengarah dan pendedahan lain digariskan dalam Laporan Tadbir Urus Korporat.

**Yang Mulia Awang
Junaidi bin Haji Masri**
Pengarah Bebas

Tarikh Pelantikan: 1 Februari 2010
Tempoh Jawatan sebagai Pengarah: 11 tahun

Kelayakan

- Ijazah Sarjana Muda Sains Komputer dan Pengurusan, Keele University, United Kingdom

Pengalaman Relevan

YM Awang Junaidi ialah Pengarah Urusan Strategic Development Capital Fund sekarang. Sebelum ini beliau memegang jawatan Pengarah Urusan Agensi Pelaburan Brunei (BIA) dan Ketua Pengarah Venture Capital and Strategic Investments, mengendalikan pelaburan BIA secara global. Beliau juga berkhidmat dalam Lembaga Pengarah Fajr Capital sebagai seorang wakil Kerajaan Brunei Darussalam.

Keterangan lanjut mengenai Ahli Lembaga Pengarah dan pendedahan lain digariskan dalam Laporan Tadbir Urus Korporat.

**Yang Mulia Dato Paduka
Iqbal Ahmad Khan**
Pengarah Bebas

Tarikh pelantikan: 1 November 2007
Tempoh Jawatan sebagai Pengarah: 13 tahun

Kelayakan

- Ijazah Sarjana dalam Sains Politik dan Perhubungan Antarabangsa, Universiti Islam Aligarh, India
- Ijazah Sarjana Muda dalam Fizik dan Kimia, Universiti Islam Aligarh, India

Pengalaman Relevan

YM Dato Iqbal ialah Ketua Pegawai Eksekutif Fajr Capital, firma pelaburan Islam terkemuka yang beribu pejabat di Pusat Kewangan Antarabangsa Dubai. Sebelum menyertai Fajr Capital, YM Dato Iqbal ialah pengasas Ketua Pegawai Eksekutif HSBC Amanah, bahagian perkhidmatan kewangan Islam global Kumpulan HSBC. Beliau ialah penyokong lama industri perkhidmatan kewangan Islam, berkhidmat sebagai seorang penasihat kepada inisiatif kerajaan di Brunei Darussalam, Malaysia, Arab Saudi, UAE dan UK.

Beliau ialah penerima beberapa anugerah industri dan global, termasuk Anugerah Diraja Kewangan Islam, anugerah dua kali setahun yang disampaikan oleh Yang DiPertuan Agong Malaysia, Anugerah Negeri "The Most Honourable Order of the Crown of Brunei" dikurniakan Baginda Sultan, Sultan dan Yang Di-Pertuan Negara Brunei Darussalam; dan Anugerah Pencapaian Sepanjang Hayat yang disampaikan oleh Sheikh Mohammed bin Rashid Al Maktoum, Perdana Menteri UAE dan Pemerintah Dubai.

Keterangan lanjut mengenai Ahli Lembaga Pengarah dan pendedahan lain digariskan dalam Laporan Tadbir Urus Korporat.

**Yang Mulia Dr. Jan Hendrik
(Hennie) van Greuning**
Pengarah Bebas

Tarikh Pelantikan: 31 Disember 2010

Tempoh Jawatan sebagai Pengarah: 10 tahun

Kelayakan

- Penganalisis Kewangan Bertauliah (CFA)
- Akauntan Bertauliah, Afrika Selatan dan Kanada
- Ijazah Kedoktoran dalam Sains Perakaunan dan Ekonomi Monetari

Pengalaman Relevan

YM Dr Hennie sebelum ini merupakan Penasihat Kanan dalam Perbendaharaan Bank Dunia, menumpu pada Pengurusan Risiko Operasi dalam bidang Perbendaharaan, serta isu berkaitan Perbankan Islam. Beliau adalah ahli Lembaga FirstRand Limited (sebuah syarikat pegangan Bank yang tersenarai di Afrika Selatan), selama sembilan tahun, sehingga November 2017. Dr Hennie mengajar kelas Sarjana dalam Kewangan di Universiti George Washington selama beberapa tahun dan telah menulis enam edisi penerbitan Bank Dunia mengenai Standard Laporan Kewangan Antarabangsa: Satu Panduan Praktikal. Beliau juga menulis bersama buku tentang risiko perbankan konvensional dan Islam. Hasil penerbitan beliau telah diterjemahkan ke dalam lebih 15 bahasa..

Keterangan lanjut mengenai Ahli Lembaga Pengarah dan pendedahan lain digariskan dalam Laporan Tadbir Urus Korporat.

**Yang Mulia Mubashar
Khokhar**
Pengarah Urusan/Ketua
Pegawai Eksekutif

Tarikh Pelantikan: 30 November 2015

Tempoh Jawatan sebagai Pengarah: 5 tahun

Kelayakan

- Ijazah Sarjana dalam Pentadbiran Perniagaan, Universiti Ohio, Amerika Syarikat
- Ijazah Sarjana Muda dalam Pentadbiran Perniagaan, Universiti Ohio, Amerika Syarikat

Pengalaman Relevan

YM Mubashar pernah menjadi Ketua Pegawai Eksekutif Bank Ajman, sebuah Bank Patuh Syarak yang tersenarai di UAE, dan juga memegang jawatan sebagai Ketua Pegawai Eksekutif Badr Al-Islami/Mashreq Al-Islami, subsidiari milik sepenuhnya Bank Mashreq.

YM Mubashar sebelum ini berkhidmat dalam Lembaga Pengarah Badr Al-Islami dan SAMBA Pakistan Ltd dan memegang jawatan kanan dalam American Express Bank dan Bank Amerika.

Keterangan lanjut mengenai Ahli Lembaga Pengarah dan pendedahan lain digariskan dalam Laporan Tadbir Urus Korporat.

**Yang Mulia Haji Sofian
Mohammad Jani**
Pengarah Bebas

Tarikh Perlantikan: 19 Mac 2020

Tempoh Jawatan sebagai Pengarah: 1 tahun

Kelayakan

- Ijazah Sarjana Muda Ekonomi dan Pengajian Sosial dalam Perakaunan dan Kewangan, Victoria University of Manchester, United Kingdom
- Penganalisis Kewangan Bertauliah (CFA)

Pengalaman Releven

YM Hj Sofian, CFA berpengalaman lebih dari 24 tahun dalam bidang pengurusan pelaburan. Beliau berjawatan Pemangku Pengarah Urusan Agensi Pelaburan Brunei sejak Julai 2018.

Beliau memulakan kerjayanya di Jabatan Pengurusan Portfolio Aset dan kemudian berpindah ke Penyelidikan dan Pembangunan Perniagaan pada tahun 2001. Pada tahun 2005, beliau telah dinaikkan pangkat sebagai Penolong Pengurus Besar dan seterusnya berpindah ke Pengurusan Dana Dalaman. Dia kemudian menjadi Ketua Pasaran Tersenarai pada tahun 2012 sebelum mengetuai Jabatan Pelaburan pada tahun 2014. Pada tahun 2018, beliau ditetapkan jawatan sebagai Penolong Pengarah Urusan Kanan.

YM Haji Sofian adalah pemegang CFA.

Keterangan lanjut mengenai Ahli Lembaga Pengarah dan pendedahan lain digariskan dalam Laporan Tadbir Urus Korporat.

Badan Penasihat Syariah

Badan Penasihat Syariah

**Yang Mulia Dato Seri Setia
Dr Haji Mazanan bin Haji
Yusof**
Pengerusi

Tempoh Jawatan sebagai Ahli: 9 tahun

Kelayakan

- Doktor Falsafah dalam Pengajian Islam, Universiti Kebangsaan Malaysia;
- Ijazah Sarjana dalam Pengajian Islam, Universiti Kebangsaan Malaysia;
- Ijazah Sarjana Muda dalam Usuluddin, Universiti Al-Azhar;
- Sijil Kehakiman Syar'i, Universiti Islam Antarabangsa Islamabad, Pakistan.

Pengalaman Relevan

YM Dato Dr Haji Mazanan adalah Penolong Mufti (Buhuth), Jabatan Mufti Kerajaan, Negara Brunei Darussalam. Beliau mempunyai lebih dari 10 tahun pengalaman dalam bidang kewangan Islam, menjadi ahli di kedua-dua peringkat Penasihat Syariah iaitu Badan Pensihat Syariah, BIBD dan Syarikat Takaful Brunei Darussalam serta Lembaga Penyeliaan Kewangan Syariah (LPKS), Kementerian Kewangan. Beliau juga banyak membuat pembentangan kertas kerja dalam berbagai persidangan dan seminar serta aktif memberikan ceramah-ceramah dan forum ugama, dalam dan luar negara. Dalam bidang kepakaran Syariah, YM Dato Dr Haji Mazanan berpengetahuan mendalam dan terlatih untuk mengeluarkan fatwa, di mana beliau telah menerima latihan daripada Darul Ifta, Mesir pada tahun 2003.

**Yang Mulia Dr Abdul
Nasir bin Haji Abdul Rani**
Timbalan Pengerusi

Tempoh Jawatan sebagai Ahli: 7 tahun

Kelayakan

- Doktor Falsafah dalam Ekonomi dan Pentadbiran Muamalat. Universiti Sains Islam Malaysia
- Ijazah Sarjana dalam Ekonomi dan Perbankan Islam, Universiti Yarmouk, Kerajaan Hasyimiah Jordan
- Ijazah Sarjana Muda dalam Pengajian Islam (Syariah), Universiti Brunei Darussalam

Pengalaman Relevan

YM Dr Abdul Nasir adalah Dekan Fakulti Ekonomi dan Kewangan Islam di Universiti Islam Sultan Sharif Ali (UNISSA). Beliau banyak terlibat dan berperanan dalam berbagai aspek di industri kewangan Islam seperti Penasihat Syariah, ahli akademik, pensyarah dan jurulatih. Beliau menjadi Ahli Badan Penasihat Syariah BIBD semenjak tahun 2014. Beliau telah menerbitkan banyak buku, kertas penyelidikan dan artikel dalam pelbagai jurnal akademik dan penerbitan. Beliau juga aktif membuat pembentangan kertas kerja di dalam dan luar negara serta mengendalikan latihan-latihan kewangan Islam di dalam negara.

**Yang Mulia Dr Hajah
Mas Nooraini binti Haji
Mohiddin**
Ahli

Tempoh Jawatan sebagai Ahli: 2 tahun

Kelayakan

- Doktor Falsafah dalam Perbankan Islam, Universiti Durham, United Kingdom;
- Ijazah Sarjana dalam Pengajian Islam, Universiti Kebangsaan Malaysia (UKM);
- Ijazah Sarjana Muda dalam Syariah, Universiti Al-Azhar, Mesir

Pengalaman Relevan

YM Dr Hajah Mas Nooraini adalah Dekan Fakulti Syariah dan Undang-Undang, Universiti Sultan Sharif Ali (UNISSA). Beliau menjadi Ahli BPS Badan Penasihat Syariah BIBD sejak bulan February 2020. Beliau juga telah menerbitkan banyak kertas kajian dan artikel dalam pelbagai jurnal akademik. Beliau juga aktif membuat pembentangan kertas dalam dan luar negara.

**Yang Mulia Dayang Hajah
Noraini binti Haji Buntar**
Ahli

Tempoh Jawatan sebagai Ahli: 3 tahun

Kelayakan

- Ijazah Sarjana dalam Ilmu Wahyu dan Tamadun Islam (Fiqh dan Usul al-Fiqh), Universiti Islam Antarabangsa Malaysia (UIAM);
- Ijazah Sarjana Muda dalam Syariah Islamiah, Universiti Al-Azhar Mesir;
- Pemegang Sijil Program Profesional Fiqh Muamalat (FMPP), Pusat Perbankan Islam, Kewangan dan Pengurusan (CIBFM) Brunei Darussalam.

Pengalaman Relevan

YM Dayang Hajah Noraini adalah Pegawai Istinja Kanan di Jabatan Ifta, Jabatan Mufti Kerajaan dan dilantik sebagai ahli Badan Penasihat Syariah sejak 2018. Beliau juga banyak membuat pembentangan kertas kerja dalam berbagai persidangan dan menjadi panel dalam banyak forum agama dalam dan luar negara.

**Yang Mulia Dr Haji Mohd
Aidil Yusrie bin Haji Shari**
Ahli

Tempoh Jawatan sebagai Ahli: 1 tahun

Kelayakan

- Doktor Falsafah dalam Syariah, Universiti Sultan Sharif Ali (UNISSA);
- Ijazah Sarjana Syariah, Universiti Sultan Sharif Ali (UNISSA);
- Ijazah Sarjana Muda Syariah, Universiti Brunei Darussalam (UBD);
- Pemegang Sijil Asas Pelaburan, Institut Penganalisa Kewangan Berkanun (CFA).

Pengalaman Relevan

YM Dr Hj Aidil adalah Timbalan Ketua di Jabatan Pembiayaan, Kementerian Kewangan dan Ekonomi, Brunei Darussalam. Beliau mempunyai lebih dari 10 tahun pengalaman dalam bidang kewangan Islam termasuk dalam industri mahupun pengawalselia. Sebelum ini, beliau adalah Penolong Professor (Kewangan Islam) di UNISSA dan sebagai Pakar Kewangan Islam di Kumpulan Bank Pembangunan Islam, Jeddah. Beliau juga pernah menjadi Pengurus di Jabatan Pengawasan Pasaran Modal, Autoriti Monetari Brunei Darussalam (AMBD) dan dalam masa yang sama dalam penempatan kerja di Kumpulan Perniagaan Pasaran Modal Islam, Securities Commission Malaysia (SC). Sebelum menyertai AMBD, beliau juga pernah menjadi Timbalan Pengurus di Jabatan Syariah BIBD.

Badan Penasihat Syariah (BIBD Securities)

**Yang Mulia Dr. Haji Mohd
Aidil Yusrie bin Haji Shari**
Pengerusi

Tempoh Jawatan sebagai Ahli: 3 bulan

Kelayakan

- Ijazah Doktor Falsafah dalam Syariah, Universiti Islam Sultan Sharif Ali (UNISSA);
- Ijazah Sarjana dalam Syariah, Universiti Islam Sultan Sharif Ali (UNISSA);
- Ijazah Sarjana Muda dalam Syariah, Universiti Brunei Darussalam (UBD);
- Investment Foundations Certificate, Chartered Financial Analyst (CFA) Institute.

Pengalaman Releven

YM Dr Hj Aidil ialah Timbalan Ketua Pejabat Pembiayaan, Kementerian Kewangan dan Ekonomi, Brunei Darussalam. Beliau mempunyai lebih dari 10 tahun pengalaman dalam bidang kewangan Islam yang merangkumi industri dan pengawalseliaan. Sebelum ini, beliau merupakan Penolong Pensyarah (Kewangan Islam) di UNISSA dan Pakar Kewangan *Islam di Islamic Development Bank Group (IDB)*, Jeddah. Beliau juga pernah memegang jawatan sebagai Pengurus di Jabatan Pengawalseliaan, Autoriti Monetari Brunei Darussalam (AMBD) dan pada masa yang sama ditempatkan di *Islamic Capital Market Business Group of Securities Commission Malaysia (SC)*. Sebelum menyertai AMBD, beliau merupakan Timbalan Pengurus Jabatan Syariah, BIBD.

**Yang Mulia
Dr Amnisuhailah binti
Abarahan**
Ahli

Tempoh Jawatan sebagai Ahli: 3 bulan

Kelayakan

- Ijazah Doktor Falsafah dalam Kewangan Islam, *International Centre for Education in Islamic Finance (INCEIF)*
- Ijazah Sarjana dalam Pengetahuan Pendedahan Islam dan Warisan, Fiqh dan Usul Al-Fiqh, pengkhususan dalam Perbankan Islam (Fiqh Muamalat), Universiti Islam Antarabangsa Malaysia;
- Ijazah Sarjana Muda dalam Pengetahuan Pendedahan Islam dan Warisan, Fiqh dan Usul Al-Fiqh, pengkhususan dalam *Comparative Religion*, Universiti Islam Antarabangsa Malaysia.

Pengalaman Releven

YM Dr Amnisuhailah ialah Pensyarah di Fakulti Ekonomi dan Kewangan Islam, UNISSA. Beliau ialah seorang Associate Member of Associations of Shariah Advisers in Islamic Finance (ASAS), Malaysia dan the Chartered Institute of Islamic Finance Professionals (CIFP), Malaysia.

**Yang Mulia Dr. Ahmad
Lutfi bin Abdul Razak**
Ahli

Tempoh Jawatan sebagai Ahli: 3 bulan

Kelayakan

- Ijazah Doktor Falsafah dalam Kewangan Islam, *International Centre for Education in Islamic Finance*;
- Diploma *CIMA* dalam Kewangan Islam;
- Diploma Lulusan Ijazah dalam Ekonomi Lanjutan, Universiti Warwick, United Kingdom;
- Ijazah Sarjana Sains dalam Ekonomi, Universiti Warwick, United Kingdom;
- Ijazah Sarjana Muda dalam Ekonomi, Universiti Warwick, United Kingdom.

Pengalaman Relevan

YM Dr Lutfi menerima Ijazah Doktor Falsafah dalam Kewangan Islam dari *International Centre for Education in Islamic Finance (INCEIF)* pada Disember 2019 dengan tesis bertajuk "Kesan Prestasi Sosial Korporat Terhadap Risiko Kredit". Beliau juga menerima Anugerah Presiden INCEIF bagi Pencapaian Prestasi Akademik Terbaik dalam Kelas Graduan 2019 untuk Ijazah Doktor Falsafah dalam Kewangan Islam.

Sebelum mendapatkan Ijazah Doktor Falsafah beliau, YM Dr Lutfi memperolehi Diploma CIMA dalam Kewangan Islam, Diploma Lulusan Ijazah dalam Ekonomi Lanjutan (Universiti Warwick, UK), Ijazah Sarjana Sains dalam Ekonomi (Universiti Warwick, UK) dan Ijazah Sarjana Muda dalam Ekonomi (Universiti Warwick, UK).

Sebelum mendapatkan Ijazah Doktor Falsafah beliau dari INCEIF, YM Dr Lutfi memegang jawatan sebagai Pensyarah di Universiti Islam Sultan Sharif Ali (UNISSA), Brunei Darussalam. Beliau juga pernah bekerja di *Centre for Strategic and Policy Studies (CSPS)*, Brunei Darussalam di mana beliau melaksanakan sejumlah projek nasional seperti Pengoptimuman Tanah, Produktiviti Nasional, Literasi Kewangan dan Kemudahan Melakukan Perniagaan.

Badan Penasihat Syariah (BIBD At-Tamwil)

**Yang Mulia Dr Abdul Nasir
bin Haji Abdul Rani**
Pengerusi

Tempoh Jawatan sebagai Ahli: 6 tahun

Kelayakan

- Ijazah Doktor Falsafah dalam Ekonomi dan Pentadbiran Muamalat, Universiti Sains Islam Malaysia;
- Ijazah Sarjana dalam Ekonomi dan Perbankan Islam, Universiti Yarmouk, Kerajaan Hasyimiah Jordan;
- Ijazah Sarjana Muda dalam Kajian Islam (Syariah), Universiti Brunei Darussalam.

Pengalaman Releven

YM Dr Abdul Nasir ialah Dekan Fakulti Ekonomi dan Kewangan Islam, Universiti Islam Sultan Sharif Ali (UNISSA). Beliau telah memainkan beberapa peranan dalam industri kewangan Islam dalam kebanyakan bidang iaitu penasihat Syariah, ahli akademik, pensyarah dan pelatih. Beliau ialah seorang Ahli Badan Penasihat Syariah BIBD sejak 2014. Beliau telah menerbitkan banyak buku, kertas penyelidikan dan artikel dalam pelbagai jurnal akademik dan penerbitan. Beliau juga mengadakan penyampaian dalam pelbagai persidangan di dalam dan luar negara serta menganjurkan beberapa latihan kewangan Islam di dalam negara.

**Yang Mulia Pg Dr Md
Hasnol Alwee bin Pg Hj
Md Salleh**
Ahli

Tempoh Jawatan sebagai Ahli: 6 bulan

Kelayakan

- Ijazah Doktor Falsafah dalam Kewangan Islam dari University Durham, United Kingdom
- Ijazah Sarjana Sains dalam Kewangan, Universiti Lancaster, United Kingdom
- Ijazah Sarjana Muda dalam Pentadbiran Perniagaan, Universiti Brunei Darussalam.

Pengalaman Releven

YM Pg Dr. Md Hasnol Alwee ialah pensyarah di Fakulti Perniagaan dan Ekonomi, Universiti Brunei Darussalam dari tahun 2009. Beliau telah mengajar beberapa modul berkaitan dengan Perbankan dan Kewangan Islam seperti Pengenalan Perbankan dan Kewangan Islam, Etika Perniagaan Islam, Pelaburan dalam Kewangan Islam dan Pembiayaan Mikro Islam. Kepakaran dan minat beliau adalah dalam bidang penyelidikan yang berkaitan dengan literasi kewangan Islam, Literasi Kewangan, Awqaf, dan Kewangan Sosial. Beliau telah menulis banyak artikel jurnal, bab dalam buku, dan kertas penyelidikan dalam pelbagai jurnal akademik dan penerbitan.

**Yang Mulia Hj. Md.
Syahiran bin Hj. Md.
Sofian**
Ahli

Tempoh Jawatan sebagai Ahli: 6 bulan

Kelayakan

- Ijazah Sarjana dalam Syariah, Universiti Islam Sultan Sharif Ali (UNISSA)
- Ijazah Sarjana Muda dalam Syariah, Universiti Al-Azhar, Mesir.

Pengalaman Releven

YM Hj Md. Syahiran ialah Penolong Pensyarah di Kolej Universiti Pengajian Ugama Seri Begawan. Beliau mempunyai latar belakang Syariah yang kuat dengan pengetahuan perbankan dan kewangan yang relevan. Pengalaman beliau dalam pengajaran bermula pada tahun 2007 dan sehingga kini telah menjalankan pelbagai kursus Syariah dan Kewangan seperti Principles of Fiqh (Usul Fiqh), Islamic Legal Maxims (Qawa'id Fiqhiyyah), Fiqh Muamalat & isu semasa dan Fatwas of jurisprudential rulings (Fatawa Al-Ahkam Al-Fiqhiyyah).

Forum Kepimpinan

Forum Kepimpinan

Yang Mulia Mubashar Khokhar

Pengarah Urusan

YM Mubashar merupakan profesional perkhidmatan kewangan yang berpengalaman lebih tiga puluh tahun meliputi lima belas pasaran maju dan baru muncul, termasuk Amerika Syarikat, Eropah, Asia, Afrika dan negara anggota Majlis Kerjasama Negara-negara Arab Teluk (GCC). Sebelum Fajr Capital, Mubashar merupakan Ketua Pegawai Eksekutif Ajman Bank, sebuah bank yang disenarai awam yang patuh Syariah di UAE, dan juga pernah berkhidmat sebagai Ketua Pegawai Eksekutif Badr Al-Islami/ Mashreq Al-Islami, sebuah anak syarikat milik penuh Mashreq Bank. Semasa pentadbirannya, Mashreq Al-Islami dan Ajman Bank menerima pengiktirafan industri yang meluas, ini termasuk anugerah 'Best Domestic Bank'. YM Mubashar sebelum ini pernah berkhidmat dalam Lembaga Pengarah Badr Al-Islami dan Saudi American Bank (SAMBA) Pakistan Ltd, dan memegang jawatan kanan di American Express Bank dan Bank of America. Beliau berkelulusan MBA dan BBA (Kepujian) dari Ohio University, Amerika Syarikat.

Yang Mulia Hajah Noraini Haji Sulaiman

Timbalan Pengarah Urusan

YM Hajah Noraini sebelum ini memegang jawatan Pemangku Pengarah Urusan Syarikat Takaful Brunei Darussalam, diperbantukan dari BIBD. Beliau pernah menjadi Ketua Kewangan bagi Islamic Bank of Brunei, dan pernah memegang beberapa jawatan perakaunan dan kewangan dalam syarikat-syarikat Brunei lain seperti Brunei Shell Petroleum Sdn Bhd. Pada masa ini, beliau merupakan pengarah di BIBD At-Tamwil Berhad, BIBD Securities, Perkhidmatan Pengurusan IDBB, Tabung Amanah Pekerja (TAP) dan Pengerusi bagi Jawatankuasa Audit TAP. Beliau merupakan ahli Fellow Persatuan Akauntan Bertauliah dan juga ahli Majlis Piawaian Perakaunan Brunei Darussalam.

Yang Mulia Haji Minorhadi bin Haji Mirhassan

Ketua Pegawai Operasi

YM Haji Minorhadi mempunyai pengalaman perbankan selama tiga puluh tahun bersama BIBD dan Kumpulan HSBC menerusi peranan kepimpinan dalam perniagaan perbankan Retail, Korporat dan Institusi. Kerjaya beliau juga termasuk mempelopori pembiayaan project dan perkembangan pelbagai fungsi yang termasuk bidang Pemasaran Runcit, Aset & Pengurusan Dana, Perbankan Pelaburan dan pembangunan modal insan. Beliau telah memimpin usaha pengiktirafan ISO 9001:2015 Sistem Pengurusan Kualiti (QMS) BIBD. Beliau adalah mantan Pengerusi Pengasas bagi Persatuan Pasaran Modal Brunei Darussalam (BCMA) dan dilantik sebagai anggota Majlis Universiti Brunei Darussalam (UBD) sebagai Pengerusi Jawatankuasa Audit UBD. YM Haji Minorhadi ialah seorang ahli bersekutu Institut Berkanun Sekuriti dan Pelaburan (CISI) UK, menerusi pemerolehan Kelayakan Kewangan Islam (IFQ). Beliau adalah ahli kepada Persatuan Penasihat Syariah di dalam Kewangan Islam (ASAS) Malaysia dan telah menjalani kursus Asas dalam Pemikiran Reka Bentuk dari IDEOU US. Beliau memperolehi MBA dari Universiti Pengurusan Singapura (SMU), Diploma Nasional Tertinggi BTEC (HND) dalam Perniagaan dan Kewangan daripada Universiti Teknologi Brunei (UTB) dan Sijil dalam Perancangan Kewangan Islam.

Yang Mulia Tan Pheng Leong

Ketua Pegawai Kewangan

YM Pheng Leong memegang lebih daripada 18 tahun pengalaman bekerja dalam industri perkhidmatan kewangan sebagai Ketua Pegawai Kewangan (CFO) dan juruaudit di pelbagai institusi kewangan. Beliau menyertai BIBD sebagai CFO pada tahun 2017, mengetuai Bahagian Kewangan dan bertanggungjawab untuk urusan kewangan kumpulan. Sebelum menyertai BIBD, YM Pheng Leong bekerja untuk firma audit antarabangsa di Singapura, United Kingdom, Taiwan dan Brunei dan merupakan rakan kongsi di Brunei dan Singapura yang menjaga pelanggan dalam pelbagai industri dari perbankan, insurans, pengurusan dana, minyak dan gas dan telekomunikasi. Beliau menasihati pelanggan dalam penukaran Piawaian Pelaporan Kewangan Antarabangsa (IFRS) dan diaudit penyata kewangan beberapa bank dan syarikat insurans di bawah IFRS. YM Pheng Leong mempunyai penghargaan yang kuat terhadap amalan kerja global, penukaran IFRS dan IFRS, yang telah bekerja dengan BIBD di pejabat Brunei dan di pelbagai negara. YM Pheng Leong memperoleh Ijazah Sarjana Muda Perakaunan (Kepujian Kelas Pertama) dari Universiti Teknologi Nanyang dan merupakan Akauntan Bertauliah Institut Akauntan Bertauliah Singapura, Institut Akauntan Bertauliah di England dan Wales serta Akauntan Awam Bertauliah Negara Brunei Darussalam Institut Akauntan Awam Bertauliah. Beliau juga merupakan Penganalisis Kewangan Bertauliah Institut CFA.

Yang Mulia Effendy Othman

Kaunsel Am & Setiausaha Syarikat

Sebelum menyertai BIBD, YM Effendy berkecimpung dalam bidang undang-undang swasta di Kuala Lumpur selama 24 tahun, yang mana 10 tahun adalah rakan kongsi kanan dengan firma undang-undang serantau terbesar di Malaysia dengan kehadiran di seluruh negara Asean. Pelanggan YM Effendy terdiri daripada institusi kewangan tempatan dan antarabangsa, multinasional, awam dan syarikat awam yang tersenarai. YM Effendy adalah setiausaha syarikat bertauliah dengan Persatuan Setiausaha Syarikat Malaysia.

Beliau juga merupakan pengarang bersama beberapa penerbitan termasuk *Malaysian Company Law: Principles and Practice* (Edisi ke-2 2018 - Wolters Kluwer), pengarang *Malaysian chapter on Asian Conflict of Laws - East and Southeast Asia* (2017 - Wolters Kluwer), dan penyumbang *Malaysia for the Global Perspectives on the Hague principles chapter of the Choice of Law in International Commercial Contracts* (2021 - Oxford University Press).

YM Effendy lulus dengan kepujian kelas Pertama dalam bidang undang-undang dari Universiti Islam Antarabangsa, Malaysia. Dia juga memiliki Ijazah Sarjana Undang-Undang dari University of Cambridge dan London School of Economics and Political Science.

Yang Mulia Chua Peng Sim

Ketua Audit Dalaman

YM Peng Sim mempunyai pengalaman meluas dan rekod pencapaian yang kukuh dalam industri minyak dan gas dan telah bekerja di dalam dan luar negara. Pengalaman beliau termasuk sebagai Ketua Audit Dalaman selama enam tahun untuk Brunei Shell Joint Venture Companies. Beliau memiliki ijazah Sarjana Muda (Kepujian) dalam Perakaunan dan merupakan seorang akauntan berkelulusan profesional dari Institut Akauntan Berkanun di England dan Wales.

Yang Mulia Edmundo Horacio Uribe Bobadilla**Ketua Pegawai Risiko**

YM Edmundo mempunyai tiga puluh tahun pengalaman dalam perbankan, dua puluh empat tahun dalam Pengurusan Risiko dan enam dalam Perbankan Korporat dan Pelaburan. Beliau telah bekerja selama dua puluh dua tahun di Bank of America, Chase Manhattan Bank dan baru-baru ini untuk Citibank. Dalam lapan tahun kebelakangan, beliau telah bekerja di Timur Tengah, pada dasarnya dalam perbankan Islam untuk Bank Aljazira di Arab Saudi, Al Khaliji Perancis di Qatar dan Emirates Islamic di Dubai. Di mana, beliau telah dijemput untuk menaik taraf fungsi Risiko dan melaksanakan amalan terbaik antarabangsa, termasuk pelbagai latihan berkaitan Risiko merentasi pelbagai bidang. Dalam tugas beliau sebelumnya, sebagai Ketua Kredit dan Risiko di Emirates Islamic, beliau telah mengubah sepenuhnya struktur Risiko, termasuk proses, sistem dan orang yang berkaitan. YM Edmundo memegang Ijazah Sarjana Muda dalam Pentadbiran Perniagaan dari Universidad Iberoamericana dan Sarjana Kewangan dari University of Exeter.

Yang Mulia Habibah Haji Harry**Ketua Pegawai Sumber Manusia**

YM Habibah membawa bersama beliau pengalaman yang banyak daripada pelbagai fungsi sumber manusia korporat yang diperolehnya ketika bertugas dengan Brunei Shell Petroleum (BSP) yang menjangkau lebih tujuh belas tahun, di mana beliau kali terakhir memegang peranan Ketua Jabatan Keberkesanan Organisasi. Pengalaman beliau termasuk tiga tahun bertugas di Malaysia sebagai Penasihat HR Serantau untuk Asia Pasifik dan Timur Tengah untuk Shell IT International Sdn Bhd. Habibah mempunyai pengetahuan dan kemahiran meluas dalam pengurusan isu organisasi, membina kumpulan kakitangan efektif dan produktif, menggabungkan nilai strategik HR dan sumbangan dalam membuat keputusan perniagaan dan panduan dasar, serta memperkenalkan perubahan strategik kepada dasar dan amalan HR. YM Habibah memegang ijazah BA (Kepujian) dalam Kajian Pengurusan dari Universiti Brunei Darussalam pada 1990.

Yang Mulia Adi Shamsul Haji Sabli**Ketua Pegawai Maklumat**

YM Adi Shamsul mempunyai dua puluh tiga tahun pengalaman kerja dan mempunyai pengetahuan dan kemahiran teknikal IT yang kukuh. Beliau ialah pemimpin IT yang ulung dengan pengalaman yang luas di dalam dan luar negara. Beliau mempunyai rekod yang kukuh dalam membina perniagaan yang positif dan perkongsian stakeholder, memaju dan melaksana strategi utama IT, memimpin projek-projek besar serta melaksana penyelesaian inovatif serta mempertingkatkan proses perniagaan. Selepas memegang peranan sebagai Ketua Pengurusan Maklumat dalam Brunei LNG pada 2010, beliau dipinjam untuk perkhidmatan kerajaan, menyandang jawatan kanan di pejabat Perdana Menteri selama tujuh tahun. Pada tahun 2017, beliau kembali ke Brunei Shell dan dilantik sebagai Ketua Pengurusan Data Teknikal.

Yang Mulia Hajah Nurul Akmar Haji Mohd Jaafar**Ketua Pegawai Pemasaran**

YM Hajah Nurul Akmar telah berkhidmat dengan BIBD melebihi dua puluh tahun dalam bidang perbankan kewangan, pelaburan dan retail. Beliau turut terlibat dalam usaha transformasi BIBD melalui pelbagai projek seperti menaik taraf sistem IT, penambahbaikan proses perniagaan, dan inovasi produk, dan juga pembangunan budaya jualan & perkhidmatan dalam perniagaan retail. Beliau juga telah memainkan peranan penting dalam projek penjenamaan semula Bank yang banyak meningkatkan pengalaman perkhidmatan pelanggan, mengukuhkan kesetiaan jenama dan juga pertumbuhan dalam pengambilalihan pelanggan. Beliau juga merupakan perintis bagi pembangunan program CSR BIBD yang menekankan nilai Bank yang berjiwa keBruneian, dengan inisiatif utama termasuk BIBD Sirah Amal dan BIBD ALAF. YM Hajah Nurul mengetuai Kumpulan Perbankan Retail, selepas memegang portfolio Penjualan & Pengedaran dan mengembangkan asas pelanggan serta kunci kira-kira Retail selama hampir sepuluh tahun. YM Hajah Nurul sangat berazam untuk menyampaikan pengalaman pelanggan yang cemerlang dengan inovasi-inovasi dalam perbankan digital. YM Hajah Nurul memegang BA dalam Perakaunan dan Kewangan dari United Kingdom dan merupakan Islamic Bank of Brunei Scholar sebelum menyertai BIBD pada tahun 1995.

Yang Mulia Irwan bin Haji Lamit**Pemangku Ketua Perbankan Runcit**

YM Irwan baru-baru ini menyertai BIBD untuk mengetuai Kumpulan Perbankan Retail. Beliau mempunyai lebih lima belas tahun pengalaman dalam industri Kewangan, di mana, beliau telah memegang jawatan sebagai Pengarah Urusan dan seorang ahli Lembaga Pengarah BIBD At-Tamwil Berhad sejak 2011. Menyumbang kepada kepimpinan YM Irwan, BIBD At-Tamwil menjadi salah sebuah syarikat kewangan paling menguntungkan dalam negara, dan telah mencatat peningkatan keuntungan yang berterusan dan tidak terganggu dari 2006 hingga 2017. YM Irwan ialah seorang Akauntan Bertauliah dan ahli Institut Akauntan Berkanun (ACCA). Sebelum menyertai kumpulan BIBD, YM Irwan bekerja dengan Brunei Shell Marketing Company Sdn Bhd. YM Irwan memegang ijazah Sarjana Muda Sains (Kepujian) dalam Perakaunan Gunaan dari Universiti Oxford Brookes, UK dan baru-baru ini menerima EMBA dari Universiti Oxford, UK.

Yang Mulia Koh Swam Sing**Ketua Perbankan Korporat**

YM Swam Sing mempunyai pengetahuan dan pengalaman luas dalam bidang Perbankan Korporat, Operasi dan Risiko Kredit. Kerjaya beliau bermula dengan The Island Development Bank Bhd pada tahun 1983, dimana beliau telah memegang pelbagai jawatan di operasi cawangan, pentadbiran dan pengurusan kredit. Sebagai salah seorang perintis BIBD, beliau memainkan peranan penting dalam transformasi Bank ke perbankan dan perkhidmatan kewangan Islam, dan berperanan dalam memperkenalkan beberapa kemudahan teras Bank. Beliau kini adalah Ketua Bahagian Perbankan Korporat, yang bertanggungjawab untuk membina portfolio Perbankan Korporat, dan menyokong perniagaan tempatan bagi dapat menyumbang ke arah pertumbuhan infrastruktur Brunei Darussalam.

Yang Mulia Salman Ashraf Khan
Ketua Perbendaharaan dan Pasaran Global

YM Salman merupakan pegawai perbendaharaan dan pelaburan yang berpengalaman melebihi dua puluh empat tahun di kawasan Timur Tengah, Timur dan juga Eropah. Beliau memegang jawatan sebagai ketua Perbendaharaan dan Pasaran Global, dan juga ahli bagi Jawatankuasa Pengurusan Aset Liabiliti dan Pengurusan Risiko Enterprise bagi BIBD. Sebelum ini, beliau berkhidmat di beberapa institusi global yang berprofil tinggi seperti Deutsche Bank (sebagai Ketua Global bagi Pendedaran Islam), HSBC Amanah (Ketua Global bagi Penjualan Perbendaharaan), Standard Chartered Bank dan Arab Banking Cooperation (ABC). Beliau juga pernah berkhidmat sebagai Bendahara bagi Dubai Islamic Bank. Beliau mengekalkan hubungan yang kukuh dengan lebih 250 Institusi Kewangan meliputi pelbagai kelas aset. YM Salman juga telah berkerjasama dengan Ulama Syariah di seluruh dunia untuk mereka bentuk dan melaksanakan solusi perlindungan Islam, Produk Berstruktur dan pengoptimal hasil (dibiayai / tidak dibiayai). Beliau merupakan penceramah yang rajin dan pakar dalam bidang Perbendaharaan. Beliau juga berkecayaan Penganalisis Kewangan Bertauliah (CFA) dan memiliki Ijazah Sarjana Pentadbiran Perniagaan dan berkecayaan PGD.

Yang Mulia Haji Muhd Yazid Dato Paduka Haji Mahadi
Pengarah Urusan BIBD Securities Sendirian Berhad (BIBDS)

YM Haji Muhd Yazid menyertai BIBD pada tahun 2017, mempelopori strategi pengurusan aset kumpulan. Tanggungjawab utama beliau termasuk memajukan strategi perniagaan berhubung dengan pengurusan aset sebagai sebahagian daripada dasar strategik utama kumpulan dan beliau juga menyelia semua aktiviti BIBD Securities Sendirian Berhad. Sebelum menyertai BIBD, beliau bekerja di Divisyen Pelaburan, Kementerian Kewangan di mana beliau memimpin strategi ekuiti dan hasil pulangan mutlak untuk Dana Pesaraan dan Dana Rizab Penstabilan Fiskal. YM Haji Muhd Yazid lulus dengan cemerlang dalam Sarjana Falsafah (MPhil) dalam Ekonomi dari Universiti Cambridge. Sebelum itu, beliau memperoleh ijazah kelas pertama dengan kepujian dalam ijazah Sarjana Muda Sains (BSc Hons) dalam Ekonomi dari Universiti Manchester, di mana beliau juga dianugerah Anugerah Sekolah Manchester. Beliau menyumbang kertas penyelidikan bertajuk "The Dutch Disease Hypothesis: Evidence from the Gulf Cooperation Council" dalam Jurnal Strategi dan Dasar CSPA, 2011. YM Haji Muhd Yazid juga seorang Penganalisis Kewangan Bertauliah.

Yang Mulia Haji Mohd Said Haji Zania
Pemangku Pengarah Urusan BIBD At-Tamwil Berhad

YM Haji Mohd Said mempunyai pengalaman selama 20 tahun dalam industri perbankan dan kewangan Brunei. Beliau menyertai BIBD At-Tamwil Berhad pada tahun 2000 dan tokoh yang sering berperanan penting dalam kejayaan berterusan BIBD At-Tamwil Berhad. Dalam peranan sebelumnya sebagai Ketua Operasi, beliau menunjukkan kualiti kepimpinan mantap dan keupayaan untuk menguruskan hal ehwal strategik dan operasi yang membawa kepada penambahbaikan signifikan dalam operasi BIBD At-Tamwil Berhad.

Yang Mulia Hajah Hanifah Haji Jenan
Ketua Syariah

YM Hajah Hanifah adalah Ketua Syariah BIBD yang mempunyai lebih dari sepuluh tahun pengalaman yang luas meliputi Perbankan Cawangan, Jabatan Pemuliharaan dan Penasihat Perundangan sebelum mengetuai Jabatan Syariah pada masa ini. Beliau juga berpengalaman di bidang Takaful apabila beliau diperbantukan ke Takaful BIBD di mana beliau mengendalikan perkara perundangan dan tuntutan. Beliau berkelulusan Ijazah Sarjana Muda Syariah (Kepujian) dari Universiti Malaya, Malaysia dan Diploma Undang-Undang dan Pentadbiran Kehakiman Islam dari Universiti Islam Antarabangsa Malaysia (UIAM). Beliau juga adalah Perancang Kewangan Islam bertauliah dari Al-Hijrah Consultancy dan pemegang Sijil Program Profesional Fiqh Muamalat (FMPP) dari CIBFM Brunei.

Yang Mulia Susanna Maria Goh Ghim Hong
Ketua Pematuhan

YM Susanna mempunyai pengalaman lebih tiga belas tahun dalam industri perbankan khususnya lebih tujuh tahun dalam bidang perundangan dan pematuhan, setelah menjadi Ketua Pematuhan untuk HSBC Brunei. Sebelum ini, beliau juga pernah menyandang jawatan Pengarah untuk HSBC Finance (Brunei) Berhad. Beliau menyertai BIBD sebagai Ketua pematuhan pada Julai 2018 dan mengendalikan Divisyen Pematuhan untuk BIBD dan menyelia penglibatan bersama pengawal selia perbankan dan semua aspek pematuhan jenayah kewangan. Beliau memiliki Ijazah Sarjana Undang-Undang LLB dari Universiti Nottingham dan seorang Barrister-at-Law yang berkecualan.

Yang Mulia Haji Mohd Yusri Haji Wahsalfelah
Ketua Perhubungan Kerajaan dan Projek-Projek Khas

YM Haji Mohammad Yusri memulakan kerjaya beliau pada sebagai seorang ahli ekonomi di bawah Jabatan Perancangan dan Kemajuan Ekonomi di Jabatan Perdana Menteri dan bertanggungjawab dalam mengawasi perumusan dasar dan perancangan ekonomi dalam bidang Penswastan, *Public Private Partnership (PPP)*, Dasar Persaingan, Amalan Perdagangan Adil, dan Perlindungan Pengguna. Beliau menyertai BIBD sebagai Pengurus Perhubungan Kanan pada tahun 2012, menyelia hubungan keseluruhan Bank dengan Kementerian Kewangan, Syarikat Berkaitan Kerajaan (GLC), serta pihak berkepentingan strategik yang lain di dalam Kerajaan dan agensi korporat. Pada masa ini, YM Haji Mohammad Yusri mengetuai Bahagian Perhubungan Kerajaan dan Projek Khas, tumpuan utama bank untuk penyelarasan dengan pihak-pihak berkepentingan utama dalam sektor kerajaan. Beliau memegang ijazah Sarjana Muda Ekonomi dari University of Leicester, United Kingdom, dan Ijazah Sarjana Muda dalam Ekonomi dan Perancangan Kewangan, dari Curtin University of Technology, Australia Barat.

Tadbir Urus Korporat

- 2.1 Laporan Tadbir Urus Korporat
(Bagi Tahun Kewangan Yang Berakhir
Pada 31 Disember 2020)
- 2.2 Badan Penasihat Syariah

02

2.1 Laporan Tadbir Urus Korporat (Bagi Tahun Kewangan Yang Berakhir Pada 31 Disember 2020)

Berdasarkan Garis Panduan Tadbir Urus Korporat untuk Bank Islam

Pengenalan

Kunci untuk mencapai pertumbuhan organisasi yang berkesinambungan dan bertanggungjawab terutama pada masa krisis adalah dengan memastikan bahawa Kumpulan BIBD menanamkan dan menerapkan rangka kerja, piawaian dan budaya tadbir urus korporat yang kuat dan terus berkembang untuk mencapai piawaian inti sari, kepatuhan dan jangkauan yang lebih tinggi.

Tahun 2020 telah menyaksikan impak luar biasa dari pandemik COVID-19 pada tahap yang berbeza bagi setiap aktiviti manusia di seluruh dunia yang merangkumi sektor ekonomi, perniagaan dan juga kewangan. Kepimpinan yang utuh serta langkah-langkah yang berkesan oleh kerajaan telah melindungi Brunei daripada kesan dahsyat pandemik yang dihadapi oleh banyak negara, dan menerusi penemuan vaksi dan pelancarannya, terselah harapan untuk situasi menjadi pulih. Walau bagaimanapun, kesan riak pandemik terhadap ekonomi global mungkin akan dirasakan pada tahun-tahun yang akan mendatang. Oleh itu, ekonomi, perniagaan dan sektor kewangan Brunei hendaklah terus

berdaya tahan dan bersedia untuk menghadapi cabaran masa hadapan untuk memastikan pertumbuhan yang mampan dan bertanggungjawab.

Ahli Lembaga Pengarah (Lembaga) BIBD menyedari bahawa kunci untuk mencapai pertumbuhan organisasi yang mampan dan bertanggungjawab terutama pada masa krisis adalah dengan memastikan bahawa Kumpulan BIBD menanamkan dan menerapkan rangka kerja dan budaya tadbir urus korporat yang kuat dalam organisasi dan terus berkembang untuk mencapai piawaian inti sari, kepatuhan dan jangkauan yang lebih tinggi. Oleh itu, dalam Laporan Tahunan ini, Kumpulan BIBD telah mengeluarkan format laporan tadbir urus korporat yang baru dalam bentuk laporan yang memberikan penjelasan yang lebih komprehensif mengenai nilai, prinsip, pendekatan dan tindakan tadbir urus korporat yang dihayati oleh Kumpulan BIBD, selaras dengan Prinsip-prinsip yang disarankan di bawah Garis Panduan Tadbir Urus Korporat untuk Bank Islam (Garis Panduan) yang dikeluarkan oleh Autoriti Monetari Brunei Darussalam (AMBD).

2.1.1 Laporan Pengurusan Risiko oleh Ketua Pegawai Risiko

2.1.2 Pendedahan Mengenai Perkara lain Yang Berkaitan dengan Operasi dan Kewangan

- I. Perkara-Perkara signifikan yang mempengaruhi Operasi Masa Depan
- II. Jangkaan Perkembangan bagi Operasi Masa Depan

2.1.3 Prinsip-Prinsip Tadbir Urus Korporat

Prinsip 1	- Lembaga dan Jawatankuasa Lembaga - fungsi dan tanggungjawab
Prinsip 2	- Komposisi Lembaga dan kedudukan Pengarah Bebas
Prinsip 3	- Pembahagian Peranan Pengerusi dan Ketua Pegawai Eksekutif (CEO)
Prinsip 4	- Kriteria untuk pengenalan, penilaian dan pelantikan Pengarah-Pengarah
Prinsip 5	- Struktur tadbir urus dan penilaian bagi keberkesanan Lembaga
Prinsip 6	- Tanggungjawab Lembaga terhadap rangka kerja tadbir urus bagi Kumpulan
Prinsip 7	- Mesyuarat Lembaga dan kehadiran ahli Lembaga
Prinsip 8	- Polisi Imbuhan bagi Pengurusan Kanan dan pekerja lain
Prinsip 9	- Tanggungjawab Lembaga terhadap prestasi dan kedudukan risiko Bank
Prinsip 10	- Tanggungjawab Lembaga untuk tadbir urus risiko
Prinsip 11	- Fungsi pengurusan risiko bebas yang berkesan di dalam Bank
Prinsip 12	- Prasarana pengurusan risiko dan kawalan dalaman Bank

Prinsip 13	- Jawatankuasa Audit Bank melalui Jawatankuasa Audit, Kewangan dan Risiko
Prinsip 14	- Rangka Kerja Audit Dalaman Bank
Prinsip 15	- Pengurusan risiko berdasarkan pematuhan Bank
Prinsip 16	- Pendekatan tadbir urus untuk menegakkan kepentingan Pemegang Saham
Prinsip 17	- Penglibatan Pemegang Saham
Prinsip 18	- Langkah-langkah untuk menggalakkan penyertaan pemegang saham dalam mesyuarat agung
Prinsip 19	- Pengurusan bagi situasi Konflik Kepentingan dan Transaksi Pihak Berkaitan

2.1.1 Laporan Pengurusan Risiko oleh Ketua Pegawai Risiko

BIBD memberikan penekanan yang besar terhadap peranan pengurusan risiko untuk memastikan pertumbuhan jangka panjang yang berterusan dan bertanggungjawab bagi Kumpulan. Untuk menyokong aspirasi BIBD, fungsi dan proses pengurusan risiko yang mantap telah dikuatkuasakan bagi penilaian, pemantauan dan pengawasan bebas dari risiko kewangan dan bukan kewangan di seluruh Kumpulan BIBD.

Pengurusan yang menyeluruh bagi semua risiko yang dihadapi oleh BIBD adalah sebahagian daripada usaha kami untuk mengekalkan kualiti yang tinggi bagi tadbir urus, risiko dan pematuhan di seluruh Kumpulan. BIBD melakukan berbagai usaha dan dikehendak untuk mengatur, memantau dan melaporkan semua risiko secara jelas dengan pendekatan holistik.

BIBD telah menerapkan berbagai dasar Risiko yang bertujuan untuk melindungi risiko dan perniagaan yang berbeza yang disemak pada setiap tahun.

Strategi Pengurusan Risiko

Strategi Pengurusan Risiko BIBD disemak dan diluluskan oleh Lembaga BIBD pada setiap tahun. Strategi Pengurusan Risiko memberikan pendekatan menyeluruh dalam menguruskan risiko bagi Kumpulan BIBD.

Penyata Selera Risiko

Dalam Strategi Pengurusan Risiko, Penyata Selera Risiko holistik (RAS) ditetapkan sebagai parameter risiko utama dan diselaraskan dengan objektif pengurusan risiko keseluruhan bagi Kumpulan:

- Untuk melebihi keperluan modal peraturan minimum secara konsisten
- Untuk memastikan tahap kecairan dan pembiayaan yang mencukupi
- Untuk menguruskan tahap risiko dalam portfolio ke tahap yang boleh diterima,
- Untuk mengekalkan penilaian hutang luaran.

Rangka Kerja Pengurusan Risiko Perusahaan

Kumpulan BIBD telah menerapkan pendekatan di seluruh perusahaan yang merangkumi 19 (sembilan belas) risiko teras di dalam struktur pengurusan risiko operasinya. Ini disokong oleh Rangka Kerja Pengurusan Risiko Perusahaan (ERMF) sebagai pendekatan yang seragam untuk menguruskan semua risiko dalam Kumpulan. Salah satu alat utama yang digunakan dalam ERMF adalah RAS dan Petunjuk Risiko Utama (KRI) tertentu yang dipantau pada setiap bulan bagi setiap bahagian BIBD.

Struktur Tadbir Urus Risiko

Struktur tadbir urus yang kuat telah disediakan untuk memastikan bahawa ERMF dapat dilaksanakan dengan berkesan. Walaupun Lembaga pada dasarnya dipertanggungjawabkan untuk aktiviti pengurusan risiko BIBD, pihaknya telah mengagihkan tanggungjawab bagi pengawasan pengurusan risiko BIBD tersebut kepada Jawatankuasa Lembaga; Jawatankuasa Kecil Audit dan Kewangan (AF), Jawatankuasa Kecil Risiko (RC), dan Jawatankuasa Eksekutif (EXCOM). Jawatankuasa Lembaga ini dikemaskini mengenai perihal yang berkaitan dengan risiko pada setiap suku tahun atau apabila diperlukan. Badan Penasihat Syariah juga telah diwakilkan oleh Lembaga untuk memberikan pengawasan terhadap risiko Syariah. Badan Penasihat Syariah bermesyuarat sekurang-kurangnya sekali pada setiap suku tahun dan akan dikemaskini dengan sewajarnya.

Di peringkat Pengurusan, Risiko Kumpulan dikendalikan oleh Jawatankuasa Risiko Kredit (CRC), Jawatankuasa Aset & Liabiliti (ALCO), dan Jawatankuasa Pengurusan Risiko Perusahaan (ERM). Jawatankuasa pengurusan ini bermesyuarat pada setiap minggu, bulanan dan suku tahunan. Perihal khusus seperti Kecukupan Modal (ICAAP) dan Pelan Pemulihan adalah dikaji dalam ERM.

Model Pengurusan Risiko Kumpulan

Model Pengurusan Risiko Kumpulan menggunakan pendekatan "Tiga Barisan Pertahanan" untuk menampung sebarang risiko. Hal ini dicapai dengan menjaga proses pemantauan yang sedang berlangsung dan pelaksanaan pengendalian yang tepat.

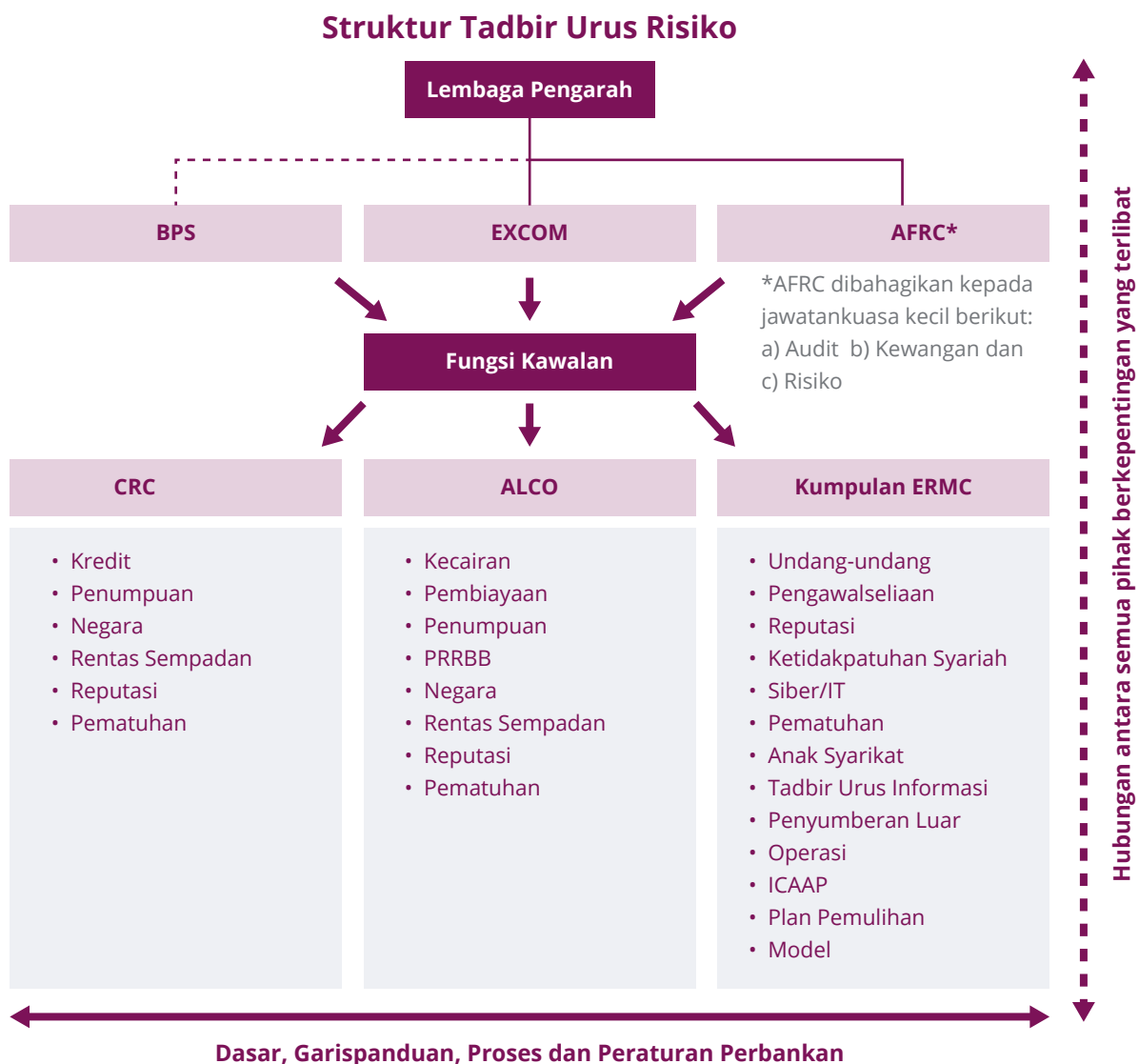
Tanggungjawab tersebut dibahagikan seperti berikut:

Barisan Pertahanan Pertama (Pemilik Risiko), unit Perniagaan / Sokongan.

Barisan Pertahanan Kedua (Fungsi Pemantauan dan Pengawasan), Pengurusan Risiko dan Pematuhan.

Barisan Pertahanan Ketiga (Jaminan Risiko), Audit Dalaman.

Walaupun risiko dikendalikan pada titik aktiviti pengambilan risiko, terdapat pertanggungjawaban yang jelas mengenai pemilikan risiko di seluruh BIBD seperti yang ditunjukkan dalam carta berikut:

Risiko utama dalam Kumpulan dikawal dan dipantau di bawah Bahagian Pengurusan Risiko, sebagai barisan pertahanan kedua yang meliputi:

- Risiko Kredit
- Risiko Pasaran
- Risiko Operasi
- Buku Perbankan Risiko Kadar Keuntungan (PRRBB)
- Risiko Kecairan
- Risiko Pembiayaan
- Risiko Penumpuan
- Risiko Negara
- Risiko Rentas Sempadan
- Risiko Reputasi
- Risiko Perundangan
- Risiko Peraturan
- Risiko Syariah
- Risiko Pemuatan
- Risiko Siber
- Risiko Teknologi
- Tadbir Urus Maklumat
- Risiko Sumber Luar
- Risiko Model

Kami mengambil pendekatan untuk menganalisis semua cadangan pembiayaan dan pelaburan serta menilai proses operasi Kumpulan dan bekerjasama dengan unit perniagaan yang terlibat untuk memastikan bahawa pendedahan Kumpulan terhadap semua risiko difahami, dibincangkan dan dikendalikan secara proaktif agar kepentingan semua pihak berkepentingan dilindungi.

Risiko kewangan dianalisis dengan melakukan ujian tekanan yang berbeza menggunakan senario ekonomi yang berbeza dalam rangka kerja ICAAP dan Rancangan Pemulihan dan digabungkan dengan kajian lain yang dibentangkan dalam ALCO.

BIBD menggunakan pendekatan proaktif dalam memantau pendedahan risiko bagi Kumpulan dengan memiliki Rangka Kerja Risiko Operasi yang kuat dengan menggunakan beberapa alat untuk terus memantau risiko yang timbul dari faktor manusia, Sistem, Proses dan faktor-faktor Luaran. Tanggungjawab Risiko Operasi terletak pada semua kakitangan BIBD dan didorong oleh latihan secara berkala untuk mempertingkatkan Kesedaran Risiko dan Budaya Risiko.

Terdapat beberapa inisiatif dari AMBD yang telah diterimapakai atau dalam proses untuk diterimapakai oleh BIBD bagi menyelaraskan Sektor Perbankan Brunei dengan piawaian antarabangsa. Inisiatif ini merangkumi:

1. Garis panduan dan tadbir urus pengurusan risiko
2. Garis panduan pengurusan risiko kredit.
3. Peraturan minimum bagi keperluan modal
4. Pelaksanaan Model IFRS9
5. Klasifikasi bagi kemudahan kredit yang terjejas dan aset kewangan untuk tujuan penyediaan
6. Garis panduan Risiko Pasaran

7. Garis panduan Risiko Siber dan Teknologi
8. *Basel II - Pillar 3* Dokumen pendedahan awam
9. Tadbir Urus Korporat untuk Bank Islam
10. Perlakuan berhemah terhadap aset bermasalah dan peruntukan kerugian kredit
11. Rangka Kerja Tadbir Urus Syariah
12. Proses Penilaian Kecukupan Modal Dalam (ICAAP)
13. Pelan Pemulihan

Langkah-Langkah Pengawalseliaan Sementara (COVID-19)

Pada bulan Mac 2020, AMBD bekerjasama dengan Persatuan Bank Brunei ("BAB") dalam melaksanakan program bantuan kecairan selama 1 tahun untuk menyokong pelanggan Korporat dan Runcit yang terjejas oleh COVID-19. Program bantuan tersebut bertujuan untuk memberikan penangguhan pembayaran pokok bagi industri dan sektor yang dikenal pasti sehingga April 2021; dengan tarikh akhir permohonan sehingga Disember 2020.

Menjelang April 2020, BIBD segera melaksanakan arahan tersebut dengan menambahkan program ini ke dalam dasar kredit BIBD. Penyambungan program ini pada tahun 2021 sedang dikaji oleh AMBD dan arahan akan dikemas kini dalam dasar BIBD. Arahan dari AMBD telah memperlanjatkan program bantuan tersebut sehingga 30 September 2021.

Risiko Kredit *Standard & Poor*

Sebagai bukti pendekatan berhemah BIBD terhadap pengurusan risiko, Bank telah disahkan semula dengan pengiktirafan A- (Stabil) oleh salah satu daripada tiga agensi penarafan kredit antarabangsa yang besar, Standard & Poor's (S&P Global).

Pengurusan Risiko Bahan

Penekanan budaya pengurusan risiko yang kuat adalah asas mekanisme kawalan bagi Kumpulan. Ini melibatkan proses pengenalan, penilaian, pengendalian, pemantauan dan pelaporan risiko bahan yang sedang berjalan yang mempengaruhi prestasi objektif strategik Kumpulan seperti berikut:

1. Risiko- risiko Kredit dan Penumpuan

Rangka kerja risiko kredit yang kuat adalah merangkumi garis panduan pembiayaan yang bijak untuk mengurangkan kegagalan kredit dan kerugian sambil mengekalkan portfolio kredit dalam Strategi Pengurusan Risiko Kumpulan. Bank telah menyediakan beberapa sistem untuk mengawal dan memantau semua risiko dalam spektrum pengurusan risiko.

Faktor penumpuan adalah aspek penting dalam portfolio Kumpulan dan terus dipantau. Dalam spektrum Bukan Runcit, portfolio industri Kumpulan tetap stabil dengan tumpuan tertinggi dalam industri minyak dan gas sejak berkurun lalu kerana pentingnya pendapatan minyak dan gas dalam negara kepada Ekonomi Brunei. Dalam spektrum Runcit, tiada tumpuan yang disebabkan oleh panduan peraturan (*Capital Adequacy Framework* 13Feb19) yang mana setiap peminjam runcit tidak dapat mewakili lebih dari 0.2% dari portfolio runcit.

Portfolio Bukan Runcit

Di ruang bukan runcit, Bank menerapkan sistem penilaian risiko dalaman oleh S&P Global bagi membantu Lembaga dan Pihak Pengurusan untuk membezakan tahap risiko di seluruh pembiayaan dan pelaburan untuk memudahkan proses membuat keputusan.

Proses analisis adalah melalui analisis asas dengan mengkaji maklumat kualitatif dan kuantitatif. Pembiayaan yang bertempoh lebih dari setahun memerlukan analisis tambahan untuk unjuran dan andaian tertentu. Cagaran pembiayaan adalah tinggi. Walau bagaimanapun, keputusan kredit selalu berdasarkan kepada penjaan aliran tunai sebagai sumber pembayaran utama yang digabungkan dengan penstrukturan kemudahan yang betul. Semua kemudahan mempunyai had tertentu bagi setiap jenis risiko (Risiko yang dibiayai, Tidak Dibiayai dan Pra-penyelesaian).

Terdapat skop pemantauan umum, termasuk dua proses:

- Akaun Senarai Pantau
Ini merangkumi semua akaun yang melebihi Tempoh Masa 1 Hari (DPD) serta pergerakan di dalam DPD (1-30, 31-60, 61-90 dan di atas 90 hari).

- Akaun yang dipantau secara dekat
Ini hanya merangkumi akaun semasa yang mempunyai isu kecil yang boleh menjadi amaran jika tidak dijaga dengan baik.

Untuk akaun di atas 30 DPD tetapi di bawah 90 DPD, *Exposure at Default* (EAD) hendaklah dipindahkan ke Tahap 2 (IFRS9) dan apabila mencapai 90 DPD, hendaklah didefinisikan sebagai terjejas dan EAD dipindahkan ke Tahap 3 bersamaan dengan *Expected Credit Losses* (ECL) atau penurunan.

Di dalam Kumpulan Perbankan Korporat, Jabatan Aset Khas (SAD) bertanggungjawab untuk membuat susulan dan menilai arah aliran secara berterusan untuk semua akaun yang mempunyai DPD di atas 30 hari bagi usaha penyelesaian. Pengurusan Risiko bekerjasama dengan SAD secara aktif untuk menangani semua usaha yang berkaitan serta tahap penurunan nilai yang betul.

Portfolio Runcit

Di ruang niaga runcit, Bank mempunyai pendekatan portfolio dalam menilai jenis produk individu dengan menggunakan model risiko dalaman melalui *scorecard* yang berbeza, dan kadangkala memerlukan analisis asas kredit untuk penilaian akhir dan persetujuan yang berkaitan. Semua kemudahan mempunyai had tertentu bagi setiap jenis risiko (Risiko yang dibiayai, Tidak Dibiayai dan Pra-penyelesaian).

Terdapat tindakan susulan yang berterusan terhadap arah aliran / tingkah laku pasaran dan analisis portfolio bagi setiap jenis produk seperti prestasi buku pada bulan dan analisis pergerakan DPD.

Di dalam portfolio runcit, terdapat pembiayaan yang dijamin yang mana cagaran tersebut merangkumi sepenuhnya jumlah pembiayaan dan penambahan penyerahan gaji. Untuk pembiayaan tanpa jaminan, tidak ada jaminan yang diberikan. Walau bagaimanapun, kebanyakan peminjam mempunyai penyerahan gaji.

Kutipan dan Pemulihan

Jabatan Kutipan dan Pemulihan di bawah Ketua Pegawai Operasi bertanggungjawab untuk mengesan semua DPD dan arah aliran untuk menilai strategi yang tepat untuk setiap jenis produk. Bahagian Pengurusan Risiko bekerjasama dengan jabatan ini untuk memahami corak tingkah laku yang boleh digunakan untuk penambahbaikan lebih lanjut terhadap dasar yang sedia ada.

Jangkaan Kerugian Kredit

BIBD telah merumuskan proses IFRS9 yang membolehkannya untuk mengira Jangkaan Kerugian Kredit atau penurunan kredit. Proses ini memberikan jangkaan kerugian kredit yang dijangka baik untuk 12 bulan *Probability of Default* (PD) atau PD Sepanjang Hayat berdasarkan data bersejarah statistik berkenaan dengan pelbagai portfolio PD BIBD, *Loss Given Defaults* (LGD) dan tindakan Makroekonomi.

2. Risiko Syariah dan Operasi

Kejadian Risiko Operasi yang berpunca dari Faktor Orang, Sistem, Proses dan Luaran boleh menyebabkan kerugian bagi Kumpulan. Faktor-faktor ini sentiasa dipantau dan dilaporkan.

Sebagai langkah proaktif berterusan untuk mencatat semua peristiwa berkaitan risiko operasi dengan lebih baik, Kumpulan telah memberikan penekanan yang kuat untuk memberikan latihan berkala kepada semua kakitangan. Kumpulan telah mempertanggungjawabkan kakitangan di semua Bahagian untuk menangani sebarang masalah risiko operasi, termasuk Risiko Syariah.

Bahagian Pengurusan Risiko juga telah melaksanakan beberapa alat dan proses untuk memberikan pandangan holistik di seluruh Kumpulan. Sebarang Laporan Peristiwa Risiko dikaji dengan teliti menggunakan metodologi Root Cause bersama dengan faktor penyebab masing-masing untuk mengenal pasti penyelesaian yang tepat dalam jangka masa yang wajar. Alat utama lain yang digunakan untuk masalah risiko operasi adalah penjejakan bulanan RAS dan KRI yang dilaksanakan oleh setiap unit seperti yang dipersetujui dengan Bahagian Pengurusan Risiko.

3. Risiko Pasaran, PRRBB, Pembiayaan, Kecairan, Negara dan Rentas Sempadan.

Sebagai sebahagian daripada pemantauan dan pelaporan pendedahan pasaran BIBD secara berkala untuk memastikan pendedahan ini berada dalam had selera risiko yang diluluskan, pasukan Pengurusan Risiko terus mengikuti perkembangan pasaran di serantau dunia yang mungkin mempengaruhi portfolio rentas sempadan BIBD dan garis panduan risiko khusus. BIBD mengekalkan aset cair berkualiti tinggi dan sumber pendanaan yang pelbagai dan berfungsi sebagai penyangga kecairan.

Aspek lain dari risiko pasaran adalah pergerakan kadar faedah / keuntungan yang mempengaruhi prestasi buku perbankan dan kesannya terhadap pendapatan dan modal. Analisis ini disampaikan kepada ALCO oleh Bahagian Pengurusan Risiko pada setiap bulan.

BIBD menggunakan beberapa proses dan teknik analisis untuk menguruskan risiko yang relevan dan menyokong keperluan perniagaan:

- a) Proses Had Rakan Niaga menggunakan teknik kualitatif dan kuantitatif,
- b) Had Negara menggunakan analisis asas ekonomi, politik dan sosial,
- c) Analisis Risiko Merentas Sempadan merangkumi risiko Nasionalisasi, Pengambilalihan, Kebolehtukaran dan Kebolehpindahan (NECT)

BIBD juga menggunakan penilaian risiko *Country Sovereign International*, dari S&P Global, Moody's dan Fitch untuk memastikan penyelarasan lebih lanjut dengan amalan antarabangsa.

4. Risiko Undang-Undang, Peraturan, Pematuhan dan Reputasi

Kumpulan BIBD telah mengutamakan kepatuhan terhadap garis panduan tadbir urus antarabangsa dan tempatan dan sangat memahami akan pelaksanaan yang tepat dan proaktif untuk mengurangkan atau menghindari semua risiko yang berkaitan dengan undang-undang, peraturan, kepatuhan, dan dampak buruk terhadap reputasi BIBD.

5. Risiko Siber dan Teknologi

Kajian, peningkatan dan pengujian berkala untuk semua sistem IT (perkakas dan perisian), serta infrastruktur siber BIBD, dilakukan untuk mengelakkan gangguan dalaman dan luaran yang mungkin mempengaruhi kemampuan umum Kumpulan untuk beroperasi. Ini memastikan pelanggan mendapat keuntungan daripada pelaburan teknologi berterusan dalam Kumpulan. Pendekatan ini memungkinkan untuk memperkukuhkan keupayaan pengurusan risiko teknologi dan Siber BIBD secara keseluruhan dengan melaksanakan amalan terbaik. Sebagai sebahagian daripada skop ini, rangka kerja risiko teknologi dan Siber dinilai dan dikaji secara berkala agar BIBD terus mengembangkan budaya pengurusan risiko yang dapat diramalkan.

6. Risiko Tadbir Urus Maklumat dan Penyumberan Luar

Lembaga dan Pihak Pengurusan BIBD telah memberikan penekanan yang besar untuk memastikan pengurangan dan pengelakan risiko yang berkaitan dengan kualiti data, pengurusan rekod dan privasi data pelanggan. Kumpulan BIBD telah melaksanakan proses pemantauan penyumberan luar untuk memastikan bahawa perkhidmatan dan data yang diterima oleh sumber luaran dapat dipercayai dan penyedia mempunyai rekod prestasi yang baik dan terbukti.

7. Risiko Model

Risiko berkaitan dengan kerugian akibat penggunaan model, data, tinjauan model dan pengemaskinian perkhidmatan yang tidak sesuai. Kumpulan BIBD sedang membangun inventori modelnya untuk memiliki catatan komprehensif dari berbagai model untuk memungkinkan pengawalan, penyelenggaraan dan pengesanan model yang berlainan ini.

Dengan adanya rangka kerja risiko model ini, BIBD akan sentiasa bersiap sedia untuk bertindak terhadap perubahan pasaran dan selaras dengan pengawal selia dan amalan antarabangsa.

Faktor-Faktor risiko yang boleh diramal

The challenges brought about by the COVID-19 pandemic Cabaran yang julung kali dibawakan oleh COVID-19 pada tahun 2020 memberi kesan kepada BIBD dan juga seluruh ekonomi global. Beberapa langkah diambil oleh kerajaan-kerajaan di seluruh dunia untuk menangani pengurangan kegiatan ekonomi dalam negara dan antarabangsa.

Walaupun penyebaran COVID-19 mulai reda dan ekonomi global perlahan-lahan kembali produktif, kesan pandemik masih dirasakan.

Adalah dijangkakan bahawa perbelanjaan pengguna yang didorong oleh rangsangan monetari yang diberikan oleh beberapa kerajaan akan meningkat. Terdapat juga kemungkinan inflasi meningkat di atas jangkaan yang mengakibatkan kenaikan kadar faedah jangka panjang yang mana akan mempengaruhi harga beberapa jenis aset kewangan yang akan mempengaruhi institusi-institusi kewangan.

Dalam Negara (Brunei)

- Keterhadan bagi pertumbuhan permintaan agregat di semua ekonomi.
- Keterhadan bagi projek besar kerajaan dalam masa 12 bulan akan datang.
- Kebergantungan kepada minyak & gas (sekitar 51% daripada KDNK Brunei adalah berkaitan minyak dan gas)
- Beberapa industri terjejas oleh sekatan perjalanan semasa COVID-19 yang dijangkakan berterusan bagi memastikan kesejahteraan masyarakat.
- Keberkesanan langkah-langkah untuk menangani COVID-19 di Brunei yang seterusnya menyumbang kepada pengurangan langkah-langkah pengawalan dalam negara telah menampakkan peningkatan perbelanjaan dalam negara secara keseluruhan.

Antarabangsa

- Pengaktifan semula ekonomi di seluruh dunia untuk tahun 2021 dengan kadar yang tidak menentu.
- Program vaksinasi mungkin mengalami kelewatan semasa proses pelaksanaan.
- Keberkesanan vaksinasi masih tidak dapat dipastikan (kesan sampingan).
- Arah aliran menaik bagi kadar faedah jangka panjang.

2.1.2 Pendedahan Mengenai Perkara lain yang Berkaitan dengan Operasi dan Kewangan

Peruntukan Undang-undang / Peraturan	Keperluan Pendedahan	Respon Pendedahan
Reg 18(3)(d) SMR, 2015	Penzahiran butiran bagi sebarang perkara atau keadaan yang telah timbul sejak akhir tahun kewangan sama ada yang telah menjejaskan atau mungkin boleh menjejaskan secara signifikan.	- Tidak ada peristiwa penting berikutnya, antara tahun kewangan yang berakhir pada 31 Disember 2020 dan tarikh laporan kewangan 20 Mac 2021, yang memberi kesan kepada (i) operasi entiti pelapor pada tahun kewangan akan datang; (ii) hasil operasi tersebut pada tahun kewangan akan datang; atau keadaan entiti pelapor dalam tahun kewangan akan datang. - Oleh itu, tidak ada penzahiran seperti itu dibuat dalam penyata kewangan yang telah diaudit bagi tahun yang berakhir pada 31 Disember 2020.
Reg 18(3)(e) SMR, 2015	Penzahiran mengenai kemungkinan bagi perkembangan operasi entiti pelapor pada tahun-tahun kewangan akan datang dan hasil jangkaan dari operasi tersebut.	- Bank pada dasarnya terlibat dalam penyediaan perniagaan perbankan Islam sesuai dengan prinsip Syarak seperti yang dibenarkan di bawah Perintah Perbankan Islam 2008. - Anak-anak syarikat (bersama dengan Bank disebut sebagai Kumpulan BIBD) adalah pada dasarnya menyediakan sewa beli secara Islam, pembrokeran saham, pengurusan aset dan dana, penyewaan dan perkhidmatan pengurusan. - Tiada sebarang perubahan yang signifikan dalam kegiatan-kegiatan ini di sepanjang tahun kewangan yang berakhir pada 31 Disember 2020. - Kumpulan BIBD berharap dapat meneruskan kegiatan utama yang serupa dengan hasil operasi yang menggambarkan kegiatan ini dalam tahun-tahun kewangan yang akan datang. - Hasil operasi bagi kegiatan ini adalah tertakluk kepada risiko yang berikut iaitu risiko kredit, risiko pasaran, risiko kecairan dan risiko operasi daripada instrumen kewangan dan diterapkan ke dalam proses dan pengawalan bagi pengurusan risiko kewangan seperti yang dinyatakan dalam nota 36 pada Penyata Kewangan yang diaudit untuk tahun yang berakhir pada 31 Disember 2020.

2.1.3 Prinsip Tadbir Urus Korporat

PRINSIP 1

Setiap Bank hendaklah diketuai oleh Lembaga yang berkesan untuk memimpin dan mengawal Bank. Lembaga mempunyai tanggungjawab tunggal untuk strategi perniagaan Bank dan kekuatan kewangan dan secara kolektif bertanggungjawab untuk kejayaan jangka panjang Bank. Ini termasuk meluluskan dan mengawasi pelaksanaan pengurusan objektif strategik, rangka kerja tadbir urus dan budaya korporat bagi Bank. Lembaga bekerjasama dengan Pengurusan Kanan untuk mencapai objektif ini dan Pengurusan Kanan adalah bertanggungjawab kepada Lembaga.

Peranan utama bagi Lembaga Pengarah ("Lembaga") BIBD adalah untuk menentukan strategi, objektif dan dasar BIBD untuk memberikan nilai mampan kepada pemegang sahamnya. Lembaga memberikan bimbingan dan kepimpinan yang diperlukan oleh Pihak Pengurusan untuk Kumpulan BIBD.

Untuk memastikan bahawa tanggungjawab Lembaga kepada pemegang saham dan pihak berkepentingan yang lain (kakitangan, pelanggan, pengawal selia, dan lain-lain) adalah paling utama, aspirasi dan nilai berikut diterapkan di seluruh Kumpulan BIBD:

Visi BIBD

Berkhidmat untuk Brunei sebagai institusi kewangannya yang ulung dengan menyediakan penyelesaian secara Islam melalui penyatuan bertanggungjawab Nilai, Ekonomi Sebenar dan Kewangan Islam.

Misi BIBD

Bank Islam Terbaik di Asia Pasifik. Oleh itu, BIBD didorong oleh strategi ABCDEF: -

- A** - Aligned (Selaras)
- B** - Bank of Choice (Bank Pilihan)
- C** - Customer Trust (Kepercayaan Pelanggan)
- D** - Digital (Pendigitalan)
- E** - Employees (Kakitangan)
- F** - Focus and Finish (Fokus dan Penyelesaian)

Nilai I-CUE

- I**ntegrity (Integriti)
- C**ustomer Focus (Fokus kepada Pelanggan)
- U**nity of Purpose (Perpaduan Tujuan)
- E**xcellence (Kecemerlangan)

Tugas dan tanggungjawab Lembaga telah dirumuskan dengan jelas mengikut undang-undang dan garis panduan yang dikeluarkan oleh pengawal selia yang dinyatakan di dalam Terma Rujukan (**TOR**) Lembaga.

Di bawah TOR Lembaga BIBD bertarikh 12 September 2019, tanggungjawab Lembaga adalah seperti berikut:

- Memberi pengawasan pengurusan bagi pihak pemegang saham.
- Mengawasi proses untuk menilai kecukupan kawalan dalaman, pengurusan risiko, pelaporan kewangan dan pematuhan dengan undang-undang dan Tatakelakuan bagi Kumpulan.
- Menilai dan menentukan pampasan Pengarah Urusan.
- Mengkaji inisiatif strategik utama termasuk pendigitalan kewangan dan objektif/inisiatif lain bagi Kumpulan BIBD.
- Mengkaji kegiatan kemasyarakatan bagi Kumpulan.
- Mencalonkan pengarah dan menilai struktur dan amalan Lembaga untuk menyediakan tadbir urus korporat yang mantap.
- Menerima kemas kini daripada semua jawatankuasa Lembaga mengenai perihal utama yang dibincangkan, keputusan yang dibuat pada mesyuarat

Jawatankuasa Lembaga untuk disemak dan diluluskan.

- Menyoal dan mengkaji penjelasan dan maklumat yang diberikan oleh pihak pengurusan secara kritis.
- (Menyediakan penilaian yang seimbang dan dapat difahami mengenai prestasi, kedudukan dan prospek BIBD (termasuk laporan sementara dan lain-lain laporan awam yang sensitif harga), dan laporan kepada pengawal selia (seperti yang diperlukan)
- Meluluskan urus niaga penting bagi BIBD dan Kumpulannya termasuk urus niaga pihak yang berkaitan.
- Menerima jaminan tahunan dari Badan Penasihat Syariah bahawa operasi BIBD dan Kumpulannya mematuhi peraturan dan prinsip Syarak.

Selain itu, untuk memastikan bahawa tanggungjawab dan pengawasannya terhadap perniagaan dan operasi Kumpulan BIBD dapat dilaksanakan secara berkesan, Lembaga telah memberi kuasa kepada Jawatankuasa Utama Lembaga berikut yang beroperasi mengikut peranan dan tanggungjawab mereka sebagaimana yang ditakrifkan dalam TOR masing-masing:

Jawatankuasa Audit, Kewangan, Risiko (AFRC)

Jawatankuasa memastikan bahawa rangka kerja tadbir urus risiko ditubuhkan bagi Kumpulan yang merangkumi tanggungjawab organisasi yang jelas untuk pengurusan risiko yang biasanya dirujuk sebagai tiga barisan pertahanan;

- (a) Barisan Perniagaan (Barisan Pertahanan Pertama);
- (b) fungsi pengurusan risiko dan fungsi pematuan yang bebas dari barisan pertahanan pertama (Barisan Pertahanan Kedua); dan
- (c) fungsi audit dalaman yang bebas dari barisan pertahanan pertama dan kedua (Garis Pertahanan Ketiga).

Jawatankuasa ini dibentuk sebagai dua jawatankuasa kecil yang berasingan iaitu:

- (a) Jawatankuasa Kecil Audit dan Kewangan (AFSC);
- (b) Jawatankuasa Kecil Risiko (RSC); dan

Di bawah AFSC TOR, jawatankuasa mesti terdiri sepenuhnya dari pengarah bukan eksekutif yang dianggap bebas. Sementara RSC sekurang-kurangnya terdiri daripada kebanyakan pengarah bukan eksekutif yang dianggap bebas. Pengerusi Lembaga Pengarah bukan merupakan ahli Jawatankuasa. AFSC bertanggungjawab untuk:

- memberikan cadangan kepada Lembaga mengenai pelantikan, pelantikan semula, imbuhan dan pemecatan Juruaudit Luar dan skop bagi audit luaran dan perkhidmatan lain, yang akan diserahkan kepada ahli-ahli untuk diluluskan dalam Mesyuarat Agung Tahunan
- memberi peluang kepada Juruaudit Dalaman dan Juruaudit Luar untuk membincangkan sebarang penemuan;
- mengkaji penyata kewangan akhir tahun dengan Juruaudit Luar;
- merangka dasar audit dalaman dan pelaporan kewangan;
- mengawasi proses pelaporan kewangan;
- memberikan pengawasan dan bekerjasama dengan Juruaudit Dalaman dan Juruaudit Luar Bank;
- mengkaji dan meluluskan skop dan kekerapan audit;
- menerima laporan audit utama dan memastikan bahawa Pihak Pengurusan mengambil tindakan pembedahan yang diperlukan pada masa yang tepat untuk menangani sebarang kelemahan kawalan,

ketidakpatuhan terhadap dasar, undang-undang dan peraturan serta masalah lain yang dikenal pasti oleh juruaudit dan fungsi kawalan lain;

- mengawasi pembentukan dasar dan amalan perakaunan oleh Bank;
- mengkaji pendapat pihak ketiga mengenai reka bentuk dan keberkesanan keseluruhan rangka kerja tadbir urus risiko dan sistem kawalan dalaman; dan
- tanggungjawab lain yang ditentukan oleh Lembaga.

Jawatankuasa Kecil Risiko - Kawalan Dalaman

- RSC hendaklah membincangkan, memberi nasihat dan meluluskan semua strategi dan dasar risiko Bank berkenaan dengan risiko kewangan dan bukan kewangan secara agregat dan berdasarkan jenis risiko dan membuat cadangan kepada Lembaga mengenainya.
- RSC hendaklah membincangkan, memberi nasihat dan meluluskan penyata selera risiko (RAS) bagi Bank.
- RSC hendaklah mengkaji keberkesanan dasar dan sistem pengurusan risiko dan kawalan dalaman Bank secara berterusan dan sekurang-kurangnya sekali pada setiap tahun. Kajian tersebut tidak terhad kepada kawalan kewangan, operasi, pematuan dan teknologi maklumat. Kajian semula itu boleh dijalankan secara dalaman atau dengan bantuan dari mana-mana pihak ketiga yang berwibawa.
- RSC hendaklah memastikan bahawa Pihak Pengurusan mempunyai proses pelaksanaan untuk menggalakkan kepatuhan Bank terhadap dasar risiko yang disetujui.

Berhubung dengan penilaian risiko, RSC hendaklah:

- Sentiasa mengkaji proses penilaian risiko Bank secara keseluruhan untuk membantu Lembaga membuat keputusan yang tepat dengan memastikan penggunaan metrik kualitatif dan kuantitatif;
- mengkaji secara berkala dan meluluskan parameter yang digunakan dalam langkah-langkah ini dan kaedah yang digunakan; dan
- menetapkan piawaian untuk pemantauan yang mantap dan menepati masa bagi pendedahan yang besar dan jenis risiko tertentu yang sangat penting.

Jawatankuasa Eksekutif (ExCom)

Jawatankuasa ini majoritinya terdiri daripada pengarah bukan eksekutif dan Setiausaha Syarikat Bank hendaklah menjadi Setiausaha Jawatankuasa. Tanggungjawab Jawatankuasa adalah seperti berikut:

- Berfungsi sebagai forum perbincangan untuk perihal Lembaga dan sebagai forum untuk membuat sebarang keputusan mengenai perkara-perkara yang tidak memerlukan kelulusan dari Lembaga Pengarah.
- Menyelia sebarang keputusan yang signifikan dari pihak pengurusan.
- Mengkaji perkara-perkara strategik utama termasuk Rancangan Operasi Tahunan dan Prestasi Kewangan sebelum diluluskan oleh Lembaga dan dioperasikan oleh Kumpulan BIBD.
- Mengkaji dan meluluskan cadangan pembiayaan dalam negara dengan pendedahan bersih sekurang-kurangnya B\$20,000,000 berdasarkan cadangan dari Jawatankuasa Risiko Kredit.
- Mengkaji dan meluluskan pendedahan yang berkaitan dengan Bahagian Perbendaharaan, permohonan baru bagi had negara / institusi kewangan dan cadangan pendedahan luar pesisir dengan pendedahan kasar melebihi AS\$20,000,000 berdasarkan cadangan daripada Jawatankuasa Risiko Kredit.

Jawatankuasa Ganjaran dan Pencalonan Sumber Manusia (HRNC)

HRNC telah ditubuhkan oleh Lembaga selaras dengan tanggungjawab tadbir urus korporat di bawah Garis Panduan AMBD untuk Tadbir Urus Korporat bagi Bank. Tanggungjawab HRNC adalah:

- Untuk membuat cadangan kepada Lembaga mengenai sebarang pelantikan ke Lembaga dan Pengurusan Kanan.
- Untuk merumuskan proses yang formal dan telus untuk pengenalan, penilaian, pelantikan dan pelantikan semula pengarah kepada Lembaga dan memastikan bahawa rancangan penggantian yang sesuai untuk Lembaga telah dilaksanakan.
- Untuk membantu Lembaga dalam merangka, melaksana dan mengkaji dasar dan prosedur imbuhan bagi Lembaga, Pengurusan Kanan dan semua kakitangan

BIBD yang bukan hanya selaras dengan nilai etika, objektif dan budaya Bank tetapi juga menggalakkan pengambilan, motivasi, kesetiaan dan pengekalan.

Berhubung dengan Imbuhan bagi Lembaga dan kakitangan BIBD, tanggungjawab HRNC adalah seperti berikut: -

- Merangka, melaksana dan mengkaji semula dasar dan prosedur imbuhan (**RPP**) untuk Lembaga, Pengurusan Kanan dan semua kakitangan BIBD.
- Memastikan bahawa imbuhan bagi para pengarah adalah mencukupi untuk menarik dan mengekalkan pengarah yang berkaliber, serta setimpal dengan keperluan untuk memastikan dana Bank tidak digunakan untuk memberi subsidi pakej imbuhan yang berlebihan dan tidak menjejaskan daya maju, kesolvenan dan reputasi BIBD.
- HRNC hendaklah bekerjasama rapat dengan Bahagian Risiko dan Sumber Manusia BIBD untuk memastikan bahawa perumusan RPP mengambil kira faktor-faktor berikut:

(a) Modal dan kecairan BIBD.

(b) Nilai etika, objektif dan budaya Bank.

(c) Mempromosikan budaya risiko yang mantap dengan memastikan bahawa kakitangan BIBD bertindak demi kepentingan BIBD dan pelanggannya dan bukannya untuk diri mereka sendiri atau hanya untuk bahagian mereka. Dengan kata lain, RPP tidak boleh mendorong pegawai untuk mengambil risiko yang tidak perlu.

(d) Sejajar dengan piawaian industri semasa supaya imbuhan, setakat yang dapat dilaksanakan, berdaya saing dan mampu menggalakkan pengambilan, motivasi, kesetiaan dan pengekalan.

- Bekerjasama dengan Bahagian Sumber Manusia untuk mewujudkan rangka kerja penilaian prestasi (PEF) yang objektif dan telus yang merangkumi kriteria yang diperlukan (termasuk KPI) di mana prestasi dapat diukur setiap tahun.
- Menjalankan kajian berkala mengenai RPP dan PEF (sebagaimana yang difikirkan sesuai oleh HRNC) untuk memastikan keselarasan dengan undang-undang semasa, amalan tadbir urus dan piawaian industri.

Lembaga terus memberikan komitmen yang teguh untuk mengekalkan kualiti yang luar biasa bagi tadbir urus korporat BIBD dengan memastikan nilai dan tingkah laku yang konsisten di seluruh perniagaan. Lembaga menguruskan hal ehwal Kumpulan dengan mengikut peraturan dan undang-undang yang ditetapkan serta menggalakkan perbincangan terbuka dan telus. Di samping itu, Lembaga terus memastikan amalan terbaik dan proses tadbir urus yang kuat ini merupakan sebahagian dari strategi dan proses membuat keputusan BIBD. Oleh itu, nilai-nilai ini dikekalkan untuk kepentingan pemegang saham BIBD dan pihak berkepentingan yang lain.

Bagi Pengarah Kali Pertama, BIBD memerlukan para Pengarah yang baru dilantik tersebut untuk menghadiri program induksi Lembaga BIBD bagi membiasakan diri dengan operasi Kumpulan dan membina asas pengetahuan yang kuat mengenai Kumpulan. Lembaga juga akan memastikan bahawa setiap pengarah menghadiri latihan berterusan dan berkala mengenai isu-isu yang relevan termasuk antara lain latihan mengenai undang-undang, peraturan baru yang berkaitan dan perubahan risiko komersial, kewangan dan latihan lain yang berkaitan.

Senarai latihan yang dihadiri oleh ahli-ahli Lembaga bagi tahun 2020 adalah seperti berikut:

1. YM Dr Jan Hendrik van Greuning

Bil.	Nama Kursus/Latihan dIII	Disediakan Oleh	Medium
1	Penerbitan Bank Dunia	Dr Jan Hendrik van Greuning	Penyelidikan/Latihan Penerbitan
2	Analisis terperinci mengenai keperluan peraturan Basel III	Dr Jan Hendrik van Greuning	Penyelidikan
3	Perkembangan risiko operasi	Dr Jan Hendrik van Greuning	Penyelidikan
4	Tadbir urus data	Dr Jan Hendrik van Greuning	Penyelidikan
5	Etika dan Tadbir Urus Korporat	Dr Jan Hendrik van Greuning	Penyelidikan/Penerbitan

2. YM Dato Paduka Iqbal Ahmad Khan

Bil.	Nama Kursus/Latihan dIII	Tarikh	Disediakan Oleh	Method
1	Kemunculan Arah Aliran Baru - Pematuhan dan Pengawalseliaan di dunia	15 Januari 2020	<i>Rt Hon Juan Zarate of Financial Integrity Network</i>	Seminar
2	Forum tahunan MASIC 2020 - Pelaburan berimpak: Bagaimana para pelabur mengubah dunia	2 Februari 2020	<i>MASIC</i>	Persidangan
3	Mesyuarat Lembaga Penasihat - Mesyuarat pemimpin sektor swasta yang memberi nasihat kepada <i>Harvard Kennedy School</i>	27 April 2020	<i>Harvard Kennedy School</i>	Persidangan
4	Siri Istimewa COVID-19 Bersama Dani Rodrik	30 April 2020	<i>Harvard Kennedy School</i>	Persidangan
5	Kewangan Islam: Masa Lalu, Masa Kini dan Masa Hadapan	10 Jun 2020	<i>Islamic Markets</i>	Webinar
6	Webinar FBD Mengenai <i>Take-Privates</i> di GCC, Asia Tenggara	17 Jun dan 29 Jun 2020	<i>Freshfields</i>	Webinar

7	Praesidium	1 Julai 2020	<i>Annual AML and Compliance Training</i>	Seminar
8	Rangkaian Pelaburan Impak Global	1 September 2020	<i>The Values, History, and Evolution of Islamic Finance</i>	Webinar
9	GEM20 Sesi Khas Meraikan Pemenang Nobel 2019 dalam Ilmu Ekonomi dan Memahami Budaya <i>Tight and Loose</i> dan Bagaimana Ianya Membentuk Dunia Kita	23 September 2020	<i>Harvard Kennedy School</i>	Persidangan
10	Pandangan 360 darjah Mengenai Pasaran Swasta Global	15 Oktober 2020	<i>Stepstone</i>	Persidangan
11	Pertumbuhan Pasaran Maya 2020	30 November 2020	<i>SuperReturn Emerging Markets</i>	Persidangan
12	Cara membina ketahanan emosi diri: Sesi Praktikal untuk profesional masa kini	10 Disember 2020	<i>Hult Ashridge</i>	Webinar
13	Laporan Ekonomi Islam Global 2020/21	15 Disember 2020	<i>DinarStandard</i>	Webinar

3. YM Haji Sofian bin Mohammad Jani

Bil.	Nama Kursus/Latihan dIII	Tarikh	Penganjur	Method
1	Program Pendidikan Eksekutif Lembaga Pengarah (BEE)	11- 13 Ogos 2020	CIBFM/BILIF	Webinar

4. YM Mubashar H. Khokhar

Bil.	Nama Kursus/Latihan dIII	Tarikh	Penganjur	Method
1	Program Pendidikan Eksekutif Lembaga Pengarah (BEE)	11- 13 Ogos 2020	CIBFM/BILIF	Webinar

Penyelarasan Lembaga dengan Pihak Pengurusan

Lembaga juga memastikan bahawa visi, misi, nilai, aspirasi dan objektif Kumpulan BIBD selaras dengan aktiviti perniagaan yang dijalankan oleh pihak pengurusan kanan. Justeru itu, Forum Kepimpinan (LF) telah dibentuk. LF adalah sebuah jawatankuasa terdiri daripada pihak pengurusan yang bertanggungjawab untuk keseluruhan pengurusan Kumpulan BIBD. Ahli LF berjumpa sekurang-kurangnya sekali setiap bulan pada hari Isnin pertama bekerja pada bulan tersebut. Peranan dan tanggungjawab LF adalah seperti berikut:

- Untuk melaksanakan Tanggungjawab, Tadbir Urus dan Pelaksanaan ke atas operasi harian dan projek strategik;

- Untuk menyediakan kepimpinan yang kolektif, selaras dan bersepadu ke arah strategi ABCDE Kumpulan BIBD;
- Untuk mempertimbangkan dan melaksanakan keputusan yang bersesuaian bagi perkara-perkara kritikal yang mempengaruhi Kumpulan BIBD.

Selain daripada LF, Forum Kepimpinan masa hadapan (eLF) telah ditubuhkan sebagai jawatankuasa kolaborasi pelapis kedua pengurusan kanan yang diaspirasikan oleh pihak Bank sebagai sebahagian dari pelan pengantiannya ('*succession plan*') untuk mengambil alih peranan LF di masa hadapan. Objektif utama eLF adalah untuk menyokong LF sepenuhnya dalam menyediakan idea inovatif selaras dengan Visi, Misi dan strategi ABCDE BIBD berpandukan nilai-nilai teras I-CUE BIBD. Peranan eLF adalah seperti berikut:-

- Untuk mengenal pasti, menilai dan menyetujui pelan tindakan berasaskan penyelesaian untuk mengembangkan perpaduan berkumpulan, penjenamaan, kesetiaan pelanggan dan keuntungan perniagaan BIBD.
- Untuk mengenal pasti dan membuat usahasama di antara bahagian dan memanfaatkan sumber yang ada untuk meningkatkan penglibatan kakitangan dan pengalaman perkhidmatan pelanggan BIBD secara keseluruhan.

- Untuk mengkaji proses dalaman, meningkatkan rasa tanggungjawab dan pemilikan setiap kakitangan bagi memudahkan peluang perniagaan, mengenal pasti dan mengambil tindakan terhadap segala halangan yang dihadapi oleh perniagaan-perniagaan.
- Untuk mengenal pasti cadangan nilai utama yang berani untuk membantu BIBD dalam meningkatkan penjenamaannya bagi mencapai strategi ABCDE termasuk aspek CSR.
- Melaporkan kepada Pengerusi LF kemajuan projek pada setiap suku tahun atau apabila diperlukan.
- Untuk menyasarkan sekurang-kurangnya 1 (satu) pencapaian utama berdasarkan strategi ABCDE bagi setiap setengah tahun. Pencapaian sasaran harus ditentukan berdasarkan strategi jangka pendek, sederhana dan panjang.

PRINSIP 2

Komposisi Lembaga hendaklah efektif dengan elemen bebas yang kuat di mana tidak ada individu ataupun sekumpulan kecil individu yang dibenarkan untuk menguasai keputusan Lembaga.

Terdapat 6 anggota dalam Lembaga BIBD yang terdiri daripada 5 pengarah bebas dan 1 pengarah eksekutif. Keenam-enam anggota tersebut membawa pelbagai pengalaman, pengetahuan dan kemahiran pengurusan dalam sektor perbankan, kewangan dan tadbir urus kepada kumpulan BIBD.

Komposisi Lembaga

Pengarah	Jawatan
YB Dato Seri Setia Dr Awang Haji Mohd Amin Liew bin Abdullah	Pengarah Bebas (Pengerusi)
YM Dr Jan Hendrik van Greuning	Pengarah Bebas
YM Dato Paduka Iqbal Ahmad Khan	Pengarah Bebas
YM Junaidi bin Hj Masri	Pengarah Bebas
YM Hj Sofian bin Mohammad Jani	Pengarah Bebas
YM Mubashar H.Khokhar	Pengarah Eksekutif (Pengarah Urusan)

Lembaga mengakui kepentingan pembahagian tanggungjawab yang jelas antara Pengerusi dan Ketua Pegawai Eksekutif Kumpulan. Oleh yang demikian, peranan Pengerusi dan Ketua Pegawai Eksekutif Kumpulan hendaklah dilaksanakan oleh individu yang berbeza untuk memastikan keseimbangan yang optimum bagi meningkatkan pertanggungjawaban dan keupayaan membuat keputusan.

Lembaga dipengerusikan oleh YB Dato Seri Setia Dr Awang Haji Mohd Amin Liew bin Abdullah (**Dato Amin**), merupakan Pengarah Bebas yang memainkan peranan penting dalam memastikan Lembaga beroperasi dengan berkesan dan melaksanakan tanggungjawab perundangan dan pengawalseliannya dengan sepenuhnya.

BIBD juga memastikan Pengarah Bebas adalah bebas daripada Pengurusan dan bebas dari sebarang perniagaan atau hubungan lain yang boleh mengganggu kemampuannya untuk bertindak demi kepentingan BIBD. Oleh itu, Pengarah Bebas dapat:-

- Memberikan dan meningkatkan kebebasan yang diperlukan.
- Memastikan keseimbangan antara ahli-ahli Lembaga.
- Mengurangkan sebarang konflik kepentingan antara proses pembuatan dasar dan kegiatan perniagaan harian.

Sebagai Pengerusi, YB Dato Amin juga memimpin Lembaga dalam pengawasan Pengurusan dan menerapkan budaya, nilai dan tingkah laku yang betul, sama ada di peringkat atasan mahupun organisasi secara menyeluruh. Lembaga juga mengagihkan tugas dan tanggungjawab untuk keseluruhan perniagaan dan pengurusan harian Kumpulan BIBD kepada Ketua Pegawai Eksekutif Kumpulan, YM Mubashar H. Khokhar. Ketua Pegawai Eksekutif Kumpulan bertanggungjawab untuk menerajui Pengurusan serta membuat dan melaksanakan keputusan operasi. Disamping itu, Ketua Pegawai Eksekutif Kumpulan juga dapat mengesan dan mengukur prestasi program teras terhadap strategi dan *roadmap* yang dipersetujui dan memberikan maklum balas secara berkala dan memastikan pembetulan dibuat tepat pada waktunya.

Sebagai tambahan terhadap perkara di atas, beberapa ahli Lembaga juga dilantik sebagai Pengerusi atau sebagai ahli Lembaga kepada anak syarikat milik BIBD (**Lembaga Subsidiari**). Amalan ini menyediakan kesinambungan di antara Lembaga dan Lembaga Subsidiari, yang mana tujuan dan objektif keseluruhan Rancangan dan Strategi Perniagaan Kumpulan dapat disampaikan kepada Lembaga Subsidiari untuk Rancangan dan Strategi Perniagaan Kumpulan dapat diselaraskan dan dilaksanakan dengan lebih baik.

PRINSIP 3

Pembahagian tanggungjawab hendaklah jelas diantara kepimpinan Lembaga dan eksekutif yang bertanggungjawab menguruskan perniagaan Bank. Kuasa untuk membuat keputusan tidak boleh tertumpu pada satu individu.

Seperti yang dijelaskan dalam **Prinsip 2**, jawatan Pengerusi dan CEO BIBD dipegang oleh individu yang berbeza dengan pembahagian peranan dan tanggungjawab yang jelas sesuai dengan amalan terbaik. Perbezaan tersebut membolehkan pemahaman dan pengagihan bidang kuasa dan kebertanggungjawaban dengan lebih baik. Struktur hierarki yang jelas dengan pendekatan yang berfokus akan memudahkan kecekapan dan mempercepatkan pembuatan keputusan.

PRINSIP 4

Hendaklah ada proses formal dan telus untuk pengenaltian, penilaian, pelantikan dan pelantikan semula pengarah ke Lembaga. Lembaga, bukannya Pihak Pengurusan, menamakan calon dan mempromosikan perancangan penggantian pengarah yang bersesuaian.

Jawatankuasa Pencalonan Sumber Manusia (HNRC) bertanggungjawab untuk membuat cadangan kepada Lembaga mengenai semua pelantikan ke Lembaga dan Pihak Pengurusan termasuk memastikan proses pemilihan yang relevan adalah dipatuhi.

HNRC akan menilai keperluan untuk mengambil pengarah baru atau untuk mengisi kekosongan jawatan sebagai pengarah bebas ataupun bukan eksekutif. Jawatankuasa itu kemudian akan mengembangkan profil calon seperti industri utama mereka, jantina dan bukti kelayakan. Pemilihan akan berdasarkan pencalonan dari Lembaga, pemegang saham utama dan pencarian jawatankuasa itu sendiri, dan calon yang dipilih akan disenarai pendek.

Calon yang disenarai pendek akan dinilai berdasarkan kriteria berikut.

Bagi pengarah baru:

- Pengetahuan, kemahiran & pengalaman dalam mempromosikan kepelbagaian.
- Memahami ekonomi & pasaran tempatan/serantau.
- Integriti & reputasi yang baik.
- Keupayaan untuk meluangkan masa.
- Perwatakan – mampu bekerja secara kolektif tanpa mempengaruhi suara bebas, iaitu, mengelakkan pemikiran berkumpulan.
- Tiada konflik untuk menyertai BOD – menilai jawatan pengarah lain

(Tambahan) untuk pengarah bebas:

- Tidak hilang kelayakan di bawah peraturan 4 dan 5 syarikat (Tadbir Urus Korporat) (Syarikat Awam), 2016
- Memenuhi kriteria kebebasan berdasarkan prinsip 2.11 Garis Panduan Tadbir Urus Korporat AMBD untuk Bank.

Proses temuduga dimulakan sebelum penilaian akhir, sebelum penyerahan cadangan kepada Lembaga. Jika diluluskan oleh Lembaga, tindakan berikut akan dilakukan:

- Mengeluarkan surat pelantikan;
- Penandatanganan Surat Akujanji untuk menjaga Kerahsiaan dari pengarah baru.
- Menyerahkan permohonan untuk kelulusan AMBD.

- Sekiranya pelantikan tersebut memerlukan persetujuan dari Pemegang-Pemegang Saham, resolusi ahli yang diperlukan akan disediakan untuk dibentangkan kepada Pemegang-Pemegang Saham tersebut.

Berkuat kuasa dari 19 Mac 2020, BIBD tidak lagi mempunyai pelantikan pengarah alternatif di Lembaga.

Maklumat penting mengenai pengarah seperti kelayakan akademik dan profesional, pegangan saham di bank dan syarikat-syarikat berkaitan, pelantikan dan tarikh pelantikan sebagai pengarah di jawatankuasa Lembaga boleh didapati di bahagian profil pengarah-pengarah dalam Laporan Tahunan ini.

Berhubung dengan Prinsip 4.7, Garispanduan AMBD bagi Tadbir Urus Korporat untuk Bank Islam mengenai jawatan pengarah bagi ahli-ahli Lembaga di syarikat-syarikat lain, senarai jawatan-jawatan di syarikat-syarikat lain bagi setiap pengarah dalam Lembaga BIBD adalah seperti berikut:

A. YB Dato Seri Setia Dr Hj Awang Mohd Amin Liew bin Abdullah (mulai 8 April 2021)

1. Jerudong International School Sdn Bhd
2. Brunei International Gateway Sdn Bhd
3. Jerudong Park Medical Centre Sdn Bhd (JPMC)
4. Gleneagles Jerudong Park Medical Centre (GJPMC)
5. JPH Sdn Bhd
6. Muara Port Company Sdn Bhd
7. Brunei Shell Tankers Sendirian Berhad
8. Brunei Gas Carriers Sdn Bhd
9. Brunei Shall Marketing Company Sendirian Berhad
10. Brunei Shell Petroleum Company Sendirian Berhad
11. Brunei LNG Sendirian Berhad
12. Lembaga Dana Sustainability (SF)
13. Lembaga Eksekutif Dana Modal Pembangunan Strategik
14. Brunei Fertilizer Industries Sdn Bhd
15. Marzuq Holdings Limited
16. Amann Shipping Group Sdn Bhd
17. Makmur Holdings Limited
18. Hengyi Industries Sdn Bhd
19. Damai Holdings Limited
20. Khazanah Satu Sdn Bhd
21. Bursa Brunei Darussalam Sdn. Bhd.
22. Bank Usahawan Berhad
23. Brunei Investment Agency
24. Darussalam Enterprise
25. Steering Committee of Fixed Direct Investment (FDI)
26. Downstream Industry Investment
27. Bank Islam Brunei Darussalam Berhad (BIBD)

28. Pantai Jerudong Specialist Centre (PJSC)
29. Autoriti Monetari Brunei Darussalam (AMBD)
30. Takaful Brunei Darussalam (TBD; TBA & TBK)
31. Brunei Economic Development Board
32. Unitisation Advisory Committee

B. YM Hennie van Greuning

1. Bank Islam Brunei Darussalam Berhad

C. YM Dato Paduka Iqbal Khan (mulai 29 March 2021)

1. Fajr Capital Limited
2. Bank Islam Brunei Darussalam Berhad (BIBD)
3. MENA Infrastructure (GP) Limited
4. Saudi Mechanical Industries Company
5. Cravia Group Holdings Limited
6. Jadwa Investment
7. Syarikat Takaful Brunei Darussalam Sdn Bhd
8. Syarikat Takaful Brunei AM Sdn Bhd
9. Syarikat Takaful Brunei Keluarga Sdn Bhd

D. YM Junaidi bin Haji Masri (mulai 9 April 2021)

1. Amann Shipping Group Sdn Bhd
2. Amann Shipping Container Line Sdn Bhd
3. Bank Islam Brunei Darussalam Sdn Bhd
4. Barramundi Asia (B) Sdn Bhd
5. BIBD Tamwil
6. Blue Ocean Tech Sdn Bhd
7. Brunei Energy Services & Trading Sdn Bhd
8. Brunei Fertilizer Industries Sdn Bhd
9. Brunei Methanol Company Sdn Bhd
10. CAE Brunei MPTC Sdn Bhd
11. Darussalam Pilotage Services Sdn Bhd
12. Everbright Adv Investments Sdn Bhd
13. Fajr Capital Limited
14. Hengyi Industries Sdn Bhd
15. Jets Sdn Bhd
16. Jerudong Park Hotel Sdn Bhd
17. Jerudong International School Sdn Bhd
18. Lianfeng Investments Sdn Bhd
19. Makan Ceria Sdn Bhd
20. Piper Aircraft Asia Sdn Bhd
21. Polygel Organometallic (B) Sdn Bhd
22. Progresif Sdn Bhd
23. RBA Golf Club Sdn Bhd
24. RBGCC Sdn Bhd
25. Royal Brunei Trading Sdn Bhd
26. Saahtain Asia Sdn Bhd
27. SBI (B) Sdn Bhd
28. Simpor Pharma Sdn Bhd
29. Syarikat P3 Sdn Bhd (Syarikat P Cube)
30. Takaful Brunei Am
31. Western Foods & Packaging Sdn Bhd

E. YM Haji Sofian bin Mohammad Jani (mulai 6 April 2021)

1. Tabung Amanah Pekerja
2. Royal Brunei Culinary
3. Badan Tanmiah Harta Majlis Ugama Islam
4. DST Digital
5. Bursa Saham Brunei Darussalam (BNX)
6. Bank Islam Brunei Darussalam Berhad (BIBD)
7. Oman Brunei Investment Company (OBIC)
8. Pak Brunei Investment Company

F. YM Mubashar Hanif Khokhar

1. Bank Islam Brunei Darussalam Berhad
2. BIBD At-Tamwil Berhad
3. BIBD Securities Sdn Bhd
4. BETTER Sdn Bhd
5. BIBD (Middle East) Limited
6. Brunei Institute of Leadership & Islamic Finance (BILIF)

PRINSIP 5

Lembaga perlu menentukan struktur dan amalan tadbir urus yang sesuai untuk pengurusan kerjanya dan menyediakan kaedah untuk amalan tersebut diikuti dan dikaji secara berkala untuk keberkesanan berterusan. Penilaian tahunan rasmi adalah perlu untuk memastikan keberkesanan Lembaga secara menyeluruh termasuk Jawatankuasa Lembaga dan juga sumbangan oleh setiap pengarah terhadap keberkesanan Lembaga.

Peranan utama Lembaga BIBD adalah untuk menentukan strategi, objektif dan dasar BIBD untuk memberikan nilai yang mampan kepada pemegang-pemegang sahamnya. Lembaga memberikan bimbingan dan kepimpinan yang diperlukan oleh Pengurusan Kumpulan. Seperti yang dijelaskan dalam **Prinsip 1**, Jawatankuasa Lembaga dan Pengurusan membantu Lembaga dalam memberikan pengawasan yang efektif terhadap operasi Bank. Lembaga akan mengkaji struktur secara berkala dan memberi nasihat mengenai struktur semasa jika diperlukan.

Keberkesanan Jawatankuasa Lembaga dan Lembaga diperkukuhkan lagi oleh komposisi majoriti (5 dari 6) Pengarah Bebas di dalam Lembaga BIBD serta pengerusi Jawatankuasa Lembaga, dimana kesemuanya dipegang oleh Pengarah Bebas seperti yang dinyatakan di bawah:

- **ExCom dan HRNC** – YM Dato Paduka Iqbal Ahmad Khan
- **AFRC** – YM Dr. Jan Hendrik Van Greuning

Sebagai tambahan terhadap perkara di atas, YM Effendy bin Othman, Penasihat Umum Bank dan ahli yang diperakui Persatuan Setiausaha Syarikat Malaysia, juga telah dilantik sebagai Setiausaha Syarikat BIBD. Beliau dan pasukannya memberikan sokongan undang-undang, kesetiausahaan dan tadbir urus kepada Lembaga. Berikut merupakan beberapa tanggungjawab utama Setiausaha Syarikat:

- Mengendalikan kesemua mesyuarat Lembaga dan Jawatankuasa Lembaga termasuk penjadualan, pengambilan minit, penyediaan bahan mesyuarat Lembaga dan maklumat yang diberikan kepada Lembaga Pengarah.
- Memastikan maklumat yang diberikan kepada Lembaga Pengarah seperti minit mesyuarat yang mantap, menepati masa dan mencukupi untuk Lembaga menjalankan fungsinya.
- Memastikan penyimpanan rekod yang betul dari kesemua pertimbangan dan keputusan dibuat oleh Lembaga Pengarah dan Jawatankuasa Lembaga.

- Menyediakan pengemaskinian dan nasihat secara berkala kepada Lembaga mengenai sebarang perubahan kepada keperluan undang undang dan peraturan termasuk yang berkaitan dengan perihal tadbir urus.
- Memudahkan komunikasi dua hala antara Pihak Pengurusan dan Lembaga untuk memastikan keputusan Lembaga dapat disampaikan tepat pada masanya.

Minit mesyuarat Lembaga Pengarah dan jawatankuasa dicatat dan didokumentasikan dengan tepat oleh Setiausaha Syarikat. Rekod sedemikian disediakan untuk AMBD apabila diperlukan bagi penilaiannya dalam memastikan keberkesanan kesemua Jawatankuasa.

Penilaian bagi Lembaga Pengarah dan Badan Penasihat Syariah (BPS).

Untuk memastikan keberkesanan Lembaga dan BPS, Lembaga telah meluluskan satu penilaian bebas Lembaga dan BPS yang dilakukan oleh *PricewaterhouseCoopers* (PWC). Penilaian ini melibatkan pemberian maklum balas terhadap soal selidik dan temuduga secara satu persatu dijangka selesai pada akhir Jun 2021 atau awal Julai 2021. Objektifnya adalah untuk menjalankan penilaian bebas tersebut setiap 2 tahun sekali, manakala penilaian kediri akan dilakukan pada tahun yang lainnya.

PRINSIP 6

Dalam struktur kumpulan, Lembaga bagi Bank induk mempunyai tanggungjawab keseluruhan kepada kumpulan dan bertanggungjawab untuk memastikan pembentukan dan pengendalian rangka kerja tadbir urus yang jelas bersesuaian dengan struktur, perniagaan dan risiko kumpulan dan entiti-entitinya. Lembaga dan Pihak Pengurusan hendaklah mengetahui dan memahami struktur organisasi kumpulan Bank dan risiko yang ditimbulkannya.

Anak syarikat Bank yang dimiliki sepenuhnya adalah seperti berikut:

- BIBD Securities Sdn Bhd
- BIBD At-Tamwil Berhad
- BIBD (Middle East) Limited
- BIBD Management & Services Sdn Bhd

Untuk memastikan bahawa Kumpulan BIBD mematuhi rangka kerja tadbir urus yang konsisten dalam menguruskan risiko perniagaan dan operasinya, BIBD sebagai syarikat induk telah membentuk struktur kumpulan yang terkandung di dalam seluruh anak syarikat perwakilan Lembaga Bank bagi menerapkan nilai, prinsip dan pendekatan tadbir urus korporat Bank agar anak-anak syarikatnya dapat mengamalkannya selagi mana tidak bertentangan dengan kepentingan anak-anak syarikat dan keperluan undang-undang atau pengawalseliaan mereka sendiri.

Semua keputusan utama yang boleh mempengaruhi kepentingan Bank atau Kumpulan akan dinilai oleh Lembaga dan Bank sebagai pemegang saham boleh membuat keputusan untuk kepentingan anak syarikat selaras dengan rangka kerja Tadbir Urus Korporat Kumpulan BIBD.

Lembaga mengiktiraf tanggungjawab pengarah anak syarikat BIBD untuk membuat penilaian dan membuat keputusan sesuai dengan kepentingan terbaik anak syarikat walaupun kepentingan tersebut mungkin bertentangan dengan kepentingan terbaik Bank. Perkara ini lebih ketara lagi apabila lembaga anak syarikat dan struktur pihak pengurusan mempunyai peranan dan tanggungjawab yang jelas.

Bahagian Audit, Risiko, Pematuhan, Kewangan, Undang-undang dan Syariah Bank juga membuat pengawasan kepada anak-anak syarikat di dalam perkara ini di mana perundingan antara bahagian-bahagian Bank dan anak-anak syarikat diadakan dari semasa ke semasa untuk menangani segala permasalahan yang timbul di perkara-perkara tersebut. Untuk itu, Pihak Pengurusan BIBD bertanggungjawab untuk mengembangkan dasar, prosedur dan proses yang memberi manfaat kepada Kumpulan BIBD. Mereka bertanggung jawab untuk menetapkan strategi korporat dan halatuju kumpulan (**Strategi Kumpulan**).

Setelah Strategi Kumpulan diluluskan oleh Lembaga Bank dan anak syarikatnya, pengurusan anak syarikat masing-masing akan diarahkan untuk melaksanakannya dan melaporkan perkembangan pelaksanaan tersebut kepada lembaga masing-masing. Selain itu, operasi anak-anak syarikat disemak secara berkala oleh bahagian Audit Dalaman dan Risiko Bank.

PRINSIP 7

Lembaga harus bermesyuarat secara tetap dan disediakan dengan maklumat yang lengkap dan tepat pada masanya.

Lembaga bermesyuarat secara tetap dengan sekurang-kurangnya 4 mesyuarat berjadual dalam satu tahun kewangan atau lebih mengikut keadaan. Tarikh mesyuarat yang dijadualkan ditentukan lebih awal untuk membolehkan Pengarah membuat perancangan lebih awal.

Pada tahun 2020, ahli-ahli Lembaga menghadiri semua mesyuarat Lembaga dan Jawatankuasa Lembaga setiap suku tahun sepertimana yang diperincikan di bawah:

Peranan	Nama	Jawatankuasa Lembaga bagi 2020									
		BOD		HRNC		ExCom		AFRC		AGM	
		H*	A**	H	A	H	A	H	A	H	A
Pengerusi	YB Dato Seri Setia Dr Awang Haji Mohd Amin Liew bin Abdullah	4	4	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	1	1
Pengarah	YM Awang Junaidi bin Haji Masri	4	4	4	4	4	4	4	4	1	1
Pengarah	YM Dato Paduka Iqbal Ahmad Khan	4	4	4	4	4	4	4	4	1	1
Pengarah	YM Dr Jan Hendrik van Greuning	4	4	N/A	N/A	N/A	N/A	4	4	1	1
Pengarah	YM Haji Sofian bin Hj Mohd Jani (Dilantik pada 20 Mac 2020)	4	3	4	3	4	3	4	3	1	1
Pengarah Urusan/CEO	YM Mubashar H. Khokhar	4	4	4	4	4	4	N/A	N/A	1	1

H* = Diadakan

A** = Dihadiri

N/A = Tidak berkenaan kerana pengarah bukan ahli Jawatankuasa

Untuk mesyuarat Lembaga, Setiausaha Syarikat akan memastikan bahawa agenda mesyuarat dan dek pembentangan dikeluarkan sekurang-kurangnya 7 hari sebelum setiap mesyuarat Lembaga untuk memberi masa yang cukup bagi semua pengarah mempertimbangkan maklumat yang berkaitan. Agenda mesyuarat merangkumi antara lain perkara yang khusus diperuntukkan untuk keputusan Lembaga. Perbincangan dan kesimpulan mesyuarat Lembaga diminit dengan cara yang jelas, tepat, konsisten, lengkap dan tepat pada masanya. Minit tersebut antara lain mencatatkan keputusan Lembaga, termasuk perbincangan penting untuk setiap keputusan yang dibuat. Draf minit kemudian akan dibentangkan pada mesyuarat yang berikutnya untuk persetujuan dan penandatanganan.

Selaras dengan tadbir urus yang betul tentang catatan, minit dimasukkan ke dalam Daftar Minit yang disimpan oleh Setiausaha Syarikat yang boleh diakses oleh Lembaga pada bila-bila masa. Untuk memastikan ketepatan dan konsistensi dalam bentuk dan isi, penghasilan semula

mana-mana bahagian dari minit hanya dapat dilakukan melalui permintaan kepada Setiausaha Syarikat yang akan mengesahkan minit tersebut.

Pada bulan Jun 2020, Lembaga telah melantik YM Effendy Othman sebagai Setiausaha Syarikat. Sebelum menyertai BIBD, YM Effendy berkecimpung dalam bidang undang-undang swasta di Kuala Lumpur selama 24 tahun, yang mana 10 tahun adalah rakan kongsi kanan dengan firma undang-undang serantau terbesar di Malaysia dengan kehadiran di seluruh negara Asean. Pelanggan YM Effendy terdiri daripada institusi kewangan tempatan dan antarabangsa, multinasional, awam dan syarikat awam yang tersenarai.

Selain bertindak sebagai penasihat dalam berbagai pertikaian komersial dan korporat, YM Effendy juga menasihati pelanggan mengenai tuntutan kontrak, pematuhan korporat, pertikaian pemegang saham, hal-hal yang berkaitan dengan perbankan, penyiasatan pengawalseliaan, penerimaan dan kemuflihan korporat. YM Effendy juga merupakan penasihat utama dalam mendapatkan perintah mahkamah yang relevan untuk beberapa latihan penstrukturan semula dan penggabungan syarikat awam yang tersenarai dan institusi kewangan di Malaysia.

YM Effendy adalah setiausaha syarikat bertauliah dengan Persatuan Setiausaha Syarikat Malaysia.

Beliau juga merupakan pengarang bersama beberapa penerbitan termasuk *Malaysian Company Law: Principles and Practice* (Edisi ke-2 2018 - Wolters Kluwer), pengarang *Malaysian chapter on Asian Conflict of Laws - East and Southeast Asia* (2017 - Wolters Kluwer), dan penyumbang *Malaysia for the Global Perspectives on the Hague principles chapter of the Choice of Law in International Commercial Contracts* (2021 - Oxford University Press).

YM Effendy lulus dengan kepujian Kelas Pertama dalam bidang undang-undang dari Universiti Islam Antarabangsa, Malaysia. Dia juga memiliki Ijazah Sarjana Undang-Undang dari University of Cambridge dan London School of Economics and Political Science.

PRINSIP 8

Hendaklah ada prosedur formal dan telus untuk menetapkan pakej imbuhan ahli Lembaga, Ketua Pegawai Eksekutif dan Pengurusan Kanan serta polisi dan amalan imbuhan harus sesuai dengan nilai, objektif dan budaya etika Bank.

Dasar imbuhan untuk Pihak Pengurusan dan kesemua kakitangan Bank berada di bawah penyeliaan dan pengawasan Jawatankuasa Sumber Manusia dan Pencalonan (HRNC) di mana pelaksanaan dasar-dasar ini dilakukan oleh Bahagian Sumber Manusia dan Modal Insan. Anggota HRNC terdiri daripada 3 Pengarah Bebas dan 1 Pengarah Eksekutif. Fungsi HRNC dari segi dasar imbuhan antara lain-

- memastikan bahawa dasar imbuhan menyokong objektif, budaya dan strategi Bank;
- imbuhan dan keadaan pekerjaan industri;
- prestasi relatif Bank untuk tahun kewangan yang berkenaan;
- unsur-unsur imbuhan yang berkaitan dengan prestasi harus membentuk sebahagian besar dari jumlah pakej imbuhan bagi pengarah eksekutif. Walau bagaimanapun, skala gaji harus berada dalam skop dasar perniagaan umum dan tidak hanya berdasarkan prestasi jangka pendek untuk mengelakkan insentif bagi pengambilan risiko yang berlebihan;
- untuk meliputi semua aspek imbuhan termasuk yuran pengarah, gaji, elaun, bonus, opsyen dan faedah dalam bentuk dan faedah penamatan; dan
- tanggungjawab utama lain yang dinyatakan dalam Terma Rujukan HRNC

Falsafah bagi imbuhan Bank adalah untuk berdaya saing di pasaran dengan tujuan untuk menarik bakat yang tepat untuk organisasi. Dari segi amalan tempatan dan keperluan undang-undang, kami memastikan bahawa kami adalah selaras dan memenuhi syarat minimum atau lebih baik daripada apa yang telah ditetapkan oleh kedua-duanya. Objektif perniagaan adalah salah satu pengaruh utama dalam mendorong dasar pampasan kami.

Nilai Bank didasarkan pada sejarah dan budaya yang berasal dari budaya dalaman, persekitaran luaran dan pasaran di mana kita beroperasi.

Dasar imbuhan Bank secara keutamaannya mematuhi amalan terbaik antarabangsa dan terdapat usaha berterusan bagi meningkatkan penyelarasan dasar imbuhan Bank termasuk mandat Lembaga / Jawatankuasa, layanan terhadap Pengambil Risiko Material dan Sistem Pengurusan Prestasi dengan amalan terbaik antarabangsa. Untuk tujuan ini, Bank akan mengambil bahagian dalam tinjauan penanda aras pampasan dan faedah tahunan terhadap amalan pesaing kami. Dari pelaksanaan latihan penanda aras ini, Bank akan dapat menilai di mana kedudukannya berbanding dengan pesaingnya melalui penanda aras.

Latihan ini juga memberikan rujukan kompetitif mengenai kadar pampasan pasaran yang dapat membantu organisasi untuk merumuskan strategi pampasan menyeluruh, membuat keputusan mengenai dasar pampasan semasa, membantu kami menyediakan pakej imbuhan yang tepat untuk pekerjaan baru dan mendiagnosis masalah pampasan.

Bagi proses penilaian pampasan untuk Forum Kepemimpinan / Pihak Pengurusan dan kesemua kakitangan, pampasan mereka adalah berdasarkan amalan pasaran semasa dan mempertimbangkan penilaian prestasi mereka setiap tahun dari segi kewangan, bukan kewangan dan juga tingkah laku. Pertimbangan ini dapat dicapai berdasarkan sasaran prestasi yang pada umumnya ditetapkan pada awal tahun kewangan. Ini digambarkan dengan rajah berikut:

Penilaian dibuat berdasarkan kriteria berikut:

Kewangan dan Bukan Kewangan	Audit	Tingkah Laku	Pembelajaran dan Pengembangan
Objektif awda hendaklah memberikan halatuju, keutamaan dan harapan yang jelas untuk prestasi awda serta menjelaskan bagaimana keutamaan awda itu selaras dengan perniagaan dan strategi BIBD. Penetapan objektif boleh dibahagikan kepada kewangan dan bukan kewangan.	Bahagian audit hendaklah dilengkapkan dan diwajibkan keatas semua ketua bahagian, dan kakitangan yang berkaitan. Ketua dan kakitangan yang ditugaskan akan memegang tanggungjawab dalam memastikan tindakan Audit dilaksanakan. Kakitangan yang tidak memegang tanggungjawab bertindak ke atas item tindakan audit dikecualikan daripada melengkapkan bahagian ini.	Ini adalah MANDATORI bagi tujuan menilai tingkah laku dan nilai-nilai kakitangan	Kakitangan dan pengurus laporan terus akan bersama melengkapkan bahagian ini bagi mengenal pasti ruang pembangunan yang perlu ditumpukan dalam membantu mereka untuk mencapai prestasi dan/atau aspirasi kejayaan mereka
PEMBERAT			
50% Kewangan dan Bukan Kewangan	50% Audit (sehingga 20%) dan Tingkah Laku		

Bahagian Sumber Manusia dan Modal Insan akan mengumpulkan penilaian prestasi yang telah siap dari semua bahagian dan unit perniagaan Bank dan akan melakukan latihan moderasi untuk memastikan penilaian keseluruhan yang seimbang. Hasil latihan tersebut akan dibentangkan dalam mesyuarat HRNC untuk mendapat sokongannya.

PRINSIP 9

Lembaga harus memberikan penilaian yang seimbang dan dapat difahami mengenai prestasi, kedudukan risiko dan prospek Bank.

Secara keseluruhan, Lembaga mempunyai pemahaman, kemahiran dan pengalaman yang jelas untuk menilai kedudukan dan prospek risiko prestasi BIBD. Lembaga juga telah mewujudkan rangka kerja tadbir urus kawalan dalaman dan pengurusan risiko yang kuat untuk memudahkan tanggungjawab pengawasan risiko dan kawalannya terhadap Kumpulan BIBD.

Untuk memastikan penyelarasan di dalam penghayatan dan pelaksanaan lancar strategi perniagaan, selera risiko dan polisi lain diluluskan oleh Lembaga bagi kegiatan serta operasi perniagaan BIBD yang dikendalikan oleh Pengurusan Kanannya, Lembaga telah menubuhkan Jawatankuasa 2 peringkat dalam BIBD, iaitu:

1) Jawatankuasa Peringkat Lembaga (seperti yang diperincikan dalam Prinsip 1):

- a) Lembaga
- b) AFRC
- c) EXCOM
- d) HRNC

2) Jawatankuasa Peringkat Pengurusan

Jenis Jawatankuasa Peringkat Pengurusan	Penerangan
Jawatankuasa Pengurusan Risiko Perusahaan (ERMC)	Tujuan utama adalah untuk melakukan pengawasan risiko secara terpusat, penetapan dasar, pengumpulan informasi dan komunikasi kepada Lembaga mengenai risiko penting dan kegiatan pengurusan risiko yang berkaitan, memantau isu terbuka Audit dan Risiko. Di samping itu, Jawatankuasa akan membantu Lembaga dalam memenuhi tanggungjawab pengawasannya yang berkaitan dengan penilaian risiko dan proses pengurusan syarikat. ERMIC juga menangani isu Kecukupan Modal (ICAAP) dan Rancangan Pemulihan. Mesyuarat ERMIC diadakan setiap suku tahun.
Jawatankuasa Risiko Kredit (CRC)	Jawatankuasa Kredit dan Risiko mempunyai kewajiban untuk meluluskan kredit berdasarkan cadangan dari pihak pencadang berkuasa masing-masing. Kelulusan dibuat setelah mempertimbangkan pelbagai perspektif risiko. Kelulusan risiko mesti dibuat dalam batasan selera risiko BIBD seperti yang dipandu oleh ExCom dan Lembaga. Mesyuarat CRC diadakan setiap minggu.
Jawatankuasa Liabiliti Aset (ALCO)	Jawatankuasa ini bertanggungjawab untuk membuat semakan terhadap polisi kecairan, pembiayaan dan jurang dan kedudukan keuntungan dan kecekapan Kumpulan BIBD termasuk penilaian dan pengurusan Lembaran Imbangan dan Pengurusan Modal. Mesyuarat ALCO diadakan setiap bulan.

Jawatankuasa Peringkat Pengurusan ini terdiri daripada ahli Pengurusan Kanan dan Pengarah Urusan, dan mereka memberikan pandangan dan kelulusan mereka, dan jika perlu, mengemukakan cadangan kepada Jawatankuasa Lembaga yang berkenaan dan seterusnya jika perlu, kepada Lembaga.

PRINSIP 10

Lembaga bertanggungjawab bagi tadbir urus risiko. Lembaga harus memastikan bahawa Pengurusan Kanan mengekalkan sistem pengurusan risiko dan kawalan dalaman yang baik untuk melindungi kepentingan pemegang saham dan aset Bank dan harus menentukan sifat dan tahap risiko yang sanggup diambil oleh Lembaga dalam mencapai objektif strategiknya.

Kumpulan telah menyediakan Dokumen Strategi Pengurusan Risiko yang merupakan satu set Penyata Selera Risiko (RAS) yang holistik untuk memastikan bahawa BIBD kekal dalam batasan Risiko yang dapat diterima.

BIBD juga memiliki Rangka Kerja Pengurusan Risiko Perusahaan (ERMF) yang berfungsi sebagai pendekatan yang diseragamkan untuk menguruskan risikonya. Struktur tadbir urus yang kuat juga penting untuk memastikan bahawa ERMF dapat dilaksanakan dengan berkesan.

Model Pengurusan Risiko Kumpulan berasaskan pada pendekatan "Tiga Barisan Pertahanan" untuk membendung sebarang risiko dengan menjaga proses pemantauan yang berkesinambungan dan pelaksanaan pengendalian yang tepat.

Lembaga pada dasarnya bertanggungjawab untuk kegiatan pengurusan risiko BIBD dengan sokongan dari AFRC dan ExCom yang mengadakan sekurang-kurangnya 4 mesyuarat setiap suku tahun, serta BPS yang mengadakan mesyuarat apabila diperlukan.

Di peringkat Pengurusan, pengurusan 19 risiko untuk Kumpulan BIBD dilakukan oleh jawatankuasa berikut yang mana fungsi dan kekerapan mesyuaratnya telah diperincikan dalam **Prinsip 9** di atas:

- ERM
- ALCO
- CRC

PRINSIP 11

Bank hendaklah mempunyai fungsi pengurusan risiko yang bebas dan berkesan, di bawah arahan Ketua Pegawai Risiko (CRO), dengan perawakan, kebebasan, sumber dan akses yang mencukupi kepada Lembaga.

BIBD mempunyai CRO Kumpulan dengan 33 tahun pengalaman kerja di dalam sektor Perbankan di enam negara yang berbeza (Mexico, Amerika Syarikat, Arab Saudi, Qatar, UAE dan Brunei). Pengalamannya menyumbang selama 23 tahun di bank-bank global terkemuka seperti *Bank of America*, *Chase Manhattan Bank* dan *Citibank*.

Kumpulan telah menyediakan Dokumen Strategi Pengurusan Risiko yang merupakan set secara keseluruhan bagi Penyata Selera Risiko (RAS) untuk memastikan BIBD berada di dalam ambangan Risiko yang boleh diterima. Kumpulan juga mempunyai RAS khusus dan Petunjuk Risiko Utama (KRI) di setiap unit dalam Kumpulan yang dinilai pada setiap bulan sebagai sebahagian daripada proses Pengurusan Risiko Operasi.

BIBD telah menyediakan Rangka Kerja Pengurusan Risiko Perusahaan (ERMF) sebagai skop atau pendekatan yang seragam untuk menguruskan semua risikonya (19 secara keseluruhan) yang dikaji semula pada setiap suku tahun oleh Jawatankuasa Pengurusan Risiko Perusahaan (ERMC).

Bagi tahun 2021, Kumpulan BIBD memulakan program Kesedaran / Budaya Risiko yang merangkumi latihan risiko pada setiap dua minggu kepada kakitangan Kumpulan BIBD untuk mewujudkan kesedaran / budaya risiko di kalangan semua ahli komuniti Kumpulan BIBD.

Prasarana kawalan Risiko Kredit adalah berdasarkan pemantauan yang berterusan oleh beberapa proses di seluruh Kumpulan BIBD setiap hari, mingguan dan bulanan. Sebarang pelanggaran mestilah diiktiraf oleh tahap kelulusan masing-masing dan semua isu tersebut akan dibincangkan oleh jawatankuasa yang berkenaan.

Kumpulan Risiko mempunyai 26 orang kakitangan yang mungkin akan ditambah jika terdapat keperluan. Latihan luaran dan dalaman serta bimbingan semasa berkerja yang berterusan disediakan untuk memastikan peningkatan kemahiran dan pengalaman yang berterusan di kalangan kakitangan.

PRINSIP 12

Risiko perlu dikenalpasti, dipantau dan dikawal secara berterusan pada dasar bank secara keseluruhan dan entiti individu. Kecanggihan pengurusan risiko dan prasarana kawalan dalaman Bank haruslah mengikuti perubahan kepada profil risiko Bank, landskap risiko luar dan amalan industri.

Kumpulan telah menyediakan Dokumen Strategi Pengurusan Risiko yang merupakan set secara keseluruhan Penyata Selera Risiko (*RAS*) untuk memastikan BIBD berada di dalam ambang Risiko yang boleh diterima. Seperti yang dijelaskan pada Prinsip 11, BIBD telah menyediakan *ERMF* yang mana pelaksanaan yang berkesan hanya akan dapat direalisasikan melalui struktur tadbir urus yang kuat. Lembaga melalui Jawatankuasanya iaitu AFRC adalah bertanggungjawab secara keseluruhannya terhadap keputusan *ERMC* BIBD. AFRC akan mengkaji semula *ERMF* pada setiap suku tahun.

Sebagai sebahagian daripada struktur tadbir urus, BIBD mempunyai pelbagai polisi / garis panduan merangkumi keseluruhan Kumpulan. Polisi / garis panduan yang berkaitan dengan risiko di seluruh Kumpulan meliputi bidang-bidang seperti Risiko Kredit, Pasaran, *Middle Office*, Operasi, IT & Siber dan Pengurusan Modal, antara lain yang dipantau dengan teliti dan diluluskan oleh Jawatankuasa Lembaga masing-masing dan pengawal selia yang berkaitan.

- Had yang berkaitan dengan kredit dianalisis bagi setiap jenis risiko, seperti dibiayai, tidak dibiayai dan pra-penyelesaian. Analisis mengambil kira pendekatan kualitatif dan kuantitatif dan digabungkan dengan faktor luaran yang boleh menjejaskan.

- Risiko Kecairan dipantau setiap hari.

- Pengurusan Modal dipantau secara bulanan, di mana Nisbah Kecukupan Modal dikira dan ditekankan dengan menganggap saluran kredit penuh yang tersedia pada masa itu.

Di samping itu, BIBD telah menerima pakai beberapa latihan tekanan seperti *ICAAP* dan Plan Pemulihan yang dikemukakan kepada AMBD seperti yang diperlukan. Teknik pemodelan berbeza yang ditawarkan oleh *Standard & Poors*, *Moody's*, *Bloomberg* dan lain-lain, adalah diterima pakai oleh BIBD untuk menjalankan penilaian risiko yang lebih meluas.

PRINSIP 13

Lembaga perlu menubuhkan Jawatankuasa Audit dengan terma rujukan bertulis yang menerangkan secara jelas kuasa dan tugasnya. Pengerusi mestilah seorang Pengarah Bebas dan tidak boleh menjadi Pengerusi Lembaga atau mana-mana jawatankuasa lain.

Pada 19 Januari 2011, Lembaga menubuhkan sebuah jawatankuasa audit yang dikenali sebagai Jawatankuasa Audit, Kewangan & Risiko (**AFRC**). Terma rujukan dan perlembagaan AFRC adalah seperti yang diperuntukkan pada **Prinsip 1**. AFRC mengawasi rangka kerja dan dasar pengurusan risiko Bank. Ini dijelaskan dengan lebih terperinci di dalam **Prinsip 10, 11** dan **12** laporan Tadbir Urus Korporat BIBD.

AFRC Bank terdiri daripada pengarah-pengarah bukan eksekutif yang mana semuanya adalah dianggap bebas. Pengerusi Jawatankuasa (Pengerusi) yang merupakan Pengarah Bebas dilantik oleh Lembaga BIBD.

Keahlian bagi kedua-dua jawatankuasa kecil AFRC telah diterangkan dalam **Prinsip 1**. Bank juga memastikan

bahawa sekurang-kurangnya 1 ahli AFRC adalah akauntan Berkanun dan ahli kepada badan perakaunan (iaitu ahli IFAC) serta sekurang-kurangnya 2 ahli mempunyai pengalaman profesional yang luas dalam bidang pelaporan kewangan, pengurusan risiko atau pengauditan.

Keperluan yang dinyatakan pada **Prinsip 13.3** telah dimasukkan ke dalam Terma Rujukan AFRC.

Mesyuarat AFRC diadakan sekurang-kurangnya 4 kali setahun dan diadakan sebelum mesyuarat Lembaga. Sekiranya terdapat sebarang perbincangan dalam mesyuarat AFRC yang memerlukan kelulusan atau bimbingan dari Lembaga, Pengerusi AFRC akan menyampaikan perihal tersebut di mesyuarat Lembaga untuk kelulusan atau bimbingan mereka.

PRINSIP 14

Bank perlu menubuhkan fungsi audit dalaman yang efektif yang mempunyai sumber yang secukupnya dan bebas daripada aktiviti yang diauditnya. Fungsi audit dalaman harus memberi andalan bebas kepada Lembaga dan harus menyokong Lembaga dan Pengurusan Kanan dalam mempromosikan proses tadbir urus yang berkesan dan kekukuhan jangka panjang Bank.

Audit Dalaman ditadbir oleh Piagam Audit Dalaman. Bahagian Audit Dalaman BIBD melapor secara langsung kepada Jawatankuasa Kecil Audit dan Kewangan dan menyediakan jawatankuasa kecil audit dan secara muktamad kepada Lembaga dengan jaminan objektif dan bebas mengenai reka bentuk dan operasi sistem kawalan dalaman di antara BIBD dan anak-anak syarikatnya.

Audit Dalaman mengamalkan pendekatan berasaskan risiko terhadap audit yang memberi tumpuan kepada bahagian berisiko tinggi di seluruh Bank dan anak-anak syarikatnya dengan kekerapan audit yang berbeza dari satu entiti kepada yang lain. Audit yang dijalankan termasuk pematuhan terhadap rangka kerja Syariah dan resolusi-resolusi Badan Penasihat Syariah di bahagian yang berkaitan.

Pada tahun 2020, Audit Dalaman melaksanakan Pelan Auditnya dan menjalankan audit berasaskan risiko di BIBD dan anak-anak syarikatnya dan memperkuat fungsi audit dalaman berdasarkan Piawaian Antarabangsa bagi *Professional Practice of Internal Auditing of The Institute of Internal Auditors and its Code of Ethics* dengan mematuhi garis pandu pengawalseliaan Fungsi Audit Dalaman dan Tadbir Urus Korporat untuk Bank.

PRINSIP 15

Lembaga Bank adalah bertanggungjawab untuk mengawasi pengurusan risiko pematuhan Bank. Lembaga hendaklah menubuhkan fungsi pematuhan dan meluluskan polisi dan proses Bank untuk mengenal pasti, menilai, memantau, melaporkan dan memberi nasihat mengenai risiko pematuhan.

Bahagian pematuhan BIBD bertindak sebagai penasihat yang dipercayai mengenai perkara-perkara yang berkaitan dengan peraturan, pengubahan wang haram, sekatan dan pembiayaan penganas dan menyokong BIBD dengan melindungi nilai dan imejnya melalui pemantauan transaksi dan memastikan pematuhan terhadap undang-undang dan peraturan yang berkaitan.

Bahagian ini terdiri daripada empat bahagian:

- 1) Pematuhan Peraturan (RC) yang merupakan pusat bagi semua hal-ehwal pengawalseliaan.
- 2) Dasar Pematuhan Jenayah Kewangan (FCC).
- 3) Penasihat dan Latihan memastikan semua dasar yang berkaitan dengan FCC adalah terkini dan menyediakan latihan kumpulan serta bimbingan nasihat.
- 4) Operasi FCC dan Jaminan Pematuhan menjalankan pemantauan dan pengujian untuk memastikan pematuhan yang berterusan terhadap peraturan.

Tumpuan bagi Bahagian Pematuhan untuk tahun 2020 termasuk memastikan kajian mendalam mengenai dasar dan prosedur untuk memastikan kesesuaian untuk tujuan dan penyampaian penilaian Kumpulan mengenai risiko AML. Program Pematuhan juga menyaksikan peningkatan selanjutnya melalui pengemaskinian ke platform latihan secara *online* BIBD.

BIBD terus melabur kepada Pematuhan dengan penekanan terhadap latihan dan pensijilan kakitangan Bahagian Pematuhan. Di samping itu, BIBD bekerjasama dengan pakar-pakar antarabangsa dalam bidang pematuhan jenayah kewangan secara berterusan dengan tujuan menyelaraskan rangka kerja pematuhan BIBD dengan piawaian global.

PRINSIP 16

Bank harus mengendalikan kesemua pemegang saham 1) secara adil dan saksama, dan 2) harus mengiktiraf, melindungi dan memudahkan pelaksanaan hak pemegang saham dan terus mengkaji semula dan mengemaskini pengaturan tadbir urus tersebut.

Bagi mematuhi R18(1) - (3) dalam SMR 2015, BIBD memastikan bahawa semua maklumat atau perubahan yang relevan dan material di dalam maklumat kewangan, operasi atau perniagaan Bank jelas dinyatakan dalam Laporan Tahunannya.

Berhubung dengan status pemilikan saham Bank, senarai pemegang saham utama Bank dinyatakan dalam jadual berikut:

Nama Pemegang Saham	Peratusan Saham yang Dipegang
Khazanah Satu Sdn Bhd	33.87%
Salam Investments Limited	29.73%
Yayasan Sultan Haji Hassanal Bolkiah	25.24%
Awam	11.16%

Tambahan pula, dalam memastikan ketelusan dan pendedahan sepenuhnya bagi maklumat material termasuk maklumat kewangan Bank dan maklumat yang berkaitan dengan operasi dan perniagaan Bank, para pemegang saham boleh mengakses maklumat ini melalui laman web BIBD yang dikemaskini secara kerap untuk memperlihatkan segala perubahan material apabila ianya berlaku.

Sebagai sebahagian daripada usaha BIBD untuk memastikan terdapat penglibatan yang bermakna dan bermaklumat antara para pemegang saham dan Lembaga BIBD di Mesyuarat Agung Tahunan (AGM), laporan tahunan disediakan kepada para pemegang saham sebelum AGM termasuk secara atas talian di laman web rasminya. Oleh itu, para pemegang saham diberikan peluang yang mencukupi untuk mengkaji Laporan Tahunan dan Penyata Kewangan dan mengemukakan sebarang kebimbangan atau isu mengenai sebarang aspek yang berkaitan dengan operasi atau pengurusan Bank di AGM.

Di samping itu, BIBD telah memperuntukkan prosedur yang teratur dan sistematik untuk memastikan:

- 1) Bahawa semua aspek prosedur AGM dijalankan mengikut undang-undang.
- 2) Pemegang saham yang tidak dapat menghadiri AGM secara langsung berhak untuk melantik proksi untuk menghadiri AGM.
- 3) Sebelum permulaan AGM, para pemegang saham diberi taklimat dengan sewajarnya tentang prosedur pengundian dan seperti yang dijelaskan di atas kemudiannya diberikan peluang untuk bertanya sebarang isu atau kebimbangan yang akan ditangani oleh Pengerusi AGM atau jika diperlukan, oleh ahli-ahli BPS atau *Senior Management*.

PRINSIP 17

Bank-bank haruslah mengambil peranan aktif di dalam melibatkan para pemegang saham, pendeposit dan pihak berkepentingan berkaitan yang lain dan meletakkan dasar hubungan pelabur untuk menggalakkan komunikasi yang konsisten, berkesan dan adil dengan pihak berkepentingan.

Sebagai sebahagian daripada usaha BIBD untuk memastikan komunikasi yang berkesan, telus dan adil dengan pihak berkepentingan, semua maklumat yang berkaitan dengan perubahan material atau perkembangan dalam maklumat kewangan Bank, operasinya dan / atau perniagaan adalah disebarikan melalui pelbagai saluran komunikasi termasuk laman laman web rasminya.

Laman web BIBD dikekalkan oleh Pejabat Ketua Pemasaran (CMO) dan sentiasa dikemas kini untuk memastikan bahawa pihak berkepentingan dapat sentiasa mengikuti sebarang perkembangan yang berkaitan dengan maklumat kewangan, operasi dan perniagaan BIBD. Selanjutnya, BIBD juga menyedari akan peranan kritikal yang diambil oleh platform media sosial pada tahun-tahun kebelakangan ini dalam penyampaian maklumat. Untuk itu, apabila dianggap sesuai, berita dan notis yang berkaitan dengan operasi, perniagaan dan produknya akan disampaikan kepada pelanggannya melalui platform media sosial rasminya seperti Instagram dan Facebook.

Laporan Tahunan BIBD yang diterbitkan setiap tahun semasa AGMnya memberikan maklumat penting perihal perlembagaan Lembaga dan Jawatankuasanya, peranan, fungsi dan tanggungjawab mereka, maklumat yang relevan

mengenai prestasi kewangannya untuk tempoh perakaunan yang terdahulu serta memberikan maklumat terkini mengenai inisiatif dan tindakan tadbir urus korporatnya.

Berkenaan dengan polisi mengenai imbuhan BIBD, ini telah ditangani di bawah **Prinsip 8** Laporan ini manakala pendedahan risiko dan strategi pengurusan risiko telah dijelaskan secara terperinci di bawah **Prinsip 9** sehingga **12** Laporan ini.

Berkenaan dengan dasar dividennya, ini telah didedahkan dalam Nota 41 "Pengurusan Modal" dalam Penyata Kewangan yang telah Diaudit bagi tahun kewangan yang berakhir pada 31 Disember 2020 yang menyatakan seperti berikut:

"Kumpulan dan Bank mempunyai dasar dividen untuk pengagihan dividen yang mengambil kira keperluan modal, keuntungan disimpan yang tersedia yang boleh diagihkan, kecairan dan faktor lain sambil memastikan pematuhan terhadap undang-undang dan peraturan yang sedia ada".

PRINSIP 18

Bank haruslah menggalakkan penyertaan pemegang saham yang lebih besar pada mesyuarat umum para pemegang saham dan memberikan para pemegang saham peluang untuk menyampaikan pandangan mereka mengenai pelbagai perkara-perkara yang mempengaruhi Bank.

Seperti yang dijelaskan dalam **Prinsip 16** dan **17**, BIBD telah memperuntukkan tadbir urus yang bercirikan perundangan dan prosedur yang diperlukan untuk menggalakkan penyertaan dan penglibatan para pemegang saham yang bermakna dan bermaklumat di AGM.

Bagi AGM yang diadakan secara fizikal, sebelum bermulanya AGM, Pendaftar Saham akan menyediakan informasi kepada para pemegang saham mengenai penggunaan peranti pengundian. Keputusan pengundian untuk setiap resolusi, menunjukkan bilangan undi akan diumumkan dan dipaparkan semasa AGM.

Pengerusi dan ahli Lembaga termasuk ahli-ahli BPS akan hadir di AGM dan bersedia untuk menangani sebarang isu atau kebimbangan yang dibangkitkan oleh para pemegang saham. Juruaudit luar BIBD juga akan hadir di AGM untuk menangani sebarang pertanyaan yang berkaitan dengan pengendalian audit dan apa-apa perkara yang berkaitan dengannya.

Semua agenda untuk AGM akan dibincangkan dan ditangani secara berasingan. Terdapat resolusi yang berasingan untuk setiap agenda yang memerlukan kelulusan para pemegang saham. Prosiding AGM termasuk komen atau pertanyaan yang dibangkitkan oleh para pemegang saham akan direkodkan dengan sewajarnya. Setiausaha Korporat ditugaskan untuk menyediakan minit AGM. Pemegang saham berhak meminta salinan minit AGM.

Di mana AGM secara fizikal tidak dapat diadakan pada tahun 2020 susulan kebimbangan keselamatan kesihatan akibat dari pandemik Covid-19, AGM menerusi Pengaturan Proksi memudahkan pemegang saham mengemukakan apa-apa isu kepada Proksi Terpilih untuk mereka suarakan di AGM.

PRINSIP 19

Orang yang diperkasakan dengan kuasa untuk membuat keputusan (termasuk pengarah) haruslah sentiasa berhati-hati bagi mengelakkan situasi yang mungkin menimbulkan keadaan konflik kepentingan.

Polisi mengenai Konflik Kepentingan & Kewajipan Fidusiari

BIBD melalui Lembaganya telah menyediakan Polisi Konflik Kepentingan (COI) yang terpakai secara menyeluruh, daripada ahli Lembaga kepada semua kakitangan untuk memastikan perniagaannya dijalankan dengan nilai etika di tahap yang tertinggi.

Situasi COI akan mempengaruhi keupayaan seseorang untuk mempertimbangkan dan bertindak secara objektif demi kepentingan BIBD. Situasi COI yang mungkin timbul adalah seperti berikut:

- Keadaan di mana mereka mempunyai kepentingan peribadi dan boleh mempengaruhi prestasi di dalam tugas mereka.
- Ahli dari Lembaga atau kakitangan Bank yang menerima sebarang manfaat, ganjaran, imbuhan atau hadiah yang melebihi jumlah adat kebiasaan atau yang boleh diabaikan sama ada dalam bentuk kewangan atau bukan kewangan.
- Tidak mendedahkan sebarang kepentingan kewangan yang dimiliki oleh ahli Lembaga atau kakitangan BIBD sama ada secara langsung atau tidak langsung.
- Ahli Lembaga yang mengambil bahagian dalam apa-apa perbincangan atau proses membuat keputusan berkenaan dengan perkara-perkara di mana terdapat atau keadaan yang berpotensi COI.
- Apabila struktur laporan dan aliran maklumat di antara Bank dan / atau anak-anak syarikat lain boleh membawa kepada kemunculan situasi konflik kepentingan.

Untuk menguruskan situasi berpotensi COI, Lembaga telah melaksanakan langkah-langkah berikut:

- pelaksanaan Polisi Tadbir Urus Korporat Kumpulan BIBD;
- pengenalan Polisi Pemberian Hadiah Pinjaman & Hospitaliti Korporat BIBD;
- pengenalan kaji selidik "*Fitness and Propriety / Conflict of Interest*" yang diuruskan oleh Bahagian Sumber Manusia dan Modal Insan.
- mandat untuk penzahiran penuh oleh mana-mana ahli Lembaga yang mempunyai kepentingan dalam perkara-perkara mengenai keputusan atau kontrak yang dibuat oleh BIBD akan kepentingan mereka pada mesyuarat pertama Lembaga selepas fakta-fakta yang relevan telah diterima oleh mereka dan penzahirannya akan direkodkan dalam minit mesyuarat Lembaga;
- menubuhkan struktur dan rangka kerja tadbir urus korporat Kumpulan BIBD dengan peranan dan tanggungjawab yang jelas, di mana dasar COI akan membentuk komponen penting dalam rangka kerja tadbir urus untuk memberikan proses dan kawalan yang sesuai untuk mengenal pasti dan menangani potensi situasi COI di antara kumpulan.

Pelanggaran dasar COI oleh mana-mana pengarah, ahli BPS atau kakitangan merupakan salah laku yang serius yang membolehkan BIBD untuk mengambil segala tindakan yang perlu untuk melindungi kepentingannya.

Di mana keadaan COI tidak dapat dicegah, ia akan ditangani secara bertanggungjawab dan dizahirkan kepada AMBD mengikut prosedur pemakluman AMBD.

Dasar mengenai Transaksi Pihak Berkaitan (RPT)

Sebagai tambahan kepada COI, BIBD telah menyediakan Polisi RPT yang akan merangkumi mana-mana transaksi atau hubungan kewangan di mana BIBD atau anak-anak syarikatnya adalah peserta, dan pengarah (termasuk penama), pengurus kanan, pemegang saham yang mempunyai 5% saham, keluarga terdekat ahli atau ahli perniagaan utama yang mempunyai atau akan mempunyai kepentingan yang utama secara langsung atau tidak langsung (Transaksi Pihak Berkaitan).

AFRC memainkan peranan penting dalam memastikan pelaksanaan dan pematuhan yang berkesan dengan RPT kerana ia bertanggungjawab untuk mengkaji, meluluskan, mengesahkan, tidak meluluskan atau menolak mana-mana RPT.

AFRC akan mengkaji maklumat berikut apabila menilai RPT:

- Terma, kepentingan orang yang berkaitan serta tujuan dan masa bagi transaksi tersebut.
- Sama ada Bank adalah pihak kepada urusan niaga, dan jika tidak, sifat penyertaan Bank dalam urusan niaga.
- Sekiranya transaksi itu melibatkan penjualan aset, deskripsi aset, termasuk tarikh ianya diperolehi dan kos.
- Maklumat mengenai rakan niaga yang berpotensi dalam transaksi tersebut.
- Anggaran nilai kewangan dan kepentingan orang yang berkaitan dalam transaksi.
- Deskripsi mana-mana peruntukan atau batasan yang dikenakan akibat daripada memasuki transaksi yang dicadangkan.
- Sama ada transaksi yang dicadangkan mempunyai sebarang isu risiko reputasi yang mungkin timbul akibat atau berkaitan dengan transaksi yang dicadangkan.
- Sebarang maklumat lain yang berkaitan dengan transaksi.

Kecuali dengan kelulusan AFRC, tiada pengarah atau pengurus kanan boleh melabur dalam entiti pihak ke-3 jika peluang pelaburan yang disediakan kepadanya itu adalah hasil daripada status individu tersebut iaitu sebagai seorang pengarah atau pengurus kanan BIBD.

AFRC akan mempertimbangkan semua fakta dan keadaan relevan yang dinyatakan di atas dan akan menilai semua pilihan yang tersedia untuk BIBD termasuk ratifikasi, pindaan atau penamatan RPT tersebut. AFRC juga akan mengkaji fakta dan keadaan yang berkaitan dengan kegagalan untuk melaporkan RPT tersebut dan hendaklah mengambil apa-apa tindakan yang sesuai termasuk untuk merujuk perkara itu kepada Penasihat Am untuk pertimbangan tindakan tatatertib.

2.2 Badan Penasihat Syariah

1. Ahli-ahli Badan Penasihat Syariah (BPS) adalah:

- YM Dato Seri Setia Dr Awang Haji Mazanan bin Haji Yusof (Pengerusi)
- YM Dr Abdul Nasir bin Haji Abdul Rani (Timbalan Pengerusi)
- YM Dr Hajah Mas Nooraini binti Haji Mohiddin (Ahli)
- YM Dayang Hajah Noraini binti Haji Buntar (Ahli)
- YM Dr Haji Mohd Aidil Yusrie bin Haji Shari (Ahli)

Pelantikan ahli BPS diluluskan oleh Lembaga Penyeliaan Kewangan Syariah (LPKS) Kementerian Kewangan dan Ekonomi bagi tempoh 3 tahun berkuat kuasa mulai 1 Februari 2020 sehingga 31 Januari 2023.

Tugas dan tanggungjawab utama BPS adalah:

1. Menyelia hal-hal Syariah yang berkaitan dengan operasi dan aktiviti perniagaan Bank.
2. Menghadiri apa jua latihan seperti yang dikehendaki oleh Bank dari semasa ke semasa.
3. Menasihati Lembaga dan Pihak Pengurusan mengenai perkara-perkara berkaitan Syariah agar Bank mematuhi peraturan dan prinsip Syarak pada setiap masa. Ahli-ahli BPS bertanggungjawab dan berkewajipan terhadap semua keputusan, pendapat dan pandangan Syariah yang mereka sediakan.
4. Meluluskan polisi dan garis panduan berkaitan Syariah.
5. Menasihati pihak berkaitan seperti Bank, pelanggan, penasihat undang-undang, juruaudit atau perunding mengenai perkara-perkara Syariah apabila diminta.
6. Menyediakan resolusi Syariah bertulis dan/atau pendapat dalam mana-mana keadaan di mana Bank merujuk kepada BPS untuk perbincangan lanjut atau di mana Bank mengemukakan permohonan kepada AMBD untuk kelulusan produk baru.
7. Meluluskan metodologi pengiraan Zakat dan agihan Zakat Bank.
8. Meluluskan penyelarasan pendapatan yang tidak patuh Syarak kepada badan amal.
9. Meluluskan produk dan perkhidmatan bagi memastikan pematuhan terhadap peraturan dan prinsip Syarak yang merangkumi:
  - (a) Mengesahkan terma dan syarat yang terkandung dalam borang, perjanjian atau dokumen undang-undang yang digunakan dalam melaksanakan urusan niaga.
  - (b) Mengesahkan manual produk, iklan, ilustrasi jualan dan risalah yang digunakan untuk menerangkan produk dan perkhidmatan.
10. Menilai kerja-kerja yang dijalankan selaras dengan semakan Syariah dan audit Syariah yang menjadi sebahagian daripada tugas BPS dalam menyediakan penilaian pematuhan Syarak dan jaminan dalam Laporan Tahunan Bank dan Kumpulannya setelah berunding dengan BPS anak-anak syarikat Bank.
11. Mengkaji penemuan dan laporan yang dijalankan oleh fungsi semakan Syariah dan audit Syariah bagi memastikan pematuhan terhadap hal-hal tadbir-urus Syariah.
12. Memberi nasihat mengenai perkara-perkara yang akan dirujuk kepada LPKS. BPS boleh menasihati Bank untuk berunding dengan LPKS mengenai hal-hal kewangan Syariah yang tidak dapat diselesaikan.

Kekerapan Mesyuarat

Mesyuarat BPS diadakan tidak kurang daripada 4 kali setahun atau lebih kerap sebagai sekiranya keadaan memerlukan.

Kehadiran Mesyuarat

Korum minimum untuk mesyuarat adalah dua pertiga (2/3) dengan majoriti ahli yang hadir mestilah ahli yang mempunyai latar belakang Syariah.

Bil.	Nama	Jawatan (Tempoh)	Mesyuarat BPS	
			Diadakan	Kehadiran
1	YM Dato Seri Setia Awang Haji Abdul Aziz bin Orang Kaya Maharaja Lela Haji Yussof	Pengerusi (2018-2020)	1	1
2	YM Dato Seri Setia Dr Haji Japar bin Haji Mat Dain@Maidin	Timbalan Pengerusi (2018-2020)	1	1
3	YM Dato Seri Setia Dr Awang Haji Mazanan bin Haji Yusof	Pengerusi (2020-2023)	8	8
4	YM Dr Abdul Nasir bin Haji Abdul Rani	Ahli (2018-2020) Timbalan Pengerusi (2020-2023)	9	9
5	YM Associate Professor Dr Hajah Rose binti Abdullah	Ahli (2018-2020)	1	1
6	YM Dr Hajah Mas Nooraini binti Haji Mohiddin	Ahli (2020-2023)	8	7
7	YM Hajah Noraini binti Haji Buntar	Ahli (2018-2020) Ahli (2020-2023)	9	9
8	YM Dr Haji Aidil Yusri bin Haji Shari	Ahli (2020-2023)	8	8

Nota: Keahlian BPS bagi tempoh 2018-2020 tamat pada 31 Januari 2020, dan ahli BPS baru dilantik untuk tempoh 3 tahun mulai 1 Februari 2020 sehingga 31 Januari 2023.

Ringkasan Mesyuarat pada tahun 2020

1. Sembilan (9) mesyuarat BPS telah diadakan sejak Januari hingga Disember 2020

Bil.	Cadangan dari Perniagaan dan Anak Syarikat	Bilangan Cadangan
1	Kumpulan Perbankan Retail	6
2	Kumpulan Perbankan Korporat	2
3	Perbendaharaan dan Pasaran Global	4
4	Bahagian Audit Dalaman	1
5	Bahagian Kewangan dan Strategi	4
6	Bahagian Syariah	4
7	Bahagian Hubungan Kerajaan dan Projek Khas	1
8	Tanggungjawab Sosial Korporat	4
9	BIBD At-Tamwil Sdn Bhd	2
10	BIBD Securities Sdn Bhd	2
11	Bahagian Teknologi Maklumat	1
Jumlah		31

2. BPS telah mengkaji, menasihati dan meluluskan semua cadangan perniagaan termasuk dokumentasi undang-undang untuk produk dan perkhidmatan yang dikemukakan oleh bahagian perniagaan dan anak-anak syarikat BIBD.

Ringkasan Latihan Ahli-Ahli BPS

Ahli-ahli BPS menghadiri pelbagai forum maya dan latihan untuk meningkatkan pengetahuan dan kefahaman mereka serta memastikan mereka mengikuti perkembangan terkini dalam industri Kewangan Islam.

Bil.	Butiran Latihan	Ahli BPS				
		YM Dato Dr Hj Mazanan	YM Dr Abdul Nasir	YM Dr Hj Mas Nooraini	YM Hj Noraini	YM Dr Hj Mohd Aidil
1	Muzakarah Ilmuan Kewangan Islam (CIBFM)			✓	✓	✓
2	Latihan Kewangan Islam Dalam Talian dikendalikan oleh IslamicMarkets.com	✓	✓	✓	✓	✓
3	Program Pendidikan Eksekutif Lembaga Pengarah (BEE), CIBFM			✓	✓	✓
4	Persidangan Lembaga Syariah Tahunan AAOIFI ke-18	✓	✓	✓	✓	✓
5	Persidangan Audit Syariah 2020		✓			
6	Forum Sarjana Syariah Antarabangsa ke-15 (ISSF2020)			✓	✓	✓
7	Dialog Fintech Islam (IFD2020) ke-3			✓	✓	✓
8	Muzakarah Cendekiawan Syariah Nusantara ke-14	✓	✓	✓	✓	✓
9	CIBFM-IRTI Program Eksekutif Kewangan Islam			✓	✓	✓

Ulasan Tahun 2020

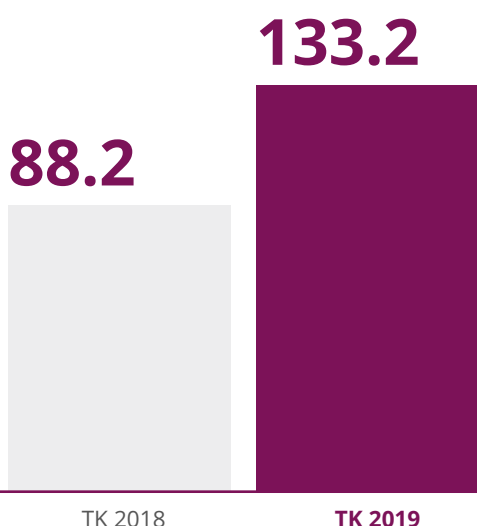
- 3.1 Ringkasan Aktiviti BIBD
- 3.2 Sorotan Kewangan Kumpulan
- 3.3 Penganugerahan dan Pengiktirafan

03

3.1 Ringkasan Aktiviti BIBD

Nilai Kepada Pemegang Saham

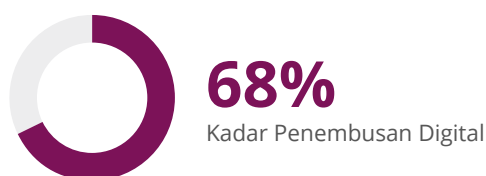
Jumlah Dividen Dibayar (B\$ Juta)

B\$0.174

Dividen Dibayar setiap Saham Biasa TK2020

Perbankan Digital

18.4M

Jumlah Transaksi Perbankan Digital

B\$1.9B

Nilai Transaksi Perbankan Digital

Perbankan Runcit

Jumlah Pelanggan Perbankan Runcit

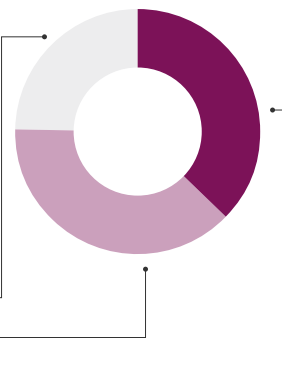

Aset: 64% (63.98%)

Pembiayaan: 65% (64.78%)

Kad: 42% (42.32%)

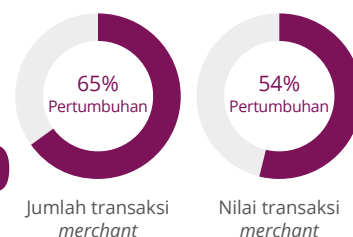
Bahagian Pasaran Runcit

Pemegang Kad BIBD

>200,000

Perbankan Korporat

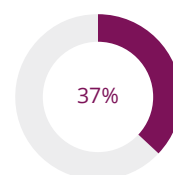
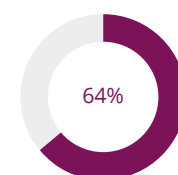
>11,000

Pelanggan Korporat Tempatan

>80%

Pelanggan Korporat adalah PMKS

3.2 Sorotan Kewangan Kumpulan

Keuntungan Bersih Selepas Zakat dan Cukai (B\$ Juta)

Keuntungan Operasi (B\$ Juta)

Jumlah Aset (B\$ Juta)

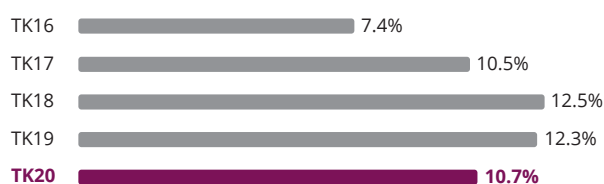
Deposit daripada Pelanggan (B\$ Juta)

Pulangan ke Atas Aset – Sebelum Cukai (%)

Pulangan ke atas Ekuiti – Selepas Cukai (%)

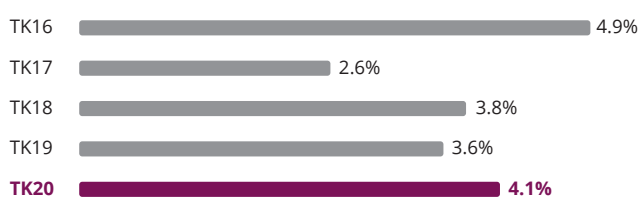
Tingkat 1 Nisbah Kecukupan Modal (Modal Teras) (%)

Nisbah Kecukupan Modal (%)

Jumlah Kasar Peruntukan Bagi Kemerosotan Pembiayaan dan Pendahuluan (%)

Nisbah Kos Berbanding Pendapatan (%)

* disebabkan pelaksanaan Strategi Pengoptimuman Modal

3.3 Penganugerahan dan Pengiktirafan

Anugerah dan Pengiktirafan Antarabangsa

Kami telah menerima beberapa anugerah dan pengiktirafan daripada penerbitan antarabangsa yang terkemuka. Setiap anugerah adalah bukti komitmen kami untuk menyampaikan perkhidmatan yang cemerlang kepada pemegang saham dan pelanggan kami.

A-

S&P Global
Ratings

Penilaian A-
dari S&P Global
(Sejak 2015)

ISO 9001:2015
Pensijilan

The Banker
Bank Terbaik 2020

Global Finance
Institusi Kewangan
Islam Terbaik 2020

Global Finance
Bank Paling Selamat
di Brunei 2020

The Asian Banker
Bank Terkuat mengikut
Penyata Imbangan 2020

The Asian Banker
Bank Runcit Terbaik 2020

**Global Banking
& Finance Review**
Bank SME Terbaik 2020

**Global Banking
& Finance Review**
Bank CSR Terbaik 2020

CEO Monthly
CEO Terbaik di
Brunei 2020

Berkhidmat Untuk Negara

- 4.1 COVID-19 Bersama-sama Meratakan Lengkungan
- 4.2 Meraikan Warisan Kita
- 4.3 Mengongsikan Rezeki Kami

04

4.1 COVID-19 Bersama-sama Meratakan Lengkungan

Mengutamakan Kesihatan dan Keselamatan Kakitangan kami, Pelanggan dan Orang Awam.

Berikutan pengumuman kes pertama COVID-19 di Brunei pada Mac 2020, BIBD segera melaksanakan beberapa langkah berjaga-jaga bagi menangani virus tersebut.

Dengan keramaian 1,000 orang kakitangan di 10 lokasi berasingan, BIBD menyedari bahawa kesediaannya sebagai organisasi memerlukan tindak balas yang jelas dan berkoordinasi. Pasukan Tindakan COVID telah dibentuk yang terdiri daripada kepimpinan BIBD dan pengurusan utama untuk memberi panduan serta memudahkan penyelarasan aktiviti ke seluruh kakitangan BIBD. Komunikasi yang kerap dikeluarkan kepada kakitangan untuk menyampaikan maklumat terkini dari pihak pengurusan, pelbagai garis panduan untuk melindungi diri mereka sendiri dan juga maklumat lain yang berkaitan.

Pelan Kelangsungan Perniagaan atau Business Continuity Plan (BCP) BIBD diaktifkan di tapak yang telah ditubuhkan sebelumnya untuk memastikan kesinambungan operasi perniagaan. Dalam mengambil-kira keadaan COVID-19, satu pelan telah segera disesuaikan dengan keadaan dan lokasi BCP baru telah dibuat dalam 3 hari dan beroperasi dalam masa 7 hari.

Mengguna-Pakai Teknologi dalam Norma Baru

Dalam usaha untuk mengurangi impak COVID-19 terhadap pelanggan kami, Bank telah melancarkan kempen *Go Cashless! Go Digital!* yang mendorong pelanggan untuk melaksanakan keperluan perbankan mereka melalui pelbagai perkhidmatan digital dan tanpa tunai yang tersedia dalam rangkaian BIBD NEXGEN. Hasilnya, transaksi digital dari kedua-dua pelanggan Runcit dan Korporat menyaksikan peningkatan dalam tempoh COVID-19.

Walaupun pada ketika permintaan dunia yang tinggi dan kekurangan global, lebih dari 600,000 keping PPE telah diperolehi dan diedarkan kepada semua pekerja dengan penekanan khas kepada kakitangan barisan hadapan. Pembersih tangan juga disediakan dengan cepat di semua premis dan cawangan BIBD.

Pada masa yang sama, Dasar Bekerja Dari Rumah telah dirangka dan dirumuskan dengan segera untuk memberikan panduan yang sesuai dan membolehkan pekerja yang paling berisiko untuk bekerja dari rumah. Jika pilihan untuk bekerja dari rumah tidak dapat dilaksanakan, usaha khas dilakukan untuk memastikan kebersihan ruang kerja melalui pembasmian kuman secara berterusan di setiap permukaan dan kawasan umum di premis BIBD. Semua cawangan BIBD juga telah menandakan kawasan tertentu dengan pita di lantai serta kawasan tempat duduk untuk menggalakkan penjarakkan fizikal. Bagi mengurangkan kesesakan, semua cawangan mulai menghadkan jumlah pelanggan yang dibenarkan di lobi perbankan pada satu masa.

Menyokong Dana Bantuan COVID-19

Dengan semangat perpaduan dan sokongan kepada negara, BIBD juga memanfaatkan perkhidmatan digitalnya untuk memudahkan sumbangan kepada Dana Bantuan COVID-19. Dengan mengimbas kod QR melalui *BIBD NEXGEN Wallet*, orang ramai dapat menyumbang secara langsung ke dalam Dana Bantuan COVID-19 tanpa perlu memasukkan nombor akaun secara manual. Pelanggan Progresif Pay juga dapat menggunakan kod imbas QR untuk menderma secara langsung dari aplikasi Progresif Pay.

Dalam menggalakkan sokongan dana yang meluas dan berterusan, BIBD juga menyeru organisasi sektor awam dan swasta untuk mencetak dan memaparkan kod QR di premis-premis mereka. Kod Imbas QR Dana Bantuan COVID-19 telah disediakan untuk dimuat turun melalui akaun media sosial BIBD.

Setakat 22 Julai 2020, Dana Bantuan COVID-19 telah mengumpul secara keseluruhan B\$14,597,940 dan telah ditutup pada 1hb Ogos 2020.

Memberi Sokongan sebagai Rakan Kongsi Kemajuan

Sebagai Rakan Kongsi Kemajuan, BIBD juga memberikan sokongan kepada pelbagai Kementerian-kementerian kerajaan dalam memerangi COVID-19.

Pihak bank telah menghulurkan sumbangan daripada Dana Masalah Umum yang ditadbir oleh BIBD. Sumbangan derma tersebut adalah untuk membeli 5000 gelang tangan, 6 ventilator dan 21 buah katil elektrik untuk pelbagai kemudahan kesihatan seluruh Brunei Darussalam.

BIBD juga membantu untuk meningkatkan kesedaran orang ramai tentang kepentingan tanggungjawab sosial dengan mempromosikan maklumat mengenai langkah pencegahan terhadap COVID-19 melalui media sosial, radio, TV dan media cetak.

Apabila sekolah-sekolah seluruh negara muka dibuka sebagai sebahagian daripada fasa kedua *de-escalation*, bank telah mendermakan sanitasi tangan, sarung tangan dan penutup muka kepada Kementerian Pendidikan dan Kementerian Hal Ehwal Ugama untuk membantu agensi-agensi tersebut dalam memastikan kesihatan, keselamatan dan kesejahteraan murid-murid dan guru-guru sekembali mereka ke sekolah.

Sokongan BIBD yang tidak putus-putus kepada agensi-agensi kerajaan dan digabungkan dengan inisiatif CSR bank yang berterusan merupakan sebahagian daripada komitmen bank untuk menjadi rakan kongsi Kemajuan ketika negara berusaha untuk mencapai Wawasan Brunei 2035.

4.2 Meraikan Warisan Kita

BIBD telah menambah mercu tanda baharu di Permata Hijau Brunei dengan pembukaan semula cawangan BIBD di Daerah Temburong yang ditetapkan sebagai Cawangan Warisan yang terletak di Kompleks Bumiputera, Pekan Bangar.

Pembukaan semula Cawangan Warisan menekankan komitmen berterusan BIBD kepada masyarakat tempatan, untuk memastikan semua lapisan masyarakat tanpa mengira lokasi dapat mengakses rangkaian produk dan perkhidmatan yang ditawarkan oleh BIBD.

BIBD sentiasa komited sebagai salah satu pemacu utama kemajuan dan pembangunan negara dari pelbagai bidang, termasuk rangkaian cawangan yang telah menjadi pusat inovasi dan pengayaan pengalaman pelanggan. Ini adalah sesuai dan setia kepada semangat Berjiwa Brunei.

“Alhamdulillah, acara ini melambangkan peranan dan dedikasi BIBD sebagai ‘Rakan Kongsy Kemajuan’. Melalui pendekatan ‘Whole of Nation’ dan kerjasama erat antara Autoriti Kemajuan Daerah Temburong (AKDT) dan pihak-pihak berkepentingan seperti Autoriti Monetari Brunei Darussalam, adalah diharap agar projek ini akan menaiktaraf profil daerah Temburong sebagai destinasi perniagaan dan pelancongan.”

**Yang Berhormat Dato Seri Setia
Dr. Awang Haji Mohd Amin Liew bin Abdullah**
Menteri di Jabatan Perdana Menteri dan Menteri
Kewangan dan Ekonomi II; Pengerusi BIBD

4.3 Mengongsikan Rezeki Kami

Membantu Golongan yang Kurang Bernasib Baik

BIBD telah menyerahkan B\$221,880 kepada lebih 4000 orang anak yatim yang berdaftar di bawah Jabatan Pembangunan Masyarakat (JAPEM) sebagai sebahagian daripada sokongan pihak bank kepada mereka yang memerlukan di kalangan masyarakat dan ianya merupakan inisiatif tahunan yang dianjurkan oleh Kementerian Kebudayaan Belia dan Sukan.

Yang Berhormat Dato Seri Setia Dr Hj Awang Mohd Amin Liew bin Abdullah, Menteri di Pejabat Perdana Menteri dan Menteri Kewangan dan Ekonomi II dalam jawatannya sebagai Pengerusi BIBD telah menyampaikan *mock-cheque* kepada Yang Berhormat (R) Mejar Jeneral Dato Paduka Seri Haji Aminuddin Ihsan bin Pehin Orang Kaya Saiful Mulok Dato Seri Paduka Haji Abidin, Menteri Kebudayaan, Belia dan Sukan.

Sumbangan derma kepada anak-anak yatim adalah sebahagian daripada acara tahunan yang dianjurkan oleh Kementerian Kebudayaan Belia dan Sukan dengan kerjasama pejabat-pejabat Daerah di bawah Kementerian Hal Ehwal Dalam Negeri berserta BIBD. Sumbangan derma tersebut yang pada kebiasaannya diadakan di bulan Ramadhan adalah diharapkan dapat membantu mengurangkan beban kewangan keluarga dalam persediaan menyambut musim perayaan yang menjelang tiba.

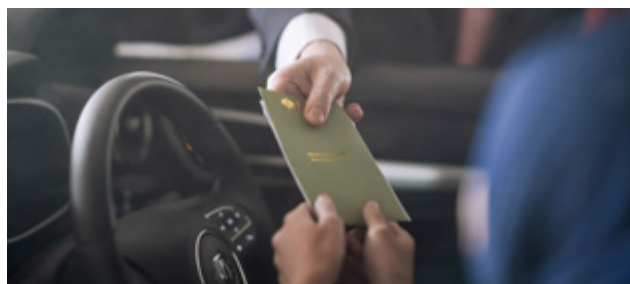
Lebih
B\$221,800

Diserahkan kepada
lebih 4000 orang
anak yatim

B\$6,700

Disumbang sebagai
sebahagian daripada Skim
Hadiah Galakan
Pelajar-Pelajar Cemerlang

Oleh kerana COVID-19, sumbangan derma telah diedarkan melalui kaedah pandu lalu di kawasan masing-masing di keempat-empat daerah dan ianya digabungkan dengan penyerahan secara langsung. Sumbangan yang diserahkan secara langsung diatur mengikut panduan perkumpulan ramai oleh Kementerian Kesihatan.

BIBD juga menyumbang B\$6,700 sebagai sebahagian daripada Skim Hadiah Galakan Pelajar-Pelajar Cemerlang untuk Anak-Anak Yatim Peringkat Kebangsaan bagi tahun 2019. Sumbangan disampaikan oleh Yang Berhormat Dato Seri Setia Dr Hj Awang Mohd Amin Liew kepada Pengarah Urusan dan Ketua Pegawai Eksekutif BIBD, Mubashar Khokhar. Sumbangan tersebut akan diserahkan kepada 9 anak yatim yang memperoleh keputusan cemerlang dalam A'Level, O'Level, Sijil Peperiksaan Islam Brunei dan Peperiksaan Sekolah Rendah.

BIBD telah memberikan insentif kewangan untuk keputusan akademik yang cemerlang selama lebih dari 10 tahun, dengan kerjasama erat dengan Kementerian Kebudayaan, Belia dan Sukan. Skim Anugerah Insentif Pelajar Cemerlang adalah sebahagian daripada inisiatif BIBD untuk berkongsi rezeki, menyumbang kembali kepada masyarakat dan pada masa yang sama mengiktiraf dan memberi penghargaan kepada kecemerlangan pendidikan. Bank ini berkomitmen untuk menjadi Rakan Kongsi Kemajuan untuk kementerian dan agensi kerajaan melalui perkongsian dan sokongan untuk pelbagai inisiatif pendidikan dan pembangunan masyarakat.

Meningkatkan Semangat Komuniti Melalui Sirah Amal

Inisiatif Sirah Amal BIBD telah memberikan sokongan dan bantuan kepada anggota masyarakat Brunei Darussalam yang kurang berkemampuan di keempat-empat daerah. Inisiatif tahunan ini diadakan sebelum bermula Ramadhan untuk meringankan beban keluarga ketika mereka membuat persediaan untuk musim perayaan.

Forum Kepimpinan memimpin bahagian masing-masing semasa aktiviti amal ini, menunjukkan kepimpinan melalui teladan dan juga persahabatan dalam pasukan, untuk memastikan semua kakitangan terus terlibat dalam semua tahap inisiatif Bank dan tetap setia pada nilai-nilai kami yang Berjiwa Brunei. Sekumpulan kecil kakitangan yang mewakili setiap bahagian di BIBD mengambil bahagian dalam inisiatif ini dan ianya dilakukan mengikut nasihat Kementerian Kesihatan mengenai penjarakkan fizikal.

Dalam masa yang akan datang, adalah aspirasi kami supaya pihak Bank akan membina lebih banyak minat dalam kesukarelaan dan terlibat secara langsung dalam program CSR kami sebagai salah satu cara untuk mereka mendekati masyarakat dan program-program yang dijalankan BIBD.

Memperingati Hari Raya Aidil Adha

Walaupun berlakunya pandemik COVID-19, BIBD tetap berazam untuk membantu mereka yang kurang bernasib baik. Setiap acara dirancang dengan teliti dan diadakan sesuai dengan protokol penjarakkan fizikal untuk mencegah penularan penyakit tersebut.

Majlis Hari Raya Aidil Adha diadakan di Masjid Pehin Khatib Abdullah di Kampong Kulapis. Sebanyak 5 ekor kerbau dikorbankan dan diagihkan kepada 15 keluarga BIBD ALAF. Daging korban diedarkan melalui kaedah pandu lalu selaras dengan langkah penjarakkan fizikal. BIBD juga menyumbang 50 buku-buku Yaasin yang diserahkan sebagai wakaf kepada masjid.

Berkhidmat Untuk Industri

- 5.1 Bantuan COVID
- 5.2 Meningkatkan Kesedaran mengenai Perbankan Islam
- 5.3 Memperkenalkan Produk Pelaburan Patuh Syarak ke Pasaran Tempatan
- 5.4 Pameran MSME

05

5.1 Bantuan COVID

Menawarkan Bantuan dalam Masa Yang Mencabar

BIBD bersama Kementerian Kewangan dan Ekonomi, AMBD dan Persatuan Bank Brunei (BAB) telah memperkenalkan Pakej Bantuan Ekonomi secara kolektif bernilai B\$250 juta, khas untuk pelanggan dan pelanggan korporat yang berkecualan, sebagai sebahagian daripada usaha untuk meredakan keadaan kewangan mereka.

Pelanggan korporat dapat memanfaatkan penangguhan pembiayaan pembayaran pokok hingga Mac 2021, penyusunan semula pembiayaan mereka serta pengecualian yuran dan transaksi. Adalah diharapkan agar langkah-langkah tersebut dapat meningkatkan kecairan pelanggan korporat kami, sehingga dapat menjamin keselamatan kerja pekerja-pekerja mereka.

Individu-individu yang terkesan COVID-19, terutama mereka yang bekerja sendiri, juga layak mendapat bantuan ekonomi. Antaranya penangguhan pembayaran pokok pembiayaan, penyusunan semula pembiayaan dan penukaran baki kad kredit ke kemudahan pembiayaan berjangka. Selain itu, pelanggan juga diberi pilihan untuk menangguhkan atau menyusun semula kemudahan pembiayaan peribadi dan kereta mereka dengan penangguhan pembiayaan pembayaran pokok yang ditawarkan untuk pembiayaan rumah.

Sebagai sebahagian daripada sokongan Bank kepada pelanggan kami, bayaran pemindahan tempatan dan pengecualian yuran pemprosesan juga ditawarkan.

COVID-19: Pendekatan 'Whole of Nation' dan 'Whole of Society' BIBD

BIBD	Korporat	Individu	Negara
Komitmen Kami • Penyata Imbangan yang Kukuh • Kecairan yang Kukuh	Bantuan Kami • Penangguhan pembayaran pokok pembiayaan sehingga 31 Mac 2021 • Penyusunan semula • Pengecualian yuran pemindahan tempatan sehingga 1 Okt 2020 • Pengecualian yuran transaksi pembayaran dan perdagangan kecuali yuran parti ketiga bagi perniagaan didalam 6 sektor yang terpilih • Pengecualian yuran langganan bulanan Biznet sehingga 1 Okt 2020	Bantuan Kami • Layak bagi semua individu yang terkesan oleh COVID-19 termasuk yang bekerja sendiri • Penangguhan pembayaran pokok pembiayaan • Penyusunan semula • Penukaran baki kad kredit ke pembiayaan • Pengecualian yuran pemindahan tempatan sehingga 1 Okt 2020 • Pengecualian yuran pemprosesan sehingga 30 Dis 2020	Stimulus Keseluruhan Melalui Autoriti Monetari Brunei Darussalam dibawah Kementerian Kewangan dan Ekonomi - Pakej bernilai B\$250 juta
Sokongan Kami • Penangguhan pembayaran pokok pembiayaan • Penyusunan semula pembiayaan peribadi dan kenderaan • Penukaran baki kad kredit • Pengecualian pembayaran pemindahan tempatan • Pengecualian yuran pemprosesan pembiayaan • Pengecualian yuran BizNet Online	Kelayakan • Memfokuskan 6 sektor (Pelancongan/ Hospitaliti/Restoran dan Cafe/Penerbangan & Pengangkutan/Pengimpor Makanan/ Pengimpor Barangan Perubatan) • Sektor Perniagaan - syarikat, perkongsian, Pemilik Tunggal & Perusahaan Mikro Kecil dan Sederhana • Kelayakan bagi bantuan dan pengecualian yuran sehingga 30 Dis 2020 • Pengecualian yuran atas talian	Pembiayaan • Pembiayaan Peribadi dan Kenderaan • Penangguhan pembayaran pokok pembiayaan sehingga 31 Mac 2021; atau • Penyusunan semula sehingga 10 tahun • Pembiayaan Perumahan • Penangguhan pembayaran pokok pembiayaan sehingga 31 Mac 2021	Masyarakat Prihatin • Mengamalkan langkah berjaga-jaga • Menggalakkan kesukarelawanan • Upskilling penuntut (eg. Hospitaliti & Pelancongan IBTE) • Menderma ke COVID-19 Relief Fund • Kerjasama dengan Organisasi Bukan-Kerajaan
Masa Depan yang Mampan • Meningkatkan usaha pendigitalan • Kempen Go! Perkhidmatan NEXGEN • Pasaran secara Maya (Perusahaan Mikro-Kecil)	Manfaat Hiliran kepada Kakitangan • Manfaat kecairan untuk keselamatan pekerjaan • Amanah > Sokongan > Kesetiaan > Produktiviti > Pengekalan	Kad Kredit Penukaran baki kad kredit kepada pembiayaan sehingga 3 tahun	Stimulus Sistem Kesihatan Sistem Kecerdasan Buatan - Maklumat masa nyata

Bruneian at Heart

5.2 Meningkatkan Kesedaran mengenai Perbankan Islam

Bank Islam Brunei Darussalam (BIBD) melancarkan Buku Kompilasi Resolusi Pilihan Badan Penasihat Syariah (BPS) BIBD (1993-2016) yang menyusun koleksi resolusi terpilih mengenai hal-hal yang berkaitan dengan Syariah dalam usaha meningkatkan kesedaran dan pemahaman keseluruhan mengenai Perbankan dan Kewangan Islam di negara ini.

Buku itu dilancarkan oleh Yang DiMuliakan Pehin Orang Kaya Paduka Setia Raja Dato Seri Setia Haji Awang Suhaili bin Haji Mohiddin, Hakim Mahkamah Rayuan Syariah dan Timbalan Pengerusi Lembaga Penyeliaan Kewangan Syariah (LPKS), Kementerian Kewangan dan Ekonomi.

Buku tersebut dimulakan dengan bab pengantar yang mengandungi profil ringkas dan sejarah penubuhan bank; akta yang berkaitan dengan operasi perbankan Islam; dan perantakan dan tanggungjawab Badan Penasihat Syariah dalam memastikan perniagaan dan operasi bank mematuhi prinsip Syariah.

Penyusunan ini terbahagi kepada tiga bahagian, iaitu 13 resolusi BPS Bank Islam Brunei (IBB) yang terpilih (1993-

2005); lima resolusi BPS Bank Pembangunan Islam Brunei (IDBB) (2000-2005); dan 35 resolusi BPS Bank Islam Brunei Darussalam (BIBD) (2006-2016). Setiap resolusi yang dipilih berkongsi latar belakang masalah-masalah kewangan.

BIBD berharap agar usaha bagi pengumpulan dan penerbitan resolusi-resolusi pilihan BPS BIBD dan anak-anak syarikatnya, khususnya bagi tahun 2017 hingga terkini dan akan datang perlu diteruskan, termasuklah usaha menterjemahkannya ke dalam bahasa Inggeris agar dapat memberikan manfaat yang lebih luas kepada orang ramai, bukan sahaja di peringkat tempatan, bahkan Nusantara dan global.

Oleh kerana BIBD akan terus menjadi penyokong kuat *Brunei Darussalam Financial Sector Blueprint* yg diterbitkan oleh AMBD, dengan terus melabur dalam inisiatif seperti ini akan memperkuatkan sumbangan kita kepada industri dan mengundang minat para sarjana muda Islam untuk meneruskan penyelidikan dan memperkukuhkan lagi pelaburan kita dalam pengetahuan kewangan Islam dan membina lebih banyak inovasi dalam rangkaian produk dan perkhidmatan kami.

5.3 Memperkenalkan Produk Pelaburan Patuh Syarak ke Pasaran Tempatan

Pada tahun 2020, BIBD Securities melancarkan dua Dana Mutu baru iaitu Franklin Global Sukuk Fund dan Templeton Global Equity Fund. Kedua-dua produk pelaburan tersebut adalah produk patuh Syarak dari Franklin Templeton Investments - peneraju global dalam pengurusan aset dengan pengalaman lebih dari tujuh dekad.

Dana Sukuk Global Franklin melabur dalam dana yang menawarkan pembayaran dividen bulanan dan akses ke portfolio sekuriti Sukuk yang pelbagai dan dikeluarkan oleh kerajaan, entiti berkaitan kerajaan dan korporat, yang terletak di negara-negara maju dan membangun.

Manakala, Dana Ekuiti Templeton Global pula adalah merupakan dana pelaburan yang menawarkan pertumbuhan modal jangka panjang dengan akses kepada pelaburan global patuh Syarak yang dipelbagaikan sepenuhnya di beberapa negara dan sektor.

BIBD Securities telah mengadakan dua acara berasingan untuk pelanggan di Bandar Seri Begawan dan Daerah Belait bersempena dengan pelancaran produk-produk baru tersebut.

BIBD menganggap produk-produk pelaburan patuh Syarak sebagai salah satu pengembangan perniagaan yang berpotensi terbesar di mana membangun pangkalan pelanggan, sama ada institusi atau individu, akan menjadi objektif utama untuk memastikan BIBD tetap relevan dengan keperluan pelanggan kami dan membolehkan

mereka mengembangkan kekayaan mereka dengan penyediaan lebih banyak produk dan kebolehpasaran yang lebih baik.

"Kami ingin memperkenalkan produk yang tidak rumit ke dalam pasaran dan perlahan-lahan mendidik dan membiasakan pelanggan dengan produk pelaburan. Ini adalah untuk menyokong matlamat nasional Autoriti Monetari Brunei Darussalam (AMBD) untuk meningkatkan kecekapan kewangan di Brunei dan akhirnya mewujudkan masyarakat yang dapat mengambil bahagian dalam pasaran pelaburan tempatan."

**YM Haji Muhd Yazid bin Dato Paduka
Haji Mahadi
Pengarah Urusan, BIBDS**

5.4 Pameran MSME

Pameran MSME adalah peluang bagi orang ramai untuk mengetahui lebih lanjut mengenai platform SME360, *all-in-one* Bank; penyelesaian perbankan komprehensif yang melengkapi keperluan perniagaan, terutama PKS, yang merangkumi kumpulan pegawai perhubungan khusus, penyelesaian kewangan dan pembayaran digital.

Pelanggan-pelanggan PMKS seperti Dil's Coffee Trail, Gelatiamo, At Taqwa Travel & Tours, semua perniagaan milik dan dikendalikan anak tempatan yang telah mendapat manfaat daripada ekosistem SME360, turut hadir di pameran MSME.

SME 360 juga telah menjadi penyumbang dan pemudah cara untuk program seperti Livewire, 1Kampung 1Produk, BIBD SEED dan beberapa program yang lain. Ini bertujuan untuk menyumbang perkhidmatan kami dalam meningkatkan dan mempercepat pertumbuhan perusahaan mikro, kecil dan sederhana.

"BIBD sentiasa komited dalam pembangunan Perusahaan Mikro, Kecil dan Sederhana (PMKS) tempatan dan telah menyokong usaha kebangsaan melalui pelbagai inisiatif dan program yang berkaitan dengan PMKS, dengan tujuan untuk memperkasa mereka dengan penyelesaian perniagaan digital yang komprehensif. Produk-produk seperti BIBD BizNet, Akaun Semasa MSME dan BIBD QuickyPay telah membantu mengisi jurang dan meningkatkan keupayaan PMKS, sejajar dengan objektif Bank untuk memenuhi keperluan semua lapisan PMKS. "

YM Koh Swam Sing

Ketua Kumpulan Perbankan Korporat BIBD

Berkhidmat untuk Pelanggan

6.1 Memangkin Masyarakat Tanpa Tunai

6.2 Memenuhi Aspirasi Awda

06

6.1 Memangkin Masyarakat Tanpa Tunai

Menerapkan Pembayaran secara Digital dalam Kampus Tanpa Tunai

Untuk meningkatkan usaha dan menyokong visi Brunei untuk mewujudkan ekonomi digital dan tanpa tunai sepenuhnya, Bank secara konsisten telah meneraju inisiatif untuk meningkatkan penggunaan pembayaran tanpa tunai kepada semua lapisan masyarakat. Untuk itu, BIBD telah menandatangani Memorandum Persefahaman (MOU) dengan Universiti Islam Sultan Sharif Ali (UNISSA). MOU ini merupakan kesinambungan dari Inisiatif Kampus Tanpa Tunai yang melibatkan Universiti Brunei Darussalam (UBD) dan Universiti Teknologi Brunei (UTB) pada tahun 2019.

Melalui MOU tersebut, pelajar UNISSA dapat menggunakan pembayaran secara digital dengan *BIBD QuickPay* dan *Progresif Pay* di platform BIBD NEXGEN untuk melakukan transaksi tanpa tunai di seluruh kampus dan pada masa yang sama menyediakan perniagaan yang berpusat di kampus dengan peningkatan dalam keselamatan dan kecekapan kerana mereka tidak lagi perlu menguruskan sejumlah besar wang tunai untuk perniagaan mereka.

Pelaksanaan Inisiatif Kampus Tanpa Tunai bertujuan memberi kemudahan yang lebih besar kepada pelajar-pelajar yang kini dapat bertransaksi tanpa perlu membawa wang tunai. Ini membuka jalan ke arah gaya hidup digital dan tanpa tunai yang baru ketika generasi muda bersiap sedia untuk corak pemikiran Revolusi Industri ke-4.

Penjagaan Kesihatan Awam Tanpa Tunai dengan BIBD QuickPay

Melalui kerjasama dan perkongsian antara BIBD dan Kementerian Kesihatan, orang ramai kini dapat melakukan transaksi pembayaran tanpa tunai menggunakan *BIBD QuickPay* di semua pusat kesihatan dan kemudahan di bawah Kementerian Kesihatan.

Dikuasakan oleh BIBD NEXGEN, *BIBD QuickPay* membolehkan pelanggan membuat pembayaran dengan hanya mengimbas kod QR melalui *BIBD NEXGEN Wallet* di telefon bimbit mereka.

Pengenalan pembayaran tanpa tunai adalah bertujuan untuk memberikan kemudahan yang lebih besar kepada orang ramai dalam membuat pembayaran untuk perkhidmatan yang ditawarkan oleh Kementerian Kesihatan, dan pada masa yang sama, meningkatkan kecekapan yang lebih besar dengan mengurangkan beban kerja yang berkaitan dengan penerimaan dan kutipan secara tunai.

Penyelesaian pembayaran secara digital adalah salah satu inisiatif perbankan tanpa cawangan BIBD yang memanfaatkan platform BIBD NEXGEN dengan kerjasama pelbagai industri di luar sektor perbankan, sekaligus menggalakkan penciptaan ekonomi tanpa tunai.

Memperkenalkan Pendigitalan dalam Amalan Menderma

Melalui kerjasama dengan Kementerian Hal Ehwal Ugama, orang ramai boleh menderma kepada sesebuah masjid atau Tabung Pembinaan Masjid melalui *BIBD QuickPay*.

Melalui inisiatif terbaru ini, orang ramai dapat membuat sumbangan dengan mengimbas dan menderma secara 'digital'; derma ini kemudian akan dipindahkan terus ke akaun masjid tersebut dan cara ini dapat mengelakkan risiko kehilangan wang tunai dan kecurian.

Pada masa ini, 65 buah masjid, surau dan dewan keagamaan di seluruh negara akan menerima sumbangan untuk dana masjid masing-masing melalui *BIBD QuickPay*. Selain itu, orang ramai juga dapat menyumbang kepada Tabung Pembinaan Masjid Brunei Darussalam. Dana ini pertama kali ditubuhkan di atas perkenan Kebawah Duli Yang Maha Mulia Paduka Seri Baginda Sultan dan Yang Di-Pertuan Negara Brunei Darussalam pada tahun 2015.

"Brunei mempunyai lebih dari 500,000 pengguna telefon bimbit, akan tetapi terdapat banyak ruang untuk perkembangan dari segi pembayaran secara digital. Salah satu keutamaan BIBD adalah menyokong negara ketika kita menuju ke arah masyarakat tanpa tunai. Kami berbesar hati bekerjasama dengan Kementerian Hal Ehwal Ugama, dan yakin bahawa kerjasama ini akan menjadi contoh yang baik untuk memacu masyarakat tanpa tunai."

YM Mubashar Khokhar

Pengarah Urusan & Ketua Pegawai
Eksekutif BIBD.

6.2 Memenuhi Aspirasi Awda

BIBD sekali lagi menganugerahkan hadiah utama sebanyak B\$250,000 pada kemuncak Kempen Ganjaran Aspirasi 2 BIBD.

BIBD Aspirasi pada mulanya diperkenalkan untuk menyokong objektif nasional dan AMBD untuk mempromosikan kemahiran pengurusan kewangan yang lebih baik dan mendorong disiplin menabung di kalangan masyarakat Brunei Darussalam.

Semasa perjalanan Aspirasi 2 tahun yang lalu, BIBD berjaya menanamkan budaya menabung di kalangan pelanggan kami dengan menyediakan kaedah penjimatan secara konsisten yang mudah. Sambutan yang sangat positif terhadap kempen ini menunjukkan bahawa pelanggan program ini memahami bahawa penjimatan dapat

bermanfaat. Jumlah pelanggan Aspirasi telah meningkat dua kali ganda sejak tahun lalu, dan ini diharapkan akan terus berlanjutan ke program Aspirasi berikutnya.

Program Ganjaran Aspirasi 2 telah menganugerahkan seramai 441 pemenang dengan hadiah wang tunai sebagai sebahagian daripada hadiah bulanan, suku tahun dan utama, dengan lebih daripada 400 pemenang yang unik dari semua lapisan masyarakat.

BIBD Aspirasi boleh dilanggan dan ditebus sepenuhnya melalui aplikasi BIBD NEXGEN Wallet, tanpa perlu pergi ke cawangan. Setakat ini, BIBD merupakan satu-satunya institusi kewangan di pasaran tempatan yang menyediakan kemudahan produk simpanan seperti Aspirasi sebagai produk yang benar-benar unik dan bermanfaat.

Berkhidmat untuk Masyarakat

- 7.1 Memperkasa Belia
- 7.2 Melabur dalam Pemimpin Masa Depan
- 7.3 Memupuk Keusahawanan
- 7.4 Landasan Bagi Aktiviti Kemasyarakatan

07

7.1 Memperkasa Belia

Sebagai sebahagian daripada komitmen BIBD untuk memperkasakan belia, BIBD *Youth Empowerment Summit* (YES!) telah dilancarkan untuk menyediakan platform bagi para belia untuk membina rangkaian, mengenalpasti minat mereka dan membangun daya ketahanan yang membolehkan mereka untuk memberikan impak.

Pada majlis perasmian *BIBD YES!*, Yang Teramat Mulia Paduka Seri Duli Pengiran Muda Abdul Mateen menggesa para belia untuk menjadi pemimpin dan memberikan impak positif segera kepada pembangunan negara.

Sidang Kemuncak ini juga menekankan pentingnya untuk memacu kemajuan sambil tetap berpegang teguh pada nilai-nilai 'Melayu Islam Beraja' dan menyelaraskan sebarang inisiatif ke arah Negara Pintar 2035 sebagai persiapan untuk ekosistem digital.

BIBD YES! telah dihadiri oleh wakil-wakil dari sektor kerajaan dan swasta, para tetamu khas sidang kemuncak tersebut dan 300 peserta belia dari 32 buah sekolah di seluruh negara.

Sidang kemuncak dua hari yang membawa tema "*It's Your Turn*" itu merangkumi sesi plenari dengan 51 penceramah dari Brunei dan dari luar negara yang membicarakan topik-topik yang meneguhkan kekuatan yang dimiliki oleh para belia, di samping mengukuhkan lagi keperluan untuk memperkasakan corak pemikiran para belia. *BIBD YES!* menampilkan 41 penceramah tempatan terkemuka dan 10 ahli panel antarabangsa yang membuat panggilan langsung melalui Zoom dari Hong Kong, Singapura, Indonesia, Filipina, Malaysia dan Hungary. Kehadiran penceramah secara maya membolehkan para pelajar melihat topik yang mereka hadapi melalui lensa global.

300 PESERTA
YANG HADIR

1200 PESERTA
SECARA MAYA

Bukti sokongan, komitmen dan solidariti masyarakat untuk menyokong kejayaan Generasi Masa Depan.

51 PENCERAMAH PADA
HARI PERTAMA & KEDUA

41 TEMPATAN
10 ANTARABANGSA

37 RAKAN DAN
PENYOKONG UTAMA

Agensi Kerajaan, Penaja, Dermawan dan Organisasi Penyokong

24 SEKOLAH MENYERTAI
SECARA MAYA

32 SEKOLAH MENYERTAI
DI LOKASI

Sidang Kemuncak ini juga mempunyai 27 Sesi *Breakout* yang menggunakan pendekatan pembelajaran yang lebih proaktif dengan kelas yang memberi pelajar perspektif yang lebih segar melalui topik seperti Seni, Kerjaya, Teknologi dan Kecergasan.

Beberapa sesi *Breakout* dijalankan di lokasi seperti Tasek Lama yang memberi peluang bagi peserta untuk berada di alam semula jadi, Jab Gym and Fitness Zone untuk sesi kecergasan yang unik, dan juga menerokai sesi kreatif mereka di Laksamana College of Business, Mahakarya Institute of Arts Asia dan Relentless Academy of Performing Arts.

BIBD YES! adalah sidang kemuncak pertama seumpamanya di Brunei yang menggabungkan penyertaan secara fizikal dan maya oleh penceramah dan perwakilan. Ia disiarkan secara serentak ke 24 buah sekolah yang berlainan kepada ratusan pelajar, sementara lebih daripada 300 pelajar hadir secara fizikal ke *JIS Arts Center*.

Sidang kemuncak itu membuktikan sokongan, komitmen dan solidariti masyarakat dalam usaha untuk mencapai kejayaan generasi akan datang. Ini ditunjukkan oleh 37 rakan dan penyokong daripada jabatan kerajaan, penaja-penaja sektor swasta, dermawan peribadi dan juga organisasi sokongan yang lain untuk acara tersebut.

"Dalam pada masa depan yang semakin menghampiri kita, jelas bahawa para belia kita akan mewarisi era digital. Dengan kedatangan Revolusi Industri ke-4, adalah sangat penting untuk kita membuat persiapan bersama-sama bagi memastikan bahawa para belia kita dilengkapi dengan pengetahuan teknologi sehingga mereka dapat berkembang seiring teknologi dalam masa depan digital. Diharapkan para belia akan menyesuaikan diri dengan pendekatan "Whole of Nation" dan Negara menerapkan visi Pintar yang akan menjadi salah satu tunggak utama yang mendorong Negara Brunei Darussalam ke arah merealisasikan Wawasan Brunei 2035."

**Yang Berhormat Dato Seri Setia
Dr. Haji Awang Mohd Amin Liew bin Abdullah**
Menteri di Pejabat Perdana Menteri
dan Menteri Kewangan & Ekonomi II;
Pengerusi BIBD

BIBD YES! dianjurkan oleh BIBD sebagai Penaja Utama dan Progresif sebagai Penaja Platinum. CIC Environmental Services dan Total E&P Borneo B.V. adalah Penaja Emas, manakala Brunei LNG adalah penaja Perak. Acara ini dianjurkan oleh Curious Minds, disahkan oleh Lembaga Pelancongan Brunei, Kementerian Kebudayaan, Belia & Sukan dan Kementerian Pendidikan, dan disokong oleh Persatuan Usahawan Muda Brunei, Global Shaper dan Young Professional Network Brunei. Ini menunjukkan perkongsian strategik dengan pihak berkepentingan utama yang di bawa oleh BIBD untuk bersama-sama berusaha mencapai objektif negara.

7.2 Melabur dalam Pemimpin Masa Depan

Komitmen BIBD terhadap Pembelajaran Sepanjang Hayat

Program BIBD ALAF merupakan manifestasi kepercayaan BIBD terhadap nilai pembelajaran sepanjang hayat selaras dengan objektif Wawasan Brunei 2035, untuk menjadikan Negara Brunei Darussalam sebagai sebuah negara yang berpaksaan rakyat yang berpendidikan dan berkemahiran tinggi."

YM Noraini binti Haji Sulaiman

Pengerusi Lembaga Pemegang Amanah BIBD ALAF &
Timbalan Pengarah Urusan BIBD

Program BIBD ALAF merupakan manifestasi komitmen kami untuk membantu Negara Brunei Darussalam merealisasikan Wawasan Brunei 2035 dengan memastikan setiap penduduk mampu memperoleh pendidikan yang berkualiti tinggi.

Program BIBD ALAF memainkan peranan penting dalam memberi kesempatan kepada kanak-kanak dari kalangan keluarga yang kurang berkemampuan untuk mendapat pelajaran dan pembelajaran, sebagai asas perkembangan diri dan pengukur utama pembangunan negara. Selain daripada memberikan perkhidmatan tutoring dan kaunseling, program ALAF kami juga menyediakan keperluan seperti yuran sekolah dan tuisyen, alat tulis, pengangkutan dan makanan.

Hasil daripada kerjasama erat antara BIBD, Kementerian Hal Ehwal Ugama dan Kementerian Pendidikan bersama dengan sokongan syarikat tempatan dan orang awam, program BIBD ALAF kini menyokong 243 pelajar.

Walaupun terdapat gangguan yang disebabkan oleh COVID-19, pelajar BIBD ALAF menduduki peperiksaan awam seperti Peperiksaan GCE 'A' Level dan Peperiksaan Penilaian Rendah (PSR) dan mampu mencatatkan keputusan yang cemerlang dengan kadar lulus 100%. Ini adalah tahap pencapaian pada tahap tertinggi, misalnya peratusan pelajar yang mencapai 5 A dalam peperiksaan PSR dan 3 A 'Level dalam peperiksaan GCE A' Level, adalah lebih baik atau setanding dengan tahap kebangsaan. Ini adalah bukti keupayaan individu pelajar BIBD ALAF serta kesan kolektif sokongan dan usaha peningkatan keupayaan BIBD ALAF.

Program BIBD ALAF bertujuan untuk melahirkan pelajar yang berpendidikan dan dilengkapi dengan kemahiran dan pengetahuan yang sesuai dengan permintaan industri.

Sepanjang tahun 2020, para pelajar didedahkan dengan latihan kemahiran insaniah seperti bengkel pidato, dan juga kemahiran kepemimpinan. Ini dipamerkan dalam Konvensyen BIBD ALAF, di mana para pelajar diminta untuk membahaskan isu dan idea mengenai topik-topik seperti Kecerdasan Buatan, Realiti Maya dan *Internet of Things*.

Program ini mencapai tunggak penting pada tahun 2020, ketika pelajar ALAF pertama dihantar untuk melanjutkan pelajaran di United Kingdom. Pelajar dari kumpulan ke-2 program BIBD ALAF, melanjutkan pelajaran ke peringkat Sarjana Farmasi di Universiti Nottingham. BIBD ALAF akan terus melabur dalam menyempurnakan program ini untuk memastikan kesesuaian dan kesediaan pelajar akan sesuai dengan keperluan pekerjaan industri, negara serta keperluan BIBD sendiri.

243 PENUNTUT

43	Sekolah Rendah
162	Sekolah Menengah
21	Pra-Uni
2	Menunggu Kemasukan KUPUSB
4	Menunggu Kemasukan Universiti
10	Politeknik/Universiti

7.3 Memupuk Keusahawanan

BIBD SEED

Program “*Special Underprivileged Mothers Empowerment Entrepreneurship Development*” (BIBD SEED) bercita-cita untuk meningkatkan kehidupan ibu-ibu yang kurang bernasib baik di Brunei Darussalam dengan memperkasakan dan memangkin pembangunan mereka sebagai usahawan yang kompetitif, berdaya tahan dan berjaya di pasaran tempatan dan juga antarabangsa.

Dengan kerjasama Kementerian Hal Ehwal dan Kementerian Kebudayaan, Belia dan Sukan, program *BIBD SEED* juga bertujuan untuk mewujudkan lebih banyak peluang di Brunei Darussalam terutamanya bagi golongan yang kurang bernasib baik, dan menyokong kemajuan mereka ke arah menjadi individu yang berkemahiran tinggi sejajar dengan piawaian antarabangsa.

Selepas fasa pemilihan awal, BIBD mengalu-alukan 10 peserta yang terdiri daripada 6 vendor F&B dan 4 vendor dari industri kreatif ke dalam pengambilan yang ke-3 bagi program *BIBD SEED*.

Para peserta didedahkan kepada pelbagai bengkel pembangunan diri dan keusahawanan sebelum menyertai pelbagai pasaran untuk mendapatkan pengalaman dunia sebenar keusahawanan dan mula mewujudkan rangkaian pelanggan mereka yang tersendiri.

BIBD Catalyst

Lima (5) usahawan fesyen dan kecantikan tempatan kini didaftarkan dalam pengambilan ke-2 bagi BIBD Catalyst yang merupakan inisiatif tanggungjawab sosial korporat yang memberi tumpuan kepada program pecutan bagi usahawan yang berpotensi. Baitaal Hijab, koleksi Mumtaz, Rozai Hijab, Kosmetik Mukaku dan Mudaser telah dipilih untuk dilatih oleh FashionValet. Pemilihan ini berdasarkan keupayaan mereka untuk mengeksport produk mereka, rekod prestasi yang terbukti dan keberkesanan pemasaran melalui platform mereka.

Matlamat BIBD Catalyst adalah untuk dapat membangunkan perusahaan mikro, kecil dan sederhana (*MSME*) tempatan yang berpotensi tinggi dalam sektor industri yang berbeza agar berupaya bagi mengeksport dan menembusi pasaran luar negara. sebagai sebahagian daripada inisiatif bersama di antara BIBD dan DARE, peserta BIBD Catalyst juga menyertai Minggu Fesyen Malaysia (MFW) edisi ke-enam.

7.4 Landasan Bagi Aktiviti Kemasyarakatan

"BIBD berbangga menjadi sebahagian daripada inisiatif yang akan membolehkan individu untuk bersama-sama menjayakan tindakan kolektif dalam memperluaskan bantuan kepada mereka yang memerlukan dan memastikan kesinambungan mata pencarian bagi MSME tempatan. Platform "Community for Brunei" memanfaatkan teknologi untuk penglibatan masyarakat dengan menyediakan ekosistem online yang dilengkapi kaedah pembayaran digital sebagai sebahagian daripada usaha kami untuk menggalakkan masyarakat digital di dalam ekonomi tanpa tunai. Kami berharap "Community for Brunei" akan menjadi destinasi pilihan bagi peniaga tempatan untuk membolehkan mereka untuk mengimbangi kos operasi tanpa menjejaskan perkembangan mereka. Pada masa yang sama, ianya menyediakan pemudah-cara bagi orang ramai untuk menyumbang kembali kepada masyarakat."

YM Hjh Nurul Akmar binti Hj Mohd Jaafar
Ketua Pegawai Pemasaran

Pada ketinggian pandemik COVID-19, BIBD juga melancarkan inisiatif CSR terkini iaitu 'Community for Brunei' berupa sebuah pasaran maya yang direka untuk membantu perniagaan kecil dan menggalakkan aktiviti kebajikan dan kemasyarakatan yang penting bagi Brunei. Inisiatif ini dilancarkan dengan kerjasama rapat di antara Bank, syarikat permulaan tempatan seperti Think Axis, The Collective, Alicia Newn dan syarikat logistik, serta agensi kerajaan.

Community for COVID

Projek pertama *Community for Brunei* adalah 'Community for COVID' yang membolehkan orang ramai untuk menyokong barisan hadapan di Kementerian Kesihatan melalui pasaran maya dan membantu perniagaan kecil di Brunei untuk mengembangkan keupayaan mereka untuk menjana pendapatan. Pelanggan boleh membeli makanan dan minuman, pakej pemedulian dan perkhidmatan dari platform yang dihantar terus ke barisan hadapan di pelbagai hospital di seluruh negara. Keperluan barisan hadapan di pusat-pusat perubatan dan hospital di seluruh negara akan dimaklumkan kepada orang ramai secara *online*. Pendekatan 'supply dan demand' ini bertujuan untuk memastikan penyebaran sumbangan yang lebih berkesan serta mengurangkan pembaziran.

Community for Ramadhan

Amalan dan tradisi Ramadhan tahunan kita tidak terlepas dari kesan COVID-19. Untuk menjamin keselamatan orang ramai, masjid ditutup dan restoran tidak dapat melayani pelanggan. Gerai Ramadhan tahunan juga dibatalkan sebagai langkah keselamatan.

Untuk membantu PMKS tempatan, yang kebanyakannya bergantung pada Gerai Ramadhan tahunan untuk pendapatan mereka, BIBD melalui 'Community for Ramadhan' menghasilkan Gerai Ramadhan maya di mana pelanggan boleh membeli makanan dan minuman dari peniaga yang biasanya berjual di Gerai Ramadhan yang dianjurkan oleh Kementerian Hal Ehwal Dalam Negeri dan Kementerian Kebudayaan, Belia dan Sukan.

Memberi Impak bersama Jab Gym

Community for Brunei juga meneruskan usahanya untuk menyokong masyarakat yang berkeperluan khas dan penyaluran kebajikan yang penting bagi masyarakat Brunei. Penggabungan mereka dengan Jab Gym telah mengumpulkan B\$23,000 berupa dana kepada Pusat Ehsan Al-Ameerah Al-Hajjah Maryam menerusi penjualan jus dan bar tenaga di platform *Community for Brunei*. 100% daripada hasil kempen telah disumbangkan kepada Pusat Ehsan untuk membantu kesinambungan program mereka dalam penyediaan latihan, bantuan dan penjagaan individu yang berkeperluan khas untuk mencapai potensi penuh mereka di dalam masyarakat. *Community for Brunei* berharap kerjasama itu akan menjadi inisiatif yang memberikan impak kepada komuniti berkeperluan khas di Brunei Darussalam, terutamanya semasa pandemik COVID-19 dan sebagai inisiatif pengukuhan masyarakat yang positif secara keseluruhan.

Berkhidmat Untuk Kakitangan Kami

8.1 Berkhidmat Untuk Kakitangan Kami

8.2 Menggalakkan Penglibatan Pekerja

08

8.1 Berkhidmat Untuk Kakitangan Kami

Sebagai Institusi Perbankan Pilihan Pertama di Brunei, BIBD sentiasa berusaha untuk menyediakan tempat terbaik bagi pekerja kami untuk bekerja dan berjaya. Berkhidmat untuk kakitangan kami telah menjadi tunggak komitmen ini, yang bertujuan untuk menjana perpaduan dan penyelarasan pasukan, mendorong penglibatan dan hubungan yang berkesan antara pihak pengurusan dan kakitangan, dan untuk mewujudkan persekitaran dan budaya kerja yang terurus. Dalam berkhidmat untuk kakitangan kami, kami sentiasa berusaha untuk memastikan bahawa semua kakitangan kami merasa mereka dihargai dan.

Sebagai bank yang Berjiwa Brunei, kakitangan kami umpama ahli keluarga besar BIBD. Ini bererti, pada asasnya, kami menghargai dan menjaga mereka, menggarap budaya bangsa ke dalam pengalaman kerja para pekerja kami.

Jawatankuasa Perpaduan dan Kerja Sama Pekerja (EUTW) bertujuan untuk mengetengahkan semangat setiakawan di kalangan kakitangan kami. Setiap kakitangan di BIBD menjadi ahli dalam satu pasukan "Kuih"; setiap pasukan diberi nama kueh tempatan.

kesejahteraan di kalangan kakitangan kami, kerana setiap anggota kueh akan disertai oleh segenap lapisan kakitangan dalam bahagian di kumpulan Bank.

Sepanjang tahun, pelbagai aktiviti dirancang untuk mendorong kerja berpasukan, meningkatkan semangat kekawanan dan kebanggaan bersama, dan akhirnya dapat memberikan keseimbangan antara kerja dan kehidupan yang menyenangkan. Sebilangan besar aktiviti adalah dikendalikan oleh kakitangan sendiri, dan diterima dengan baik oleh rakan mereka.

8.2 Menggalakkan Penglibatan Kakitangan

BIBD mempunyai akaun Instagram dalaman, yang bertujuan untuk memberikan ketelusan dalam organisasi dan meningkatkan penglibatan antara kakitangan. Melalui akaun ini, mereka dihargai dan diraikan kerana usaha dan kerja keras mereka. Pertandingan dan kuiz juga diadakan sebagai salah satu cara untuk memastikan aktiviti berterusan di platform media sosial. Ini telah membantu meningkatkan penglibatan kakitangan, menjadikan mereka merasa lebih mesra dengan Bank.

Pihak pengurusan BIBD juga kerap mengadakan lawatan ke cawangan-cawangan untuk meningkatkan lagi penglibatan kakitangan. Ini adalah cara menunjukkan penghargaan kepada mereka dan meningkatkan kepercayaan dan hubungan yang lebih erat antara kakitangan dan pengurusan.

Acara-acara tersebut ditangguhkan disebabkan COVID-19 dan hanya disambung pada akhir tahun. Pelbagai acara disusun antara Pengurus dan Pengurus Cawangan, Pengurus Jualan serta kakitangan Pusat Perhubungan.

Menjelang akhir tahun, ahli Lembaga Pengarah BIBD juga meluangkan masa dan mengunjungi pejabat BIBD dan cawangan-cawangan terpilih. Ini adalah sebahagian daripada usaha Lembaga Pengarah untuk menghargai, mengiktiraf dan mendorong usaha dan kerja keras yang diberikan sepanjang tahun yang mencabar.

Ulasan Perniagaan

- 9.1 Kumpulan Perbankan Runcit
- 9.2 Kumpulan Perbankan Korporat
- 9.3 Perbendaharaan dan Pasaran Global
- 9.4 BIBD Securities

09

9.1 Kumpulan Perbankan Runcit

Pertumbuhan Positif di masa yang Mencabar

Walaupun tekanan ke atas pulangan dan penurunan dalam penggunaan kad di luar negara, Bank terus melihat pertumbuhan positif dalam portfolionya, khususnya pertumbuhan 9% dalam pembiayaan rumah; pertumbuhan 21% dalam pembiayaan Ar-Rahnu; pertumbuhan 30% dalam pembiayaan Naqad; dan pertumbuhan 7% dalam pembiayaan Ijarah.

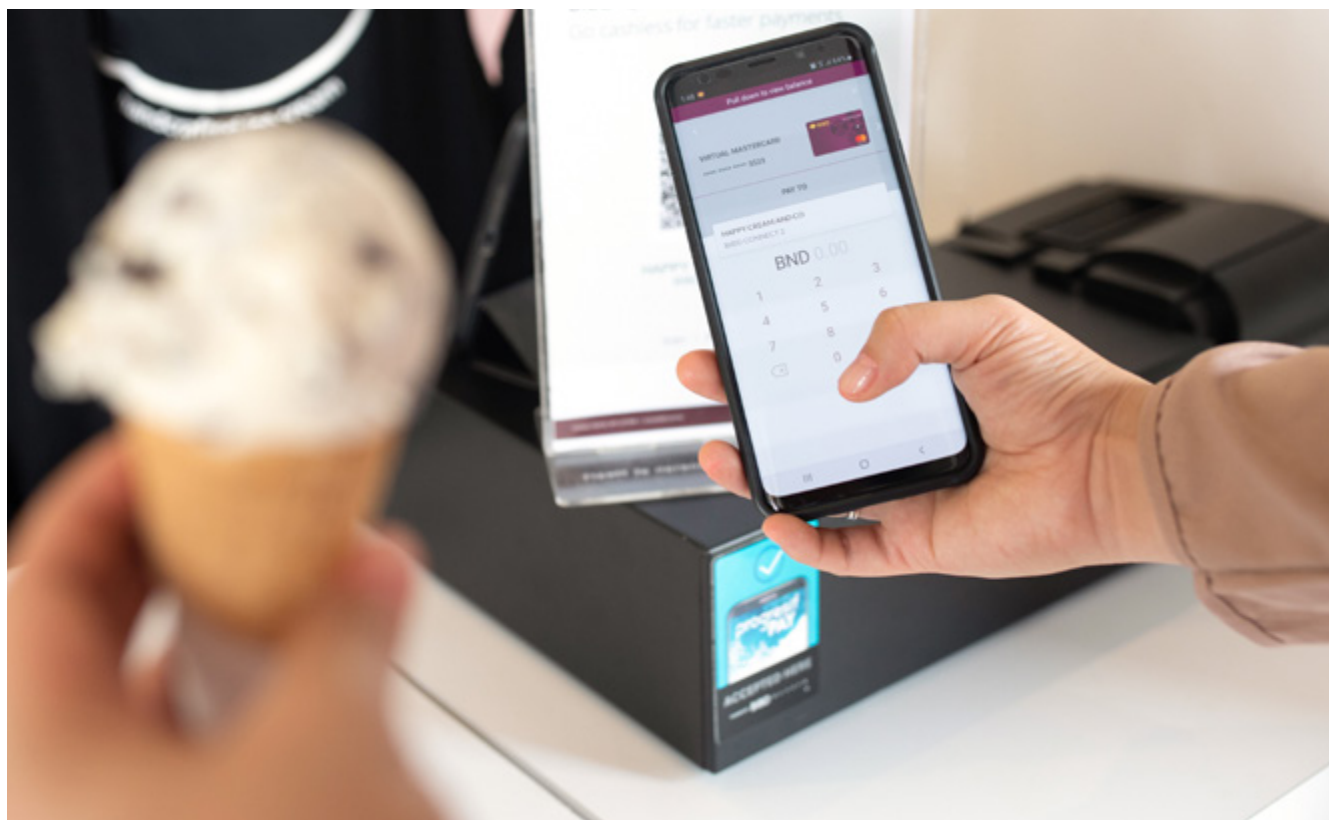
Hasil daripada kempen produk yang aktif dan disasarkan, Bank berjaya meningkatkan bahagian pasaran runcitnya dari peratusan jumlah keseluruhan aset perbankan.

Penularan COVID-19 pada bulan Mac 2020 adalah saat penting yang mencetus gangguan yang tidak pernah terjadi sebelumnya. Dengan pengenalan sekatan perjalanan antarabangsa dan penjarakkan fizikal yang menjadi norma baru, terdapat kesan yang tidak dapat dielakkan terhadap ekonomi secara keseluruhannya.

Secara khususnya, Bank telah mengalami pertumbuhan positif dalam bahagian pasaran pembiayaan peribadi. Walaupun semasa pandemik COVID-19, deposit simpanan meningkat dengan ketara. Deposit BIBD Aspirasi yang dalam kitaran ketiga, juga telah meningkat sebanyak 136%. Jumlah keseluruhan penggunaan kad meningkat lebih daripada 10% kerana peningkatan penggunaan digital semasa pandemik.

Sebagai contoh, QuickPay dan Kod QR BIBD dalam BIBD NEXGEN Wallet telah mencatatkan kenaikan 96% berbanding tahun 2019 sebelumnya.

Sebagai penghargaan terhadap dedikasi dan sokongan yang berterusan daripada pelanggan, Bank juga telah secara aktif memberikan ganjaran kepada pelanggannya dengan promosi dan kempen sepanjang tahun. Ini termasuk tawaran diskaun yang menarik sehingga 50%

bagi penggunaan kad BIBD semasa musim perayaan dan memberikan ganjaran yang kehidupan iaitu sebanyak B\$250,000 sebagai sebahagian daripada kempen ganjaran Aspirasi.

Bank juga secara aktif menyokong inisiatif kerajaan untuk meringankan beban kewangan pelanggannya yang terjejas oleh pandemik COVID-19. BIBD menawarkan pakej bantuan COVID-19 dengan pilihan penangguhan pembayaran prinsipal bagi satu tahun atau penyusunan semula sehingga 10 tahun. BIBD juga mengecualikan bayaran pemindahan dana di antara bank tempatan bagi penggunaan NEXGEN Wallet dan platform perbankan *online*. Sehingga kini, BIBD telah meluluskan hampir lebih daripada B\$12 juta dalam jumlah prinsipal keseluruhan untuk membantu pelanggannya.

Memanfaatkan Kekuatan Digital Kami

Kempen *Go! Cashless* dan *Go! Digital* telah dilancarkan seurus selepas penularan COVID-19 di negara ini. Kempen tersebut menggalakkan kadar penembusan bagi perbankan *mobile* kami untuk meningkat kepada lebih 67%, Akibat daripada peningkatan permintaan untuk e-dagang dan transaksi secara *online*, Bank juga telah berjaya menaik taraf platform pembayaran *online* daripada MIGS ke MPGS yang menawarkan ciri-ciri baru termasuk *tokenisation* dan pembayaran yang lebih lancar.

Bergerak Ke Arah Bank 4.0

Dalam menangani perubahan perilaku pengguna ke arah digital, RBG sedang dalam proses perombakan model operasinya dengan membina keupayaan baru untuk memanfaatkan peluang pertumbuhan yang luar biasa di era Bank 4.0. Secara khususnya, kepantasan dalam penggunaan platform *mobile* baru yang berteraskan *Artificial Intelligence* untuk memberikan pengalaman yang bermakna, diperibadikan dan kontekstual kepada pelanggan kami. Privasi dan kerahsiaan pelanggan tetap menjadi keutamaan BIBD. Agenda Bank 4.0 telah memberikan tumpuan kepada ini dan Bank sedang dalam proses untuk mengadaptasikan amalan terbaik untuk melaksanakan piawaian *Personal Data Protection* kami. Untuk melindungi pelanggannya dan untuk memastikan pertumbuhan jangka panjang yang mampan, Bank akan terus mengukuhkan rangka kerja kawalan dalaman, termasuk mengguna pakai amalan dan piawaian terbaik antarabangsa.

BIBD juga memperkenalkan e-Duit Raya semasa tempoh perayaan Hari Raya Aidilfitri yang membolehkan pelanggan kami menghantar wang kepada keluarga dan rakan-rakan. Ianya merupakan alternatif bagi duit tradisional atau sampul hijau dalam menyokong langkah-langkah perjarakkan sosial Kementerian Kesihatan yang tidak menggalakkan perhimpunan ramai semasa Hari Raya. Selain itu, Bank memperluaskan perkhidmatan QuickPay kepada Kementerian Kesihatan untuk membolehkan pesakit membuat pembayaran secara digital. Di samping itu, kerjasama BIBD dengan Kementerian Hal Ehwal Ugama telah membolehkan perkhidmatan QuickPay untuk disediakan kepada lebih daripada 60 masjid di Brunei dan membolehkan orang ramai untuk membuat sumbangan dengan mengimbas kod QR.

9.2 Kumpulan Perbankan Korporat

Dengan keadaan pandemik yang mengubah landskap ekonomi global, Negara Brunei Darussalam pada umumnya dan BIBD khususnya terpaksa menyesuaikan amalan perniagaan mereka sejajar dengan 'norma baru'.

Untuk mengimbangi potensi risiko COVID-19, BIBD telah mengaktifkan *Business Continuity Plan (BCP)* dan mengurangkan operasi perniagaan tertentu. Walaubagaimanapun, Kumpulan Perbankan Korporat (CBG) dapat memenuhi tuntutan pelanggannya dengan berpegang teguh kepada nilai Bank iaitu tumpuan pelanggan dan membuktikan bahawa BIBD mempunyai keupayaan untuk berfungsi dalam keadaan apa pun.

Selaras dengan nasihat Kementerian Kesihatan untuk mengekalkan penjarakan fizikal, semua interaksi perbankan secara fizikal adalah dihadkan. Dengan memanfaatkan teknologi yang sedia ada dan pemikiran *out-of-the-box*, CBG dapat mengukuhkan dan mengekalkan hubungan dengan pelanggannya melalui saluran maya.

2020 merupakan tahun yang mencabar dengan pandemik COVID-19 yang mengubah landskap ekonomi global dan menyebabkan perubahan penting dalam kehidupan seharian individu dan syarikat di seluruh dunia. Kebanyakan industri termasuk sektor kewangan telah menyesuaikan diri dengan norma baru bagi kesinambungan perniagaan.

Pengiktirafan Pelanggan

Kepuasan pelanggan dan perkhidmatan produk berkualiti adalah dua keutamaan penting bagi CBG. Pada tahun 2020, BIBD telah diperakui dengan pensijilan ISO:9001 bagi perkhidmatan pembayaran gaji/pembayaran pukat dan proses Kad Kredit Korporat. Pensijilan ini merupakan bukti komitmen BIBD untuk menyediakan pengalaman pelanggan yang tiada tandingan walaupun semasa krisis COVID-19.

BIBD juga dinamakan sebagai *Best SME Bank Brunei 2020* oleh *Global Banking and Finance Review* sebagai pengiktirafan komitmen BIBD menyampaikan penyelesaian yang komprehensif untuk perbankan yang lebih cekap, kos efektif dan mudah diakses oleh pelanggan SME serta mewujudkan sokongan jangka panjang dan perubahan yang mampan melalui pendidikan, komuniti dan pembangunan usahawan tempatan.

Membantu Pelanggan Kami

Pada tahun lalu, hampir kesemua perniagaan telah terjejas oleh pandemik. Aktiviti ekonomi negara bergerak dengan kadar yang lebih perlahan. Sekatan perjalanan global dan tempoh kawalan pergerakan untuk sesetengah negara utama adalah sebahagian daripada kesan negatif kepada aktiviti perniagaan negara. Di atas sebab ini, kerajaan melalui Kementerian Kewangan & Ekonomi dan Autoriti Monetari Brunei Darussalam (AMBD) telah menetapkan langkah-langkah untuk mendukung kesinambungan perniagaan bagi syarikat yang terkesan semasa tempoh yang sukar ini. Sebagai menyokong usaha kerajaan, BIBD telah memperkenalkan *COVID-19 Relief* kepada pelanggan korporat dan MSME yang terjejas. Melalui langkah ini, pelanggan telah ditawarkan tempoh *moratorium* ke atas pembayaran bagi pembiayaan mereka sehingga enam bulan. Bank juga telah mengambil bahagian di dalam inisiatif kerajaan untuk menyetopkan pembayaran caj pemindahan antara bank yang dibuat oleh pelanggannya untuk menggalakkan penggunaan transaksi *online* semasa tempoh pandemik.

Penularan COVID-19 telah memaksa perniagaan untuk segera menyesuaikan diri dalam mempercepatkan penggunaan digital mereka. Ini terbukti di dalam peningkatan bilangan syarikat yang mendaftar kepada platform *BizNet Online* kami. Di samping itu juga, jumlah transaksi telah meningkat sebanyak 29%. Jumlah transaksi bill *online* juga meningkat sebanyak lebih dari 30% dalam tempoh 9 bulan. Pada masa ini BIBD menawarkan pembayaran bil online melalui *NEXGEN Wallet* daripada 92 syarikat pelbagai sektor.

Helping you focus on what matters

Because we're here to support you with our BIBD NEXGEN services. Now is the best time to **Go Cashless!** and **Go Digital!**

GO! BIBD BIZNET

- Balance Inquiry
- Interbank Fund Transfers
- Telegraphic Transfers
- Top up
- Cheque Book Services
- Payroll Services
- Standing Instruction Services
- Pay Bills
- Make a Donation

Selain daripada langkah-langkah bantuan untuk kemudahan perbankan, CBG juga memberikan sumbangan sebanyak 10,000 unit perisai muka untuk barisan hadapan COVID-19 dengan kerjasama *FERA Health and Nursing Care* melalui Kementerian Kebudayaan, Belia dan Sukan.

Berkongsi Kepakaran dan Pengetahuan

Walaupun dalam keadaan pandemik, Bank meneruskan komitmennya untuk menjadi Rakan Kongsi Kemajuan untuk negara dengan berkongsi pengetahuan mengenai kewangan perniagaan.

Program Satu Kampung Satu Produk yang merupakan kerjasama antara Kementerian Hal Ehwal Dalam Negeri dan BIBD menyaksikan Kumpulan Perbankan Korporat menjadi pembimbing kepada 19 usahawan yang terpilih. Program bimbingan ini bertujuan untuk mengubah perusahaan mereka untuk menjadi sebuah syarikat yang dinamik dan berkembang pesat di dalam menghasilkan produk premium tempatan.

Bank juga terus menyokong *LiveWire Agrobiz* untuk tahun kedua berturut-turut. Tahun ini menandakan satu lagi peristiwa penting di mana 7 tan beras *Sembada 188* dituai semasa musim menuai pertamanya pada Februari 2020.

CBG juga terlibat secara aktif dalam menganjurkan bengkel pendidikan seperti '*Become a Successful Owner Manager (BSOM) Workshop*' bersama dengan *Livewire Brunei* yang merupakan pelaburan sosial syarikat bagi Shell Brunei. Bagi tahun kedua berturut-turut, Bank meneruskan kerjasama dengan organisasi berkenaan dalam pengurusan skim pembiayaan bagi *Business Award* tersebut.

Skim ini telah menunjukkan potensinya di mana *Al Huffaz Management*, salah sebuah syarikat di bawah skim ini dan juga pelanggan Kumpulan Perbankan Korporat, telah berulang-kali dianugerahkan "*ASEAN Ricebowl Startup Awards*" dan juga memenangi Projek Terbaik dalam Anugerah Belia bersempena dengan Hari Belia Kebangsaan.

9.3 Perbendaharaan dan Pasaran Global

TGM memastikan kewajipan kewangan BIBD dapat dilaksanakan pada waktunya apabila tiba masanya. Sebagai barisan pertahanan pertama dan titik tumpuan Bank, TGM memainkan peranan penting dalam melindungi Bank daripada tekanan dan ketidakpastian pasaran kewangan melalui pengurusan modal dan kecairan yang terperinci. TGM juga bertanggungjawab untuk keseluruhan operasi antarabangsa Bank dan memainkan peranan penting dalam pengembangan jangkauan Bank dalam pasaran global. Selain itu, TGM juga dipertanggungjawabkan untuk mengekalkan dan mengembangkan hubungan dengan institusi kewangan serta rangkaian produk pembiayaan perdagangan di peringkat global dan serantau.

Bahagian Perbendaharaan & Pasaran Global BIBD (TGM) adalah salah satu aliran pendapatan utama BIBD. TGM telah membuktikan dirinya sebagai salah satu perbendaharaan Islam yang paling canggi dan kontemporari di pasaran kewangan global. Tanggungjawab utama TGM ialah pengurusan bagi keseluruhan aliran tunai Bank di pasaran kewangan global.

Fokus perniagaan utama bagi TGM adalah untuk memastikan buku aset antarabangsa berlanjutan dan bertumbuh melalui pengurusan risiko kontemporari dan *yield optimisation principal*. Peningkatan berterusan bagi margin keuntungan bersih kami adalah salah satu objektif perniagaan TGM. Bilik urusniaga TGM berfungsi sebagai pusat sehati bagi keperluan pengurusan tunai di kalangan entiti institusi dan korporat negara. TGM berbangga menjadi Bank Utama bagi Syarikat Berkaitan Kerajaan (GLC) kerana kepelbagaian produk dan perkhidmatan serta kualiti perkhidmatan yang unggul.

TGM BIBD telah memainkan peranan penting dalam mengembangkan pendanaan alternatif dan peluang pelaburan di pasaran kewangan antarabangsa. TGM memulakan program *Repo dan Reverse Repo* yang komprehensif pada tahun 2020 dengan pelaksanaan sepenuhnya pada tahun 2021. Ianya menjadikan BIBD sebagai salah satu institusi Islam di ASEAN yang menawarkan produk sedemikian.

Pada tahun 2020, TGM BIBD telah melaksanakan struktur tidak berdana pada kedua-dua kelas aset kredit dan kewangan perdagangan yang membawa hasil kepelbagaian risiko jauh daripada pasaran tradisionalnya. Sepanjang tahun ini, TGM juga meneruskan strateginya untuk meningkatkan jangkauan antarabangsa di Singapura dan Dubai dan kedua-dua entiti ini dijangka untuk menjadi cawangan penuh menjelang akhir 2021.

Seterusnya, TGM telah menambah kerjasama baru dengan pelabur antarabangsa yang menempatkan sejumlah besar dana dengan TGM BIBD yang telah membantu Bank mempelbagaikan asas liabiliti nya.

2020 mungkin merupakan tahun yang paling mencabar bagi peserta pasaran global kerana pandemik global. Walau bagaimanapun, TGM BIBD berjaya mengatasinya dengan mengelakkan sebarang ketidaktentuan yang melampau.

Tahun 2021 juga dijangka untuk menjadi satu tahun yang sukar bagi peserta pasaran global dan TGM menyasarkan untuk melindungi dan meningkatkan *margin* sepanjang tahun 2021 sejurus mengurangkan pendedahan kepada ketidaktentuan pasaran dan kelas aset. TGM akan terus fokus untuk meningkatkan pendapatan komisen / yurannya dengan menawarkan produk dan perkhidmatan berdasarkan yuran melalui jaringan pengedarannya yang semakin meningkat.

Sebagai pusat perkhidmatan kewangan pilihan pertama, TGM BIBD menyediakan 32 jenis mata wang utama dan kecil serta penyelesaian *spots* dan *forwards*, simpanan borong dan lindung nilai untuk pelbagai segmen pelanggan di negara ini dengan margin yang sangat kompetitif yang membolehkan institusi nasional mengoptimumkan kos. Penyelidikan dan analisis pasaran TGM di pasaran kewangan memberikan pandangan berkualiti kepada pelanggan nasional kami yang terus berkembang. TGM BIBD telah berperanan dalam melatih dan mengembangkan bakat belia Brunei di tempat kerja dan telah menghasilkan ahli Perbendaharaan yang luar biasa yang tidak hanya berkhidmat kepada TGM tetapi menyumbang kepada perniagaan BIBD yang lain.

9.4 BIBD Securities

BIBD Securities Sdn Bhd (BIBDS) ditubuhkan pada tahun 1993 dan merupakan anak syarikat milik penuh BIBD Berhad. BIBDS menyediakan produk pelaburan untuk pelanggan runcit dan institusi. Bagi pelanggan runcit, BIBDS menyediakan perkhidmatan pembrokeran kepada pelanggan yang ingin memperdagangkan saham BIBD dan sekuriti patuh Syarak yang tersenarai di Bursa Saham Singapura dan Bursa Malaysia, dan juga menawarkan *Mutual Fund* patuh Syarak. Bagi pelanggan institusi, BIBDS memberi perkhidmatan kepada pelanggan melalui bahagian pengurusan asetnya.

Pengurusan Aset BIBD (BIBD AM) menawarkan rangkaian pilihan bagi Pendapatan Tetap (melalui pengurusan Sukuk dalaman profesional) dan Ekuiti (melalui pakatan strategik dengan rakan pengurusan pelaburan terkenal di dunia).

Inisiatif Utama pada Tahun 2020

Runcit

BIBDS adalah pengedar tunggal bagi *Mutual Fund* patuh Syarak di Brunei. Pada masa ini, BIBDS menawarkan rangkaian pilihan bagi pelaburan ekuiti dan pendapatan tetap melalui 6 dana bersama daripada 2 rumah dana iaitu NCB Capital dan Franklin Templeton. Pada bulan September 2020, BIBDS berjaya melancarkan dua tawaran baru iaitu Franklin Global Sukuk Fund dan Templeton Shariah Global Equity Fund. Dengan Franklin Global Sukuk Fund, pelanggan kini dapat mempelbagaikan pegangan pelaburan mereka kepada pilihan pendapatan tetap patuh Syarak. Sepanjang tahun 2020, BIBDS telah melihat pertumbuhan aset yang ketara dari dana yang baru dilancarkan dan permintaan yang semakin meningkat untuk produk pelaburan patuh Syarak.

Di BIBDS, pendidikan pelaburan adalah penting bagi hubungan kami dengan pelabur runcit individu. Kami percaya bahawa kesedaran kewangan adalah langkah pertama untuk mencapai matlamat kewangan peribadi

Institusi

2020 adalah tahun yang bersejarah bagi BIBD AM yang mana dari sisi pendapatan tetap, BIBD AM menyaksikan permulaan beberapa mandat Sukuk global yang diuruskan secara dalaman oleh BIBD AM bagi pihak pelanggan institusi. Inisiatif ini adalah yang pertama seumpamanya di Brunei dan sejajar dengan matlamat pembangunan nasional yang dinyatakan dalam Wawasan Brunei 2035 dan Pelan Pembangunan Kewangan AMBD 2016-2025. Inisiatif yang dilaksanakan pada tahun 2020 mendekatkan BIBDS dengan keinginannya untuk mewujudkan platform pengurusan aset patuh Syarak bertaraf dunia.

mereka. Pelanggan runcit akan dilayan oleh dua belas perancang kewangan berlesen (dari dua pada awal tahun). Pada tahun 2020, BIBDS telah mengadakan 15 jerayawara dan beberapa acara kecil yang dibuat khas untuk pelanggan yang merangkumi lebih daripada 350 individu dengan tujuan untuk menunjukkan akan kepentingan perancangan kewangan dan cara untuk mencapai matlamat kewangan masing-masing dengan kaedah yang patuh Syarak.

Bagi ekuiti, BIBD AM menyediakan pilihan ekuiti global Islam melalui perkongsian strategiknya dengan sebilangan syarikat pengurusan pelaburan global. Melalui pelbagai rangkaian yang telah kami bina, BIBD AM dapat mengenal pasti peluang pilihan strategi pelaburan yang berbeza dengan rekod prestasi yang mantap. BIBD AM bekerja rapat dengan Rakan Strategik kami untuk menawarkan strategi pelaburan tersebut secara patuh Syarak.

Tumpuan bagi tahun 2021

Runcit

BIBDS akan terus mencari peluang untuk mengembangkan lagi tawaran *Mutual Fund* patuh Syarak dengan tujuan untuk membantu pelanggan kami untuk mencapai matlamat kewangan mereka menurut kesesuaian tahap risiko / pulangan mereka. Ini sejajar dengan inisiatif kami untuk memperluaskan pendidikan pelaburan dan kesedaran akan kepentingan dalam melabur.

Institusi

Setelah melihat pertumbuhan Aset Di Bawah Pengurusan (AUM) yang kuat pada tahun 2020, kami berhasrat untuk meneruskan momentum ini pada tahun 2021 dan tahun-tahun berikutnya. BIBD AM akan memperkenalkan dan mempamerkan kepakaran kami ke pasaran di luar Negara Brunei Darussalam dengan memanfaatkan kesedaran tentang jenama kami di GCC dan Asia Tenggara. Bahan utama untuk berjaya adalah memastikan kesediaan asas dan kerangka yang betul untuk menyesuaikan perniagaan dan terus bergerak ke arah sasaran jangka panjang. Ini termasuk mewujudkan kerangka pengedaran antarabangsa dan memastikan sumber yang mencukupi untuk fungsi-fungsi ini.

Menitikberatkan perihai Alam Sekitar, Sosial dan Tadbir Urus (ESG) juga telah menjadi salah satu bidang fokus utama yang dikenal pasti untuk tahun 2021 dan seterusnya.

Kami berhasrat untuk mengembangkan strategi yang memberi penekanan kepada ESG bagi pendapatan tetap dan ekuiti dengan mengintegrasikan pemeriksaan ESG yang sistematik ke dalam pemilihan sekuriti yang terperinci serta memanfaatkan rakan strategik kami. Sebagai pelabur dan individu, kami percaya kepentingan ESG dalam membuat sebarang keputusan bukan hanya dalam pelaburan dan peruntukan modal, akan tetapi dalam bidang kehidupan kita yang lain.

Kami juga berusaha untuk mengembangkan kemampuan penyelidikan dan analisis kami, khususnya dalam memperluaskan jangkauan penyelidikan dalaman yang kami hasilkan. Kami berharap untuk mengongsikan penyelidikan dalaman yang telah kami jalankan pada tahun 2020 melalui kertas putih dan pembentangan pendapat dengan tujuan untuk berkongsi pengetahuan dan mencetuskan perbincangan intelektual.

Memandang ke Hadapan

Dari sudut runcit, pendidikan pelabur akan sentiasa menjadi fokus utama bagi BIBDS. Kami bertujuan untuk meningkatkan kecekapan kewangan dikalangan pelanggan yang sedia ada dan bakal pelanggan kami untuk membantu mereka dalam mencapai matlamat kewangan mereka dengan menggabungkan pendidikan kewangan yang bermaklumat bersama rangkaian produk pelaburan kami yang terpilih. Memandangkan kesukaran dalam memahami bidang pelaburan dan perancangan kewangan, kami berharap untuk memberi pencerahan mengenainya kepada pelanggan kami.

Dari sudut institusi, BIBDS adalah pengurus aset berlesen pertama dan satu-satunya di Brunei sejajar dengan matlamat pembangunan seperti yang dinyatakan dalam Wawasan Brunei 2035 dan Pelan Pembangunan Kewangan AMBD 2016-2025. Kami berhasrat untuk mendorong pertumbuhan dan kemajuan dalam ekosistem kewangan Brunei, dan bercita-cita untuk menjadi peneraju pelaburan Islam serantau dengan menawarkan rangkaian produk pengurusan aset Islam yang lengkap kepada pelanggan kami.

Sokongan Perniagaan

Bahagian Pematuhan

Bahagian Pengurusan Risiko

Bahagian Audit Dalaman

- 10.1 Pejabat Ketua Pegawai Operasi
- 10.2 Kumpulan Kewangan dan Strategi
- 10.3 Bahagian Sumber Manusia dan Modal Insan
- 10.4 Pejabat Ketua Pegawai Pemasaran
- 10.5 Bahagian Syariah
- 10.6 Bahagian Perhubungan Kerajaan dan Projek Khas

10

10.1 Pejabat Ketua Pegawai Operasi

Bahagian Ketua Pegawai Operasi (COO) merumuskan, menyokong dan melaksanakan pelan strategik operasi dan pelan pengurusan prestasi yang sejajar dengan objektif dan strategi Bank. Rancangan ini menyokong perniagaan dan semua bahagian lain di bank. Ia juga menguruskan perancangan luar jangka perniagaan, pengaktifan dan tugas.

Fokus utama bagi Bahagian COO adalah untuk memberikan sokongan penuh kepada pihak perniagaan dan bahagian lain di seluruh Bank untuk mencapai matlamat dan sasaran strategiknya.

***Pejabat COO terdiri daripada jabatan-jabatan berikut:
Operasi & Perkhidmatan
Perbankan Cawangan, Kualiti
Pekhidmatan, Operasi dan
Perkhidmatan Pelanggan,
Kepintaran Perniagaan
dan Sokongan, Operasi dan
Pentadbiran Kredit, Penyelesaian
Digital dan Pengutipan &
Pemulihan.***

Tumpuan Utama

Pada tahun 2020, aktiviti Bahagian COO memberi penekanan kepada keutamaan berikut:

Meningkatkan Pengalaman Pelanggan

Sebagai sebuah bank yang Berjiwa Brunei, kesemua yang kami lakukan adalah berdasarkan keazaman untuk memenuhi keperluan pelanggan. COO komited untuk melayani keperluan pelanggan di cawangan kami dengan ketepatan dan tepat pada masanya. Ini termasuk pemantauan dan memastikan bahawa maklum balas pelanggan ditangani mengikut piawaian perkhidmatan. Pengurusan pencegahan penipuan yang berkesan juga merupakan fokus utama untuk memastikan pelanggan kami terus berasa selamat semasa membuat perbankan dengan kami.

Mendorong ke arah Transformasi Digital

COO terus meneroka cara untuk mempromosikan penggunaan pelbagai perkhidmatan digital yang tersedia untuk para pelanggan kami. Kami berkerjasama dengan Kumpulan Perbankan Runcit dan Korporat untuk merangka strategi dan melaksanakan rancangan untuk mengurangkan transaksi tunai dan menggalakkan pelanggan untuk Go Cashless atau Go Digital, sebuah kempen yang dilaksanakan oleh Bahagian CMO.

Bahagian ini juga aktif dalam mempromosikan pemajuan ke arah ekonomi digital bagi meningkatkan pembayaran melalui *BIBD NEXGEN Wallet*. COO bekerjasama dengan pelbagai pihak yang berkepentingan untuk memahami sebarang kesukaran dan mengenal pasti di mana pendigitalan boleh menambahbaik kecekapan dan kualiti perkhidmatan secara menyeluruh. Kami juga bekerjasama dengan pihak berkepentingan mengenai strategi, proses dan aliran kerja untuk inisiatif digital keseluruhan Bank melalui perkongsian mengenai teknologi perbankan terkini dan bersama-sama mengenal pasti kesesuaiannya bagi Bank.

Kami juga menyediakan lebih banyak akses kepada pelanggan BIBD dengan pelancaran tapak ATM baru di KOWIRA Berakas Garrison dan pelancaran BIBD NEXGEN baru di UBD Core.

Memastikan Kecemerlangan Perkhidmatan

Keutamaan kami adalah untuk mengekalkan pensijilan ISO9001:2015 bagi Bank dalam "Provision of Retail Customer Onboarding, Financing (Personal & Home), Payments (Payroll & Bulk Payments) and Card Services" untuk tahun ke-2.

COO juga terus menyokong perniagaan dengan pentadbiran dan operasi bagi produk pembiayaan dengan tujuan

untuk memaksimumkan pendapatan sambil mengurangkan risiko yang dijana oleh segala produk pembiayaan. Ini termasuk penyediaan perjanjian pembiayaan, pengeluaran pembiayaan, dan pemantauan had dan cagaran.

Inisiatif utama pada tahun 2020

Menyesuaikan Diri dengan Norma Baru: Tindak Balas Kami terhadap Pandemik COVID-19

Untuk mengurangkan risiko COVID-19 di kalangan kakitangan, pelanggan dan orang awam, semua cawangan BIBD bertindak balas dengan cepat bagi keperluan norma baru. Kakitangan barisan hadapan dilengkapi dengan peralatan pelindung diri yang merangkumi topeng muka, sarung tangan untuk pengendalian tunai dan pemasangan *Acrylic Protection Screens* bagi kaunter.

Pelan Kelangsungan Perniagaan atau *Business Continuity Plan (BCP)* telah segera diaktifkan dan kakitangan ditugaskan di tapak lokasi di luar untuk memastikan kesinambungan operasi seharian. Tapak tambahan BCP juga dibuat dalam masa 3 hari dan kemudian beroperasi dalam masa 7 hari.

Pemeriksaan suhu badan bagi semua kakitangan sebelum memasuki ibu pejabat BIBD dan semua pelanggan sebelum memasuki cawangan juga telah dilaksanakan.

Pada menjangkakan peningkatan pelanggan di bank semasa tempoh tertentu, jam pembukaan bagi cawangan telah dilanjutkan semasa tempoh gaji Kerajaan. Cawangan dibuka lebih awal khusus bagi pesara yang mungkin lebih berisiko. Cara ini membolehkan pesara untuk melaksanakan transaksi mereka tanpa pendedahan kepada kesesakan dari pelanggan yang lain. Bank juga aktif dalam menyokong inisiatif kerajaan untuk mengautomasikan pembayaran tertentu seperti elaun, Skim Kerajaan Negara (MUIB) dan Pencen Gaji Tua melalui TAFIS.

Aktiviti-aktiviti tersebut membuahkan hasil dan BIBD dapat beroperasi walaupun dalam keadaan norma baru semasa tempoh pandemik. Program penyelidikan perkhidmatan yang dijalankan oleh Jabatan Kualiti Perkhidmatan menunjukkan peningkatan prestasi pada tahun 2020 berbanding tahun 2019. Ini menunjukkan bahawa barisan hadapan BIBD terus berdedikasi dalam menyediakan perkhidmatan pelanggan yang cemerlang walaupun dalam keadaan yang mencabar.

Mendorong Transaksi Digital

Dua jabatan di dalam COO iaitu Jabatan Kualiti Perkhidmatan dan Jabatan Operasi dan Perkhidmatan Perbankan Cawangan bekerja rapat dengan Kumpulan Perbankan Runcit dan Kumpulan Perbankan Korporat untuk mengurangkan transaksi tunai di Cawangan dengan menggalakkan pelanggan untuk *Go Digital*. Inisiatif yang diselaraskan seperti penaiktarafan *BIBD NEXGEN Wallet* untuk meningkatkan aktiviti kad maya dan fungsi pengurusan kad juga diperkenalkan.

Mengekalkan Pensijilan ISO 9001:2015 bagi BIBD

Pensijilan ini telah disahkan selepas selesainya audit pengawasan tahun kedua bagi BIBD pada November 2020. BIBD terus diperakui ISO 9001:2015 dalam *Provision of Retail Customer Onboarding, Financing (Personal & Home), Payments (Payroll & Bulk Payments) and Card Services*. Pengembangan ini menjadikan BIBD satu-satunya bank di Brunei Darussalam yang dianugerahkan pensijilan ini secara konsisten di semua cawangannya.

Pencapaian ini adalah hasil daripada semangat kerjasama berpasukan yang kuat di dalam Bank. Pengekalan pensijilan BIBD menggambarkan komitmen kami yang kuat dalam usaha penambahbaikan yang berterusan dan meningkatkan kecekapan dan produktiviti sambil mewujudkan nilai *Integrity, Customer Focus, Unity* dan *Excellence*.

Persijilan ISO 9001:2015 adalah standard yang diiktiraf secara global dan sentiasa diperiksa oleh badan pensijilan bebas. Ianya digunakan oleh organisasi untuk menunjukkan keupayaan mereka dalam menyediakan produk dan perkhidmatan secara konsisten dalam memenuhi keperluan pelanggan dan pengawalseliaan serta menunjukkan penambahbaikan yang berterusan dalam kecekapan dan produktiviti.

Pelancaran Cawangan Warisan Temburong

Cawangan baru ini menawarkan suasana yang lebih baik dan lebih luas; setentunya ianya meningkatkan pengalaman pelanggan. Dengan pembukaan Jambatan Sultan Haji Omar Ali Saifuddien, Cawangan Warisan Temburong dijangka menjadi salah satu tarikan tempatan di daerah ini.

Think Big - Memperkasa Barisan Hadapan dengan Inovasi

Inisiatif ini bertujuan untuk memberikan peluang untuk kakitangan BIBD berinovasi dan memudahkan proses pembangunan idea melalui program pembelajaran yang berasaskan pengalaman, kerjasama dan projek.

Dengan Bahagian COO sebagai peneraju, ianya bertujuan untuk meningkatkan kesediaan barisan hadapan dalam menangani perubahan jangkaan pelanggan.

Kaji-selidik Kepuasan SME & Keputusan NPS

Berdasarkan kumpulan fokus yang melibatkan pelanggan yang dijalankan oleh COO, aktiviti utama yang boleh menambah nilai kepada pelanggan SME dan meningkatkan kualiti perkhidmatan secara keseluruhan telah dikenal pasti. Selepas tindakan ini diambil, penyelidikan penilaian kepuasan SME telah dijalankan dan ditanda-aras terhadap keputusan yang dijalankan pada tahun 2017. Keputusan menunjukkan bahawa:

- Pemarkahan NPS untuk SME bertambah baik dari -4 NPS pada tahun 2017 kepada +16 NPS pada tahun 2020, iaitu +43 lebih tinggi daripada pesaing terdekat (-27 pada tahun 2020). Bank-bank lain mempunyai skor -50 NPS dalam kajian terbaru ini.
- Penambahbaikan utama pada sudut persepsi adalah pelanggan SME merasakan bahawa BIBD menawarkan "produk dan perkhidmatan yang inovatif" untuk SME (dari 74% pada tahun 2017 kepada 79% pada tahun 2020).
- Pelanggan juga merasakan bahawa BIBD membuat "perbankan mudah dan tidak rumit" (bertambah baik daripada 78% pada tahun 2017, kepada 84% pada tahun 2020).

Tumpuan bagi Tahun 2021

Pengalaman Pelanggan

Bagi tahun 2021, COO akan meneruskan komitmen kami terhadap pengalaman pelanggan. Ini akan dilakukan melalui latihan khusus dan penambahbaikan proses untuk meningkatkan perkhidmatan pelanggan di semua cawangan serta meningkatkan sistem pengurusan aduan maklum balas pelanggan yang lebih baik dan merekod permintaan perkhidmatan secara sistematik untuk penyelesaian yang cepat.

Kami berharap dapat meningkatkan kecekapan dengan mengautomatiskan pelbagai proses manual dalam Bahagian COO dan menjadi penggerak untuk penambahbaikan proses melalui pelbagai inisiatif dan menjalankan *Service and Digital Awareness Campaigns* di seluruh cawangan sepanjang tahun. Mengekalkan pensijilan ISO 9001:2015 akan tetap menjadi keutamaan yang akan dilaksanakan oleh COO dengan memacu peningkatan berterusan ke arah mencapai objektif yang berkualiti.

Penggerak Digital

Sebagai salah satu titik sentuhan utama bagi pelanggan, COO akan terus meningkatkan kesedaran dan menggalakkan pelanggan untuk menggunakan rangkaian digital Bank. Walaubagaimanapun, usaha mendorong ke arah digital tidak boleh meremehkan pengalaman pelanggan dan bank akan berusaha untuk memastikan kelancaran dan kemudahan pengguna bagi semua produk dan perkhidmatan digital untuk mengekalkan kualiti perkhidmatan yang diberikan melalui semua saluran digital.

Mengembangkan Keupayaan Pasukan Kami

Bagi tahun 2021, tumpuan yang lebih besar akan diberikan di dalam mengembangkan keupayaan untuk meningkatkan perkhidmatan dan pengalaman pelanggan secara keseluruhan di barisan hadapan. Kami berharap dapat meningkatkan latihan dan menambah pasukan pegawai pelulusan dari dalam Bahagian COO untuk memenuhi objektif perniagaan yang semakin meningkat, memperkasakan dan melatih barisan hadapan kami untuk berkongsi idea bagi memperbaiki pengalaman pelanggan dan membangunkan program untuk meningkatkan kemahiran Ketua Cawangan.

10.2 Kumpulan Kewangan & Strategi

Menunjukkan Daya Ketahanan di masa yang mencabar

Tahun 2020 merupakan tahun yang mencabar bagi kakitangan Kumpulan Kewangan & Strategi (FSG) dan Bank secara umumnya berikutan penularan virus. Tenaga kerja di FSG telah menunjukkan daya ketahanan mereka. Walaupun dalam keadaan yang sukar, ketepatan masa, jangkauan dan kedalaman analisis Perisikan Kewangan dan data bertambah baik.

Data Kewangan memainkan peranan penting dalam FSG kerana FSG menyediakan perisikan pengurusan bagi semakan strategik dan pelbagai Jawatankuasa Kepimpinan dan Jawatankuasa Lembaga. Data Kewangan juga digunakan untuk laporan berkanun kepada pihak berkepentingan luar seperti pemegang saham dan pengawalselia. Kegunaan Data Kewangan ditingkatkan dengan pelaksanaan kawalan pengurusan yang kuat dan pelaburan berterusan bagi tenaga kerja FSG untuk mencapai matlamat utama iaitu menyediakan data dan perisikan tepat pada masanya.

FSG mempunyai 2 bahagian utama iaitu Kewangan dan Strategi. Jabatan Kewangan bertanggungjawab untuk membuat laporan kewangan peringkat Kumpulan, belanjawan, pembayaran kepada vendor dan maklumat kewangan. Jabatan Strategi baru ditubuhkan pada tahun 2020 untuk memberikan sokongan dan kemudahan strategi bagi peringkat Kumpulan, penyelidikan ekonomi dan sumber untuk projek-projek strategik bagi Kumpulan.

Pengembangan Peranan Bahagian Kewangan ke Bahagian Kewangan dan Strategi pada tahun 2020

Terdapat peningkatan fokus kepada pertumbuhan dan kekuatan kewangan pada peringkat Kumpulan, terutamanya dengan penularan virus COVID-19. Tanggungjawab Bahagian Kewangan diperluas pada Januari 2020 untuk merangkumi Jabatan Strategi dan pengembangan mandat Bahagian kepada Kewangan dan Strategi. Selaras dengan objektif ini dan perjalanan digital pada peringkat Kumpulan, FSG memberi tumpuan memperkemaskan fungsi dan operasinya menurut kedudukan peranannya.

Pembangunan Pengamal Kewangan yang Berbakat dan Berkomitmen Sebagai Teras FSG

BIBD bertujuan untuk memainkan peranan yang kuat dalam perkembangan perbankan Islam dan terus menunjukkan bakat yang khusus dalam pelbagai bidang. Dengan objektif ini, FSG akan terus memperkuat perkembangan dan kecekapan pasukannya sejajar dengan perjalanan Bank dalam inovasi dan digital. Dengan evolusi perbankan dan kewangan Islam, membangunkan pasukan perlu meliputi pendedahan mereka dalam memahami transaksi kewangan dan perkhidmatan digital Islam yang lebih kompleks. Oleh itu, pelaburan dalam peningkatan kemampuan pasukan melalui latihan dengan pensijilan yang bertauliah adalah tumpuan berterusan kami.

Memberi Tumpuan kepada Peranan Sokongan FSG untuk Perniagaan

Ini termasuk penubuhan peranan sokongan baru untuk bekerjasama rapat dengan pihak perniagaan, meningkatkan maklumat analitik dan pengurusan data. Tujuannya adalah untuk memberikan impak berharga dalam mendekatkan BIBD bagi mencapai misi, visi dan pelan strategiknya.

Memandang ke Hadapan

FSG berhasrat untuk menambah nilai dalam peranannya sebagai pemangkin dan ahli strategi bagi mempromosikan perjalanan digital BIBD dengan kemahiran dan kecekapan yang relevan. Ini akan menjadi perjalanan berterusan yang kami percaya akan meningkatkan kecekapan, kemahiran dan pengetahuan pasukan dalam perbankan, perakaunan, dan kewangan Islam dengan memberikan pendedahan mengenai asas dan falsafah kewangan Islam dan aplikasi operasinya. Penilaian keupayaan seperti tenaga manusia, sistem dan data selalu menjadi penilaian kritikal dalam memastikan kesesuaian perjalanan pertumbuhan Bank ke arah dunia digital.

10.3 Bahagian Sumber Manusia & Modal Insan

Bahagian Sumber Manusia dan Modal Insan (HRHCD) terus membina budaya penglibatan dan pemerkasaan kakitangan yang tinggi. Ini dilakukan melalui penglibatan dan komunikasi secara berkala antara kakitangan dan pihak pengurusan mengenai hala tuju, strategi dan projek penting. Kegiatan ini membantu mewujudkan persekitaran yang positif untuk kakitangan, budaya kerja yang berteraskan penajajaran serta prestasi dan tahap produktiviti yang tinggi.

Bagi tahun 2020, HRHCD memfokuskan kepada 4 keutamaan strategik yang bertujuan untuk membolehkan usaha Transformasi Digital BIBD dalam membina dan mengukuhkan keupayaan kakitangan dan meningkatkan budaya pematuhan organisasi melalui penglibatan kakitangan yang tinggi dan budaya pemerkasaan:

- Peningkatan dalam pendigitalan HR melalui pengautomatikan dan pendigitalan fungsi dan proses HR; dan mempertingkatkan kemahiran dan pengetahuan digital di kalangan kakitangan.

HRHCD terus membangunkan dan mentadbir amalan dan program HR yang memberi impak terhadap hasil perniagaan dalam membantu menyelesaikan isu-isu yang dihadapi oleh pihak perniagaan. Bahagian ini berusaha untuk memangkin keberkesanan tenaga kerja dan mengambil langkah yang diperlukan dalam mencapai tahap motivasi kakitangan yang tinggi untuk mencapai sasaran yang ditetapkan.

- Pengambilan dan pengekalan bakat yang strategik berdasarkan matlamat bank sebagai majikan pilihan dan memastikan pemindahan pengetahuan yang berkesan kepada bakat tempatan.
- Penyelarasan Dasar Pampasan dengan Garis Panduan AMBD sejajar dengan dasar tadbir urus korporat yang mantap.
- Memupuk nilai pematuhan dan budaya kerja yang kuat bagi barisan hadapan untuk mengekalkan integriti yang tinggi dan reputasi Bank yang kukuh dikalangan pelanggan dan pihak berkepentingan yang lain.

Bangkit Menyahut Cabaran di 2020

Walaupun julung kali menghadapi krisis COVID-19 pada tahun 2020, HRHCD tangkas menyahut segala cabaran dan telah mencapai kejayaan berikut:

Pengendalian Tindak Balas COVID-19 yang Berkesan

Pada permulaan dan semasa krisis, peranan HRHCD adalah untuk memastikan kesejahteraan, kesihatan dan keselamatan semua kakitangan dapat dikendalikan dengan peka dan secara efektif dan pada masa yang sama membantu untuk memastikan operasi penting BIBD dapat diteruskan. Mengimbangi kesemua ini semasa COVID-19 adalah sangat mencabar. HRHCD secepatnya menyesuaikan diri dengan situasi genting ini dengan menyediakan e-mel kecemasan HR dan *Hotline* untuk menguruskan pertanyaan dan kebimbangan kakitangan. HRHCD juga menjadi titik fokus untuk menyelaraskan aktiviti yang berkaitan dengan kakitangan termasuk pemantauan kesejahteraan kakitangan, penyediaan sokongan untuk kakitangan yang terjejas, penyelarasan lawatan pengurusan ke cawangan dan penyebaran maklumat, garis panduan dan makluman terkini dari pihak pengurusan melalui e-mel, perkongsian di laman sosial *BIBD Family* dan lawatan ke cawangan.

Dasar dan garis panduan segera dirumuskan dan disesuaikan untuk menyokong keperluan situasi yang sedang berkembang. Garis panduan *Work-From-Home* dirumuskan dan dilaksanakan dengan pantas untuk memberikan panduan yang sesuai dan membolehkan kakitangan yang paling berisiko untuk bekerja dari rumah. HRHCD juga telah bekerjasama dengan GRSP dalam mengambil langkah yang lebih bersedia dengan pendaftaran segera 10 kakitangan kami untuk disahkan melalui Latihan Kesiediaan COVID-19 di Tempat Kerja COVID-19 oleh Bulan Sabit Merah Brunei (BRC). BIBD menerima pengiktirafan sebagai bank pertama di negara yang disahkan *COVID-19 Workplace Ready*. HRHCD juga bekerjasama rapat dengan pasukan BCP dalam mengenal pasti lebih 130 kakitangan kritikal dan penyediaan peralatan WFH untuk membolehkan kesinambungan operasi perniagaan yang penting sekiranya berlakunya kawalan pergerakan secara menyeluruh.

Sepanjang bulan Ramadhan, HRHCD juga berjaya melaksanakan projek Kurnia dengan sokongan 100 kakitangan bank. Setiap pekerja menghantar Kurnia secara peribadi ke kediaman 350 penerima dalam masa sepuluh hari.

Penyelarasan Kos

Dalam menyokong usaha penyelarasan kos, HRHCD telah banyak menyumbang dalam penjimatan kos (kira-kira BND3.5 juta) melalui perundingan aktif di kalangan vendor, pengurangan aktiviti berkaitan dengan penglibatan kakitangan serta pembelajaran yang lebih kemas dan pengambilan berstrategik.

Pembelajaran dan Pembangunan yang Disasarkan

Untuk mencapai misi pembelajaran kami iaitu “Pembangunan tenaga kerja yang *future-smart*, inovatif & celik teknologi”, aktiviti pembelajaran difokuskan kepada lima (5) bidang utama berikut:

1. Pendigitalan

Untuk membolehkan kesediaan kakitangan dalam penerimaan Revolusi Industri Keempat (IR 4.0) dan pendigitalan, modul pembelajaran maya “Pengenalan Transformasi Digital” berjaya dilancarkan dengan 99% kadar penyelesaian di kalangan kakitangan. Melalui program ini, kakitangan mempelajari prinsip Transformasi Digital dan mendapat pengetahuan secara teori mengenai *Artificial Intelligence (AI)*, *Machine Learning*, *Blockchain*, *Internet of Things (IoT)*, *Robotics Process Automation (RPA)*, *Virtual and Augmented Reality (AR)* dan lebih banyak lagi.

2. Kewangan Islam

Untuk menyokong misi BIBD untuk menjadi Bank Islam Terbaik di Asia Pasifik, rangka kerja pengembangan kecekapan kewangan Islam telah dihasilkan yang menumpukan pada tiga (3) bidang utama iaitu peningkatan budaya pematuhan Syariah, kelayakan kakitangan dengan pensijilan dan akses kepada program melalui pembelajaran online. Tiga (3) tahap kecekapan telah ditetapkan dari Kecelikan, Kemahiran hingga Pengkhususan (Pakar) dalam Dasar Latihan Syariah BIBD. Dalam mengembangkan kepakaran dalam Kewangan Islam, BIBD bekerjasama dengan IBFIM untuk *Islamic Financial Planner™ (IFPTM)* dan *Certified Qualification in Islamic Finance (CQIF) - Wealth Management*. Setakat ini, BIBD mempunyai 58 IFPTM dan 19 CQIF-WM yang diperakui. BIBD juga bekerjasama rapat dengan CIBFM mengenai Kewangan Islam dan program Perancangan Kewangan seperti *Fiqh Mua'malat Professional Program (FMPP)*, *Islamic Finance Qualification (IFQ)*, *Financial Planning Practitioner Program (FPPP)* and *Leadership in Islamic Finance & Economics (LIFE)*. Setakat ini, BIBD mempunyai 8 FMPP, 1 IFQ dan 13 FPPP dari kakitangan yang berkelayakan.

Walaupun dilanda pandemik COVID-19, BIBD berjaya mengadakan kursus berkaitan Kewangan Islam yang difasilitasi oleh pelatih dalaman, *program online* & sesi webinar. Melalui inisiatif ini, BIBD mencatatkan 325 hari latihan yang disertai oleh kakitangan untuk program yang berkaitan dengan Kewangan Islam dan Syariah.

3. Pengawalan dan Tadbir Urus

BIBD secara berterusan menyediakan peluang pembelajaran yang berkaitan dengan pematuhan kepada semua kakitangan untuk mengukuhkan lagi tanggungjawab dan kebertanggungjawaban dalam mematuhi dasar, prosedur dan garis panduan dari pengawalselia. Untuk kesedaran umum, 2 (dua) program *eLearning* mengenai *Anti-Money Laundering (AML)* dan *Counter-Terrorist Financing (APAC)* diwajibkan untuk semua kakitangan. Di samping itu, program dalaman yang difasilitasi oleh *Subject Matter Expert (SME)* dari Bahagian Pematuhan telah dijalankan untuk 424 kakitangan barisan hadapan. Selain itu, program dan pensijilan yang disasarkan seperti *Anti-Money Laundering Specialist (ACAMS)*, Sijil ICA bagi AML dan Sijil bagi KYC dan CDD adalah digalakkan untuk kakitangan dalam fungsi kawalan tertentu. Tahun 2020 mencatatkan 3 pensijilan baru untuk ICA bagi AML dan 2 ICA bagi KYC dan CDD.

4. Kepimpinan

Membangunkan keupayaan bagi kepemimpinan yang kuat dalam organisasi terus menjadi tumpuan bagi BIBD dengan 32% program dijalankan pada tahun 2020 khusus untuk Pembangunan Kepimpinan dan Pengembangan Profesional. 23 Pekerja lulus dari *The Communication Manual (TCM)*, program kepemimpinan yang bertujuan untuk mengubah peserta menjadi penceramah yang berpengaruh, TCM juga menangani kemahiran kepemimpinan lain seperti memberi dan menerima maklum balas yang berkesan, menguruskan konflik, dan menjalankan mesyuarat yang berkesan.

Program pembangunan untuk pemimpin masa depan juga telah dilaksanakan dengan dua inisiatif utama iaitu *Work Attachment Programs* dan *Graduate Management Trainee (GMT)*. Bagi program yang pertama, dua kakitangan terpilih dari BIBD telah ditempatkan selama sebulan dengan rakan perniagaan kami di Kuala Lumpur, Malaysia pada Februari 2020. Objektif bagi program tersebut adalah untuk memberi lebih banyak pendedahan antarabangsa untuk pemimpin masa depan kami dan juga perkongsian amalan terbaik dengan rakan perniagaan kami. Para pemimpin masa depan ini ditugaskan untuk mencadangkan dan melaksanakan projek peningkatan yang sesuai setelah mereka kembali bekerja. Sementara itu, akhir Jun 2020 menandakan pengakhiran program tahun pertama bagi *BIBD Graduate Management Trainee (GMT)*. Pada tahun pertama, *GMT* melakukan putaran kerja mereka ke 3 jabatan dan ditugaskan untuk mencadangkan, membentangkan dan melaksanakan beberapa projek peningkatan yang bertujuan untuk meningkatkan pengalaman perkhidmatan pelanggan, memperbaiki kecekapan proses atau mengurangkan kos operasi. Bimbingan khusus disediakan untuk *GMT* dan kemajuan mereka dipantau. Mereka juga telah didaftarkan untuk *Professional Banker Certificate* sebagai sebahagian daripada program latihan mereka.

5. Pensijilan

BIBD tetap komited untuk meningkatkan kebolehpercayaan kakitangan dan prestasi kerja dengan terus melabur dalam pensijilan profesional yang disediakan oleh institusi penanda aras yang diiktiraf. Pada tahun 2020, seramai 32 kakitangan berjaya memperoleh sijil profesional, menjadikan jumlah kakitangan yang diperakui menjadi 279 orang, dengan 27 kakitangan lagi masih menjalani pelbagai program. Program baru seperti *Professional Banker Certificate* dari *The Chartered Bankers Institute (CBI)* dan *Certificate in Relationship Management (CertRM)* dari *The London Institute of Banking and Finance (LIBF)* telah diperkenalkan untuk menambah kepelbagaian program pensijilan yang ditawarkan.

Budaya pembelajaran diperkukuhkan lagi dengan pelantikan *Learning Liaisons* bagi setiap jabatan yang bertindak sebagai penyokong pembelajaran dan bekerjasama dengan Bahagian Pembelajaran dan Pembangunan (LDD) untuk mempromosikan pelbagai inisiatif pembelajaran.

Setelah kejayaan sesi *Ted Talk Video* yang diadakan sebelumnya, BIBD melancarkan program pembelajarannya sendiri. Program *IGNITE (Inspire, Grow, Network, Innovate, Transform dan Empower)* menyediakan platform untuk kakitangan berkongsi dan mengembangkan idea. Sesi terakhir dalam siri ini menampilkan alat analisis tingkah laku yang direka untuk mendedahkan pemacu kerjaya dikalangan kakitangan.

Pada tahun 2020, HRHCD tangkas menyesuaikan diri dengan pembelajaran *online* untuk memastikan penyediaan program pembelajaran yang berterusan untuk kakitangan. Walaupun terdapat banyak penangguhan dan pembatalan program latihan kerana COVID-19, terdapat 3,423 hari pembelajaran (peningkatan 5% berbanding tahun 2019) yang mana program *online* adalah 65% daripadanya.

Pengukuhan Tadbir Urus Korporat

Untuk mengukuhkan tadbir urus korporat dan menyediakan garis panduan yang lebih baik, beberapa dasar dan garis panduan baru telah diperkenalkan pada tahun 2020 seperti *Work-From-Home Guidelines*, *Work Handover Policy*, *Corporate Credit Card*, *Drug and Alcohol screening* dan *Dual Hatting Allowance*. Garis panduan Pengurusan Tekanan juga diperkenalkan untuk membantu kakitangan yang mungkin mengalami tahap tekanan kerja yang tinggi.

Komunikasi dan Penglibatan Kakitangan

Semasa pengurusan krisis COVID-19, komunikasi dan penglibatan yang kerap dengan kakitangan dilakukan melalui e-mel, laman sosial *BIBD Family*, mesyuarat *online* dengan pihak pengurusan dan lawatan ke cawangan oleh HRHCD melalui pasukan EIR. Sesi makan tengah hari / makan malam bersama pihak pengurusan disambung semula pada suku keempat apabila langkah pencegahan COVID-19 dilonggarkan. Tiga permainan antara rumah di bawah *Employee Unity* dan *Team Workgroup (EUTW)* juga dilanjutkan dan dianjurkan pada suku keempat.

Melangkah ke tahun 2021

Setelah COVID-19, perancangan untuk tahun 2021 adalah untuk memastikan penyalarsan inisiatif dan fungsi utama HRHCD dan mengambil kira perkembangan perniagaan dan usaha pendigitalan, penekanan tadbir urus korporat dan keutamaan penyalarsan kos. Oleh itu, HRHCD akan memberi tumpuan kepada bidang berikut:

1. Pendigitalan

Usaha berterusan akan dilakukan untuk memperdalam tahap kecekapan kakitangan di bidang tertentu dan juga untuk mendapatkan lebih banyak pensijilan bagi mempertingkatkan pengetahuan digital kakitangan yang melangkaui tahap kesedaran. Dalam usahanya untuk mendigitalkan proses HR, HRHCD akan melancarkan pelaksanaan perintis bagi Rangka Kerja Pengembangan

Kecekapan yang sebelumnya ditangguhkan kerana COVID-19.

2. Penglibatan Kakitangan dan Pembinaan Budaya Kerja

Program untuk meningkatkan keterlihatan pengurusan dan penglibatan kakitangan akan diteruskan dengan tumpuan khas kepada penglibatan yang lebih tinggi dengan kumpulan tenaga kerja yang terpilih untuk memastikan pengekalan. Sesi *townhall* akan dianjurkan dan Program Pematuhan yang disesuaikan untuk penyelia akan dijalankan dalam usaha untuk memupuk budaya berprestasi, tatakelakuan dan tabiat pematuhan. HRHCD juga akan terus menyediakan cara untuk menangani dan menguruskan tahap tekanan di kalangan kakitangan dalam persekitaran yang mencabar semasa ini.

3. Pengambilan dan Pembelajaran Terpilih

Sebagai sebahagian daripada usaha penyalarsan kos, pengambilan kakitangan adalah secara selektif untuk perniagaan baru, *Graduate Management Trainees* dan peranan terpilih yang lain. Terdapat juga tumpuan yang tinggi untuk pembelajaran online dan dalam mendapatkan sijil dan lessen seperti *FPPP*, *CMSL*, *ORM*, *IT*, *CISA* dan sebagainya.

4. Mencapai Keselarasan yang Lebih Tinggi dan Kerjasama dengan Pihak Berkepentingan

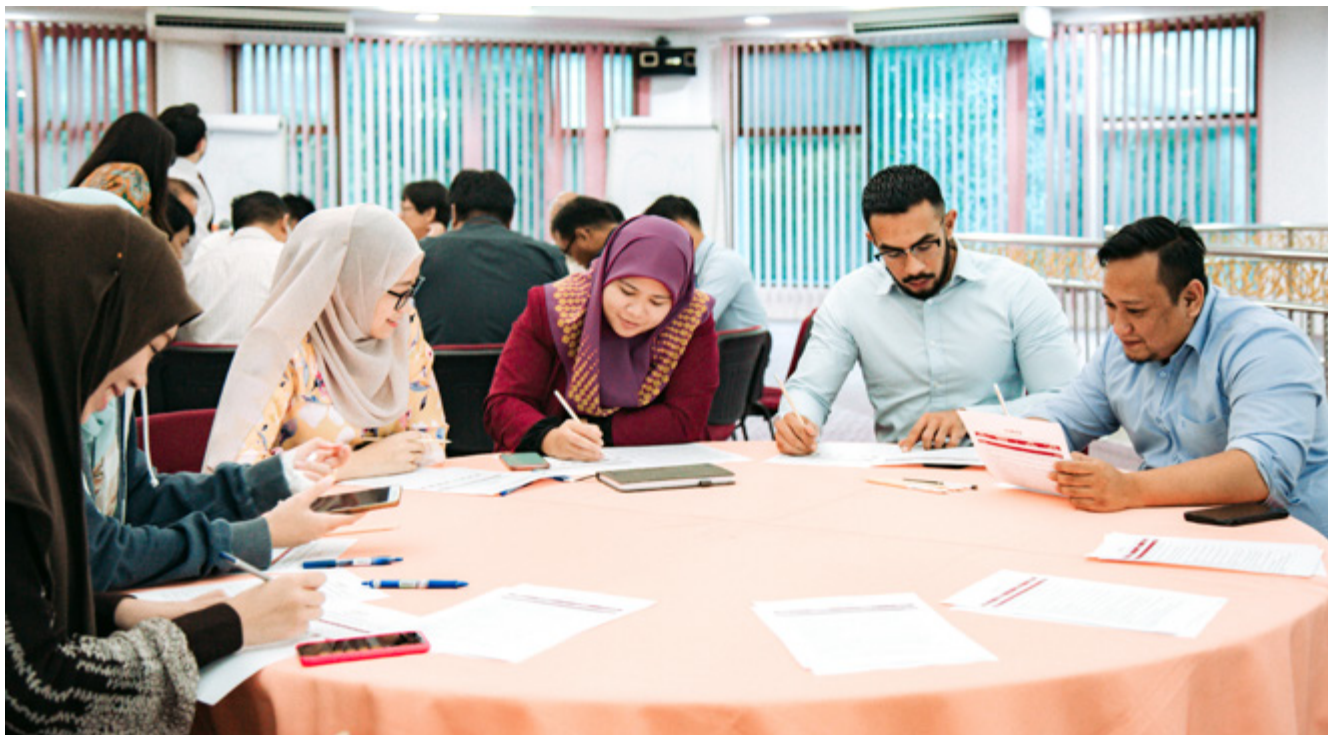
HRHCD akan terus menjalin kerjasama yang kuat dengan pihak berkepentingan dengan penyediaan sokongan tertumpu dari HR serta penglibatan aktif dalam projek strategik dan inisiatif perubahan.

Menuju Kejayaan

Bagi tahun 2021, HRHCD telah menjangka akan beroperasi dengan bajet yang ketat, perubahan dasar dan keperluan yang kerap dari pengawal selia serta kemungkinan untuk pengutamaan bagi projek *ad hoc*. Dalam menangani cabaran ini, perancangan HRHCD bagi tahun 2021 yang merangkumi rancangan tindakan dan *milestone* yang perlu dicapai telah disediakan. Program/inisiatif juga akan dikongsi dengan pihak yang berkenaan untuk memastikan HRHCD akan mendapat sokongan maksimum dari mereka.

Wawasan Brunei 2035 adalah untuk menjadikan Brunei Darussalam sebagai sebuah negara yang diiktiraf secara meluas bagi pencapaian rakyatnya yang berpendidikan dan berkemahiran tinggi setaraf dengan piawaian tertinggi diperingkat antarabangsa; kualiti hidup di antara 10 negara teratas di dunia; dan ekonomi yang mampan dan dinamik dengan pendapatan per kapita diantara 10 negara teratas di dunia.

Misi HRHCD dalam membina keupayaan sumber manusia dan memupuk budaya kerja yang positif, adil dan berorientasikan prestasi yang memberi motivasi kepada kakitangan untuk menjadi tenaga kerja yang berbakat dan paling produktif sejajar dengan Wawasan Brunei 2035 mengenai pembangunan modal insan.

HRHCD komited untuk memastikan tenaga kerja kami bersedia dan dapat memenuhi perubahan yang akan dibawa oleh pergerakan global dan tempatan yang mengujakan. Ini terbukti dalam pelbagai aktiviti pengambilan pekerja, pengembangan dan pengekalan tenaga kerja yang dijalankan oleh HRHCD.

10.4 Pejabat Ketua Pegawai Pemasaran

Pejabat Ketua Pegawai Pemasaran (CMO) adalah struktur strategik yang bertujuan untuk menyelia dan menguruskan pengembangan dan pelaksanaan bagi strategi jenama, aktiviti pemasaran dan komunikasi untuk Kumpulan secara keseluruhan.

Bahagian CMO terdiri daripada jabatan-jabatan ini: Pemasaran Kreatif, Penjenamaan & Pemasaran Digital, Pengurusan Pengalaman Pelanggan, Komunikasi Korporat, dan Operasi & Tadbir Pemasaran.

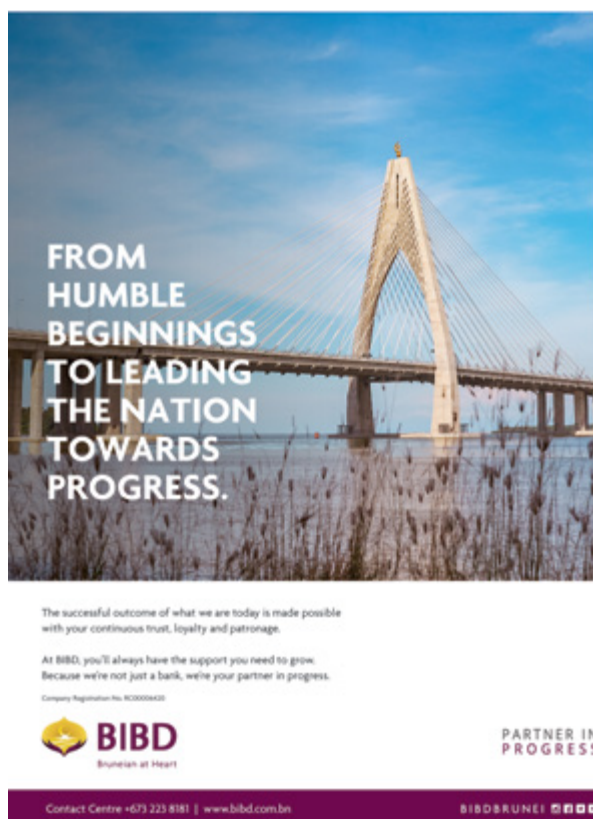
Objektif dan Penjajaran Kumpulan

Bahagian ini juga menjadi titik tumpuan bagi inisiatif bank yang berterusan berkenaan Tanggungjawab Sosial Korporat dan Kelestarian.

Dengan pimpinan Ketua Pegawai Pemasaran, Bahagian ini bertanggungjawab untuk memastikan bahawa pemasaran, penglibatan, komunikasi, pelaksanaan digital, titik sentuhan pelanggan, profil jenama dan kedudukan jenama selaras ke arah misi 3 tahun untuk menjadi Bank Islam Terbaik di Asia Pasifik menjelang 2022.

Kedudukan Jenama

Pada bulan Jun 2020, kempen jenama bertemakan Rakan Kongsi Kemajuan telah dilancarkan. Kempen yang akan berlangsung selama 18 bulan ini merupakan komunikasi strategik bagi menyokong kedudukan jenama Kumpulan untuk mencapai misi kami. Dengan memperlihatkan perjalanan pelanggan yang bebeza, kempen jenama ini bertujuan untuk mengukuhkan kedudukan jenama dari sudut perkongsian jangka panjang dalam memenuhi aspirasi individu, membantu perniagaan tempatan dan menyokong perusahaan besar. Tema 'Rakan Kongsi Kemajuan' menggambarkan status BIBD sebagai penyokong negara dan rakan dalam semua aspek kemajuan Brunei.

Sepanjang tahun 2020, Bahagian CMO telah memberi tumpuan dalam memperagakan intipati Rakan Kongsi Kemajuan dengan menyediakan sokongan strategik kepada inisiatif utama kerajaan. Semasa pandemik COVID-19, Bahagian Pemasaran menyokong Kementerian Kesihatan secara aktif dengan menghasilkan video dan risalah yang bertujuan untuk meningkatkan kesedaran mengenai pandemik COVID-19 dalam usaha meratakan lengkungan. Dalam menyokong Kementerian Kewangan dan Ekonomi, Bahagian Pemasaran juga menghasilkan iklan video dan risalah untuk menggalakkan orang ramai

menyumbang kepada Dana Bantuan COVID Brunei dengan menggunakan QuickPay.

Lebih dari 36 inisiatif telah dijalankan sepanjang tempoh tiga bulan. Kempen *Go! Digital* dan *Go! Cashless* juga dilancarkan untuk memberi kesedaran mengenai penyelesaian digital yang dapat diberikan oleh BIBD untuk menjadikan keperluan transaksi harian lebih mudah. Dorongan ke arah ekonomi tanpa tunai dan penjarangan BIBD untuk menyokong inisiatif *Smart Nation 2025* telah berjaya mengabadikan urus niaga dan volume digital ke tahap yang menggalakkan.

Dari sudut Tanggungjawab Sosial Korporat, Bank telah melancarkan inisiatif terbarunya iaitu *Community for Brunei* yang merupakan pasaran maya yang direka untuk membantu perniagaan kecil dan mengetengahkan aktiviti kebajikan dan kemasyarakatan yang penting dikalangan penduduk Brunei. Di antara langkah untuk membendung penyebaran COVID-19 adalah penutupan restoran dan pasaran dari menerima pelanggan untuk menjamu selera di kedai mereka. *Community for Brunei* dilancarkan bagi membantu perniagaan kecil yang telah terkesan oleh COVID-19 dengan penyediaan ekosistem secara *online* yang dilengkapi fungsi penerimaan pembayaran digital pada kadar sifar (0) MDR. Ianya merupakan sebahagian daripada usaha Bank untuk menggalakkan bayaran secara *online* dalam menyokong MSME untuk mengekalkan perniagaan mereka semasa tempoh genting ini.

BIBD juga salah satu penyokong utama dan penaja tuan rumah *Youth Empowerment Summit*. Belia adalah aset utama negara yang akan memacu visi negara menjelang tahun

2035. Sidang kemuncak itu menyaksikan lebih daripada 1500 pelajar mendapat manfaat daripada program yang digariskan dalam sidang kemuncak itu, dan melibatkan lebih daripada 51 penceramah tempatan dan antarabangsa yang terkemuka untuk menerangi dan memperkasa belia dengan kemahiran yang diperlukan untuk menjadi pemimpin masa depan. Sidang kemuncak itu juga disambut oleh Duli Yang Teramat Mulia Paduka Seri Pengiran Muda Abdul Mateen dan memberi sinar harapan, motivasi dan dorongan kepada para belia apabila sabda DTYM Pengiran Muda Mateen bergema positif terhadap seruan untuk mendukung pertumbuhan dan pembangunan negara.

Reputasi Jenama

Bahagian CMO juga bertanggungjawab untuk menguruskan persiapan untuk anugerah-anugerah antarabangsa yang ternama seperti *Bank of the Year (The Banker)*, *Best Retail Bank (The Asian Banker)*, *Best SME Bank*, *Best CSR (Global Finance Review)*, dan memberi kesedaran kempen kepada pentauliah seperti penilaian A- oleh Standard & Poor's dan ISO9001: 2015.

Bahagian CMO juga memberi tumpuan dalaman dengan memperkenalkan prosedur tadbir urus yang lebih ketat melalui pelbagai proses, prosedur dan dasar untuk mengoptimumkan pengurusan dan pelaksanaan fungsi pemasaran secara menyeluruh. Sepanjang tahun 2020, Bahagian CMO menerima lebih daripada 450 permintaan pesanan kerja dengan kadar penyelesaian 100%.

Melaksanakan Norma Baru di Tahun 2021

Dengan usaha global untuk mendapatkan kembali kedudukan kita dan menerapkan norma baru, Bahagian CMO bertujuan untuk terus memberikan sokongan kepada semua pihak yang berkepentingan dan meningkatkan profil jenama dan kepemimpinan BIBD di peringkat serantau dan antarabangsa. Dengan asas yang kuat di tanah air, Bahagian CMO akan terus menegakkan nilai-nilai kami dan meningkatkan kesetiaan jenama pelanggan kami untuk diturunkan kepada generasi akan datang, sehingga BIBD dapat terus menjadi bank tempatan dengan jangkauan dan jenama bertaraf antarabangsa dilengkapkan dengan profesionalisme, integriti dan Berjiwa Brunei.

10.5 Bahagian Syariah

Bahagian Syariah bekerjasama dengan jabatan yang berkaitan dalam merumuskan, mengkaji dan meningkatkan produk dan perkhidmatan yang baru dan sedia ada dengan menjalankan penyelidikan secara menyeluruh dari segi Syarak bagi memastikan semua aspek adalah patuh Syarak. Ini adalah penting untuk memastikan ianya memenuhi tadbir urus Syariah dan sejajar dengan amalan terbaik antarabangsa.

Untuk mengukuhkan pematuhan Syarak dan memupuk keyakinan pelanggan kepada Kumpulan, Bahagian ini telah merumuskan dan melaksanakan dasar/manual dan garis panduan Syariah bagi kegunaan dalaman untuk membantu unit-unit lain dalam mematuhi prinsip Syarak.

Pematuhan prinsip Syarak adalah penting bagi operasi mana-mana Bank Islam. Jabatan Syariah yang diselidikan oleh Badan Penasihat Syariah (BPS) berfungsi untuk memastikan semua produk, perkhidmatan, transaksi, operasi dan aktiviti adalah patuh Syarak. Proses ini dikendalikan melalui penglibatan yang konsisten dan proaktif dengan semua yang berkaitan dengan perniagaan, pengawalan dan fungsi sokongan secara keseluruhannya.

Inisiatif Utama di tahun 2020

- Memperkukuhkan tadbir urus Syariah sejajar dengan garis panduan AMBD;
- Menyokong inisiatif BIBD Securities dan Pengurusan Aset;
- Memperkukuhkan dokumentasi pelanggan mengenai perspektif Syariah;
- Mengkaji proses perniagaan untuk menyokong inisiatif penjuruteraan semula selaras dengan strategi perjalanan digital;
- Berkongsi pengetahuan dengan orang awam mengenai keputusan Badan Penasihat Syariah (BPS) berkaitan dengan produk, perkhidmatan dan operasi melalui penerbitan Resolusi Pilihan Badan Penasihat Syariah BIBD (1993-2016).

Untuk mencapai matlamat ini, Bahagian ini bekerjasama dengan pihak berkepentingan dalam industri ini terutamanya AMBD dan telah banyak terlibat dalam inisiatif penjuruteraan semula proses digital. Bahagian Syariah juga komited untuk meningkatkan dan mengembangkan tahap keupayaan kakitangan Syariah melalui inisiatif peningkatan keupayaan dan latihan yang berterusan terutama dalam pengetahuan perniagaan dan kemahiran analisis.

Tahun ini juga menyaksikan penakrifan semula bagi tumpuan Jabatan Syariah berikutan keputusan Lembaga Penyeliaan Kewangan Syariah (LPKS) yang mewajibkan setiap anak syarikat BIBD untuk menubuhkan dan melantik anggota BPS mereka sendiri. Jabatan ini menerajui usaha menyeluruh dalam pemilihan anggota BPS baru untuk BIBD At-Tamwil dan BIBD Securities.

Tumpuan bagi tahun 2021

- Meningkatkan kepatuhan Syarak untuk peningkatan ekosistem pematuhan Syarak melalui perumusan dan pelaksanaan dasar dalaman (piawaian Syariah);
- Meningkatkan kepatuhan Syarak pada peringkat awal cadangan produk, perkhidmatan dan urusan perniagaan melalui penilaian Syariah yang terperinci;
- Memperluas fungsi Penyelidikan dan Sekretariat dengan bidang tadbir urus dan jaminan.

Untuk mencapai matlamat ini, Bahagian ini bertujuan untuk bekerjasama dengan pihak berkepentingan yang berkaitan dengan fungsi kawalan Bahagian Syariah serta pengambilan tenaga kerja tambahan untuk menyokong inisiatif utama Syariah.

10.6 Bahagian Perhubungan Kerajaan dan Projek Khas

Bahagian Perhubungan Kerajaan dan Projek Khas (GRSP) terdiri daripada 3 unit utama, iaitu Unit Pengurusan dan Keselamatan Kemudahan, Unit Perolehan dan Penyimpanan Data dan Unit Pengurusan Hubungan Strategik.

Menjamin Keselamatan dan Keselamatan

Unit Pengurusan dan Keselamatan Kemudahan (FMSU) memastikan keberkesanan dan kecekapan operasi Bank dengan melindungi dan mengekalkan persekitaran yang selamat dan selamat bagi kakitangan, pelawat, pelanggan, penyedia perkhidmatan dan kontraktor Bank.

Pada tahun 2020, unit ini melaksanakan dan menyelesaikan beberapa kerja pengubahsuaian yang bertujuan untuk memperbaiki keadaan keseluruhan premis, kemudahan dan cawangan BIBD. Ini untuk menjamin keselamatan dan keselesaan pekerja dan menyediakan ruang perbankan yang kondusif untuk pelanggan dan pihak berkepentingan, sesuai dengan standard HSE kebangsaan.

Antara projek yang terkenal ialah pengubahsuaian dan

penubuhan Pusat Kecemerlangan dan Pemberdayaan (CEE) dan Bangunan PGGMB, pembinaan dan pengubahsuaian Cawangan Warisan Bank di Temburong serta pelbagai ATM di luar lokasi.

Unit ini juga melaksanakan beberapa inisiatif kesediaan yang berkaitan dengan COVID-19 untuk mengurangkan risiko wabak COVID-19 di Bank dan memastikan keselamatan, kesihatan dan kesejahteraan pekerja, pelanggan dan pihak berkepentingan terjamin.

Antara inisiatif kesediaan adalah pembentukan Rancangan Kesenambungan Perniagaan (BCP) dan pengembangan laman BCP ke-2. Unit ini juga melaksanakan Pelan Tindakan COVID-19, dengan aktiviti seperti pengedaran Peralatan Pelindung Diri untuk barisan depan, pemasangan alat pembersih tangan dan unit termometer di semua premis BIBD, penghalang sosial dan penghalang akrilik serta perkhidmatan pembasmian kuman.

Unit Pengurusan & Keselamatan Kemudahan terus menjadi

bahagian penting dalam memberikan perkhidmatan sokongan kepada Bank dalam memastikan operasi berterusan dan tidak terganggu. Unit ini berusaha memberikan perkhidmatan sepanjang masa untuk memastikan bahawa kedua-dua Perniagaan dan Sokongan dapat melakukan dan menyampaikan aktiviti Perniagaan Sebagai Biasa (BAU) dengan berkesan, dengan menyediakan persekitaran kerja yang selamat, berfungsi dan terjamin.

Menyelaraskan Proses Perolehan Ke Arah Kecekapan yang Lebih Besar

Unit Perolehan dan Penyimpanan Data ditugaskan untuk memperoleh barang dan perkhidmatan yang diperlukan oleh Bank, melalui pemilihan vendor, pemeriksaan dan perundingan kontrak dan pembelian barang dan perkhidmatan yang sebenarnya. Unit ini juga memberikan sokongan pentadbiran kepada pihak berkepentingan dalaman dengan menguruskan fungsi surat, dan dalam fungsi arkib dengan memastikan keberkesanan pengurusan rekod.

Pada tahun 2020, Unit ini tetap fokus dalam usaha mereka untuk mempertahankan sistem Perolehan, Surat dan Arkib yang efektif dan efisien, bekerja sama dengan Jabatan Kualiti Perkhidmatan di Bahagian Ketua Pegawai Operasi untuk menyelaraskan dan memperbaiki proses perolehan dan memastikan sokongan dan proses tepat waktu sesuai dengan Piawaian ISO9001: 2015.

Walaupun menghadapi cabaran pada tahun 2020, Unit ini berjaya melancarkan beberapa proses dengan membuat kontrak dengan vendor utama untuk meningkatkan kecekapan dan produktiviti dalam mendapatkan barang dan perkhidmatan. Melalui pemantauan dan pentadbiran sistem perolehan dalaman secara berterusan, Unit dapat memperoleh simpanan untuk Bank berjumlah B\$112,076.08 melalui pelbagai potongan dan perundingan komersial.

Pada tahun 2021, Unit Perolehan dan Penyimpanan Data akan terus melakukan penambahbaikan yang dapat mempengaruhi cara bank menjalankan perniagaan dengan ketara. Ini termasuk menjalankan perniagaan yang beretika melalui pelaksanaan dasar dan tadbir urus yang komprehensif serta amalan terbaik dalam Perjanjian Tahap Perkhidmatan (SLA).

Kerjasama dan hubungan BIBD dengan pembekal terpilih dan relevan akan menekankan pentingnya memelihara Alam Sekitar, bertanggungjawab secara sosial dan beretika dalam mengurus perniagaan kami melalui pendekatan Tadbir Urus korporat yang komprehensif, yang merangkumi komitmen Bank untuk ESG, sehingga menuju ke arah

perniagaan yang lebih lestari dan kestabilan kewangan untuk semua pihak.

Mengamalkan pendekatan Keseluruhan Bangsa melalui Kerjasama Strategik

Unit Pengurusan Hubungan Strategik komited dalam memaksimumkan potensi Bank dengan menjalin kerjasama dengan pihak berkepentingan dan rakan kongsi strategik. Dengan memastikan bahawa semua aktiviti yang dijalankan oleh pihak Bank dan rakan strategiknya adalah selaras dan menyokong Brunei Vision 2035, unit ini dapat mengekalkan penyelarasan serta hasil jangka panjang dan berkesinambungan untuk semua pihak yang terlibat.

Antara keutamaan utama unit khususnya dan GRSP secara amnya adalah memperkukuhkan hubungan Bank dengan menyokong agenda nasional melalui inisiatif-inisiatif yang dijalankan oleh agensi-agensi kerajaan, dan dalam menjaga ekuiti jenama BIBD dengan meletakkan dirinya sebagai Bank Pilihan di dalam dan luar negara.

Inisiatif strategik yang terkenal di bawah pendekatan Seluruh Bangsa merangkumi Program Transformasi 1 Kampung 1 Produk (1K1P). Diadakan dengan kerjasama Kementerian Hal Ehwal Dalam Negeri (MOHA), BIBD bersama-sama melaksanakan program keusahawanan pemerikasaan komprehensif yang dikembangkan oleh BIBD untuk MOHA.

Latihan ini disasarkan kepada peserta 1K1P dari Mukim dan Kampung, yang bertujuan untuk melengkapkan mereka dengan pengetahuan dan kemahiran penting dan relevan dalam keusahawanan dan operasi perniagaan. Program ini juga membantu para peserta dalam mengubah produk dan perkhidmatan industri pondok menjadi barangan berkualiti tinggi, yang merangkumi makanan dan minuman, kesihatan dan kecantikan, minyak dan sabun penyembuhan herba, dan kraftangan tradisional.

Seramai 17 peserta 1K1P menamatkan program ini. Sorotan utama acara ini adalah pelancaran dan pengenalan produk dan perkhidmatan yang telah dijenamakan semula, dan disampaikan kepada Menteri Hal Ehwal Dalam Negeri Yang Berhormat Pehin Orang Kaya Seri Kerna Dato Seri Setia (Dr.) Haji Awang Abu Bakar bin Haji Apong.

Kerjasama membantu MOHA untuk mencapai objektifnya dalam meningkatkan kesadaran dan mempromosikan produk dan perkhidmatan 1K1P di pasar tempatan, dan membangun potensi untuk berkembang ke pasar serantau.

Sepanjang pandemik COVID-19, GRSP juga memberi sokongan berterusan kepada Kementerian kerajaan serta NGO. Selaras dengan kempen Go Cashless! Go Digital, GRSP menyokong Bank dalam memudahkan dan mempercepat pendaftaran dan pelaksanaan sistem platform perbankan dalam talian untuk pembayaran digital. Antaranya termasuk Kementerian Perhubungan dan Info-Komunikasi, Kementerian Kebudayaan Belia dan Sukan, Kementerian Kesihatan, Kementerian Hal Ehwal Ugama, Kementerian Kewangan dan Ekonomi dan Kementerian Hal Ehwal Dalam Negeri.

Inisiatif ini mendorong sektor awam dan MSME untuk memperkenalkan pembayaran digital dan tanpa tunai melalui BIBD BizNet dan BIBD QuickPay, memberikan kecekapan dan keberkesanan yang lebih baik dalam pengurusan wang untuk pihak berkepentingan serta mengurangkan interaksi fizikal berdasarkan COVID-19. Yang penting, ini juga membantu mendorong dan menyelaraskan dengan inisiatif Kerajaan Kebawah Duli Yang Maha Mulia Paduka Seri Baginda Sultan dan Yang Di-Pertuan Negara Brunei Darussalam, melalui Pelan Induk Ekonomi Digital 2025, ke arah mengubah Brunei menjadi Negara Pintar.

Let's Do Our Part

Let's show our appreciation to everyone involved in the fight against COVID-19. Make a donation to the **COVID-19 Relief Fund** via our BIBD NEXGEN Wallet or transfer to account number **1010070123**

GO DIGITAL! #Brunei #TogetherWeCanDoIt #stopCOVID19 #flattenthecurve

BIBD NEXGEN
Infinity of Possibilities

Pada tahun 2021, GRSP akan terus menjadi titik fokus bagi Bank dan pihak Kerajaan dalam memudahkan, menyampaikan, melaksanakan dan mencapai tujuan strategik di seluruh bank, dalam memastikan aktiviti Bank selaras dengan inisiatif Kerajaan.

Selain itu, GRSP akan terus membangun dan mengekalkan hubungan erat dengan para pengaruhnya dan pembuat keputusan dalam Kerajaan, korporat dan badan institusi yang berkaitan. *“Whole of Nation”* di atas dilaksanakan dengan penekanan pada pendekatan dan upaya utama yang mengadopsi pendekatan Seluruh Bangsa, sejalan dengan komitmen Bank sebagai Rakan Kongsi Kemajuan, dan dalam mendukung tujuan ESG dan SDG.

Bank Islam Brunei Darussalam Berhad dan Anak-Anak Syarikat

Penyata Kewangan

Tahun Berakhir 31 Disember 2020

Nombor Pendaftaran: RC00006420

Laporan Lembaga Pengarah.....	1
Penyata Pengarah	4
Laporan Badan Penasihat Syariah.....	5
Laporan Juruaudit Bebas.....	7
Penyata Pendapatan.....	FS1
Penyata Pendapatan Komprehensif.....	FS2
Penyata Kedudukan Kewangan.....	FS3
Penyata Perubahan Ekuiti - Kumpulan	FS5
Penyata Perubahan Ekuiti - Bank.....	FS7
Penyata Aliran Tunai	FS9
Nota-nota kepada Penyata Kewangan.....	FS12
1 Aktiviti utama dan maklumat am	FS12
2 Ringkasan dasar-dasar perakaunan penting	FS12
3 Keuntungan daripada pembiayaan, pajakan dan pelaburan	FS37
4 Pendapatan dibayar/akan dibayar kepada penyimpan	FS37
5 Pendapatan bersih yuran dan komisen	FS38
6 Keuntungan/(kerugian) daripada derivatif dan pelaburan	FS38
7 Pendapatan operasi lain.....	FS39
8 Perbelanjaan kakitangan.....	FS39
9 Perbelanjaan lain	FS40
10 Peruntukan bagi kemerosotan aset kewangan	FS41
11 Zakat.....	FS41
12 Perbelanjaan cukai pendapatan	FS42
13 Dividen bagi setiap saham biasa	FS43
14 Pendapatan sesaham.....	FS43
15 Tunai dan kesetaraan tunai	FS44
16 Baki dengan Autoriti Monetari Brunei Darussalam.....	FS44
17 Penempatan dengan dan pembiayaan dan pendahuluan kepada Bank	FS44
18 Sukuk Kerajaan	FS44
19 Pelaburan.....	FS45
20 Aset/(liabiliti) kewangan derivatif.....	FS46
21 Pembiayaan dan pendahuluan	FS47
22 Pajakan kewangan yang belum diterima	FS50
23 Pelaburan dalam anak-anak syarikat	FS51
24 Pelaburan dalam syarikat bersekutu dan usaha sama	FS52
25 Aset lain.....	FS55
26 Hartanah dan peralatan.....	FS56
27 Pelaburan hartanah	FS58
28 Aset/(liabiliti) cukai tertunda.....	FS59
29 Deposit daripada pelanggan	FS61
30 Deposit daripada Bank dan institusi kewangan lain.....	FS61
31 Penempatan daripada institusi kewangan lain.....	FS62

32	Liabiliti lain.....	FS62
33	Modal saham	FS63
34	Rizab berkanun dan rizab-rizab lain.....	FS64
35	Transaksi dengan pihak-pihak yang berkenaan.....	FS66
36	Pengurusan risiko kewangan	FS71
37	Nilai saksama bagi aset dan liabiliti kewangan.....	FS116
38	Pajakan	FS123
39	Aset dan liabiliti bukan semasa	FS125
40	Komitmen.....	FS126
41	Kecukupan modal.....	FS126
42	Liabiliti kontingen	FS128

Laporan Lembaga Pengarah

Para Ahli-ahli Lembaga Pengarah dengan sukacitanya membentangkan laporan mereka dengan penyata kewangan Bank Islam Brunei Darussalam Berhad ("Bank") dan anak-anak syarikatnya ("Kumpulan") yang telah diaudit bagi tahun berakhir 31 Disember 2020.

Aktiviti Utama

Bank terutamanya terlibat di dalam penyediaan perniagaan perbankan secara Islam seperti yang dibenarkan di bawah Perintah Perbankan Islam, 2008 dan prinsip-prinsip Syariah.

Anak-anak syarikat terutamanya terlibat di dalam penyediaan perbankan pelaburan, sewa beli secara Islam, broker saham, pengurusan aset dan dana, dan perkhidmatan pajakan dan pengurusan.

Tiada perubahan penting dalam kegiatan-kegiatan utama di sepanjang tahun kewangan ini.

Keputusan

	Kumpulan B\$'000	Bank B\$'000
Keuntungan pada tahun ini		
Diagihkan kepada:		
Pemegang ekuiti Bank	<u>136,027</u>	<u>132,790</u>

Dividen

Dividen bagi tahun kewangan yang berakhir 31 Disember 2019 adalah seperti berikut:

	B\$'000
Bagi tahun kewangan yang berakhir pada 31 Disember 2019:	
Dividen terakhir 18.38 sen sesaham biasa dibayar pada	133,209
2 Julai 2020	

Lembaga Pengarah

Ahli-ahli Lembaga Pengarah Bank yang memegang jawatan pada tarikh laporan ini adalah:

Dato Seri Setia Dr Awang Haji Mohd Amin Liew
bin Abdullah

Dato Paduka Iqbal Ahmad Khan

Junaidi bin Hj Masri

Dr Jan Hendrik van Greuning

Mubashar Khokhar

Majed Nasser Alsubeaei (Bersara pada 20 Mac 2020)

Sofian Mohammad Jani (Dilantik pada 19 Mac 2020)

Manfaat Para Pengarah

Tidak ada pengarah yang memegang jawatan pada akhir tahun kewangan dan tidak juga pada sepanjang tahun itu wujud sebarang perundingan yang mana Bank sebagai pihak dan pengarah mungkin beroleh manfaat dengan cara perolehan saham dari Bank atau badan korporat lain.

Sejak dari penghujung tahun kewangan sebelumnya, tidak ada para pengarah yang menerima atau layak menerima manfaat (selain daripada manfaat yang termasuk di dalam jumlah pendapatan yang diterima atau yang akan diterima oleh pengarah-pengarah, atau gaji tetap yang diterima sebagai kakitangan tetap Bank seperti yang dinyatakan di Nota 35 Penyata Kewangan) secara kontrak oleh Bank atau syarikat yang berkaitan dengan mana-mana pengarah atau firma di mana pengarah tersebut menjadi ahli, atau syarikat yang mana pengarah tersebut ada kepentingan kewangan yang ketara.

Kepentingan Pengarah

Ahli-ahli Lembaga Pengarah berikut adalah pemegang jawatan Pengarah pada akhir tahun kewangan, menurut daftar yang dikehendaki disimpan di bawah Seksyen 145 (A), Akta Syarikat Syarikat, Bab 39, dan berkepentingan di dalam saham-saham Bank yang dinyatakan di bawah:

Nilai saham biasa pada
B\$0.70 sesaham

Pada permulaan tahun/Tarikh lantikan	Pada Penghujung tahun

Nama-nama pengarah

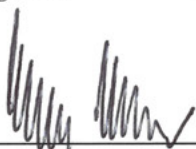
Dato Seri Setia Dr Awang Haji Mohd Amin Liew bin Abdullah	2	2
Dato Paduka Iqbal Ahmad Khan	1	1
Junaidi bin Hj Masri	1	1
Mubashar Khokhar	1	1

Selain daripada yang telah dinyatakan, tidak ada pengarah yang memegang jawatan pada akhir tahun kewangan yang mempunyai kepentingan di dalam saham Bank atau syarikat-syarikat yang berkaitan sepanjang tahun kewangan.

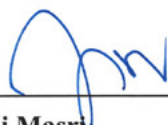
Ditandatangani bagi pihak Lembaga Pengarah menurut resolusi Pengarah bertarikh **20 MAR 2021**

Dato Seri Setia Dr Awang Haji Mohd Amin Liew bin Abdullah
Pengerusi

Mubashar Khokhar
Pengarah Urusan

Junaidi bin Hj Masri
Pengarah

Brunei Darussalam

Penyata Pengarah

Pada pendapat pengarah-pengarah, penyata kewangan dari mukasurat FS1 hingga FS128 adalah disediakan menurut Perintah Akta Syarikat-Syarikat Brunei Darussalam, Penggal 39 ("Akta"), Perintah Perbankan Islam, 2008 ("Perintah") dan Piawaian Pelaporan Kewangan Antarabangsa (*International Financial Reporting Standards – "IFRS"*) untuk memberi gambaran yang benar dan saksama mengenai kedudukan kewangan bagi Kumpulan dan Bank pada 31 Disember 2020 dan prestasi kewangan, perubahan pada ekuiti dan aliran tunai bagi Kumpulan dan Bank pada tahun kewangan berakhir 31 Disember 2020.

Ditandatangani bagi pihak Lembaga Pengarah menurut resolusi Pengarah bertarikh

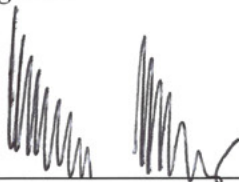
20 MAR 2021

Dato Seri Setia Dr Awang Haji Mohd Amin Liew bin Abdullah

Pengerusi

Mubashar Khokhar

Pengarah Urusan

Junaidi bin Hj Masri

Pengarah

Brunei Darussalam

Laporan Badan Penasihat Syariah

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ

Kepada Pemegang Saham Bank Islam Brunei Darussalam Berhad

السلام عليكم ورحمة الله وبركاته

Bagi mematuhi keperluan terma-terma perlantikan dan juga di bawah bidangkuasa kami sebagai Ahli Badan Penasihat Syariah Bank Islam Brunei Darussalam Berhad, sukacita kami melaporkan seperti berikut:

- a) Kami telah menyemak prinsip-prinsip yang digariskan di dalam kontrak berkaitan dengan transaksi dan aplikasi prinsip-prinsip tersebut di dalam produk dan perkhidmatan yang telah diperkenalkan oleh Bank Islam Brunei Darussalam Berhad ("Bank") dan kumpulan syarikat-syarikatnya ("Kumpulan") melalui konsultasi perundingan dengan masing-masing Badan Penasihat Syariah bagi anak-anak syarikat ("BPS Anak-Anak Syarikat") sepanjang tahun kewangan berakhir 31 Disember 2020. Kami juga telah melaksanakan semakan untuk memberi pandangan sama ada Bank dan Kumpulan telah mematuhi Hukum Syara'.
- b) Pihak Pengurusan Bank dan Kumpulan bertanggungjawab untuk memastikan operasi perniagaan yang dijalankan adalah selaras dengan Hukum Syara'. Adalah menjadi tanggungjawab kami untuk memberikan pandangan secara bebas berdasarkan penilaian kami terhadap operasi perniagaan Bank dan Kumpulan ini dan selanjutnya melaporkan kepada awda.
- c) Kami telah menilai kerja-kerja yang dilakukan oleh pihak-pihak fungsi kawalan Syariah termasuk pemeriksaan semakan Syariah dan audit Syariah, berdasarkan kepada ujian, terhadap apa juga bentuk transaksi, dokumentasi berkaitan dan prosedur yang digunapakai dan/atau dilaksanakan oleh Bank dan Kumpulan.
- d) Kami telah mendapatkan segala maklumat serta penerangan sewajarnya yang dirasakan perlu untuk diberikan bukti yang mencukupi bagi membolehkan kami memberikan jaminan yang munasabah bahawa pihak Bank dan Kumpulan tidak melanggar Hukum Syara' dalam semua transaksi perniagaannya sebagaimana yang telah dihadapkan kepada kami.

Kami, Badan Penasihat Syariah Bank Islam Brunei Darussalam Berhad dengan ini berpandangan dan mengesahkan bahawa:

- a. Produk, perkhidmatan, kontrak dan transaksi urusan yang dilaksanakan oleh Bank dan Kumpulan sepanjang tahun kewangan berakhir 31 Disember 2020 sebagaimana yang telah kami semak adalah mematuhi Hukum Syara’;
- b. Keuntungan yang diperuntukkan dan kerugian yang ditanggung berhubung dengan akaun-akaun pelaburan adalah selaras dengan asas ketetapan yang diluluskan oleh kami sejajar dengan Hukum Syara’;
- c. Semua pendapatan yang diperoleh daripada sumber atau cara yang tidak memenuhi Hukum Syara’ telah diasingkan untuk dilupuskan dan disalurkan kepada manfaat Maslahat Umum setelah mendapat kelulusan daripada kami;
- d. Setiap perkara yang tidak patuh Syara’ telah dihadapkan untuk perhatian kami dan mengambil maklum bahawa tindakan pembetulan serta pencegahan telah diambil oleh pihak Bank dan Kumpulan bagi mengelakkan perkara yang sama berlaku pada masa akan datang; dan
- e. Zakat perniagaan Bank dan Kumpulan adalah selaras dengan kaedah pengiraan zakat perniagaan sebagaimana yang telah diluluskan oleh Badan ini.

Pandangan ini diberikan adalah berdasarkan maklumat yang telah disampaikan oleh pihak pengurusan Bank kepada kami.

Kami berdoa semoga Allah *Subhanahu Wa Ta’ala* mengurniakan ‘*inayah*’Nya dalam melaksanakan Hukum Syara’ dan terhindar daripada melakukan perkara yang ditegah olehNya. Kami juga memohon semoga Allah *Subhanahu Wa Ta’ala* mengurniakan *taufiq* dan *hidayah*’Nya kepada kami dalam melakukan kerja-kerja yang mulia ini serta memperoleh kejayaan dan keampunan di dunia dan di akhirat.

والله ولي التوفيق

Ditandatangani bagi pihak Badan Penasihat Syariah berdasarkan kepada resolusi Ahli Badan,

---

Dato Seri Setia Dr Awang Haji Mazanan bin Haji Yusof
Pengerusi

Brunei Darussalam

20 MAR 2021

Telephone +673 222 8382
+673 222 6888
Fax +673 222 8389

Laporan Juruaudit Bebas

Kepada Ahli-Ahli Bank Islam Brunei Darussalam Berhad

Laporan atas penggabungan penyata kewangan yang diaudit

Pendapat

Kami telah mengaudit penggabungan penyata kewangan Bank Islam Brunei Darussalam Berhad (“Bank”) dan anak-anak syarikatnya (“Kumpulan”), yang terdiri dari penyata kedudukan kewangan Kumpulan dan Bank pada 31 Disember 2020, penyata pendapatan, penyata pendapatan komprehensif, penyata bagi perubahan ekuiti dan aliran wang tunai Kumpulan dan Bank bagi tahun berakhir, dan nota-nota penyata kewangan, merangkumi dasar perakaunan penting dan maklumat penjelasan yang lain seperti yang dilampirkan pada mukasurat FS1 hingga FS128.

Pada pendapat kami, penggabungan penyata kewangan adalah disediakan menurut peruntukan Akta Syarikat-Syarikat Negara Brunei Darussalam, Penggal 39 (“Akta”), Perintah Perbankan Islam, 2008 (“Perintah”) dan Piawaian Pelaporan Kewangan Antarabangsa (*International Financial Reporting Standards – “IFRS”*), dalam memberikan pandangan yang benar dan saksama pada kedudukan kewangan Kumpulan dan Bank pada 31 Disember 2020, dan prestasi kewangan, dan wang tunai bagi Kumpulan dan Bank bagi tahun berakhir pada tarikh tersebut.

Asas pendapat

Kami telah melaksanakan audit kami mengikut Piawaian Pengauditan Antarabangsa (*International Standards on Auditing – “ISAs”*). Tanggungjawab kami di bawah piawaian tersebut adalah diuraikan secara lanjut di dalam laporan kami di bawah seksyen ‘*Tanggungjawab Juruaudit bagi pengauditan penggabungan penyata kewangan*’. Kami adalah bebas daripada Kumpulan, menurut dengan keperluan etika yang berkaitan dengan pengauditan penggabungan penyata kewangan di Brunei Darussalam, dan kami telah melaksanakan tanggungjawab etika yang lain menurut keperluan tersebut. Kami percaya bahawa bukti audit yang kami perolehi adalah mencukupi dan bersesuaian bagi menyediakan asas untuk pendapat kami.

Maklumat lain

Pihak pengurusan adalah bertanggungjawab bagi maklumat lain. Maklumat lain adalah terdiri daripada semua di dalam laporan tahunan tetapi tidak termasuk penggabungan penyata kewangan dan laporan juruaudit berkaitan dengannya.

Kami telah memperolehi Laporan Lembaga Pengarah, Penyata Pengarah dan Laporan Badan Penasihat Syariah, sebelum tarikh laporan juruaudit.

Pendapat kami mengenai penggabungan penyata kewangan tidak merangkumi maklumat yang lain dan kami tidak menyatakan sebarang bentuk jaminan mengenai kesimpulan daripada maklumat tersebut.

Sehubungan dengan pengauditan kami terhadap penggabungan penyata kewangan, tanggungjawab kami adalah untuk membaca maklumat lain dan, dengan berbuat demikian, mempertimbangkan sama ada maklumat lain itu tidak konsisten dengan penggabungan penyata kewangan atau pengetahuan kami yang diperolehi semasa audit, atau melainkan kenyataan penting yang salah nyata. Sekiranya, berdasarkan kerja yang telah kami lakukan pada maklumat lain yang kami perolehi sebelum tarikh laporan juruaudit ini, kami menyimpulkan bahawa ini merupakan kenyataan penting salah nyata ketara maklumat lain ini, kami adalah dikehendaki melaporkan fakta tersebut. Kami tidak mempunyai apa-apa untuk melaporkan dalam hal ini.

Tanggungjawab pengurusan dan mereka yang bertanggungjawab dengan pemerintahan terhadap penggabungan penyata kewangan

Pengurusan adalah bertanggungjawab terhadap penyediaan dan pembentangan saksama bagi penggabungan penyata kewangan menurut peruntukan-peruntukan Akta, Perintah dan *IFRS*, dan kawalan dalaman seperti yang dianggap perlu oleh pengurusan bagi penyediaan penggabungan penyata kewangan ini adalah bebas daripada salah nyata penting, sama ada disebabkan pemalsuan atau kesilapan.

Dalam penyediaan penggabungan penyata kewangan, pengurusan adalah bertanggungjawab dalam menilai keupayaan Kumpulan untuk menjalankan operasi perniagaan secara berterusan, mendedahkan, yang berkaitan, perkara-perkara mengenai dengan operasi berterusan dan menggunakan kaedah operasi berterusan sebagai asas perakauan melainkan pihak pengurusan dan para pengarah bercadang untuk membubarkan Kumpulan atau memberhentikan operasi, atau tiada mempunyai pilihan lain yang wajar selain berbuat demikian.

Mereka yang bertanggungjawab dengan pemerintahan adalah bertanggungjawab dalam mengawasi proses laporan kewangan bagi Kumpulan.

Tanggungjawab Juruaudit bagi pengauditan penggabungan penyata kewangan

Objektif kami adalah untuk mendapatkan jaminan munasabah sama ada penggabungan penyata kewangan secara keseluruhan adalah bebas dari kenyataan penting yang salah nyata, sama ada disebabkan oleh pemalsuan atau kesilapan, dan untuk menyediakan laporan juruaudit yang mengandungi pendapat kami. Jaminan yang sewajarnya adalah jaminan pada tahap yang tinggi, tetapi bukan satu jaminan bahawa audit yang dijalankan mengikut *ISAs* akan sentiasa mengesan kenyataan penting yang salah nyata apabila ia ada. Kenyataan yang salah nyata boleh berlaku daripada pemalsuan atau kesilapan dan adalah dianggap penting jika, secara individu ataupun agregat, ianya dijangka akan mempengaruhi keputusan ekonomi para pengguna yang diambil berdasarkan penggabungan penyata kewangan ini.

Sebagai sebahagian daripada audit sejajar dengan *ISAs*, kami mengamalkan keputusan profesional dan mengekalkan keraguan profesional sepanjang audit. Kami juga:

- Mengenal pasti dan menilai risiko kenyataan penting yang salah nyata pada penggabungan penyata kewangan, sama ada disebabkan oleh pemalsuan atau kesilapan, merangka dan melaksanakan prosedur audit yang bersesuaian kepada risiko-risiko berkenaan, dan memperoleh bukti audit yang mencukupi dan sesuai untuk memberikan asas yang munasabah bagi pendapat kami. Risiko bagi tidak mengesan kenyataan penting yang salah nyata akibat dari penipuan adalah lebih tinggi daripada satu kesilapan, disebabkan penyelewengan yang mungkin melibatkan pakatan sulit, pemalsuan, pengecualian dengan sengaja, gambaran salah, atau pembatalan kawalan dalaman.
- Memperoleh pemahaman mengenai kawalan dalaman yang berkaitan dengan audit bagi tujuan merangka prosedur audit yang bersesuaian tetapi bukan bertujuan untuk menyatakan pendapat mengenai keberkesanan kawalan dalaman Kumpulan.

- Menilai kesesuaian dasar perakaunan yang digunakan dan kemunasabahan anggaran perakaunan dan pendedahan yang berkaitan dibuat oleh pihak pengurusan.
- Membuat kesimpulan akan kesesuaian penggunaan asas perakaunan operasi berterusan oleh pihak pengurusan dan, berdasarkan bukti audit yang diperolehi, sama ada timbulnya ketidakpastian yang penting mengenai peristiwa-peristiwa atau syarat-syarat yang boleh menimbulkan keraguan penting ke atas keupayaan Kumpulan untuk meneruskan operasi secara berterusan. Jika kami membuat kesimpulan bahawa adanya ketidakpastian yang penting, kami dikehendaki untuk melaporkan dalam laporan juruaudit kami mengenai pendedahan yang berkaitan dalam penggabungan penyata kewangan atau, jika pendedahan tersebut tidak mencukupi, kami dikehendaki untuk mengubah pendapat kami. Kesimpulan kami adalah berdasarkan kepada bukti audit yang diperolehi sehingga tarikh laporan juruaudit kami. Walau bagaimanapun, peristiwa atau syarat-syarat masa hadapan boleh menyebabkan Kumpulan untuk berhenti meneruskan sebagai satu operasi berterusan.
- Menilai keseluruhan pembentangan, struktur dan kandungan penggabungan penyata kewangan, termasuk pendedahan, dan sama ada penggabungan penyata kewangan berdasarkan transaksi-transaksi dan peristiwa adalah mencapai penyampaian saksama.
- Mendapatkan bukti audit yang mencukupi mengenai maklumat kewangan bagi entiti atau aktiviti-aktiviti Kumpulan untuk menyatakan pendapat mengenai penyatuan penyata kewangan. Kami bertanggungjawab bagi arahan, penyeliaan dan prestasi audit Kumpulan. Kami tetap bertanggungjawab sepenuhnya atas pandangan audit kami.

Kami menyampaikan kepada mereka yang bertanggungjawab dengan pemerintahan mengenai, antara lain-lain hal, skop yang telah dirancang dan penetapan masa audit dan penemuan penting semasa audit, termasuk sebarang kekurangan penting dalam kawalan dalaman yang kami kenal pasti sepanjang pengauditan dijalankan.

KPMG

Akauntan Awam Bertauliah

Sufian bin Zainul Abidin

Akauntan Awam

Brunei Darussalam**Tarikh: 20 Mac 2021**

Nota: Sila rujuk <i>Auditors' Report</i> asal pada Lampiran 01-03

Penyata Pendapatan**Pada tahun berakhir 31 Disember 2020**

	Nota	Kumpulan		Bank	
		2020	2019	2020	2019
		BS'000	BS'000	BS'000	BS'000
Pendapatan daripada pembiayaan, pelaburan dan pajakan	3	315,806	364,919	265,682	318,120
Pendapatan dibayar/akan dibayar kepada penyimpan	4	(39,789)	(69,693)	(36,809)	(66,339)
Margin keuntungan bersih		276,017	295,226	228,873	251,781
Pendapatan yuran dan komisen	5	36,479	38,524	35,849	37,897
Perbelanjaan yuran dan komisen	5	(8,888)	(7,358)	(8,888)	(7,358)
Pendapatan bersih yuran dan komisen		27,591	31,166	26,961	30,539
Keuntungan /(kerugian) daripada derivatif dan pelaburan	6	36,592	14,480	36,592	14,480
Pertukaran matawang asing bersih rugi	6	(30,988)	(21,771)	(30,988)	(21,771)
Pendapatan operasi lain	7	19,643	23,809	45,314	49,679
Jumlah pendapatan		328,855	342,910	306,752	324,708
Ditolak:					
Perbelanjaan kakitangan	8	(73,346)	(74,070)	(65,146)	(66,950)
Perbelanjaan lain	9	(68,068)	(61,319)	(64,325)	(58,859)
Jumlah perbelanjaan operasi		(141,414)	(135,389)	(129,471)	(125,809)
Keuntungan operasi sebelum elaun		187,441	207,521	177,281	198,899
Ditolak:					
Elaun bagi kemerosotan aset kewangan	10	(17,997)	(13,791)	(15,180)	(12,149)
Keuntungan operasi		169,444	193,730	162,101	186,750
Bahagian keuntungan syarikat bersekutu dan usaha sama	24	1,455	1,819	–	–
Keuntungan sebelum zakat dan cukai		170,899	195,549	162,101	186,750
Ditolak:					
Zakat	11	(3,141)	(3,112)	(3,141)	(3,112)
Perbelanjaan cukai pendapatan	12	(31,731)	(37,070)	(26,170)	(29,828)
Jumlah perbelanjaan zakat dan cukai		(34,872)	(40,182)	(29,311)	(32,940)
Keuntungan bagi tahun kewangan		136,027	155,367	132,790	153,810
Keuntungan bagi tahun kewangan diagihkan kepada:					
Pemegang ekuiti Bank		136,027	155,367	132,790	153,810
Keuntungan bagi tahun kewangan		136,027	155,367	132,790	153,810
Pendapatan sesaham					
Pendapatan asas bagi setiap saham (B\$)	14	0.19	0.21		
Pendapatan yang dicairkan bagi setiap saham (B\$)	14	0.19	0.21		

Nota-nota yang disertakan adalah sebahagian penting daripada penyata kewangan.

**Penyata Pendapatan Komprehensif
Pada tahun berakhir 31 Disember 2020**

	Kumpulan		Bank	
	2020	2019	2020	2019
	B\$'000	B\$'000	B\$'000	B\$'000
Keuntungan bagi tahun kewangan	136,027	155,367	132,790	153,810
Pendapatan komprehensif lain:				
<i>Perkara yang atau mungkin dikelaskan semula seterusnya kepada keuntungan atau kerugian</i>				
Rizab nilai saksama:				
- Perubahan bersih nilai saksama	8,311	11,706	8,311	11,750
- Jumlah bersih yang dipindahkan pada untung atau rugi	(946)	(925)	(946)	(925)
Bahagian daripada pendapatan komprehensif lain syarikat bersekutu	(2,444)	2,925	—	—
Cukai pada pendapatan komprehensif	(997)	(2,087)	(997)	(2,087)
Pendapatan komprehensif lain bagi tahun kewangan, bersih cukai	3,924	11,619	6,368	8,738
Jumlah pendapatan komprehensif bagi tahun kewangan	139,951	166,986	139,158	162,548
Diagihkan kepada:				
Pemegang ekuiti Bank	139,951	166,986	139,158	162,548
Jumlah pendapatan komprehensif bagi tahun kewangan	139,951	166,986	139,158	162,548

Nota-nota yang disertakan adalah sebahagian penting daripada penyata kewangan.

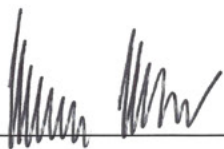
**Penyata Kedudukan Kewangan
Pada 31 Disember 2020**

		Kumpulan		Bank	
	Nota	2020 B\$'000	2019 B\$'000	2020 B\$'000	2019 B\$'000
Aset					
Tunai dan kesetaraan tunai	15	2,622,110	3,732,366	2,621,144	3,731,579
Baki dengan Autoriti Monetari Brunei Darussalam	16	488,898	435,026	449,900	400,380
Penempatan, pembiayaan dan pendahuluan kepada bank	17	1,045,882	1,129,582	1,463,555	1,522,236
Sukuk Kerajaan	18	10,000	9,897	10,000	9,897
Pelaburan	19	1,263,279	1,048,863	1,263,279	1,048,863
Aset kewangan derivatif	20	48,393	42,505	48,393	42,505
Pembiayaan dan pendahuluan	21	4,009,238	3,997,148	3,282,279	3,290,992
Pajakan kewangan yang belum diterima	22	12,588	12,615	12,588	12,615
Pelaburan dalam anak syarikat	23	—	—	32,844	32,844
Pelaburan dalam syarikat bersekutu dan usaha sama	24	41,843	43,194	22,358	22,358
Aset lain	25	47,996	101,763	46,311	127,122
Hartanah dan peralatan	26	89,654	98,023	76,271	83,466
Pelaburan Hartanah	27	23,927	24,038	23,927	24,038
Aset cukai tertunda	28	6,268	5,653	5,026	5,100
Jumlah aset		9,710,076	10,680,673	9,357,875	10,353,995
Liabiliti dan ekuiti					
Deposit dari pelanggan	29	6,736,910	8,451,495	6,631,417	8,352,247
Deposit dari bank dan institusi kewangan lain	30	749,206	537,389	622,480	438,411
Penempatan daripada institusi kewangan lain	31	733,824	121,469	733,824	121,469
Liabiliti kewangan derivatif	20	11,511	13,125	11,511	13,125
Liabiliti lain	32	132,708	214,620	126,813	200,193
Zakat		3,285	3,253	3,285	3,253
Peruntukan cukai		72,751	76,125	59,333	62,034
Jumlah liabiliti		8,440,195	9,417,476	8,188,663	9,190,732
Ekuiti					
Modal Saham	33	507,325	507,325	507,325	507,325
Dana rizab berkanun	34	563,516	555,475	520,267	513,627
Rizab-rizab lain	34	199,040	200,397	141,620	142,311
Jumlah ekuiti yang diagihkan kepada pemegang ekuiti Bank		1,269,881	1,263,197	1,169,212	1,163,263
Jumlah ekuiti		1,269,881	1,263,197	1,169,212	1,163,263
Jumlah liabiliti dan ekuiti		9,710,076	10,680,673	9,357,875	10,353,995

Nota-nota yang disertakan adalah sebahagian penting daripada penyata kewangan.

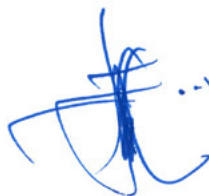
Pengesahan

Saya mengesahkan bahawa penyata kewangan seperti yang dinyatakan di atas memberikan pandangan yang benar dan saksama mengenai kedudukan kewangan pada 31 Disember 2020 dan prestasi kewangan bagi tahun berakhir 31 Disember 2020.

Mubashar Khokhar
Pengarah Urusan

Penyata kewangan telah diluluskan oleh Lembaga Pengarah dan ditandatangani bagi pihak Lembaga Pengarah.

Dato Seri Setia Dr Awang Haji Mohd Amin Liew bin Abdullah
Pengerusi

Mubashar Khokhar
Pengarah Urusan

Junaidi bin Hj Masri
Pengarah

Brunei Darussalam

20 MAR 2021

Nota-nota yang disertakan adalah sebahagian penting daripada penyata kewangan.

**Penyata Perubahan Ekuiti - Kumpulan
Pada tahun berakhir 31 Disember 2020**

Rizab-rizab lain							
Kumpulan	Nota	Modal saham B\$'000	Dana rizab berkanun B\$'000	Rizab nilai saksama B\$'000	Rizab		Jumlah dana pemegang saham B\$'000
					terjamahan matawang asing B\$'000	Pendapatan yang ditahan B\$'000	
Pada 1 Januari 2020		507,325	555,475	11,988	(41)	188,450	1,263,197
Keuntungan bagi tahun kewangan		—	—	—	—	136,027	136,027
Pendapatan komprehensif lain		—	—	3,924	—	—	3,924
Jumlah pendapatan komprehensif bagi tahun kewangan		—	—	3,924	—	136,027	139,951
Pemindahan kepada rizab berkanun	34	—	8,041	—	—	(8,041)	—
Pergerakan matawang asing		—	—	—	(58)	—	(58)
Transaksi dengan pemilik-pemilik Bank							
Sumbangan dan pembahagian							
Dividen dibayar kepada saham biasa	13	—	—	—	—	(133,209)	(133,209)
Jumlah sumbangan dan pembahagian		—	—	—	—	(133,209)	(133,209)
Pada 31 Disember 2020		507,325	563,516	15,912	(99)	183,227	1,269,881

Nota-nota yang disertakan adalah sebahagian penting daripada penyata kewangan.

Penyata Perubahan Ekuiti - Kumpulan (Sambungan)

Kumpulan	Nota	Modal saham B\$'000	Dana rizab berkanun B\$'000	Rizab nilai saksama B\$'000	Rizab			Jumlah dana pemegang saham B\$'000
					Rizab terjamahan matawang asing B\$'000	Pendapatan yang ditahan B\$'000		
Pada 1 Januari 2019		507,325	534,433	369	(30)	142,327		1,184,424
Keuntungan bagi tahun kewangan		—	—	—	—	155,367		155,367
Pendapatan komprehensif lain		—	—	11,619	—	—		11,619
Jumlah pendapatan komprehensif bagi tahun kewangan		—	—	11,619	—	155,367		166,986
Pemindahan kepada rizab berkanun	34	—	21,042	—	—	(21,042)		—
Pergerakan Matawang Asing		—	—	—	(11)	—		(11)
Transaksi dengan pemilik-pemilik Bank								
Sumbangan dan pembahagian								
Dividen dibayar kepada saham biasa	13	—	—	—	—	(88,202)		(88,202)
Jumlah sumbangan dan pembahagian		—	—	—	—	(88,202)		(88,202)
Pada 31 Disember 2019		507,325	555,475	11,988	(41)	188,450		1,263,197

Nota-nota yang disertakan adalah sebahagian penting daripada penyata kewangan.

**Penyata Perubahan Ekuiti - Bank
Pada tahun berakhir 31 Disember 2020**

Bank	Nota	Modal saham B\$'000	Rizab berkanun B\$'000	----- Rizab-rizab lain -----		
				Rizab nilai saksama B\$'000	Pendapatan yang ditahan B\$'000	Jumlah B\$'000
Pada 1 Januari 2020		507,325	513,627	5,619	136,692	1,163,263
Keuntungan bagi tahun kewangan		—	—	—	132,790	132,790
Pendapatan komprehensif lain		—	—	6,368	—	6,368
Jumlah pendapatan komprehensif bagi tahun kewangan		—	—	6,368	132,790	139,158
Pemindahan kepada dana rizab berkanun	34	—	6,640	—	(6,640)	—
Transaksi dengan pemilik-pemilik Bank Sumbangan dan pembahagian						
Dividen dibayar kepada saham biasa	13	—	—	—	(133,209)	(133,209)
Jumlah sumbangan dan pembahagian		—	—	—	(133,209)	(133,209)
Pada 31 Disember 2020		507,325	520,267	11,987	129,633	1,169,212

Nota-nota yang disertakan adalah sebahagian penting daripada penyata kewangan.

Penyata Perubahan Ekuiti - Bank (Sambungan)

Bank	Nota	Modal saham B\$'000	Rizab berkanun B\$'000	----- Rizab-rizab lain -----			Jumlah B\$'000
				Rizab nilai saksama B\$'000	Pendapatan yang ditahan B\$'000		
Pada 1 Januari 2019		507,325	493,429	(3,119)	91,282		1,088,917
Keuntungan bagi tahun kewangan		—	—	—	153,810		153,810
Pendapatan komprehensif lain		—	—	8,738	—		8,738
Jumlah pendapatan komprehensif bagi tahun kewangan		—	—	8,738	153,810		162,548
Pemindahan kepada dana rizab berkanun	34	—	20,198	—	(20,198)		—
Transaksi dengan pemilik-pemilik Bank							
Sumbangan dan pembahagian							
Dividen dibayar kepada saham biasa	13	—	—	—	(88,202)		(88,202)
Jumlah sumbangan dan pembahagian		—	—	—	(88,202)		(88,202)
Pada 31 Disember 2019		507,325	513,627	5,619	136,692		1,163,263

Nota-nota yang disertakan adalah sebahagian penting daripada penyata kewangan.

Penyata Aliran Tunai
Pada tahun berakhir 31 Disember 2020

	Kumpulan		Bank	
	2020	2019	2020	2019
	BS'000	BS'000	BS'000	BS'000
Aliran wang tunai daripada aktiviti operasi				
Keuntungan sebelum zakat dan cukai	170,899	195,549	162,101	186,750
Pelarasan bagi:				
Pendapatan dividen dari anak syarikat	—	—	(27,200)	(27,040)
Pendapatan dividen dari syarikat bersekutu	—	—	(362)	(409)
Elaun bagi kemerosotan pembiayaan dan pendahuluan	14,498	14,435	12,800	12,872
Elaun bagi kemerosotan pembayaran yang belum diterima	352	(327)	352	(38)
Perubahan nilai saksama bagi derivatif dan pelaburan	(5,604)	7,290	(5,604)	7,290
Susut nilai/pelunasan bagi hartanah dan peralatan dan pelaburan hartanah	19,990	19,567	17,092	16,332
Elaun bagi kemerosotan pelaburan, bersih	3,147	(317)	2,028	(685)
Kerugian atas hapuskira hartanah pelaburan	131	682	—	—
Bahagian keuntungan bagi syarikat bersekutu dan usaha sama	(1,455)	(1,819)	—	—
	201,958	235,060	161,207	195,072
Perubahan dalam:				
Deposit dari pelanggan	(1,712,576)	836,407	(1,718,821)	845,844
Deposit dari bank-bank dan institusi kewangan lain	211,817	(14,134)	184,069	13,998
Liabiliti lain	(82,713)	57,970	(74,296)	53,150
Baki dengan Autoriti Monetari Brunei Darussalam	(53,872)	10,176	(49,520)	7,072
Penempatan dengan dan pembiayaan dan pendahuluan pada bank	82,518	878,353	58,618	848,353
Sukuk Kerajaan	(102)	10,520	(102)	10,520
Pelaburan	(209,847)	144,365	(209,847)	144,365
Penempatan daripada institusi kewangan lain	612,355	(377,406)	612,355	(377,406)
Pembiayaan dan pendahuluan	(26,965)	(331,998)	(4,464)	(332,378)
Aset lain	53,780	(62,959)	80,824	(59,183)
	(923,647)	1,386,354	(959,977)	1,349,407
Zakat yang dibayar	(3,109)	(3,425)	(3,109)	(3,425)
Cukai yang dibayar	(35,570)	(30,295)	(28,647)	(22,759)
Jumlah wang tunai bersih (digunakan dalam)/ dari aktiviti operasi	(962,326)	1,352,634	(991,733)	1,323,223

Nota-nota yang disertakan adalah sebahagian penting daripada penyata kewangan.

Penyata Aliran Tunai (Sambungan)
Pada tahun berakhir 31 Disember 2020

	Kumpulan		Bank	
	2020 B\$'000	2019 B\$'000	2020 B\$'000	2019 B\$'000
Aliran wang tunai daripada aktiviti pelaburan				
Pembelian hartanah dan peralatan	(7,477)	(8,160)	(5,810)	(7,092)
Pemerolehan pelaburan hartanah	(1,284)	(715)	(1,284)	(715)
Pelaburan dalam anak syarikat	—	—	—	(5,644)
Pendapatan dividen daripada anak syarikat	—	—	27,200	27,040
Pendapatan dividen daripada syarikat bersekutu	362	409	362	409
Wang tunai bersih yang (digunakan dalam)/ daripada aktiviti pelaburan	(8,399)	(8,466)	20,468	13,998
Aliran wang tunai daripada aktiviti pembiayaan				
Dividen yang dibayar	(133,209)	(88,202)	(133,209)	(88,202)
Pembayaran liabiliti pajakan	(3,622)	(2,249)	(3,261)	(1,965)
Wang tunai bersih yang digunakan dalam aktiviti pembiayaan	(136,831)	(90,451)	(136,470)	(90,167)
Perubahan bersih pada tunai dan kesetaraan tunai	(1,107,556)	1,253,717	(1,107,735)	1,247,054
Tunai dan kesetaraan tunai pada 1 Januari	3,732,366	2,497,449	3,731,579	2,503,325
Kesan daripada turun naik pertukaran matawang pada tunai dan kesetaraan tunai	(2,700)	(18,800)	(2,700)	(18,800)
Tunai dan kesetaraan tunai pada 31 Disember	2,622,110	3,732,366	2,621,144	3,731,579

Nota-nota yang disertakan adalah sebahagian penting daripada penyata kewangan.

Penyata mengikut Seksyen 125 Akta Syarikat-Syarikat Negara Brunei Darussalam

Gabungan keuntungan bagi tahun kewangan berakhir 31 Disember 2020 seperti yang dinyatakan di dalam gabungan penyata kewangan Kumpulan termasuk perkongsian untung/(rugi) dari anak-anak syarikat berikut, bagi tahun kewangan berakhir 31 Disember 2020:

- (a) BIBD At-Tamwil Bhd
- (b) BIBD Securities Sdn Bhd
- (c) BIBD Management & Services Sdn Bhd
- (d) IBB Capital Asset Management Sdn Bhd
- (e) IBB Transport Sdn Bhd
- (f) Saujana Sdn Bhd
- (g) Better Sdn Bhd
- (h) BIBD Middle East Limited

Pada tahun ini, tiada peruntukan bagi sebarang kerugian telah dibuat untuk pelaburan Bank di salah satu anak-anak syarikat. Keuntungan/(kerugian) bagi anak-anak syarikat telah diambil kira oleh Lembaga Pengarah Bank dalam pengiraan keuntungan Kumpulan seperti yang dinyatakan di dalam penyata kewangan.

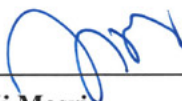
Bagi pihak Lembaga Pengarah

Dato Seri Setia Dr Awang Haji Mohd Amin Liew Bin Abdullah
Pengerusi

Mubashar Khokhar
Pengarah Urusan

Junaidi bin Hj Masri
Pengarah

Brunei Darussalam

20 MAR 2021

Nota-nota kepada Penyata Kewangan

Nota-nota yang disertakan adalah sebahagian penting daripada penyata kewangan.

1 Aktiviti utama dan maklumat am

Bank Islam Brunei Darussalam Berhad ('Bank') diperbadankan dan bermastautin di Negara Brunei Darussalam. Alamat Bank yang berdaftar ialah Bangunan BIBD, Lot 159, Jalan Pemancha, Bandar Seri Begawan BS8711, Negara Brunei Darussalam.

Aktiviti utama Bank terdiri dari semua urusan perbankan Islam mengikut prinsip-prinsip Syariah sebagaimana dibenarkan di bawah Perintah Perbankan Islam, 2008.

Aktiviti utama bagi anak-anak syarikat adalah terdiri dari sewa-beli secara Islam, broker stok/saham, pengurusan aset dan dana, penyewaan dan perkhidmatan pengurusan. Tiada perubahan penting dalam aktiviti-aktiviti utama di sepanjang tahun kewangan ini.

Gabungan penyata kewangan Bank dan anak-anak syarikat (dirujuk bersama sebagai "Kumpulan" dan secara individu sebagai "Entiti Kumpulan") pada 31 Disember 2020 merangkumi keputusan dan kedudukan kewangan Bank, anak-anak syarikatnya dan kepentingan Kumpulan dalam pelabur yang diakaun ekuiti.

2 Ringkasan dasar-dasar perakaunan penting

2.1 Dasar penyediaan

Dasar-dasar perakaunan yang dinyatakan di bawah telah digunakan secara konsisten untuk semua tempoh yang dibentangkan dalam penyata kewangan ini, melainkan dinyatakan sebaliknya. Dasar perakaunan telah digunakan secara konsisten oleh entiti Kumpulan.

(a) Penyata pematuhan

Penyata kewangan Kumpulan dan Bank disediakan mengikut Piawaian Pelaporan Kewangan Antarabangsa (*International Financial Reporting Standards - IFRS*).

Penggunaan piawaian pada tahun 31 Disember 2020

Kumpulan telah menggunakan IFRS, pindaan dan penafsiran IFRS berikut untuk kali pertama untuk tempoh tahunan bermula pada 1 Januari 2020:

- *Pindaan Rujukan Rangka Kerja Konseptual dalam Piawaian IFRS*
- *Definasi Perniagaan* (Pindaan pada IFRS 3)
- *Definasi Material* (Pindaan pada IAS 1 dan IAS 8)
- *Pembaharuan pada Penanda Aras Kadar Faedah* (Pindaan pada IFRS 9, IAS 39 dan IFRS 7)

Penerapan kepada perubahan dasar dan piawaian tidak mempunyai kesan kepentingan material ke atas penyata kewangan Kumpulan.

Dasar dan piawaian yang di keluarkan yang belum diterapkan

Sejumlah piawaian baru dan pindaan terhadap piawaian berkuat kuasa untuk tempoh tahunan bermula selepas 1 Januari 2020 dan permohonan lebih awal dibenarkan; namun, Kumpulan tidak menggunakan piawaian baru atau piawaian yang dipinda secara awal dalam penyediaan penyata kewangan ini.

- *IFRS 17 Kontrak Insurans*
- *Pengelasan Liabiliti sebagai Semasa atau Tidak Semasa* (Pindaan kepada IAS 1)
- *Konsesi Sewa Berkaitan Covid-19* (Pindaan pada IFRS 16)
- *Penjualan atau Sumbangan Aset antara Pelabur dan Syarikat Bersekutu atau Usahasamanya* (Pindaan pada IFRS 10 dan IAS 28)

(b) Kaedah pengukuran

Penyata kewangan telah disediakan di bawah konvensyen kos sejarah kecuali bagi instrumen kewangan derivatif, aset kewangan pada nilai saksama melalui untung atau rugi dan aset kewangan yang sedia untuk jualan, yang telah dinilai pada nilai saksama.

(c) Matawang fungsi dan pembentangan

Penyata kewangan dibentangkan dalam Matawang Brunei (B\$), iaitu matawang fungsi Bank dan semua jumlah dikenakan kepada nilai ribu yang terdekat (B\$'000), kecuali dinyatakan sebaliknya.

(d) Penggunaan anggaran dan pertimbangan

Dalam penyediaan penyata kewangan menurut kesesuaian Piawaian Pelaporan Kewangan Antarabangsa pihak pengurusan diperlukan untuk membuat pertimbangan, anggaran dan andaian yang menjejaskan penggunaan dasar perakaunan dan jumlah harta, tanggungan, pendapatan dan perbelanjaan yang dilaporkan. Keputusan sebenar mungkin berbeza daripada anggaran ini.

Anggaran dan andaian disemak semula dari masa ke semasa. Penyemakan anggaran perakaunan adalah diiktiraf di dalam penyata kewangan pada tempoh anggaran disemak semula dan tempoh akan datang yang terjejas.

Bidang penting bagi anggaran, keraguan dan pertimbangan kritikal yang digunakan dalam pengendalian dasar perakaunan yang memberikan kesan yang penting dalam menilai jumlah yang diiktiraf di dalam penyata kewangan adalah seperti yang diterangkan dalam nota:

- Instrumen kewangan
  - Pelaburan (Nota 19)
  - Derivatif (Nota 20)
  - Pembiayaan dan pendahuluan (Nota 21)

Pandemik Coronavirus (COVID-19)

Pandemik COVID-19 telah meningkatkan ketidakpastian anggaran dalam penyediaan penyata kewangan.

Ketidakpastian anggaran dikaitkan dengan:

- tahap dan jangka masa kemerosotan ekonomi (dan ramalan untuk faktor ekonomi utama termasuk keluaran dalam produk domestik kasar (Gross Domestic Product - GDP).
- tahap dan jangka masa gangguan perniagaan yang timbul daripada tindakan pembendungan oleh kerajaan, perniagaan dan pengguna untuk mencegah penyebaran virus;
- keberkesanan langkah-langkah kerajaan yang telah dan akan dilaksanakan untuk menyokong perniagaan dan pengguna melalui gangguan dan kemerosotan ekonomi.

Kumpulan dan Bank telah meningkatkan anggaran perakaunan berdasarkan ramalan keadaan ekonomi yang mencerminkan jangkaan dan andaian pada 31 Disember 2020 mengenai keadaan masa hadapan yang mana dipandang wajar oleh pihak pengurusan.

Terdapat tahap pertimbangan yang cukup besar dalam penyediaan ramalan. Dasar andai juga tertakluk pada ketidakpastian yang sering berada di luar kawalan Kumpulan dan Bank. Oleh itu, keadaan ekonomi sebenar mungkin berbeza dengan ramalan sejak peristiwa yang dijangkakan mungkin tidak berlaku seperti yang diramalkan, dan kesan perbezaan tersebut dapat memberi kesan yang ketara dalam anggaran perakaunan termasuk dalam penyata kewangan ini. Ramalan dan ketidakpastian yang berkaitan dengan jangkaan kerugian kredit memberi kesan kepada kepentingan anggaran dalam perakaunan.

2.2 Asas penggabungan

Gabungan perniagaan

Penggabungan perniagaan diambil kira menggunakan kaedah pengambilalihan dari tarikh pengambilalihan, yang mana tarikh kawalan dipindahkan kepada Kumpulan.

Untuk pengambilalihan baru, Kumpulan mengukur muhibah pada tarikh pengambilalihan sebagai:

- nilai saksama pertimbangan yang dipindahkan; ditambah
- jumlah kepentingan tidak dikawal dalam syarikat yang diambilalih yang diiktiraf; ditambah
- jika penggabungan perniagaan dicapai secara berperingkat, nilai saksama bagi kepentingan ekuiti yang sedia ada pada syarikat yang diambilalih; tolak
- jumlah bersih yang diiktiraf (biasanya nilai saksama) bagi aset yang diperolehi dan liabiliti yang dianggap.

Apabila lebih adalah negatif, keuntungan tawaran pembelian diiktiraf dengan serta-merta di dalam untung atau rugi.

Bagi setiap gabungan perniagaan, Kumpulan akan memilih untuk mengukur kepentingan tidak dikawal bagi syarikat yang diambilalih pada nilai saksama atau mengikut bahagian aset bersih yang dapat dikenalpasti syarikat yang diambilalih pada tarikh pengambilan.

Kos transaksi, selain daripada yang berkaitan dengan penerbitan sekuriti hutang atau ekuiti, yang berkaitan dengan penggabungan perniagaan akan dikira sebagai perbelanjaan.

Pengambilalihan kepentingan tidak dikawal

Kumpulan menganggap semua perubahan hak milik di dalam anak syarikat yang tidak menyebabkan kehilangan kawalan sebagai transaksi ekuiti diantara Kumpulan dan pemegang kepentingan tidak dikawal. Sebarang perbezaan diantara bahagian aset bersih Kumpulan sebelum dan selepas perubahan, dan sebarang pertimbangan yang diterima atau dibayar, akan diselaraskan pada rizab Kumpulan.

Anak-anak syarikat

Anak-anak syarikat adalah entiti yang dikawal oleh Bank. Penyata kewangan anak-anak syarikat dimasukkan di dalam gabungan penyata kewangan dari tarikh dimana kawalan itu bermula hingga tarikh di mana kawalan itu berakhir.

Kawalan wujud apabila Kumpulan terdedah, atau mempunyai hak, kepada pulangan yang berubah-ubah sejak penglibatannya dengan entiti dan berupaya untuk menjejaskan pulangan melalui kuasa ke atas entiti tersebut. Potensi hak mengundi akan dipertimbangkan apabila menilai kawalan hanya apabila hak adalah substantif.

Kumpulan dianggap mempunyai '*de facto power*' ke atas penerima pelaburan, walaupun tidak mempunyai hak mengundi majoriti apabila ia ada keupayaan untuk mengarah aktiviti-aktiviti penerima pelaburan yang akan menjejaskan pulangan penerima pelaburan.

Pelaburan di dalam anak-anak syarikat adalah dinyatakan di penyata kedudukan kewangan Bank pada kos tolak kerugian kemerosotan, jika ada. Apabila terdapat tanda kemerosotan, jumlah pelaburan akan dinilai. Penurunan nilai akan dibuat jika jumlah pelaburan lebih daripada jumlah yang dibaikpulih.

Kehilangan kawalan

Apabila kawalan ke atas anak-anak syarikat hilang, Kumpulan akan menyahiktirafan aset dan liabiliti anak-anak syarikat, kepentingan tidak dikawal dan komponen ekuiti yang bersangkutan paut dengan anak syarikat tersebut. Segala kos berlebihan atau kekurangan dalam kehilangan kawalan akan diiktiraf dalam keuntungan atau kerugian. Jika Kumpulan mengekalkan apa-apa faedah di dalam anak-anak syarikat tersebut, kepentingan tersebut akan dikira pada nilai saksama pada tarikh kawalan tersebut terhilang. Kemudian ia diambilkira sebagai penerima pelaburan ekuiti pelabur.

Usaha sama

Usahasama adalah entiti di mana Kumpulan mempunyai kawalan bersama. Dalam penyata kewangan Bank, pelaburan dalam usaha sama dinyatakan pada kos ditolak dengan elaun bagi kemerosotan, jika ada.

Pelaburan dalam syarikat usaha sama akan diambil kira dalam penyata kewangan yang digabungkan menggunakan kaedah ekuiti ditolak sebarang kerugian kemerosotan.

Gabungan penyata kewangan termasuk bahagian untung atau rugi Kumpulan dan pendapatan komprehensif lain syarikat bersekutu, selepas pelarasan jika ada, sejajar dengan dasar perakaunan Kumpulan, daripada tarikh pengaruh penting bermula hingga tarikh pengaruh penting berakhir. Di bawah kaedah ekuiti, pelaburan Kumpulan dengan syarikat usaha sama diambil kira dalam kunci kira-kira pada kos, ditambah dengan perubahan selepas pengambilalihan bahagian bersih Kumpulan aset usaha sama, tolak peruntukan penurunan nilai, jika ada. Kumpulan mengiktiraf bahagiannya dari hasil operasi usaha sama dalam penyata pendapatan gabungan.

Syarikat-syarikat bersekutu

Syarikat-syarikat bersekutu adalah entiti dimana Kumpulan mempunyai pengaruh penting, tetapi bukan kawalan atau kawalan bersama, ke atas dasar kewangan dan operasi entiti tersebut. Pengaruh ketara dianggap wujud jikalau Kumpulan memegang 20% atau lebih kuasa mengundi entiti lain.

Pelaburan dalam syarikat bersekutu akan diambil kira dalam penyata kewangan yang digabungkan menggunakan kaedah ekuiti ditolak sebarang kerugian kemerosotan. Kos pelaburan termasuk kos transaksi. Gabungan penyata kewangan termasuk bahagian untung atau rugi Kumpulan dan pendapatan komprehensif lain syarikat bersekutu, selepas pelarasan jika ada, sejajar dengan dasar perakaunan Kumpulan, daripada tarikh pengaruh penting bermula hingga tarikh pengaruh berakhir.

Apabila bahagian kerugian Kumpulan lebih daripada kepentingan di dalam syarikat bersekutu, jumlah kepentingan yang dibawa ke hadapan termasuk pelaburan jangka panjang dikurangkan menjadi kosong, dan pengiktirafan kerugian ditamatkan melainkan Kumpulan mempunyai kewajipan atau telah membuat pembayaran bagi pihak syarikat bersekutu.

Apabila Kumpulan tidak lagi mempunyai pengaruh penting ke atas syarikat bersekutu, kepentingan yang kekal di syarikat bersekutu yang terdahulu pada tarikh apabila pengaruh penting telah hilang akan diukur pada nilai saksama dan jumlah ini akan dianggap sebagai jumlah permulaan aset kewangan yang dibawa ke hadapan. Perbezaan diantara nilai saksama kepentingan yang kekal dicampur dengan hasil daripada kepentingan yang dilupuskan dan jumlah pelaburan yang dibawa ke hadapan pada kaedah ekuiti ditamatkan akan diiktirafkan di dalam untung atau rugi.

Apabila kepentingan Kumpulan di dalam syarikat bersekutu menurun akan tetapi tidak mengakibatkan kehilangan pengaruh penting, kepentingan yang kekal tidak akan diukur semula. Untung atau rugi daripada penurunan kepentingan akan diiktiraf di dalam untung atau rugi. Untung atau rugi yang diiktiraf terdahulu di dalam pendapatan komprehensif lain akan diklasifikasikan semula kepada untung atau rugi jikalau untung atau rugi itu perlu diklasifikasikan semula kepada untung atau rugi pada pelupusan aset dan liabiliti berkenaan.

Di dalam penyata kewangan Bank, pelaburan di syarikat bersekutu adalah dinyatakan pada kos ditolak kerugian kemerosotan nilai, jika ada. Kos pelaburan termasuk kos transaksi.

Kepentingan tidak dikawal

Kepentingan tidak dikawal pada akhir tempoh laporan, sebagai ekuiti di dalam anak syarikat yang tidak berkaitan secara langsung atau tidak langsung dengan pemegang ekuiti Bank, dibentangkan dalam gabungan penyata kedudukan kewangan dan penyata perubahan ekuiti dalam ekuiti, berasingan daripada ekuiti yang berkaitan dengan pemegang ekuiti Bank. Kepentingan tidak dikawal dalam keputusan Kumpulan dibentangkan di dalam gabungan untung atau rugi dan pendapatan komprehensif lain sebagai pembahagian untung atau rugi dan pendapatan komprehensif bagi tahun di antara kepentingan tidak dikawal dan pemegang ekuiti Bank.

Kerugian bagi kepentingan tidak dikawal di dalam anak-anak syarikat adalah dibahagikan kepada kepentingan tidak dikawal walaupun dengan berbuat demikian kepentingan tidak dikawal akan mempunyai baki defisit.

Transaksi-transaksi yang dihapuskan dalam gabungan

Dalam menyediakan gabungan penyata kewangan, baki dan transaksi antara Kumpulan dan pendapatan dan perbelanjaan yang tidak direalisasi berpunca dari transaksi antara Kumpulan akan dihapuskan.

Keuntungan yang tidak direalisasi daripada transaksi-transaksi dengan syarikat bersekutu akan dihapuskan bertentangan dengan pelaburan dengan had kepentingan Kumpulan di dalam syarikat bersekutu tersebut. Kerugian yang tidak direalisasi akan dihapuskan mengikut cara yang sama seperti keuntungan yang tidak direalisasi tapi hanya jika tiada bukti kemerosotan.

2.3 Matawang asing

Transaksi dan baki matawang asing

Dalam penyediaan penyata kewangan setiap entiti, transaksi matawang asing diterjemahkan kepada matawang fungsi entiti masing-masing pada kadar pertukaran pada tarikh transaksi.

Aset dan liabiliti yang didenominasi dalam matawang pada tarikh laporan asing akan diterjemahkan semula kepada matawang fungsi pada kadar pertukaran pada tarikh tersebut. Untung atau rugi matawang asing pada perkara-perkara monetari adalah perbezaan di antara kos terlunas pada matawang fungsi pada permulaan tahun, diselaraskan untuk kadar hasil efektif dan pembayaran pada tahun itu, dan kos terlunas pada matawang asing akan diterjemahkan pada kadar pertukaran spot pada akhir tahun.

Aset dan liabiliti yang bukan monetari yang didenominasikan dalam matawang asing tidak akan diterjemahkan semula pada tarikh laporan, kecuali bagi yang telah diukur pada nilai saksama akan diterjemahkan semula kepada matawang fungsi pada kadar pertukaran pada tarikh nilai saksama telah ditetapkan.

Perbezaan mata wang asing yang timbul pada terjemahan semula diiktiraf dalam untung atau rugi, kecuali perbezaan yang timbul pada penerjemahan semula pelaburan ekuiti yang ditetapkan pada Nilai Saksama Melalui Pendapatan Komprehensif Lain (*Fair Value Through Other Comprehensive Income – FVOCI*) yang diiktiraf pada pendapatan komprehensif lain.

2.4 Tunai dan kesetaraan tunai

Tunai dan kesetaraan tunai termasuk wang tunai dalam tangan, baki-baki dengan bank dan institusi kewangan yang lain dan dana jangka pendek dan penempatan antara bank dengan kematangan tidak melebihi dari tiga bulan.

2.5 Instrumen kewangan

Pengiktirafan dan pengukuran awal

Jumlah yang belum diterima dan hutang sekuriti adalah pada awalnya diiktiraf apabila mereka berasal. Semua aset kewangan dan liabiliti kewangan yang lain pada mulanya diiktiraf apabila Kumpulan menjadi pihak kepada peruntukan kontrak instrumen tersebut.

Aset kewangan atau liabiliti kewangan pada awalnya diukur pada nilai saksama ditambah, untuk sesuatu yang bukan pada FVTPL, kos transaksi yang berkaitan secara langsung dengan pengambilalihan atau terbitannya.

Kumpulan dan Bank mengkategorikan instrumen kewangan seperti berikut:

Aset kewangan

(a) Pengkelasan

Pada pengiktirafan awal, aset kewangan diklasifikasikan sebagai diukur pada: kos pelunasan; nilai saksama melalui pendapatan komprehensif lain ("FVOCI") - pelaburan hutang; atau nilai saksama melalui untung atau rugi ("FVTPL").

Aset kewangan tidak dikelaskan semula selepas pengiktirafan awalnya, kecuali jika dan dalam tempoh Kumpulan mengubah model perniagaannya untuk menguruskan aset kewangan.

Aset kewangan diukur pada kos terlunas jika ia memenuhi kedua-dua syarat berikut dan tidak ditetapkan pada FVTPL:

- aset dipegang dalam model perniagaan yang tujuannya adalah untuk memegang aset bagi mengumpul aliran tunai kontrak; dan
- terma kontrak aset kewangan menimbulkan pada tarikh tertentu kepada aliran tunai yang semata-mata pembayaran prinsipal dan keuntungan atas jumlah prinsipal yang belum dijelaskan.

Aset kewangan diukur di FVOCI jika ia memenuhi kedua-dua syarat berikut dan tidak ditetapkan pada FVTPL.

- aset dipegang dalam model perniagaan yang matlamatnya dicapai dengan mengumpul aliran tunai kontraktual dan menjual aset kewangan; dan
- terma kontrak aset kewangan menimbulkan pada tarikh tertentu kepada aliran tunai yang semata-mata pembayaran prinsipal dan keuntungan atas jumlah prinsipal yang belum dijelaskan.

Pada pengiktirafan awal pelaburan ekuiti yang tidak dipegang untuk dagangan, Kumpulan boleh memilih secara tidak boleh dibatalkan untuk membentangkan perubahan berikutnya dalam nilai saksama dalam OCI. Pilihan ini dibuat atas dasar pelaburan-demi-pelaburan.

Semua aset kewangan lain diklasifikasikan sebagai diukur pada FVTPL.

Di samping itu, pada pengiktirafan awal, Kumpulan boleh menamakan semula aset kewangan yang secara tidak boleh dibatalkan yang memenuhi syarat yang perlu diukur pada kos pelunasan atau di FVOCI seperti di FVTPL jika berbuat demikian menghapuskan atau dengan ketara mengurangkan ketidaksesuaian perakaunan yang mungkin timbul.

Penilaian model perniagaan

Kumpulan membuat taksiran objektif model perniagaan di mana aset kewangan dipegang di peringkat portfolio kerana ini mencerminkan cara perniagaan diuruskan dan maklumat disediakan kepada pihak pengurusan. Maklumat yang dipertimbangkan termasuk:

- dasar dan objektif yang dinyatakan bagi portfolio dan operasi dasar tersebut diamalkan. Ini termasuk sama ada strategi pengurusan memberi tumpuan kepada keuntungan kontrak yang diperolehi, mengekalkan profil kadar hasil tertentu, yang sepadan dengan tempoh aset kewangan sepanjang tempoh sebarang liabiliti berkaitan atau aliran keluar tunai yang dijangka atau merealisasikan aliran tunai melalui penjualan aset;
- bagaimana prestasi portfolio dinilai dan dilaporkan kepada pihak pengurusan;
- risiko yang mempengaruhi prestasi model perniagaan (dan aset kewangan yang dipegang dalam model perniagaan) dan bagaimana risiko tersebut diuruskan;
- bagaimana pengurusan diberi pampasan – sebagai contoh sama ada pampasan adalah berdasarkan nilai saksama aset yang diuruskan atau aliran tunai kontraktual yang dikumpulkan; dan
- kekerapan, jumlah dan masa jualan aset kewangan dalam tempoh terdahulu, sebab jualan dan jangkaan mengenai aktiviti jualan masa depan. Walau bagaimanapun, maklumat mengenai aktiviti jualan tidak dipertimbangkan secara berasingan, tetapi sebagai sebahagian daripada penilaian keseluruhan bagaimana objektif yang dinyatakan oleh Kumpulan untuk menguruskan aset kewangan dicapai dan bagaimana aliran tunai direalisasikan.

Aset kewangan yang dipegang untuk urus niaga atau diuruskan dan prestasinya dinilai pada asas nilai saksama diukur pada FVTPL kerana mereka tidak dipegang untuk mengumpul aliran tunai kontrak atau tidak dipegang untuk mengumpul aliran tunai kontraktual dan menjual aset kewangan.

Penilaian sama ada aliran tunai kontrak adalah hanya bagi pembayaran prinsipal dan untung

Untuk tujuan penilaian ini, 'prinsipal' ditakrifkan sebagai nilai saksama aset kewangan pada pengiktirafan awal. 'Untung' ditakrifkan sebagai pertimbangan untuk nilai masa wang dan untuk risiko kredit yang berkaitan dengan jumlah prinsipal yang tertunggak dalam tempoh masa tertentu dan untuk risiko dan kos pinjaman asas lain (sebagai contoh risiko kecairan dan kos pentadbiran), serta margin keuntungan.

Dalam menilai sama ada aliran tunai kontrak adalah hanya bagi pembayaran prinsipal dan keuntungan, Kumpulan mempertimbangkan terma kontrak instrumen tersebut. Ini termasuk menilai sama ada aset kewangan mengandungi istilah kontrak yang boleh mengubah masa atau jumlah aliran tunai kontraktual yang menyebabkan ia tidak memenuhi syarat ini. Dalam membuat penilaian ini, Kumpulan menganggap:

- peristiwa kontingen yang akan mengubah jumlah atau masa aliran tunai;

- ciri penuasan;
- ciri prabayar dan pelanjutan;
- terma yang menghadkan tuntutan Kumpulan kepada aliran tunai daripada aset tertentu (sebagai contoh, ciri tidak boleh digunakan); dan
- ciri-ciri yang mengubah suai pertimbangan nilai masa wang (contohnya, menetapkan semula kadar hasil secara berkala).

Kumpulan memegang portfolio pembiayaan kadar tetap jangka panjang di mana Kumpulan mempunyai pilihan untuk mencadangkan untuk menyemak semula kadar hasil pada tarikh ditetapkan semula berkala. Hak-hak ini adalah terhad kepada kadar pasaran pada masa semakan. Peminjam mempunyai pilihan untuk sama ada menerima kadar yang disemak semula atau menebus pembiayaan setanding tanpa penalti. Kumpulan telah menentukan bahawa aliran tunai kontraktual pembiayaan ini adalah semata-mata pembayaran prinsipal dan keuntungan kerana pilihan membezakan kadar hasil dengan cara yang dipertimbangkan untuk nilai masa wang, risiko kredit, risiko pinjaman asas lain dan kos yang berkaitan dengan jumlah prinsipal yang belum dijelaskan.

Pembiayaan bukan rekursa

Dalam sesetengah kes, pembiayaan yang dibuat oleh Kumpulan yang dijamin dengan cagaran peminjam menghadkan tuntutan Kumpulan kepada aliran tunai cagaran yang mendasar (pembiayaan bukan rekursa). Kumpulan ini menggunakan penghakiman dalam menilai sama ada pembiayaan bukan rekursa memenuhi kriteria SPPP. Kumpulan biasanya menimbangkan maklumat berikut apabila membuat penghakiman ini:

- sama ada pengaturan kontraktual secara khusus menentukan jumlah dan tarikh pembayaran tunai pembiayaan;
- nilai saksama cagaran berbanding jumlah aset kewangan dicagar;
- keupayaan dan kesanggupan peminjam untuk membuat pembayaran kontrak, walaupun terdapat penurunan nilai cagaran;
- sama ada peminjam adalah individu atau entiti operasi substantif atau entiti tujuan khas;
- risiko kerugian Kumpulan terhadap aset berkenaan dengan pembiayaan sepenuhnya;
- sejauh mana cagaran mewakili semua atau sebahagian besar aset peminjam; dan
- sama ada Kumpulan akan mendapat faedah dari mana-mana terbalik daripada aset asas.

Pengklasifikasian

Aset kewangan tidak diklasifikasikan selepas pengiktirafan awal, kecuali dalam tempoh selepas Kumpulan mengubah model perniagaannya untuk menguruskan aset kewangan.

(b) Kemerosotan

Kumpulan mengiktiraf elaun kerugian ECLs atas instrumen kewangan berikut yang tidak diukur di FVTPL:

- pembiayaan dan pendahuluan
- penempatan dan pembiayaan dan pendahuluan kepada bank
- instrumen kewangan yang merupakan instrumen hutang;
- pajakan belum terima;
- kontrak jaminan kewangan yang dikeluarkan; dan
- komitmen yang dikeluarkan.

Tiada kerugian kemerosotan diiktiraf atas pelaburan ekuiti.

Kumpulan mengukur elaun kerugian pada jumlah yang sama dengan ECL sepanjang hayat, kecuali yang berikut, yang diukur sebagai ECL 12 bulan:

- sekuriti pelaburan hutang yang ditentukan untuk mempunyai risiko kredit yang rendah pada tarikh laporan; dan
- instrumen kewangan lain (selain daripada penghutang pajakan) yang mana risiko kredit tidak meningkat dengan ketara sejak pengiktirafan awal mereka.

Apabila menentukan sama ada risiko kredit aset kewangan meningkat dengan ketara sejak pengiktirafan awal dan apabila menganggarkan ECL, Kumpulan mempertimbangkan maklumat yang munasabah dan boleh dipercayai yang relevan dan tersedia tanpa kos atau usaha tidak wajar. Ini termasuk maklumat dan analisis kuantitatif dan kualitatif, berdasarkan pengalaman sejarah Kumpulan dan penilaian kredit yang dimaklumkan dan termasuk maklumat berpandangan ke hadapan.

Kumpulan menganggap bahawa risiko kredit ke atas aset kewangan meningkat dengan ketara jika ia melebihi 30 hari berlalu.

Kumpulan menganggap aset kewangan untuk menjadi lalai apabila:

- peminjam tidak mungkin membayar obligasi kreditnya kepada Kumpulan secara penuh, tanpa mengambil tindakan oleh Kumpulan untuk tindakan seperti menyedari cagaran (jika ada yang dipegang); atau
- aset kewangan melebihi 90 hari berlalu.

Elaun kerugian bagi penghutang pajakan sentiasa diukur pada jumlah yang sama dengan ECL sepanjang hayat.

Kumpulan menganggap sekuriti hutang mempunyai risiko kredit yang rendah apabila penarafan risiko kreditnya bersamaan dengan definisi 'gred pelaburan' yang difahami secara global. Kumpulan menganggap ini menjadi BBB- atau lebih tinggi.

ECL 12 bulan adalah bahagian ECL yang disebabkan oleh peristiwa lalai pada instrumen kewangan yang mungkin dalam tempoh 12 bulan selepas tarikh laporan.

Pengukuran ECLs

ECL adalah anggaran kebarangkalian berlawanan kerugian kredit. Ia diukur seperti berikut:

- aset kewangan yang tidak merosot kreditnya pada tarikh laporan: sebagai nilai semasa semua kekurangan tunai (iaitu perbezaan di antara aliran tunai yang diperoleh oleh entiti mengikut kontrak dan aliran tunai yang dijangkakan oleh Kumpulan);
- aset kewangan yang merosot kreditnya pada tarikh laporan: sebagai perbezaan di antara jumlah bawaan kasar dan nilai semasa anggaran aliran tunai masa depan;
- komitmen yang belum digunakan: sebagai nilai semasa perbezaan antara aliran tunai kontraktual yang diperoleh oleh Kumpulan jika komitmen digunakan dan aliran tunai yang dijangkakan oleh Kumpulan akan diterima; dan
- kontrak jaminan kewangan: pembayaran yang dijangkakan untuk membayar balik pemegangnya dengan apa-apa jumlah yang dijangka pulih oleh Kumpulan.

Aset kewangan yang distruktur

Jika terma aset kewangan dirundingkan semula atau diubah suai atau aset kewangan yang sedia ada digantikan dengan yang baru kerana masalah kewangan peminjam, maka penilaian dibuat sama ada aset kewangan perlu penyahiktirafan dan ECL diukur seperti berikut:

- jika penstrukturan semula yang dijangkakan tidak akan mengakibatkan penyahiktirafan aset yang sedia ada, maka aliran tunai yang dijangkakan yang timbul daripada aset kewangan yang diubahsuai dimasukkan dalam pengiraan kekurangan tunai daripada aset sedia ada.
- sekiranya penstrukturan semula yang dijangka akan mengakibatkan penyahiktirafan aset yang sedia ada, maka nilai saksama aset baru yang dijangka dianggap sebagai aliran tunai akhir dari aset kewangan yang sedia ada pada masa pengiktirafannya. Jumlah ini dimasukkan dalam mengira kekurangan tunai dari aset kewangan yang sedia ada yang didiskaunkan dari tarikh yang dijangkakan penyahiktirafan kepada tarikh pelaporan dengan menggunakan kadar hasil berkesan asal aset kewangan yang sedia ada.

Aset kewangan kredit yang merosot

Pada setiap tarikh pelaporan, Kumpulan menaksir sama ada aset kewangan yang dibawa pada kos yang dilunaskan dan aset kewangan hutang yang dibawa di FVOCI adalah kredit yang merosot. Aset kewangan adalah 'kredit yang merosot' apabila satu atau lebih peristiwa yang mempunyai kesan buruk terhadap anggaran aliran tunai masa depan aset kewangan telah berlaku.

Bukti bahawa aset kewangan mengalami kredit yang merosot termasuk data yang boleh dilihat seperti berikut:

- kesulitan kewangan yang signifikan kepada peminjam atau penerbit;
- pelanggaran kontrak seperti peristiwa mungkir atau masa lampau;
- penstrukturan semula pembiayaan atau pendahuluan oleh Kumpulan atas terma yang tidak dipertimbangkan oleh Kumpulan;
- ia menjadi mungkin bahawa peminjam akan memasuki bangkrap atau penyusunan semula kewangan lain; atau
- kehilangan pasaran aktif untuk pelaburan kerana masalah kewangan.

Pembiayaan yang telah dirundingkan semula kerana kemerosotan dalam keadaan peminjam biasanya dianggap sebagai kredit yang merosot kecuali terdapat bukti bahawa risiko tidak menerima aliran tunai kontrak telah berkurang dengan ketara dan tidak ada indikasi penurunan nilai lain. Di samping itu, pembiayaan runcit yang tertunggak selama 90 hari atau lebih dianggap merosot.

Dalam membuat penilaian sama ada pelaburan dalam hutang berdaulat adalah kredit yang merosot, Kumpulan mempertimbangkan faktor-faktor berikut.

- penarafan kredit daripada agensi penarafan kredit yang berkelayakan.
- keupayaan negara untuk mengakses pasaran modal untuk penerbitan hutang baru.
- kebarangkalian hutang yang disusun semula, mengakibatkan pemegang mengalami kerugian melalui pengampunan hutang secara sukarela atau mandatori.
- mekanisme sokongan antarabangsa yang disediakan untuk menyediakan sokongan yang diperlukan sebagai 'pemberi pinjaman terakhir' kepada negara itu, serta niat yang dicerminkan dalam kenyataan awam, kerajaan dan agensi untuk menggunakan mekanisme tersebut. Ini termasuk penilaian mendalam mekanisme tersebut dan, tanpa mengira niat politik, sama ada terdapat kapasiti untuk memenuhi kriteria yang diperlukan.

Pembentangan elaun ECL dalam penyata kedudukan kewangan yang digabung

Elaun kerugian untuk ECL dibentangkan dalam penyata kedudukan kewangan seperti berikut:

- aset kewangan yang diukur pada kos pelunasan: sebagai potongan daripada jumlah bawaan kasar aset;
- komitmen dan kontrak jaminan kewangan: pada amnya, sebagai peruntukan;
- di mana instrumen kewangan termasuk kedua-dua komponen yang sudah digunakan dan yang belum digunakan, dan Kumpulan tidak dapat mengenal pasti ECL pada komponen komitmen secara berasingan daripada komponen yang disediakan: Kumpulan membentangkan elaun kerugian gabungan untuk kedua-dua komponen. Jumlah gabungan dibentangkan sebagai potongan daripada jumlah bawaan kasar bagi komponen yang dikeluarkan. Sebarang lebihan elaun kerugian atas jumlah kasar komponen yang dikeluarkan dibentangkan sebagai peruntukan; dan
- instrumen hutang yang diukur di FVOCI: tiada elaun kerugian diiktiraf dalam penyata kedudukan kewangan kerana nilai dibawa aset tersebut adalah nilai saksama mereka. Walau bagaimanapun, elaun kerugian dizahirkan dan diiktiraf dalam rizab nilai saksama.

Pelupusan

Pembiayaan dan pendahuluan dan sekuriti hutang dilupuskan (sama ada sebahagiannya atau sepenuhnya) apabila tiada prospek pemulihan realistik. Ini biasanya berlaku apabila Kumpulan menentukan bahawa peminjam tidak mempunyai aset atau sumber pendapatan yang boleh menghasilkan aliran tunai yang mencukupi untuk membayar balik jumlah yang tertakluk kepada pelupusan itu. Walau bagaimanapun, aset kewangan yang dilupuskan masih boleh tertakluk kepada aktiviti penguatkuasaan bagi mematuhi prosedur Kumpulan untuk mendapatkan semula jumlah yang perlu dibayar.

Liabiliti kewangan

Liabiliti kewangan pada mulanya diiktiraf pada tarikh dagangan, iaitu tarikh Kumpulan menjadi pihak kepada peruntukan kontrak instrumen, pada nilai saksama, selepas kos transaksi yang ditanggung. Berikutan pengiktirafan awal, liabiliti kewangan ini dibawa pada kos pelunasan, menggunakan kaedah kadar hasil efektif, kecuali bagi liabiliti dagangan dan liabiliti yang ditetapkan pada nilai saksama, yang dipegang pada nilai saksama melalui untung atau rugi.

(a) Deposit dan baki bank dan institusi kewangan lain

Deposit dan baki bank dan institusi kewangan lain terdiri daripada deposit pasaran wang dan cagaran tunai yang diterima untuk perniagaan niaga masa hadapan. Deposit dan baki ini dikelaskan sebagai liabiliti kewangan yang dipegang pada kos pelunasan.

(b) Deposit pelanggan bukan bank

Deposit pelanggan bukan bank terdiri daripada deposit pasaran wang yang ditempatkan di dalam Kumpulan. Deposit ini dikelaskan sebagai liabiliti kewangan yang dipegang pada kos pelunasan.

Kumpulan menugaskan liabiliti kewangan tertentu pada FVTPL dalam salah satu daripada keadaan berikut:

- liabiliti diuruskan, dinilai dan dilaporkan secara dalaman berdasarkan nilai wajar, atau
- penetapan menghapuskan atau dengan ketara mengurangkan ketidaksesuaian perakaunan yang mungkin timbul.

Pada tahun kewangan berakhir 31 Disember 2019 and 2020, tiada liabiliti kewangan yang telah ditetapkan di FVTPL.

Instrumen kewangan derivatif

Kumpulan memegang instrumen kewangan derivatif untuk melindungi nilai pendedahan risiko mata wang asing dan kadar hasilnya. Derivatif terbenam dipisahkan dari kontrak tuan rumah dan diambil kira secara berasingan jika kontrak tuan rumah bukan aset kewangan dan kriteria tertentu dipenuhi.

Derivatif pada mulanya diukur pada nilai saksama dan sebarang kos transaksi yang dikaitkan secara langsung diiktiraf dalam untung atau rugi apabila ditanggung. Berikutan pengiktirafan awal, derivatif diukur pada nilai saksama, dan perubahan di dalamnya diiktiraf secara amnya dalam untung atau rugi.

Kontrak jaminan kewangan yang tidak penting

Kumpulan menaksir sama ada kontrak jaminan kewangan yang dipegang adalah elemen penting bagi aset kewangan yang diambil kira sebagai komponen instrumen itu atau merupakan kontrak yang diambil kira secara berasingan. Faktor-faktor yang dipertimbangkan oleh Kumpulan apabila membuat penilaian ini termasuk sama ada:

- jaminan secara tersirat adalah sebahagian daripada terma kontrak instrumen hutang;
- jaminan dikehendaki oleh undang-undang dan peraturan yang mengawal kontrak instrumen hutang;
- jaminan dimasukkan pada masa yang sama seperti dan dalam konteks instrumen hutang; dan
- jaminan diberikan oleh ibu bapa peminjam atau syarikat lain dalam kumpulan peminjam.

Jika Kumpulan menentukan bahawa jaminan adalah elemen penting dalam aset kewangan, maka sebarang premium yang perlu dibayar berkaitan dengan pengiktirafan awal aset kewangan dianggap sebagai kos transaksi untuk memperolehnya. Kumpulan mempertimbangkan kesan perlindungan apabila mengukur nilai saksama instrumen hutang dan apabila mengukur ECL.

Jika Kumpulan menentukan bahawa jaminan itu bukan merupakan elemen penting dalam instrumen hutang, maka ia mengiktiraf aset yang mewakili sebarang prabayaran premium jaminan dan hak untuk pampasan bagi kerugian kredit. Aset premium prabayar diiktiraf hanya jika pendedahan terjamin tidak terjejas oleh kredit atau telah mengalami peningkatan risiko kredit yang ketara apabila jaminan diperolehi. Aset ini diiktiraf dalam 'aset lain'. Kumpulan membentangkan keuntungan atau kerugian atas hak pampasan dalam untung atau rugi dalam 'kerugian penurunan nilai atas instrumen kewangan'.

Pengukuran nilai saksama

Nilai saksama instrumen kewangan yang didagangkan di pasaran aktif (seperti sekuriti dan derivatif atas kaunter) adalah berdasarkan pada harga pasaran disebut harga pada tarikh penyata kedudukan kewangan yang diperolehi daripada harga pasaran. Bagi instrumen kewangan tidak disebut harga, nilai saksama ditentukan menggunakan teknik penilaian. Ini termasuk penggunaan urusaniaga tulus terkini, rujukan kepada instrumen lain yang secara amnya adalah sama analisa aliran tunai berdiskaun dan model penentuan harga pilihan.

Penyahiktirafan

Kumpulan menyahiktirafkan aset kewangan apabila hak kontrak terhadap aliran tunai daripada aset kewangan tersebut luput, atau hak aset kewangan tersebut dipindahkan untuk menerima aliran tunai berkontrak dalam sesuatu transaksi di mana sebahagian besar daripada risiko dan ganjaran hakmilik aset kewangan adalah dipindahkan atau di mana Kumpulan tidak memindah bahkan tidak mengekalkan sebahagian besar risiko dan ganjaran pemilikan dan ia tidak mengekalkan kawalan ke atas aset kewangan. Pada penyahiktirafan aset kewangan, perbezaan di antara jumlah dibawa dan jumlah pertimbangan yang diterima (termasuk sebarang aset baru yang diperolehi ditolak sebarang liabiliti baru) dan sebarang keuntungan atau kerugian terkumpul yang telah diiktiraf dalam ekuiti diiktiraf dalam untung atau rugi.

Sesuatu liabiliti kewangan atau sebahagian daripadanya dinyahiktiraf apabila, dan hanya apabila, tanggungan yang dinyatakan dalam kontrak dilepaskan atau dibatalkan atau luput. Apabila liabiliti kewangan dinyahiktiraf, perbezaan di antara jumlah bawaan liabiliti kewangan tersebut dihapuskan atau dipindahkan kepada pihak lain dan pertimbangan dibayar, termasuk sebarang aset bukan tunai yang dipindahkan atau liabiliti yang diperolehi, diiktiraf dalam untung atau rugi.

Pengimbangan

Aset kewangan dan liabiliti kewangan diimbangi dan jumlah bersih dibentangkan di dalam penyata kedudukan kewangan apabila, dan hanya apabila, Kumpulan kini mempunyai hak undang-undang untuk mengimbangkan jumlah dan ia bertujuan untuk menyelesaikan mereka pada asas bersih atau untuk merealisasikan aset dan menyelesaikan liabiliti secara serentak.

Pendapatan dan perbelanjaan adalah dibentangkan pada asas bersih hanya apabila dibenarkan di bawah Piawaian Pelaporan Kewangan Antarabangsa (IFRS), atau bagi keuntungan dan kerugian yang timbul berpunca daripada sekumpulan transaksi yang sama seperti dalam aktiviti perniagaan Kumpulan.

2.6 Hartanah dan peralatan**(a) Pengiktirafan dan pengukuran**

Barangan hartanah dan peralatan adalah dinyatakan pada kos setelah ditolak susut nilai yang terkumpul dan sebarang kerugian kemerosotan.

Kos adalah termasuk perbelanjaan yang berlaku secara langsung ekoran pemerolehan aset dan sebarang kos lain yang berlaku secara langsung ekoran pembawaan aset untuk berfungsi bagi tujuan penggunaannya, serta kos membongkar dan mengalihkan item tersebut dan memulihkan tapak di mana ia terletak. Kos aset bina sendiri juga adalah termasuk kos bahan-bahan dan tenaga buruh. Bagi aset yang berkelayakan, kos pinjaman dimodalkan sejajar dengan dasar perakaunan berkaitan kos pinjaman.

Apabila bahagian-bahagian penting sesuatu barangan hartanah dan peralatan mempunyai hayat berguna yang berbeza, ia diakaunkan sebagai barangan berasingan (komponen penting) hartanah dan peralatan.

Keuntungan atau kerugian ke atas pelupusan sesuatu barangan hartanah dan peralatan ditentukan dengan membandingkan hasil kutipan daripada pelupusan dengan jumlah bawaan hartanah dan peralatan dan masing-masing diiktiraf dalam “pendapatan lain” dan “perbelanjaan lain” dalam untung atau rugi.

(b) Kos berikutan

Kos menggantikan sesuatu komponen barangan daripada hartanah dan peralatan diiktiraf dalam jumlah bawaan barangan tersebut hanya apabila ada kemungkinan bahawa manfaat ekonomi masa hadapan yang terangkum dalam komponen tersebut akan mengalir kepada Kumpulan atau Bank, dan kosnya boleh diukur dengan pasti. Jumlah yang dibawa komponen yang digantikan adalah dinyahiktiraf kepada untung atau rugi. Kos penyelenggaraan harian bagi hartanah dan peralatan diiktiraf dalam untung atau rugi apabila ia berlaku.

(c) Susut nilai

Susut nilai ditentukan berdasarkan kos aset ditolak nilai bakinya. Komponen-komponen penting aset-aset berasingan dinilai, dan jika sesuatu komponen memiliki hayat berguna yang berbeza daripada baki aset tersebut, maka komponen itu disusut nilai secara berasingan.

Susut nilai diiktiraf dalam untung atau rugi atas dasar garis lurus ke atas anggaran hayat berguna setiap komponen barangan hartanah dan peralatan.

Aset-aset dipajak disusut nilai pada tempoh pajakan dan jangka hayat terpendek kecuali ada kepastian munasabah bahawa Kumpulan dan Bank akan memperoleh pemilikan pada akhir tempoh pajakan. Tanah pegangan bebas tidak disusut nilai. Hartanah dan peralatan dalam proses pembinaan tidak disusut nilai sehingga aset-aset tersebut sedia untuk digunakan.

Anggaran hayat penggunaan bagi tempoh semasa adalah seperti berikut:

• Pajakan penambahbaikan	Sepanjang tempoh pajakan dan tidak lebih daripada 10 tahun
• Peralatan, perabot dan kelengkapan	3-5 tahun
• Kenderaan bermotor	7 tahun
• Aset di bawah pajakan	4 tahun atau tempoh pajakan yang mana lebih pendek
• Perisian computer	5 tahun

Kaedah susut nilai, hayat penggunaan dan nilai baki adalah dinilai semula pada akhir tempoh laporan.

2.7 Pelaburan hartanah

Pelaburan hartanah adalah hartanah yang dipegang samada untuk menjanakan pendapatan sewa atau peningkatan modal atau kedua-duanya, tetapi bukan untuk dijual dalam urusan perniagaan biasa, digunakan dalam pembekalan perkhidmatan atau untuk tujuan pentadbiran. Kumpulan memegang pelaburan hartanah yang telah diperolehi melalui penguatkuasaan jaminan atas pembiayaan dan pendahuluan. Pelaburan hartanah pada mulanya dinilai pada kos dan seterusnya pada kos ditolak kemerosotan dan kerugian kemerosotan nilai terkumpul.

Kos penggantian komponen barangan hartanah pelaburan diiktiraf dalam jumlah bawaan jika kemungkinan bahawa manfaat ekonomi masa depan yang terkandung dalam komponen akan dimasukkan ke dalam Kumpulan atau Bank, dan kosnya dapat diukur dengan pasti.

Sebarang keuntungan atau kerugian daripada penjualan hartanah pelaburan (dikira sebagai perbezaan di antara perolehan bersih daripada pelupusan dan jumlah yang dibawa barangan) diiktiraf di dalam untung atau rugi.

Apabila penggunaan hartanah berubah yang mana ia diklasifikasikan semula sebagai hartanah dan peralatan, nilai saksamanya pada tarikh diklasifikasikan semula menjadi kos untuk perakaunan seterusnya.

Susut nilai ke atas hartanah pelaburan diiktiraf dalam untung atau rugi atas dasar garis lurus bagi sepanjang tempoh pajakan dan tidak melebihi 50 tahun.

2.8 Pajakan

Pada permulaan sesuatu kontrak, Kumpulan menilai sama ada kontrak adalah, atau mengandungi, pajakan. Kontrak adalah, atau mengandungi, pajakan jika kontrak menyampaikan hak untuk mengawal penggunaan aset yang dikenal pasti untuk suatu tempoh masa sebagai pengganti untuk pertimbangan.

i. Sebagai Penyewa

Pada permulaan atau apabila kontrak diubahsuaikan yang mengandungi komponen pajakan, Kumpulan memperuntukkan pertimbangan dalam kontrak kepada setiap komponen pajakan atas dasar harga relatifnya yang tersendiri. Walau bagaimanapun, bagi pajakan hartanah Kumpulan telah memilih untuk tidak memisahkan komponen pajakan dan bukan pajakan dan mengakaunkan komponen pajakan dan bukan pajakan sebagai komponen pajakan tunggal.

Kumpulan mengiktiraf aset hak penggunaan dan liabiliti pajakan pada tarikh permulaan pajakan. Aset hak penggunaan pada mulanya diukur pada kos, yang terdiri daripada jumlah awal liabiliti pajakan diselaraskan untuk sebarang pembayaran pajakan yang dibuat pada atau sebelum tarikh permulaan, ditambah dengan kos langsung yang ditanggung dan anggaran kos untuk menghapus dan menyingkirkan aset asas atau untuk memulihkan aset asas atau tapak yang aset terletak, kurang sebarang insentif pajakan yang diterima.

Aset hak penggunaan kemudiannya disusutnilai menggunakan kaedah garis lurus dari tarikh permulaan hingga akhir tempoh pajakan, kecuali jika pajakan memindahkan pemilikan aset asas kepada Kumpulan pada akhir tempoh pajakan atau kos aset hak penggunaan digunakan mencerminkan bahawa Kumpulan akan melaksanakan pilihan pembelian. Dalam hal ini, hak penggunaan aset akan disusutnilai sepanjang hayat berguna aset asas, yang ditentukan berdasarkan asas yang sama dengan harta dan peralatan. Di samping itu, aset hak penggunaan secara berkala dikurangkan dengan kerugian kemerosotan, jika ada, dan diselaraskan untuk penangguhan semula liabiliti pajakan tertentu.

Liabiliti pajakan pada mulanya diukur pada nilai semasa pembayaran pajakan yang belum dibayar pada tarikh permulaan, didiskaun menggunakan kadar keuntungan yang tersirat dalam pajakan atau, jika kadar itu tidak dapat ditentukan dengan mudah, kadar keuntungan tambahan Kumpulan. Pada amnya, Kumpulan menggunakan kadar keuntungan tambahannya sebagai kadar diskaun.

Kumpulan menentukan kadar pinjaman tambahannya dengan memperoleh kadar keuntungan daripada pelbagai sumber pembiayaan luaran dan membuat pelarasan tertentu untuk menggambarkan terma pajakan dan jenis aset yang dipajakan.

Bayaran pajakan yang termasuk dalam pengukuran liabiliti pajakan adalah seperti berikut:

- bayaran tetap, termasuk bayaran tetap dalam bentuk;
- bayaran pajakan berubah yang bergantung pada indeks atau kadar, pada mulanya diukur menggunakan indeks atau kadar pada tarikh permulaan;
- jumlah yang dijangka dibayar di bawah jaminan nilai sisa; dan
- harga pelaksanaan di bawah pilihan pembelian yang Kumpulan pasti munasabah untuk melaksanakan, pembayaran pajakan dalam tempoh pembaharuan pilihan jika Kumpulan berkeupayaan untuk melaksanakan pilihan lanjutan, dan penalti untuk penamatan awal pajakan melainkan Kumpulan pasti tidak akan menamatkan awal.

Liabiliti pajakan diukur pada kos terlunas menggunakan kaedah faedah efektif. Ia diukur semula apabila terdapat perubahan dalam pembayaran pajakan masa depan yang timbul daripada perubahan dalam indeks atau kadar, jika terdapat perubahan dalam anggaran Kumpulan tentang jumlah yang dijangka akan dibayar di bawah jaminan nilai sisa, jika Kumpulan mengubah penilaiannya sama ada ia akan melaksanakan pilihan pembelian, pelanjutan atau penamatan atau jika ada bayaran pajakan tetap yang disemak semula.

Apabila liabiliti pajakan diukur semula dengan cara ini, pelarasan yang sesuai dibuat kepada nilai bawaan aset hak penggunaan, atau direkodkan dalam untung atau rugi jika jumlah dibawa aset hak penggunaan telah dikurangkan kepada sifar.

Kumpulan membentangkan hak penggunaan aset yang tidak memenuhi definisi harta pelaburan dalam 'hartanah dan peralatan' dan liabiliti pajakan dalam 'liabiliti lain' dalam penyata kedudukan kewangan.

Sewa jangka pendek dan aset pajakan bernilai rendah

Kumpulan telah memilih untuk tidak mengiktiraf hak penggunaan aset dan liabiliti pajakan untuk pajakan bagi aset-aset bernilai rendah dan pajakan jangka pendek, termasuk peralatan teknologi (IT). Kumpulan mengiktiraf pembayaran pajakan yang berkaitan dengan pajakan-pajakan ini sebagai perbelanjaan atas dasar garis lurus sepanjang tempoh pajakan.

ii. Sebagai pemberi pajak

Pada permulaan atau pengubahsuaian kontrak yang mengandungi komponen pajakan, Kumpulan memperuntukkan pertimbangan dalam kontrak kepada setiap komponen pajakan atas dasar harga tersendiri.

Apabila Kumpulan bertindak sebagai pemberi pajakan, ia menentukan pada permulaan sama ada setiap pajakan adalah pajakan kewangan atau pajakan operasi.

Untuk mengklasifikasikan setiap pajakan, Kumpulan membuat penilaian keseluruhan sama ada pajakan memindahkan dengan ketara semua risiko dan ganjaran yang berkaitan dengan pemilikan aset asas. Jika ini berlaku, maka pajakan itu adalah pajakan kewangan; jika tidak, maka ia adalah pajakan operasi. Sebagai sebahagian daripada penilaian ini, Kumpulan mempertimbangkan penunjuk tertentu seperti sama ada pajakan adalah untuk sebahagian besar daripada hayat ekonomi aset tersebut.

Apabila Kumpulan adalah seorang pemberi pajakan pertengahan, ia mengakaunkan kepentingannya dalam pajakan utama dan pajakan kecil secara berasingan. Ia menilai klasifikasi pajakan kecil dengan merujuk kepada aset hak penggunaan yang timbul daripada pajakan utama, bukan dengan merujuk kepada aset pendasar. Jika pajakan utama adalah pajakan jangka pendek yang mana Kumpulan menggunakan pengecualian yang diterangkan di atas, maka ia mengklasifikasikan pajakan kecil sebagai pajakan operasi.

Jika suatu pengaturan mengandungi komponen pajakan dan bukan pajakan, maka Kumpulan menggunakan IFRS 15 untuk memperuntukkan pertimbangan dalam kontrak.

Kumpulan menggunakan syarat-syarat penyahiktirafan dan penurunan nilai dalam IFRS 9 kepada pelaburan bersih dalam pajakan (lihat Nota 22). Kumpulan sentiasa mengkaji semula anggaran nilai residual yang tidak dijamin untuk mengira pelaburan kasar dalam pajakan.

Kumpulan mengiktiraf pembayaran pajakan yang diterima di bawah pajakan operasi sebagai pendapatan berdasarkan kaedah garis lurus sepanjang tempoh pajakan sebagai sebahagian daripada 'pendapatan lain'.

2.9 Kemerosotan bagi Aset bukan kewangan

Jumlah bawaan aset bukan kewangan Kumpulan, selain aset cukai tertunda adalah disemak pada penghujung setiap tempoh laporan bagi menentukan samada terdapat tanda-tanda kemerosotan. Sekiranya tanda-tanda tersebut wujud, jumlah boleh diperoleh semula bagi aset-aset tersebut dianggarkan.

Untuk ujian kemerosotan, aset dikumpulkan menjadi kumpulan terkecil yang menjana kemasukan tunai daripada penggunaan berterusan yang sebahagian besarnya tidak bergantung kepada kemasukan tunai aset lain atau unit penghasilan tunai (*Cash Generating Unit – CGUs*). Muhibah yang datangnya dari penggabungan perniagaan diperuntukkan ke CGUs atau Kumpulan CGUs yang dijangkakan untuk memberi manfaat daripada panduan tenaga gabungan tersebut.

Jumlah boleh diperoleh semula sesuatu aset ialah nilai gunanya atau nilai saksama ditolak kos untuk dijual yang mana lebih tinggi. Dalam menaksir nilai guna, anggaran aliran tunai masa hadapan didiskaunkan kepada nilai terkininya menggunakan kadar diskaun pra-cukai yang menggambarkan penaksiran pasaran semasa bagi nilai masa wang dan risiko-risiko khusus kepada aset tersebut.

Kerugian kemerosotan diiktiraf sekiranya jumlah bawaan sesuatu aset melebihi jumlah boleh diperoleh semula. Kerugian kemerosotan nilai diiktiraf dalam untung atau rugi.

Kerugian kemerosotan diiktiraf pada tempoh terdahulu adalah ditaksir pada setiap tarikh laporan untuk meninjau tanda-tanda sama ada kerugian tersebut telah berkurangan atau tidak wujud lagi. Kerugian kemerosotan hanya dipulihkan sekiranya terdapat perubahan dalam anggaran yang digunakan untuk menentukan jumlah boleh diperoleh semula. Kerugian kemerosotan hanya dipulihkan sehingga tahap di mana jumlah bawaan aset tidak melebihi jumlah bawaan yang sepatutnya ditentukan, bersih daripada susut nilai atau pelunasan, sekiranya tiada kemerosotan telah diiktiraf. Pemulihan kerugian kemerosotan dikreditkan ke dalam untung atau rugi pada tahun di mana pemulihan tersebut diiktiraf.

2.10 Deposit, pembiayaan dan liabiliti-liabiliti lain

Deposit dan pembiayaan adalah sumber bagi pembiayaan bagi Kumpulan. Apabila Kumpulan menjual aset kewangan dan pada masa yang sama membuat suatu perjanjian untuk membeli semula aset tersebut (atau aset yang serupa) pada harga tetap pada tarikh hadapan (perjanjian jual beli semula), pengaturan yang diambil kira sebagai deposit, dan asas aset terus diiktiraf dalam penyata kewangan Kumpulan.

Deposit dan pembiayaan pada mulanya diukur pada nilai saksama tolak kos peningkatan transaksi langsung tambahan, dan kemudiannya diukur pada kos terlunas dengan menggunakan kaedah keuntungan efektif.

Liabiliti-liabiliti lain dinyatakan pada kos yang merupakan nilai saksama jumlah yang perlu dibayar pada masa hadapan untuk barangan dan perkhidmatan yang diterima atau untuk memindahkan liabiliti.

2.11 Peruntukan

Peruntukan akan diiktiraf jika, ekoran daripada peristiwa yang lalu, Kumpulan mempunyai kewajipan menurut undang-undang atau tanggungjawab yang dapat dianggarkan dengan pasti akan terdapat kemungkinan yang aliran keluar manfaat ekonomi diperlukan untuk menyelesaikan kewajipan tersebut.

Peruntukan ditentukan dengan memberi diskaun kepada jangkaan aliran tunai masa hadapan pada kadar sebelum cukai yang menggambarkan penilaian pasaran semasa bagi nilai masa wang tunai dan risiko khusus kepada liabiliti tersebut. Penguraian diskaun diiktiraf sebagai kos kewangan.

Kontrak yang membebankan

Peruntukan bagi kontrak yang membebankan diiktiraf apabila manfaat jangkaan yang akan diperolehi oleh Kumpulan daripada kontrak adalah lebih rendah daripada kos yang tidak dapat dielakkan untuk memenuhi kewajipan kontrak. Peruntukan diukur pada nilai semasa pada kos menamatkan kontrak dan jangkaan kos bersih melanjutkan kontrak yang mana lebih rendah. Sebelum peruntukan diwujudkan, Kumpulan mengiktiraf sebarang kerugian kemerosotan pada aset-aset yang berkaitan kontrak.

2.12 Liabiliti kontingen

Apabila tiada kemungkinan bahawa aliran keluar manfaat ekonomi akan diperlukan, atau jumlah tidak boleh dianggarkan dengan pasti, kewajipan ini tidak diiktiraf di dalam penyata kedudukan kewangan dan dinyatakan sebagai liabiliti kontingen kecuali kemungkinan aliran keluar manfaat ekonomi adalah tipis. Kemungkinan kewajipan yang kewujudannya akan hanya disahkan oleh kejadian atau tidak terjadinya satu atau lebih peristiwa masa hadapan, turut dinyatakan sebagai liabiliti kontingen kecuali kemungkinan aliran keluar manfaat ekonomi adalah tipis.

2.13 Aset kontingen

Aset kontingen adalah aset yang berkemungkinan terhasil dari peristiwa terdahulu yang mana kewujudannya hanya akan disahkan oleh peristiwa atau tidak terjadinya satu atau lebih peristiwa masa depan yang tidak secara keseluruhannya dalam kawalan Kumpulan. Kumpulan tidak mengiktiraf aset luar jangka dalam penyata kewangan tetapi mendedahkan kewujudannya di mana aliran masuk manfaat ekonomi adalah berkemungkinan tetapi tidak pasti.

2.14 Modal saham

Saham biasa adalah diklasifikasikan sebagai ekuiti dalam penyata kedudukan kewangan. Kos yang berkaitan secara langsung dengan penerbitan saham ekuiti baru diambil kira dalam ekuiti sebagai potongan daripada kutipan.

2.15 Pengiktirafan pendapatan dan perbelanjaan

Pendapatan pembiayaan dan pajakan dan pendapatan dibayar/akan dibayar kepada penyimpan

Pendapatan pembiayaan dan pajakan dan pendapatan/akan dibayar kepada penyimpan diiktiraf dalam untung atau rugi dengan menggunakan kaedah kadar keuntungan efektif. Kadar keuntungan efektif adalah kadar diskaun yang tepat atas anggaran pembayaran tunai masa hadapan atau penerimaan melalui jangka hayat instrumen kewangan kepada:

- Jumlah bawaan kasar bagi aset kewangan; atau
- kos pelunasan liabiliti kewangan.

Semasa pengiraan kadar keuntungan efektif, Kumpulan menganggarkan aliran tunai masa depan dengan mempertimbangkan semua terma-terma kontrak instrumen kewangan kecuali pertimbangan ke atas kerugian kredit (*Estimated Credit Loss - ECL*). Bagi pembelian atau kemerosotan kredit aset kewangan asal, kadar hasil penyesuaian kredit dikira menggunakan anggaran aliran tunai masa depan termasuk ECL. Pengiraan termasuk semua yuran dan kos transaksi diperlukan untuk kadar keuntungan efektif, termasuk premium atau diskaun.

Setelah aset-aset kewangan atau sekumpulan aset kewangan dikurangkan nilainya akibat daripada kerugian kemerosotan, pendapatan akan diiktiraf menggunakan kadar keuntungan yang dipakai untuk memberi diskaun bagi mengukur kerugian kemerosotan.

Yuran dan komisen

Pendapatan yuran dan komisen dan perbelanjaan yang merupakan sebahagian kadar keuntungan efektif ke atas aset kewangan atau liabiliti kewangan adalah dimasukkan dalam kadar keuntungan efektif.

Yuran lain dan pendapatan komisen - termasuk pengaturan pembiayaan, yuran penyertaan, komisen menaja jamin dan yuran broker adalah diiktiraf sebagai pendapatan berasaskan pengaturan kontrak. Yuran khidmat nasihat dan aktiviti kewangan korporat adalah diiktiraf bersih daripada cukai perkhidmatan dan potongan bagi penyelesaian setiap peringkat tugas tersebut.

Yuran lain dan perbelanjaan komisen berkaitan terutamanya dengan yuran transaksi dan perkhidmatan, yang mana dianggap sebagai perbelanjaan apabila perkhidmatan diterima.

Keuntungan daripada penempatan dan pelaburan

Keuntungan daripada penempatan deposit dan pelaburan adalah diiktiraf pada asas hasil efektif.

Pendapatan dividen

Pendapatan dividen daripada anak-anak syarikat dan pelaburan lain adalah diiktiraf apabila hak Bank untuk menerima pembayaran diwujudkan.

2.16 Cukai pendapatan

Perbelanjaan cukai pendapatan terdiri daripada cukai semasa dan cukai tertunda. Cukai semasa dan cukai tertunda diiktiraf dalam penyata pendapatan kecuali pada tahap dimana ia berkaitan dengan penggabungan perniagaan atau barangan yang diiktiraf secara langsung dalam ekuiti atau pendapatan komprehensif lain.

Cukai semasa adalah jangkaan cukai patut dibayar atau akaun belum diterima atas pendapatan atau kerugian boleh dicukai tahun semasa, menggunakan kadar cukai yang telah digubal atau digubal sebahagian besarnya pada akhir tempoh laporan ini, dan sebarang pelarasan kepada cukai perlu dibayar berhubung dengan tahun kewangan sebelumnya.

Peruntukan cukai dibuat berasaskan keuntungan bagi tahun diselaraskan untuk tujuan cukai mengikut peruntukan Akta Cukai Pendapatan (Bab 35) dan pindaan kepadanya.

Cukai tertunda diiktiraf berkenaan dengan perbezaan sementara di antara jumlah bawaan aset dan liabiliti bagi tujuan laporan kewangan dan jumlah yang digunakan untuk tujuan cukai. Cukai tertunda tidak diiktiraf untuk:

- perbezaan sementara pada pengiktirafan awal aset atau liabiliti dalam transaksi yang bukan gabungan perniagaan dan tidak menjejaskan perakaunan begitu jua dengan keuntungan atau kerugian yang dicukai;
- perbezaan sementara berkaitan dengan pelaburan dalam anak-anak syarikat setakat mana terdapat kemungkinan bahawa tidak ada pembalikan semula pada masa hadapan; dan
- perbezaan sementara boleh dicukai yang timbul daripada pengiktirafan awal muhibah.

Aset cukai tertunda adalah diiktiraf untuk kerugian cukai yang tidak digunakan, kredit cukai yang tidak digunakan dan perbezaan sementara yang boleh ditolak ke tahap yang ia berkemungkinan bahawa keuntungan yang dicukai masa hadapan akan tersedia di mana boleh digunakan. Aset cukai tertunda disemak pada setiap tarikh laporan dan dikurangkan sehingga tahap dimana ia tidak lagi berkemungkinan bahawa manfaat cukai berkaitan akan direalisasikan.

Cukai tertunda dikira pada kadar cukai yang dijangka akan digunakan untuk perbezaan sementara apabila ia dibalikkan semula, menggunakan kadar cukai yang telah digubal atau digubal sebahagian besarnya pada tarikh laporan.

Aset dan liabiliti cukai tertunda adalah diimbangi jika adanya hak yang boleh dikuatkuasakan menurut undang-undang untuk mengimbangi aset dan liabiliti cukai semasa, dan juga berkaitan kepada cukai pendapatan yang dicukai oleh autoriti cukai yang sama bagi entiti yang dicukai yang sama, atau pada entiti yang dicukai yang lain tetapi bercadang untuk menyelesaikan liabiliti dan aset cukai semasa pada asas bersih atau aset dan liabiliti cukai akan direalisasikan serentak.

2.17 Zakat

Ini merupakan zakat yang akan dibayar oleh Kumpulan untuk mematuhi prinsip-prinsip Syariah dan seperti yang diluluskan oleh Lembaga Penasihat Syariah.

2.18 Manfaat kakitangan

Manfaat jangka pendek kakitangan

Manfaat jangka pendek kakitangan berkenaan dengan gaji, bonus tahunan, cuti tahunan berbayar dan cuti sakit dikira pada asas yang tiada diskaun dan diiktiraf sebagai perbelanjaan apabila perkhidmatan yang berkaitan diberikan. Liabiliti diiktiraf bagi jumlah yang dijangka akan dibayar di bawah bonus tunai jangka pendek atau pelan perkongsian keuntungan jika Kumpulan mempunyai kewajipan menurut undang-undang konstruktif untuk membayar jumlah disebabkan oleh perkhidmatan yang telah diberikan oleh kakitangan dan kewajipan yang boleh dianggarkan dengan pasti.

Pelan sumbangan tetap

Kumpulan menyumbang kepada Tabung Amanah Pekerja (TAP) dan Skim Persaraan Caruman Tambahan (*Supplemental Contributory Pension Scheme - SCP*), kedua-duanya pelan caruman yang ditakrifkan yang diatur dan diurus oleh Kerajaan Negara Brunei Darussalam, yang diaplikasikan kepada majoriti daripada kakitangan. Kewajipan untuk mencarum kepada pelan caruman yang ditakrifkan adalah diiktiraf sebagai perbelanjaan manfaat kakitangan di dalam penyata pendapatan dalam tempoh di mana perkhidmatan yang berkaitan diberikan daripada kakitangan.

Bank menjalankan Dana Persaraan Kakitangan (*Employee Retirement Fund - ERF*) dengan caruman bulanan yang dibuat kepada dana persaraan berdasarkan peratus daripada gaji kasar tidak termasuk elaun-elaun tertentu. Bank akan memadankan sumbangan kakitangan sehingga maksimum sebanyak 12% (termasuk caruman TAP) caruman yang dibuat oleh kakitangan. Caruman-caruman kepada TAP dan ERF dicaj ke dalam penyata pendapatan di dalam tempoh yang mana caruman itu berkaitan.

Manfaat jangka panjang lain kakitangan

Kewajipan bersih Kumpulan berkaitan dengan manfaat jangka panjang kakitangan lain adalah jumlah manfaat masa hadapan yang diperolehi kakitangan sebagai pulangan daripada perkhidmatan pada tempoh semasa dan sebelumnya. Manfaat itu didiskaunkan untuk menentukan nilai terkini. Pengukuran semula adalah diiktiraf dalam untung atau rugi dalam tempoh ia terjadi.

2.19 Pendapatan sesaham biasa

Kumpulan membentangkan pendapatan asas dan dicairkan sesaham biasa (*Earnings Per Share – EPS*).

Asas pendapatan sesaham biasa dikira dengan membahagikan keuntungan atau kerugian yang diagihkan kepada pemegang saham biasa Kumpulan dengan bilangan purata saham biasa pada tahun tersebut. EPS yang dicairkan ditentukan dengan melaraskan keuntungan atau kerugian yang boleh diagihkan kepada pemegang saham biasa dan jumlah purata saham biasa bagi semua saham biasa berpotensi cair.

3 Keuntungan daripada pembiayaan, pajakan dan pelaburan

	Kumpulan		Bank	
	2020 B\$'000	2019 B\$'000	2020 B\$'000	2019 B\$'000
Pembiayaan dan pajakan Sekuriti	232,269	234,558	176,709	177,960
- Keuntungan daripada sukuk	38,875	39,320	38,875	39,320
- Pendapatan dividen	1,967	2,893	1,967	2,715
Baki dan penempatan dengan bank dan institusi kewangan lain	42,695	88,148	48,131	98,125
Jumlah	315,806	364,919	265,682	318,120

Pembiayaan dan keuntungan pajakan mengandungi keuntungan dan perbelanjaan dikira dengan menggunakan kaedah hasil efektif yang berkaitan dengan aset kewangan yang tidak dibawa pada nilai saksama melalui untung atau rugi.

Pada tahun ini, keuntungan Kumpulan dan Bank daripada pembiayaan, pajakan dan pelaburan adalah daripada aset kewangan pada kos yang dilunaskan kecuali pendapatan dividen daripada pelaburan pada FVTPL B\$1,967,000 (2019: B\$2,715,000) dan keuntungan daripada pelaburan pada FVOCI B\$17,522,000 (2019: B\$17,461,000).

4 Pendapatan dibayar/akan dibayar kepada penyimpan

	Kumpulan		Bank	
	2020 B\$'000	2019 B\$'000	2020 B\$'000	2019 B\$'000
Deposit daripada pelanggan:				
- Dana Mudharabah	152	154	152	154
- Dana Bukan-Mudharabah	32,899	63,690	31,507	62,436
	33,051	63,844	31,659	62,590
Deposit dan penempatan bank dan institusi kewangan lain:				
- Dana Bukan-Mudharabah	6,738	5,849	5,150	3,749
Jumlah	39,789	69,693	36,809	66,339

Pada tahun ini, pendapatan Kumpulan dan Bank dibayar/akan dibayar kepada penyimpan adalah sepenuhnya dari liabiliti kewangan yang diukur pada kos pelunasan.

5 Pendapatan bersih yuran dan komisen

	Kumpulan		Bank	
	2020 BS'000	2019 BS'000	2020 BS'000	2019 BS'000
Yuran dan komisen:				
- Pembiayaan perdagangan dan Al-Kafalah (jaminan)	2,957	2,740	2,957	2,740
- Ar-Rahnu (pajak gadai/ikrar)	2,395	1,980	2,395	1,980
- Kad kredit dan debit	20,624	23,560	20,624	23,560
- Komisen	4,761	4,680	4,498	4,405
- Lain-lain	5,742	5,564	5,375	5,212
Jumlah yuran dan pendapatan komisen	36,479	38,524	35,849	37,897
Perbelanjaan yuran dan komisen				
- Kad Kredit	(8,888)	(7,358)	(8,888)	(7,358)
Jumlah perbelanjaan yuran dan komisen	(8,888)	(7,358)	(8,888)	(7,358)
Pendapatan bersih yuran dan komisen	27,591	31,166	26,961	30,539

Pendapatan bersih yuran dan komisen Kumpulan dan Bank adalah sepenuhnya dari aset dan liabiliti kewangan yang diukur pada kos pelunasan. Pendapatan bersih yuran dan komisen di atas dikecualikan dalam menentukan kadar keuntungan efektif ke atas aset kewangan dan liabiliti kewangan yang bukan pada nilai saksama melalui untung atau rugi tetapi termasuk pendapatan dan perbelanjaan lain yang berkaitan dengan aset kewangan dan liabiliti kewangan.

6 Keuntungan/(kerugian) daripada derivatif dan pelaburan

	Kumpulan		Bank	
	2020 BS'000	2019 BS'000	2020 BS'000	2019 BS'000
Keuntungan bersih nilai saksama bagi derivatif	33,502	5,791	33,502	5,791
Keuntungan nilai saksama bagi pelaburan yang ditetapkan pada nilai saksama melalui untung dan rugi	1,918	3,647	1,918	3,647
Keuntungan dari penjualan sekuriti pelaburan pada nilai saksama melalui pendapatan komprehensif	1,027	5,042	1,027	5,042
Keuntungan dari penjualan pelaburan sekuriti pada kos dilunaskan	145	—	145	—
Jumlah	36,592	14,480	36,592	14,480
Kerugian pertukaran asing bersih	(30,988)	(21,771)	(30,988)	(21,771)
Jumlah	5,604	(7,291)	5,604	(7,291)
Keuntungan bersih nilai saksama bagi derivatif	33,502	5,791	33,502	5,791
Kerugian bersih pertukaran asing	(30,988)	(21,771)	(30,988)	(21,771)
Kesan bersih daripada derivatif dan pertukaran asing keuntungan/(kerugian)	2,514	(15,980)	2,514	(15,980)

Pendedahan risiko pertukaran asing adalah ditadbir melalui lindung nilai pertukaran asing matawang terhadap seperti yang tertera di Nota 36. Bank tidak menerima pakai perakaunan lindung nilai bagi lindung nilai matawang berikutan dengan dasar perakaunan di Nota 2, untung atau rugi pertukaran asing pada aset adalah diiktiraf di dalam kerugian bersih pertukaran asing dan pergerakan nilai saksama dalam lindung nilai matawang terhadap adalah termasuk di dalam untung atau rugi daripada derivatif dan pelaburan.

7 Pendapatan operasi lain

	Kumpulan		Bank	
	2020	2019	2020	2019
	B\$'000	B\$'000	B\$'000	B\$'000
Pendapatan dividen daripada anak syarikat dan syarikat bersekutu	–	–	27,562	27,449
Pendapatan sewa daripada pelaburan hartanah	3,004	2,881	3,004	2,881
Pemulihan daripada pembiayaan yang dihapus kira	15,223	19,788	13,654	18,287
Lain-lain	1,416	1,140	1,094	1,062
Jumlah	19,643	23,809	45,314	49,679

Lain-lain termasuk pendapatan pajakan kewangan B\$693,128 (2019: B\$694,336) atas pajakan kewangan belum diterima bagi tahun kewangan semasa.

8 Perbelanjaan kakitangan

	Kumpulan		Bank	
	2020	2019	2020	2019
	B\$'000	B\$'000	B\$'000	B\$'000
Gaji dan upah	42,942	41,045	37,364	36,656
Elaun dan bonus	22,069	22,956	19,569	20,475
Sumbangan kepada pelan sumbangan tetap	4,452	4,145	4,077	3,808
Lain-lain	3,883	5,924	4,136	6,011
Jumlah	73,346	74,070	65,146	66,950

9 Perbelanjaan lain

	Kumpulan		Bank	
	2020	2019	2020	2019
	B\$'000	B\$'000	B\$'000	B\$'000
Promosi				
Iklan dan publisiti	1,770	1,644	1,320	1,537
Operasi				
Sewa pejabat	1,387	2,492	1,631	2,709
Susut nilai/pelunasan hartanah dan peralatan dan pelaburan hartanah	19,990	19,567	17,092	16,332
Perbelanjaan proses dan elektronik	13,489	9,193	10,778	7,866
Perbelanjaan pejabat	9,627	8,430	9,226	7,966
	44,493	39,682	38,727	34,873
Perbelanjaan am				
Imbuhan juruaudit:				
- Yuran audit berkanun	642	642	535	550
- Yuran berkaitan audit	40	36	40	36
- Perkhidmatan bukan audit	—	188	—	178
Yuran profesional	4,273	6,904	4,842	6,829
Takaful, pembaikan & penyelenggaraan	5,093	4,897	5,088	4,888
Lesen	4,259	1,892	4,252	1,885
Lain-lain	7,498	5,434	9,521	8,083
	21,805	19,993	24,278	22,449
Jumlah	68,068	61,319	64,325	58,859

10 Peruntukan bagi kemerosotan aset kewangan

		Kumpulan		Bank	
	Nota	2020	2019	2020	2019
		B\$'000	B\$'000	B\$'000	B\$'000
Peruntukan bagi kemerosotan pembiayaan dan pendahuluan	21 (g)	14,498	14,435	12,800	12,872
Peruntukan kemerosotan bagi jumlah yang belum diterima		352	(327)	352	(38)
Peruntukan kemerosotan bagi pelaburan, bersih		3,147	(317)	2,028	(685)
Jumlah		17,997	13,791	15,180	12,149

Keuntungan yang diakru sepanjang tahun atas jumlah pembiayaan yang merosot berjumlah sebanyak B\$1,385,414 (2019: B\$2,058,907).

11 Zakat

Jumlah zakat adalah ditentukan dengan 2.5775% berdasarkan pada kaedah aset dilabur bersih dan dibayar oleh Bank untuk mematuhi prinsip-prinsip Syariah.

12 Perbelanjaan cukai pendapatan

Cukai dikenalpasti dalam untung atau rugi

	Kumpulan		Bank	
	2020 B\$'000	2019 B\$'000	2020 B\$'000	2019 B\$'000
<i>Perbelanjaan cukai semasa</i>				
Tahun semasa	33,343	36,859	27,093	28,981
<i>Perbelanjaan cukai tertunda</i>				
Permulaan dan pembalikan semula perbezaan sementara	(1,612)	211	(923)	847
Jumlah perbelanjaan cukai diiktiraf dalam untung atau rugi	31,731	37,070	26,170	29,828
Cukai yang diiktiraf dalam pendapatan komprehensif lain				
Pelaburan pada nilai saksama melalui pendapatan komprehensif lain	997	2,087	997	2,087

Penyesuaian perbelanjaan cukai efektif bagi Kumpulan dan Bank adalah seperti di bawah:

	Kumpulan		Bank	
	2020 B\$'000	2019 B\$'000	2020 B\$'000	2019 B\$'000
Keuntungan sebelum zakat dan cukai	170,899	195,549	162,101	186,750
Cukai pendapatan menggunakan kadar cukai korporat domestik 18.5% (2019: 18.5%)	31,616	36,177	29,989	34,549
Kesan cukai bagi perbelanjaan yang tidak dibenarkan	276	313	276	313
Kesan cukai bagi pendapatan yang tidak dikenakan cukai	–	–	(5,099)	(5,078)
Insentif cukai	(537)	(572)	(537)	(554)
Kesan cukai bagi zakat	(581)	(576)	(581)	(576)
Lain-lain	957	1,728	2,122	1,174
Jumlah	31,731	37,070	26,170	29,828

13 Dividen bagi setiap saham biasa

	Kumpulan dan Bank	
	2020	2019
	B\$'000	B\$'000
Pada saham biasa		
Dividen bersih yang dibayar kepada pemegang saham biasa	133,209	88,202

	-----Kumpulan dan Bank-----			
	2020		2019	
	Dividen kasar sesaham B\$	Dividen bersih cukai B\$'000	Dividen kasar sesaham B\$	Dividen bersih cukai B\$'000
Dibenarkan:				
Dividen terakhir yang dibayar	0.1838	133,209	0.1217	88,202

Di Mesyuarat Agung Tahunan pada 05 Jun 2020, dividen terakhir bagi tahun kewangan berakhir 31 Disember 2019 sebanyak B\$0.1838 bagi 724,749,512 saham biasa, berjumlah B\$133,208,960 telah diluluskan dan dibayar pada 02 Julai 2020.

14 Pendapatan sesaham

Pendapatan asas sesaham

Pendapatan asas sesaham Kumpulan dikira dengan membahagikan keuntungan bersih pada tahun ini yang diagihkan kepada pemegang ekuiti dengan jumlah purata saham biasa yang diterbitkan semasa tahun kewangan.

	Kumpulan	
	2020	2019
Keuntungan pada tahun ini diagihkan kepada pemegang ekuiti Kumpulan (B\$'000)	136,027	155,367
Bilangan purata saham biasa Kumpulan dan Bank ('000)	724,750	724,750
Pendapatan asas sesaham (B\$)	0.19	0.21

Pendapatan sesaham yang telah dcairkan

Pengiraan pendapatan sesaham yang telah dcairkan adalah berdasarkan pada keuntungan yang diagihkan kepada pemegang ekuiti Bank yang dibahagi dengan jumlah purata saham biasa yang diterbitkan pada tarikh laporan, selepas penyelerasan kesan semua potensi saham biasa yang telah dcairkan.

Pendapatan sesaham yang telah dcairkan adalah sama seperti pendapatan asas sesaham.

15 Tunai dan kesetaraan tunai

	Kumpulan		Bank	
	2020	2019	2020	2019
	B\$'000	B\$'000	B\$'000	B\$'000
Wang tunai dalam tangan	66,121	60,119	65,884	59,804
Baki dengan bank dan institusi kewangan lain	319,504	562,780	318,775	562,308
Wang panggilan dan notis jangka pendek dan penempatan antara bank dengan tempoh matang asal tidak melebihi tiga bulan	2,236,485	3,109,467	2,236,485	3,109,467
Tunai dan kesetaraan tunai dalam penyata kedudukan kewangan	2,622,110	3,732,366	2,621,144	3,731,579

16 Baki dengan Autoriti Monetari Brunei Darussalam

Seperti yang diperlukan oleh peruntukan Seksyen 45, Perintah Perbankan Islam, 2008 dan Seksyen 13A Akta Syarikat Kewangan, baki wang tunai adalah dikehendaki untuk disimpan dengan Autoriti Monetari Brunei Darussalam (AMBD). Pada masa ini, kadar rizab minima ialah 6% daripada baki purata liabiliti deposit sebagaimana ditakrifkan oleh AMBD.

17 Penempatan dengan dan pembiayaan dan pendahuluan kepada Bank

Ini merangkumi penempatan antara bank dengan tempoh matang melebihi tiga bulan.

18 Sukuk Kerajaan

Sukuk Kerajaan diklasifikasikan sebagai nilai saksama melalui pendapatan komprehensif lain dan mempunyai tempoh matang kurang dari satu tahun.

19 Pelaburan

		Kumpulan		Bank	
	Nota	2020 BS'000	2019 BS'000	2020 BS'000	2019 BS'000
Pelaburan pada kos yang dilunaskan	19.1	474,209	582,116	474,209	582,116
Pelaburan pada nilai saksama melalui untung atau rugi	19.2	160,959	68,915	160,959	68,915
Pelaburan pada nilai saksama melalui pendapatan komprehensif lain	19.3	628,111	397,832	628,111	397,832
Jumlah		1,263,279	1,048,863	1,263,279	1,048,863

19.1 Pelaburan pada kos yang dilunaskan

		Kumpulan		Bank	
		2020 BS'000	2019 BS'000	2020 BS'000	2019 BS'000
Hutang sekuriti yang disebut harga		476,057	582,730	476,057	582,730
Tolak : Jangkaan kerugian kredit		(1,848)	(614)	(1,848)	(614)
Jumlah		474,209	582,116	474,209	582,116

19.2 Pelaburan pada nilai saksama melalui untung atau rugi

		Kumpulan		Bank	
		2020 BS'000	2019 BS'000	2020 BS'000	2019 BS'000
Dana yang tidak disebut harga		689	1,148	689	1,148
Deposit berstruktur		28,048	67,767	28,048	67,767
Sekuriti yang disebut harga		132,222	—	132,222	—
Jumlah		160,959	68,915	160,959	68,915

19.3 Pelaburan pada nilai saksama melalui pendapatan komprehensif lain

		Kumpulan		Bank	
		2020 BS'000	2019 BS'000	2020 BS'000	2019 BS'000
Hutang sekuriti yang disebut harga		421,836	397,515	421,836	397,515
Sekuriti ekuiti		206,275	317	206,275	317
Jumlah		628,111	397,832	628,111	397,832

Pelaburan Ekuiti ditetapkan pada FVOCI

Kumpulan telah menetapkan pelaburan yang ditunjukkan di bawah sebagai sekuriti ekuiti pada FVOCI kerana sekuriti ekuiti mewakili pelaburan yang mana dijangka Kumpulan akan memegang bagi jangka panjang untuk tujuan strategik.

	Nilai saksama pada 31 Disember 2020 B\$'000	Nilai saksama pada 31 Disember 2019 B\$'000	Kumpulan dan Bank Pendapatan dividen diiktiraf semasa 2020 B\$'000	Pendapatan dividen diiktiraf semasa 2019 B\$'000
Sekuriti ekuiti yang disebut harga	205,934	—	8,065	—
Sekuriti ekuiti yang tidak disebut harga	341	317	—	—
Jumlah	206,275	317	8,065	—

Nilai saksama pelaburan dalam sekuriti yang disebut harga seperti di Nota 19.1 dan 19.3 termasuk B\$236,582,777 (2019: B\$NIL) yang diiktiraf didalam penyata kedudukan kewangan yang dicagarkan sebagai cagaran untuk penempatan antara bank.

20 Aset/(liabiliti) kewangan derivatif

Jadual di bawah meringkaskan kontrak atau jumlah asas instrumen kewangan derivatif yang dipegang pada nilai saksama melalui untung atau rugi. Jumlah asas atau kontrak instrumen ini mencerminkan jumlah transaksi yang belum dijelaskan pada tarikh laporan, dan tidak semestinya mewakili jumlah yang berisiko.

Urusniaga instrumen kewangan derivatif adalah dinilai semula pada kedudukan jumlah kasar dan keuntungan atau kerugian yang tidak direalisasi adalah ditunjukkan sebagai aset kewangan derivatif dan liabiliti kewangan derivatif.

	Jumlah Asas/Nominal 2020 B\$'000	Jumlah Asas/Nominal 2019 B\$'000	Kumpulan dan Bank Jumlah bawaan 2020 B\$'000	Kumpulan dan Bank Jumlah bawaan 2019 B\$'000
Aset derivatif	3,633,301	4,865,075	48,393	42,505
Liabiliti derivatif	924,856	1,332,927	(11,511)	(13,125)
Jumlah	4,558,157	6,198,002	36,882	29,380

Kumpulan menggunakan kontrak terhadap pertukaran asing untuk mengurus risiko pertukaran asing seperti yang dinyatakan di Nota 36.

21 Pembiayaan dan pendahuluan

(a) Mengikut jenis produk

	Kumpulan		Bank	
	2020 B\$'000	2019 B\$'000	2020 B\$'000	2019 B\$'000
Garis tunai/Naqd (overdraf)	118,211	131,218	118,211	131,218
Gadai janji	677,286	616,292	677,286	616,292
Pembiayaan sindiket	79,439	102,717	79,439	102,717
Sewa beli	678,779	653,569	—	—
Pajakan belum diterima	137,561	161,219	137,561	161,219
Pembiayaan penggal yang lain	2,044,000	2,131,983	1,990,366	2,073,849
Bil belum diterima	257,414	181,204	257,414	181,204
Pembiayaan kakitangan	20,342	23,087	20,342	23,087
Kad kredit/caj	44,099	49,199	44,099	49,199
Lain-lain	19,325	16,249	18,553	15,229
Jumlah kasar pembiayaan dan pendahuluan	4,076,456	4,066,737	3,343,271	3,354,014
Ditolak: Peruntukan bagi kerugian pada pembiayaan dan pendahuluan	(67,218)	(69,589)	(60,992)	(63,022)
Pembiayaan dan pendahuluan bersih	4,009,238	3,997,148	3,282,279	3,290,992

(b) Mengikut kontrak

	Kumpulan		Bank	
	2020 B\$'000	2019 B\$'000	2020 B\$'000	2019 B\$'000
Al-Kafalah bil Mal dan Al-Bai	1,136	1,558	1,136	1,558
Al-Wakalah bil Ujrah	42,963	47,641	42,963	47,641
Bal' Bithaman Ajil (<i>pembayaran bertanggung</i>)	593,161	619,317	593,161	619,317
Ijarah (<i>sewa</i>)	137,561	161,219	137,561	161,219
Ijarah Muntahiah Bittamlik/AITAB (<i>pembiayaan diakhiri dengan hak milik</i>)	733,185	712,723	—	—
Murabahah (<i>kos tambahan</i>)	893,451	880,133	893,451	880,133
Musharakah (<i>perkongsian untung dan rugi</i>)	208,688	172,156	208,688	172,156
Qard (<i>Pembiayaan kebajikan</i>)	1,096	3	1,096	3
Tawarruq	1,447,756	1,456,759	1,447,756	1,456,759
Lain-lain	17,459	15,228	17,459	15,228
Jumlah	4,076,456	4,066,737	3,343,271	3,354,014

(c) Mengikut sekuriti

	Kumpulan		Bank	
	2020	2019	2020	2019
	BS'000	BS'000	BS'000	BS'000
Tiada sekuriti	120,280	138,553	120,280	138,553
Tambahan kredit melalui:				
- Serahhak gaji atau pendapatan	1,085,441	1,184,422	1,085,441	1,184,422
- Serahhak caj tetap atau terapung	60,172	61,962	60,172	61,962
Sekuriti melalui:				
- Wang tunai	390,985	303,201	390,985	303,201
- Cagaran hartanah	1,183,473	1,115,734	1,183,473	1,115,734
- Kapal	483,233	531,372	483,233	531,372
- Kenderaan bermotor	692,346	669,806	2,410	3,802
- Lain-lain	60,526	61,687	17,277	14,968
Jumlah	4,076,456	4,066,737	3,343,271	3,354,014

(d) Mengikut sektor

	Kumpulan		Bank	
	2020	2019	2020	2019
	BS'000	BS'000	BS'000	BS'000
Pertanian	17,442	13,558	17,442	13,558
Kewangan	79,442	94,407	79,442	94,407
Perkilangan	72,490	82,524	72,490	82,524
Pengangkutan	917,996	909,185	227,542	242,756
Infrastruktur	32,664	29,727	32,585	29,612
Perdagangan	103,020	108,198	103,020	108,198
Perkhidmatan	69,482	68,275	69,482	68,275
Perumahan Hartanah (Perseorangan)	812,936	772,226	812,936	772,226
Komersial (Pembangunan Hartanah)	404,323	415,494	404,323	415,494
Pelancongan	9,047	8,726	9,047	8,726
Telekomunikasi dan Teknologi Maklumat	2,279	5,435	2,279	5,435
Penggunaan dan pembiayaan peribadi	1,043,519	1,084,859	1,000,867	1,038,680
Minyak dan gas	511,816	474,123	511,816	474,123
Jumlah	4,076,456	4,066,737	3,343,271	3,354,014

Termasuk dalam sektor Pengangkutan adalah portfolio pembiayaan kereta Kumpulan.

(e) Pembiayaan dan pendahuluan yang tertunggak

Pergerakan dalam pembiayaan dan pendahuluan yang tertunggak adalah seperti berikut:

	Kumpulan		Bank	
	2020	2019	2020	2019
	BS'000	BS'000	BS'000	BS'000
Pada 1 Januari	146,689	143,873	140,468	135,643
Diklasifikasikan sebagai merosot sepanjang tahun	64,837	73,494	62,719	71,334
Diklasifikasikan semula sebagai tidak tertunggak	(7,169)	(5,089)	(6,548)	(4,372)
Jumlah diterima	(19,596)	(48,750)	(19,596)	(48,750)
Jumlah dihapus kira dengan peruntukan	(16,869)	(16,839)	(14,830)	(13,387)
Pada 31 Disember	167,892	146,689	162,213	140,468
Jumlah kasar kemerosotan pembiayaan sebagai peratus jumlah kasar pembiayaan, pendahuluan dan lain-lain	4.1%	3.6%	4.9%	4.2%

Kumpulan menganggap pembiayaan sebagai tertunggak apabila pembiayaan adalah kredit yang merosot di bawah IFRS 9.

(f) Pembiayaan dan pendahuluan yang tertunggak mengikut sektor

	Kumpulan		Bank	
	2020	2019	2020	2019
	BS'000	BS'000	BS'000	BS'000
Pertanian	5,317	4,067	5,317	4,067
Perkilangan	33,155	30,138	33,155	30,138
Pengangkutan	7,431	7,755	2,763	2,763
Infrastruktur	6,252	6,645	6,252	6,645
Perdagangan	10,556	15,028	10,556	15,028
Perkhidmatan	37,819	4,336	37,819	4,336
Perumahan Hartanah (Perseorangan)	35,775	37,143	35,775	37,143
Komersial (Pembangunan Hartanah)	9,797	10,815	9,797	10,815
Pelancongan	527	434	527	434
Penggunaan dan pembiayaan peribadi	14,716	19,051	13,705	17,822
Minyak dan gas	6,547	11,277	6,547	11,277
Jumlah	167,892	146,689	162,213	140,468

(g) Pergerakan dalam peruntukan bagi kerugian pembiayaan dan pendahuluan

	Nota	Kumpulan BS'000	Bank BS'000
Pada 1 Januari 2019		72,451	63,995
Peruntukan dibuat sepanjang tahun/ Pengklasifikasian semula komitmen kepada liabiliti-liabiliti lain	10	13,977	12,414
Jumlah dihapus kira sepanjang tahun		(16,839)	(13,387)
Pada 31 Disember 2019		69,589	63,022
Peruntukan dibuat sepanjang tahun	10	14,498	12,800
Jumlah dihapus kira sepanjang tahun		(16,869)	(14,830)
Pada 31 Disember 2020		67,218	60,992

22 Pajakan kewangan yang belum diterima

Bank telah dibenarkan membuat pajakan tanah dan bangunan hotel bagi tempoh 40 tahun bermula dari 1 Mei 2014, bagi mengetepikan dan melepaskan hak untuk mengambil tindakan pengadilan kepada salah satu penghutang. Bank kemudiannya memasuki perjanjian pajakan sub dengan pihak ketiga, membuat pajakan tanah bersama dengan bangunan hotel selama 40 tahun.

Pajakan kewangan yang belum diterima adalah seperti berikut:

	-----Kumpulan dan Bank -----		
	Pembayaran pajakan minima masa hadapan BS'000	Keuntungan BS'000	Pembayaran pajakan minima kini BS'000
2020			
Dalam masa satu tahun	720	21	699
Di antara satu dan lima tahun	2,980	458	2,522
Lebih dari lima tahun	24,800	15,433	9,367
Jumlah	28,500	15,912	12,588

	-----Kumpulan dan Bank -----		
	Pembayaran pajakan minima masa hadapan BS'000	Keuntungan BS'000	Pembayaran pajakan minima kini BS'000
2019			
Dalam masa satu tahun	720	21	699
Di antara satu dan lima tahun	2,920	447	2,473
Lebih dari lima tahun	25,580	16,137	9,443
Jumlah	29,220	16,605	12,615

23 Pelaburan dalam anak-anak syarikat

	Bank	
	2020 BS'000	2019 BS'000
Pelaburan ekuiti yang tidak disebut harga	34,559	34,559
Tolak: Elaun untuk pelaburan dalam anak syarikat	(1,715)	(1,715)
	<u>32,844</u>	<u>32,844</u>

Butiran anak-anak syarikat adalah seperti berikut:

Nama Syarikat	Aktiviti utama	Negara diperbadankan/ Tempat perniagaan	Kepentingan hakmilik efektif	
			2020 %	2019 %
BIBD At-Tamwil Bhd	Pembiayaan pajakan	Negara Brunei Darussalam	100	100
- Better Sdn Bhd	Penyewaan kereta	Negara Brunei Darussalam	100	100
BIBD Securities Sdn Bhd	Broker stok/saham	Negara Brunei Darussalam	100	100
BIBD Management & Services Sdn Bhd	Perkhidmatan pengurusan	Negara Brunei Darussalam	100	100
IBB Capital Asset Management Sdn Bhd (dibubarkan pada 26 Mac 2020)	Pengurusan dana	Negara Brunei Darussalam	—	100
IBB Transport Sdn Bhd (dibubarkan pada 11 Mac 2020)	Pajakan kenderaan	Negara Brunei Darussalam	—	100
Saujana Sdn Bhd (dibubarkan pada 23 Januari 2021)	Pajakan pesawat	Negara Brunei Darussalam	100	100
BIBD Middle East Limited	Perkhidmatan nasihat	United Arab Emirates	100	100

24 Pelaburan dalam syarikat bersekutu dan usaha sama

		Kumpulan		Bank	
		2020 B\$'000	2019 B\$'000	2020 B\$'000	2019 B\$'000
Pelaburan dalam syarikat bersekutu	24.1	23,475	24,757	7,080	7,080
Pelaburan dalam usaha sama	24.2	18,368	18,437	15,278	15,278
Jumlah		41,843	43,194	22,358	22,358

24.1 Pelaburan dalam syarikat bersekutu

Pada kos	Kumpulan		Bank	
	2020	2019	2020	2019
	BS'000	BS'000	BS'000	BS'000
Saham tidak disebut harga	7,080	7,080	7,080	7,080
Bahagian rizab selepas pengambilalihan	16,395	17,677	—	—
Pelaburan dalam syarikat bersekutu	23,475	24,757	7,080	7,080

Butiran syarikat bersekutu, yang tidak disebut harga, adalah seperti berikut:

Nama Syarikat	Aktiviti Utama	Negara diperbadankan/ Tempat perniagaan	Kepentingan hakmilik efektif	
			2020 %	2019 %
Syarikat Takaful Brunei Darussalam Sdn Bhd	Perniagaan takaful keluarga dan am	Negara Brunei Darussalam	31	31
			2020 B\$'000	2019 B\$'000
Bahagian Kumpulan pada aset bersih syarikat bersekutu pada awal tahun			24,757	20,816
Bahagian Kumpulan:				
- keuntungan daripada operasi berterusan			1,524	1,425
- dividen diterima			(362)	(409)
- pendapatan komprehensif lain			(2,444)	2,925
Jumlah bawaan bagi kepentingan di dalam syarikat bersekutu pada hujung tahun			23,475	24,757

Ringkasan maklumat kewangan syarikat bersekutu yang tidak selaraskan ke peratus hak milik yang dipegang Kumpulan adalah seperti berikut:

	2020 B\$'000	2019 B\$'000
Aset semasa	323,615	286,966
Aset bukan semasa	54,926	68,886
Liabiliti semasa	(20,919)	(17,703)
Liabiliti bukan semasa	(281,904)	(258,303)
Aset bersih	75,718	79,846

	2020 B\$'000	2019 B\$'000
Pendapatan	32,401	29,857
Keuntungan daripada operasi berterusan	5,916	6,200
Pendapatan komprehensif lain	(7,883)	—
Jumlah pendapatan komprehensif	(1,967)	6,200

Termasuk di dalam baki di atas adalah yang berikut:

	2020 B\$'000	2019 B\$'000
Tunai dan kesetaraan tunai	288,650	270,623
Liabiliti kewangan semasa tidak termasuk, dagangan, lain-lain yang belum dibayar dan peruntukan	(2,247)	(2,061)
Liabiliti kewangan bukan semasa tidak termasuk dagangan, lain-lain yang belum dibayar dan peruntukan	(281,904)	(258,303)
Susut nilai dan pelunasan	(858)	(557)
Perbelanjaan dan pendapatan cukai	(805)	(788)

Jumlah berkumpul bagi saham Kumpulan di dalam syarikat bersekutu adalah seperti berikut:

	Kumpulan	
	2020 B\$'000	2019 B\$'000
Keuntungan daripada operasi berterusan	1,524	1,425
Dividen diterima	(362)	(409)
Pendapatan komprehensif lain	(2,444)	2,925
Jumlah pendapatan komprehensif	(1,282)	3,941

24.2 Pelaburan dalam usaha sama

	Kumpulan		Bank	
	2020 B\$'000	2019 B\$'000	2020 B\$'000	2019 B\$'000
Pada kos				
Saham tidak disebut harga	15,278	15,278	15,278	15,278
Bahagian rizab selepas pengambilalihan	3,090	3,159	—	—
Pelaburan dalam usaha sama	18,368	18,437	15,278	15,278

Butir-butir bagi usaha sama, yang tidak disebut harga, adalah seperti berikut:

Nama Syarikat	Aktiviti Utama	Negara diperbadankan/ Tempat perniagaan	Kepentingan hakmilik efektif	
			2020 %	2019 %
Belait CSS Sdn Bhd	Pajakan kapal	Negara Brunei Darussalam	49.99	49.99
Belait Barakah Sdn Bhd	Pajakan kapal	Negara Brunei Darussalam	49.99	49.99
			2020 B\$'000	2019 B\$'000
Bahagian Kumpulan dalam aset bersih usaha sama pada awal tahun			18,437	18,042
Bahagian Kumpulan:				
- keuntungan daripada operasi berterusan			(69)	395
Jumlah bawaan bagi kepentingan dalam usaha sama pada hujung tahun			18,368	18,437

Ringkasan maklumat kewangan daripada usaha sama, tidak diselaraskan bagi pemilik peratusan yang dipegang oleh Kumpulan adalah seperti berikut:

	2020 B\$'000	2019 B\$'000
Aset semasa	9,810	13,559
Aset bukan semasa	110,028	113,414
Liabiliti semasa	(21,677)	(19,341)
Liabiliti bukan semasa	(45,676)	(56,818)
Aset bersih	52,485	50,814

	2020 B\$'000	2019 B\$'000
Pendapatan	22,424	20,142
Keuntungan daripada operasi berterusan	3,075	790

Termasuk dalam baki di atas adalah jumlah berikut:

	2020 B\$'000	2019 B\$'000
Tunai dan kesetaraan tunai	4,996	473
Liabiliti kewangan semasa tidak termasuk, dagangan, lain-lain yang belum dibayar dan peruntukan	(13,111)	(13,111)
Liabiliti kewangan bukan semasa tidak termasuk dagangan, lain-lain yang belum dibayar dan peruntukan	(40,568)	(50,597)
Susut nilai dan pelunasan	(7,511)	(6,109)
Perbelanjaan dan pendapatan cukai	—	(488)

Jumlah agregat bahagian Kumpulan dalam usaha sama adalah seperti berikut:

	Kumpulan	
	2020 B\$'000	2019 B\$'000
Keuntungan daripada operasi berterusan	(69)	395

25 Aset lain

	Kumpulan		Bank	
	2020 B\$'000	2019 B\$'000	2020 B\$'000	2019 B\$'000
Bayaran belum diterima	31,230	17,419	29,991	16,492
Pendapatan yang diakru dan bil yang belum diterima	11,333	10,725	11,492	11,062
Penerimaan asing belum diterima	1,618	66,671	1,618	66,671
Penghutang lain	1,776	2,597	1,187	1,967
Bayaran belum diterima di antara syarikat	—	—	186	26,842
	45,957	97,412	44,474	123,034
Prabayar	2,039	4,351	1,837	4,088
Jumlah	47,996	101,763	46,311	127,122

Pada tahun ini, Kumpulan dan Bank mengiktiraf elaun bagi kemerosotan sebanyak B\$380 (2019: B\$133,000) dan B\$380 (2019: B\$133,000) masing-masing bagi bayaran belum diterima dalam untung atau rugi.

26 Hartanah dan peralatan

Kumpulan

Kos

	Pajakan penambahbaikan B\$'000	Peralatan, perabot dan kelengkapan B\$'000	Kenderaan bermotor B\$'000	Aset di bawah pajakan B\$'000	Kerja dalam pelaksanaan B\$'000	Perisian komputer B\$'000	Hak penggunaan aset B\$'000	Jumlah B\$'000
Pada 1 Januari 2019	35,320	40,594	133	12,023	8,636	66,675	—	163,381
Pelaksanaan disebabkan oleh pengukuran semula liabiliti pajakan	—	—	—	—	—	—	5,275	5,275
Tambahan	356	248	—	—	5,288	2,268	38,076	46,236
Pelupusan	—	(112)	—	(713)	—	—	—	(825)
Pindahan	1,491	2,703	—	—	(8,336)	4,142	—	—
Pada 31 Disember 2019	37,167	43,433	133	11,310	5,588	73,085	43,351	214,067
Tambahan	1	634	—	—	6,776	66	2,880	10,357
Pelupusan	—	—	—	(169)	—	—	(378)	(547)
Pindahan	893	2,915	—	—	(5,508)	1,700	—	—
Pada 31 Disember 2020	38,061	46,982	133	11,141	6,856	74,851	45,853	223,877

Susut nilai terkumpul

Pada 1 Januari 2019	18,004	29,816	109	1,820	—	48,178	—	97,927
Susut nilai/Pelupusan bagi tahun	2,817	4,576	9	1,326	—	7,353	2,179	18,260
Pelupusan	—	(101)	—	(42)	—	—	—	(143)
Pada 31 Disember 2019	20,821	34,291	118	3,104	—	55,531	2,179	116,044
Susut nilai/Pelupusan bagi tahun	3,205	4,448	9	1,063	—	6,783	3,087	18,595
Pelupusan	—	—	—	(38)	—	—	(378)	(416)
Pada 31 Disember 2020	24,026	38,739	127	4,129	—	62,314	4,888	134,223

Jumlah bawaan

Pada 31 Disember 2019	16,346	9,142	15	8,206	5,588	17,554	41,172	98,023
Pada 31 Disember 2020	14,035	8,243	6	7,012	6,856	12,537	40,965	89,654

Aset di bawah pajakan termasuk kenderaan bermotor di bawah pajakan kewangan.

Bank	Pajakan penambahbaikan BS'000	Peralatan, perabot dan kelengkapan BS'000	Kenderaan bermotor BS'000	Kerja dalam perlaksanaan BS'000	Perisian komputer BS'000	Hak pengunaan- aset BS'000	Jumlah BS'000
Kos							
Pada 1 Januari 2019	33,543	34,062	138	5,670	66,614	—	140,027
Pelaras disebabkan oleh pengukuran semula liabiliti pajakan	—	—	—	—	—	5,275	5,275
Tambahan	—	—	—	7,092	—	36,730	43,822
Pindahan	1,486	2,294	—	(7,922)	4,142	—	—
Pada 31 Disember 2019	35,029	36,356	138	4,840	70,756	42,005	189,124
Tambahan	—	—	—	5,810	—	2,692	8,502
Pelupusan	—	—	—	—	—	(378)	(378)
Pindahan	893	2,505	—	(5,098)	1,700	—	—
Pada 31 Disember 2020	35,922	38,861	138	5,552	72,456	44,319	197,248
Susut nilai terkumpul							
Pada 1 Januari 2019	16,797	25,599	113	—	48,124	—	90,633
Susut nilai/pelunasan bagi tahun	2,699	3,771	9	—	6,678	1,868	15,025
Pada 31 Disember 2019	19,496	29,370	122	—	54,802	1,868	105,658
Susut nilai/Pelunasan bagi tahun	3,053	3,552	9	—	6,320	2,763	15,697
Pelupusan	—	—	—	—	—	(378)	(378)
Pada 31 Disember 2020	22,549	32,922	131	—	61,122	4,253	120,977
Jumlah bawaan							
Pada 31 Disember 2019	15,533	6,986	16	4,840	15,954	40,137	83,466
Pada 31 Disember 2020	13,373	5,939	7	5,552	11,334	40,066	76,271

27 Pelaburan hartanah

	Kumpulan dan Bank B\$'000
Kos	
Pada 1 Januari 2019	32,492
Tambahan	715
Pada 31 Disember 2019	33,207
Tambahan	1,284
Pada 31 Disember 2020	34,491
Susut nilai terkumpul	
Pada 1 Januari 2019	7,862
Caj bagi tahun	1,307
Pada 31 Disember 2019	9,169
Caj bagi tahun	1,395
Pada 31 Disember 2020	10,564
Jumlah bawaan	
Pada 31 Disember 2019	24,038
Pada 31 Disember 2020	23,927

Pada tahun 2011, Bank telah memeterai perjanjian pajakan dengan pelanggan, yang mana Bank telah diberikan hak untuk pajakan bagi tempoh baki pajakan selama 49 tahun sebagai pertimbangan, yang mana Bank bersetuju untuk mengetepikan hak untuk pembayaran balik pembiayaan yang diberikan kepada pelanggan. Berikutan perjanjian itu, Bank telah mencatatkan kepentingan dalam pelaburan hartanah ini, berdasarkan jumlah pembiayaan tertunggak pada tarikh perjanjian. Jumlah ini juga dianggarkan hampir dengan nilai saksama kepentingan pelaburan hartanah pada tarikh tersebut.

Hirarki nilai saksama, teknik penilaian dan kemasukkan yang tidak dapat dikaji

Berdasarkan laporan penilaian terkini, nilai saksama hartanah pelaburan adalah B\$34,500,000 (2019: B\$36,100,000). Nilai saksama pelaburan hartanah adalah berdasarkan kepada laporan penilaian yang disediakan oleh firma luar, penilai profesional bebas, yang mempunyai kelayakan profesional yang diiktiraf dan pengalaman terkini dalam lokasi dan kategori hartanah yang dinilai.

Teknik penilaian yang diaplikasi ialah pendekatan aliran tunai yang didiskaun (Peringkat 3). Nilai saksama pelaburan hartanah tersebut datang daripada aliran tunai yang berpotensi dari bangunan berdasarkan baki tempoh pajakan. Kemasukkan utama yang tidak dapat dikaji termasuk anggaran kadar penghunian sebanyak 76.1% (2019: 71.4%).

28 **Aset/(liabiliti) cukai tertunda**

Aset dan liabiliti cukai tertunda disebabkan oleh berikut:

Kumpulan	Pada 1 Januari 2019	Diiktiraf dalam untung atau rugi	Diiktiraf dalam untung komprehensif lain	Pada 31 Disember 2019	Diiktiraf dalam untung atau rugi	Diiktiraf dalam pendapatan komprehensif lain	Pada 31 Disember 2020
	B\$'000	B\$'000	B\$'000	B\$'000	B\$'000	B\$'000	B\$'000
Aset cukai tertunda							
Elaun bagi pembiayaan dan pendahuluan	11,048	496	—	11,544	57	—	11,601
Elaun bagi pelaburan	240	(91)	—	149	594	—	743
Elaun bagi pelaburan dalam anak syarikat	317	—	—	317	—	—	317
Pelaburan pada nilai saksama melalui pendapatan komprehensif lain	855	—	(855)	—	—	—	—
Lain-lain	465	(465)	—	—	551	—	551
Jumlah	12,925	(60)	(855)	12,010	1,202	—	13,212
Liabiliti cukai tertunda							
Hartanah dan peralatan	(4,974)	392	—	(4,582)	(133)	—	(4,715)
Pelaburan pada nilai saksama melalui pendapatan komprehensif lain	—	—	(1,232)	(1,232)	—	(997)	(2,229)
Lain-lain	—	(543)	—	(543)	543	—	—
Jumlah	(4,974)	(151)	(1,232)	(6,357)	410	(997)	(6,944)
Jumlah aset cukai tertunda	7,951	(211)	(2,087)	5,653	1,612	(997)	6,268

Bank	Pada 1 Januari 2019	Diiktiraf dalam untung atau rugi	Diiktiraf dalam untung pendapatan komprehensif lain	Pada 31 Disember 2019	Diiktiraf dalam untung atau rugi	Diiktiraf dalam pendapatan komprehensif lain	Pada 31 Disember 2020
	B\$'000	B\$'000	B\$'000	B\$'000	B\$'000	B\$'000	B\$'000
Aset cukai tertunda							
Elaun bagi pembiayaan dan pendahuluan	10,658	195	–	10,853	(376)	–	10,477
Elaun bagi pelaburan	240	(91)	–	149	594	–	743
Elaun bagi pelaburan dalam anak syarikat	317	–	–	317	–	–	317
Pelaburan pada nilai saksama melalui pendapatan komprehensif lain	855	–	(855)	–	–	–	–
Lain-lain	465	(465)	–	–	519	–	519
Jumlah	12,535	(361)	(855)	11,319	737	–	12,056
Liabiliti cukai tertunda							
Hartanah dan peralatan	(4,501)	461	–	(4,040)	882	–	(3,158)
Pelaburan pada nilai saksama melalui pendapatan komprehensif lain	–	–	(1,232)	(1,232)	–	(997)	(2,229)
Lain-lain	–	(947)	–	(947)	(696)	–	(1,643)
Jumlah	(4,501)	(486)	(1,232)	(6,219)	186	(997)	(7,030)
Jumlah aset cukai tertunda	8,034	(847)	(2,087)	5,100	923	(997)	5,026

29 Deposit daripada pelanggan

	Kumpulan		Bank	
	2020 BS'000	2019 BS'000	2020 BS'000	2019 BS'000
Dana bukan Mudharabah				
Deposit tuntutan	2,305,335	2,552,793	2,306,070	2,554,238
Deposit simpanan	1,276,420	1,137,850	1,222,116	1,089,042
Deposit pelaburan am	2,968,425	4,586,120	2,916,501	4,534,235
	6,550,180	8,276,763	6,444,687	8,177,515
Mudharabah (<i>perkongsian keuntungan</i>)				
Deposit tuntutan	79,111	69,198	79,111	69,198
Deposit simpanan	107,619	105,534	107,619	105,534
	186,730	174,732	186,730	174,732
Jumlah	6,736,910	8,451,495	6,631,417	8,352,247

30 Deposit daripada bank dan institusi kewangan lain

	Kumpulan		Bank	
	2020 BS'000	2019 BS'000	2020 BS'000	2019 BS'000
Bukan Mudharabah				
Bank-bank konvensional yang berlesen dan institusi kewangan di Brunei Darussalam	70,000	—	—	—
Bank-bank Islam dan institusi kewangan Islam yang berlesen di Brunei Darussalam	298,343	249,998	203,615	115,256
Syarikat-syarikat kewangan yang berlesen di Brunei Darussalam	2	2	88,004	76,930
Syarikat-syarikat insurans yang berlesen di Brunei Darussalam	687	990	687	990
Syarikat-syarikat takaful yang berlesen di Brunei Darussalam	355,481	272,718	305,481	231,554
Bank-bank dan institusi kewangan luar negeri yang lain	21,507	11,730	21,507	11,730
	746,020	535,438	619,294	436,460
Mudharabah (<i>perkongsian keuntungan</i>)				
Bank-bank Islam dan institusi kewangan Islam yang berlesen di Brunei Darussalam	419	1,143	419	1,143
Syarikat-syarikat insurans yang berlesen di Brunei Darussalam	48	34	48	34
Syarikat-syarikat takaful yang berlesen di Brunei Darussalam	2,719	774	2,719	774
	3,186	1,951	3,186	1,951
Jumlah	749,206	537,389	622,480	438,411

31 Penempatan daripada institusi kewangan lain

Peletakan antara bank merangkumi penempatan bercagaran sebanyak B\$202,231,732 (2019: B\$NIL) dijamin oleh pelaburan dalam sekuriti yang disebut harga berjumlah B\$236,582,777 (2019: B\$ NIL) dengan rakan sejawat.

32 Liabiliti lain

	Kumpulan		Bank	
	2020 B\$'000	2019 B\$'000	2020 B\$'000	2019 B\$'000
Pemiutang lain	21,118	31,618	18,440	21,574
Manfaat pekerja	20,032	19,171	18,337	17,049
Akaun untuk dibayar	28,433	98,952	30,086	99,269
Liabiliti pajakan	39,767	39,134	38,855	38,098
Lain-lain	23,358	25,745	21,095	24,203
Jumlah	132,708	214,620	126,813	200,193

Penyesuaian pemindahan liabiliti aliran tunai yang timbul daripada liabiliti pajakan

	2020 Liabiliti pajakan B\$'000
Kumpulan	
Penyataan semula baki pada 1 Januari 2020	39,134
Perubahan daripada aliran tunai pembiayaan	
Pembayaran bagi liabiliti pajakan	(3,622)
Perubahan lain – Liabiliti yang berkaitan	
Pajakan baru	2,927
Untung perbelanjaan pada pajakan	1,328
Baki pada 31 Disember 2020	39,767
	2019 Liabiliti pajakan B\$'000
Kumpulan	
Penyataan semula baki pada 1 Januari 2019	2,850
Perubahan daripada aliran tunai pembiayaan	
Pembayaran bagi liabiliti pajakan	(2,249)
Perubahan lain – Liabiliti yang berkaitan	
Pajakan baru	37,998
Untung perbelanjaan pada pajakan	535
Baki pada 31 Disember 2019	39,134

	2020 Liabiliti pajakan B\$'000
Bank	
Penyataan semula baki pada 1 Januari 2020	38,098
Perubahan daripada aliran tunai pembiayaan	
Pembayaran bagi liabiliti pajakan	(3,261)
Perubahan lain – Liabiliti yang berkaitan	
Pajakan baru	2,734
Untung perbelanjaan pada pajakan	1,284
Baki pada 31 Disember 2020	38,855
	2019 Liabiliti pajakan B\$'000
Bank	
Penyataan semula baki pada 1 Januari 2019	2,850
Perubahan daripada aliran tunai pembiayaan	
Pembayaran bagi liabiliti pajakan	(1,965)
Perubahan lain – Liabiliti yang berkaitan	
Pajakan baru	36,729
Untung perbelanjaan pada pajakan	484
Baki pada 31 Disember 2019	38,098

33

Modal saham

	Bilangan saham		Jumlah	
	2020	2019	2020	2019
Kumpulan dan Bank			B\$	B\$
Dibenarkan:				
Saham biasa B\$0.70 setiap satu	1,428,571,429	1,428,571,429	1,000,000,000	1,000,000,000
Jumlah	1,428,571,429	1,428,571,429	1,000,000,000	1,000,000,000
Diterbitkan dan dibayar penuh:				
Saham biasa B\$0.70 setiap satu	724,749,512	724,749,512	507,324,659	507,324,659
Jumlah	724,749,512	724,749,512	507,324,659	507,324,659

Pemegang-pemegang saham biasa berhak untuk menerima dividen sebagaimana diisytiharkan dari masa ke semasa, dan juga berhak untuk satu undian bagi setiap saham di Mesyuarat pemegang-pemegang saham Bank. Kesemua saham biasa adalah ditaraf sama rata dalam mengambil kira dengan baki aset-aset Bank.

34 Rizab berkanun dan rizab-rizab lain**Rizab berkanun**

	Jumlah B\$'000
Kumpulan	
Pada 1 Januari 2019	534,433
Pemindahan daripada keuntungan tahun semasa	21,042
Pada 31 Disember 2019	555,475
Pemindahan daripada keuntungan tahun semasa	8,041
Pada 31 Disember 2020	563,516

	Jumlah B\$'000
Bank	
Pada 1 Januari 2019	493,429
Pemindahan daripada keuntungan tahun semasa	20,198
Pada 31 Disember 2019	513,627
Pemindahan daripada keuntungan tahun semasa	6,640
Pada 31 Disember 2020	520,267

Rizab berkanun dikekalkan mematuhi Seksyen 24 (1) Perintah Perbankan Islam, 2008 dan Seksyen 13 Akta Syarikat Kewangan, Bab 89 dan tidak boleh diagihkan sebagai dividen.

Rizab-rizab lain

	Rizab nilai saksama BS'000	Rizab terjamahan matawang asing BS'000	Pendapatan yang ditahan BS'000	Jumlah BS'000
Kumpulan				
Pada 1 Januari 2019	369	(30)	142,327	142,666
Jumlah pendapatan komprehensif bagi tahun	11,619	—	155,367	166,986
Pergerakan matawang asing	—	(11)	—	(11)
Pemindahan kepada rizab berkanun	—	—	(21,042)	(21,042)
Dividen yang dibayar kepada saham biasa	—	—	(88,202)	(88,202)
Pada 31 Disember 2019	11,988	(41)	188,450	200,397
Jumlah pendapatan komprehensif bagi tahun	3,924	—	136,027	139,951
Pergerakan matawang asing	—	(58)	—	(58)
Pemindahan kepada rizab berkanun	—	—	(8,041)	(8,041)
Dividen yang dibayar pada saham biasa	—	—	(133,209)	(133,209)
Pada 31 Disember 2020	15,912	(99)	183,227	199,040
Pendapatan yang ditahan yang boleh diagihkan			179,911	179,911
Pendapatan yang ditahan yang tidak boleh diagihkan pada rizab berhemat untuk kerugian kredit (<i>Prudential Reserve Credit Losses-PRCL</i>)			3,316	3,316
Pada 31 Disember 2020			183,227	183,227

	Rizab nilai saksama BS'000	Pendapatan yang ditahan BS'000	Jumlah BS'000
Bank			
Pada 1 Januari 2019	(3,119)	91,282	88,163
Jumlah pendapatan komprehensif bagi tahun	8,738	153,810	162,548
Pemindahan kepada rizab berkanun	—	(20,198)	(20,198)
Dividen yang dibayar kepada saham biasa	—	(88,202)	(88,202)
Pada 31 Disember 2019	5,619	136,692	142,311
Jumlah pendapatan komprehensif bagi tahun	6,368	132,790	139,158
Pemindahan kepada rizab berkanun	—	(6,640)	(6,640)
Dividen yang dibayar pada saham biasa	—	(133,209)	(133,209)
Pada 31 Disember 2020	11,987	129,633	141,620
Pendapatan yang ditahan boleh diagihkan		126,354	126,354
Pendapatan yang ditahan yang tidak boleh diagihkan pada rizab berhemat untuk kerugian kredit (<i>Prudential Reserve Credit Losses-PRCL</i>)		3,279	3,279
Pada 31 Disember 2020		129,633	129,633

Rizab nilai saksama termasuk perubahan kumulatif nilai saksama aset kewangan diukur pada nilai saksama melalui pendapatan komprehensif lain tidak termasuk kerugian kemerosotan, hingga aset kewangan dinyahiktiraf.

Pendapatan yang ditahan yang tidak boleh diagihkan terdiri daripada rizab berhemat untuk kerugian kredit (PRCL) yang berkaitan dengan pendapatan keuntungan yang diakru pada pembiayaan dan pendahuluan yang tidak dibayar. Dengan mematuhi peraturan AMBD, rizab tidak boleh diagihkan sehingga mereka dikumpulkan.

35 Transaksi dengan pihak-pihak yang berkenaan

Identiti pihak-pihak berkaitan

Untuk tujuan penyata kewangan, sesuatu pihak adalah dianggap berkaitan dengan Kumpulan jika Kumpulan mempunyai keupayaan, secara langsung atau tidak langsung, untuk mengawal pihak atau mempengaruhi dalam membuat keputusan berkaitan kewangan dan operasi, atau sebaliknya, yang mana Kumpulan dan pihak tersebut tertakluk kepada kawalan lazim atau pengaruh penting lazim. Pihak berkaitan mungkin adalah individu atau entiti lain.

Kumpulan dan Bank mempunyai hubungan pihak berkaitan dengan anak-anak syarikat, pemegang saham yang cukup banyak, syarikat bersekutu dan kakitangan pengurusan utama.

Kakitangan pengurusan utama adalah diertikan sebagai individu yang mempunyai autoriti dan tanggungjawab untuk merancang, mengarah dan mengawal aktiviti-aktiviti Kumpulan sama ada secara langsung atau tidak langsung. Kakitangan pengurusan utama termasuk semua Pengarah-Pengarah Kumpulan, dan setengah ahli-ahli pengurusan kanan bagi Kumpulan.

Pengurusan utama yang mempunyai hubungan perbankan dengan entiti-entiti Kumpulan yang berkaitan dengan perjalanan perniagaan secara normal dan pada terma yang sama, termasuk kadar faedah dan sekuriti, bagi transaksi yang berbanding dengan individu lain yang mempunyai kedudukan serupa atau, yang mana bersesuaian, dengan kakitangan lain. Transaksi tersebut tidak membabitkan lebih dari risiko biasa pembayaran balik atau menunjukkan ciri-ciri yang tidak menguntungkan.

- (a) Baki-baki yang belum dijelaskan bagi Kumpulan dan Bank, dengan pihak berkaitan adalah seperti berikut:

	Kumpulan	
	2020 BS'000	2019 BS'000
Usaha sama		
<i>Jumlah patut diterima daripada</i>		
Pembiayaan	52,735	63,162
<i>Jumlah patut dibayar kepada</i>		
Lain-lain	4,995	715

	Kumpulan	
	2020	2019
	BS'000	BS'000
Syarikat bersekutu		
<i>Jumlah patut dibayar kepada</i>		
Deposit	242,043	291,466
Lain-lain	2,322	3,268
Kakitangan pengurusan utama		
<i>Jumlah patut diterima daripada</i>		
Pembiayaan (tidak termasuk Kad kredit)	2,526	2,761
Kad kredit	52	72
<i>Jumlah patut dibayar kepada</i>		
Deposit	4,467	3,629
Pihak lain yang berkaitan		
<i>Jumlah patut dibayar kepada</i>		
Deposit	761,757	2,261,230
	Bank	
	2020	2019
	BS'000	BS'000
Usaha sama		
<i>Jumlah patut diterima daripada</i>		
Pembiayaan	52,735	63,162
<i>Jumlah patut dibayar kepada</i>		
Deposit	4,995	715
Anak-anak syarikat		
<i>Jumlah patut diterima daripada</i>		
Penempatan	417,900	394,000
Lain-lain	345	27,176
<i>Jumlah patut dibayar kepada</i>		
Deposit	89,125	79,287
Lain-lain	3,097	2,136
Syarikat bersekutu		
<i>Jumlah patut dibayar kepada</i>		
Deposit	247,948	203,725
Lain-lain	1,505	2,056

	Bank	
	2020	2019
	B\$'000	B\$'000
Kakitangan pengurusan utama		
<i>Jumlah patut diterima daripada</i>		
Pembiayaan (tidak termasuk Kad kredit)	1,987	2,335
Kad kredit	55	72
Kakitangan pengurusan utama		
<i>Jumlah patut dibayar kepada</i>		
Deposit	3,027	2,241
Pihak lain yang berkaitan		
<i>Jumlah patut dibayar kepada</i>		
Deposit	761,757	2,261,230

- (b) Transaksi penting pihak berkaitan bagi Kumpulan dan Bank adalah seperti berikut:

	Kumpulan		Bank	
	2020	2019	2020	2019
	B\$'000	B\$'000	B\$'000	B\$'000
Anak-anak Syarikat				
<i>Pendapatan</i>				
Pendapatan lain	—	—	32,725	9,877
<i>Perbelanjaan</i>				
Pendapatan yang dibayar/akan dibayar kepada penyimpan	—	—	260	146
Perbelanjaan lain	—	—	3,709	3,437
Usaha sama				
<i>Pendapatan</i>				
Pendapatan bagi pembiayaan	3,825	4,030	3,825	4,030
Syarikat bersekutu				
<i>Pendapatan</i>				
Yuran dan komisen	263	275	—	—

	Kumpulan		Bank	
	2020	2019	2020	2019
	BS'000	BS'000	BS'000	BS'000
Perbelanjaan				
Pendapatan yang dibayar/akan dibayar kepada penyimpan	2,392	3,229	1,557	2,105
Perbelanjaan lain	99	95	–	–

Kakitangan pengurusan utama**Pendapatan**

Pendapatan bagi pembiayaan	123	62	92	37

Perbelanjaan

Pendapatan yang dibayar/akan dibayar kepada penyimpan	151	132	16	13

Pihak lain yang berkaitan**Perbelanjaan**

Pendapatan yang dibayar/akan dibayar kepada penyimpan	5,383	14,693	5,383	14,693

Kakitangan pengurusan utama

Pampasan kakitangan pengurusan utama termasuk ganjaran Pengarah adalah seperti berikut:

	Kumpulan		Bank	
	2020	2019	2020	2019
	BS'000	BS'000	BS'000	BS'000
Yuran pengarah dan ganjaran lain	1,074	1,184	1,074	1,184
Kakitangan pengurusan utama lain:				
- Gaji dan manfaat kakitangan	5,781	6,080	5,477	5,690
Cukai pegangan yang dibayar	323	407	323	407

Jumlah saham yang dipegang oleh kakitangan pengurusan utama adalah seperti berikut:

	Kumpulan	
	2020	2019
Jumlah saham yang dipegang ('000)	49	49

Kepentingan yang dipegang oleh syarikat bersekutu

Bilangan saham Bank yang dipegang oleh syarikat bersekutu pada 31 Disember 2020 adalah 11,706,000 (2019: 11,707,000).

Kepentingan yang dipegang oleh Kerajaan dan entiti yang dikawal kerajaan

Kerajaan Negara Brunei Darussalam melalui pelbagai Kementerian dan Lembaga Berkanun mempunyai kawalan ke atas Kumpulan. Oleh itu, Kerajaan Negara Brunei Darussalam dan badan-badan lain yang dikawal Kerajaan yang lain adalah pihak berkaitan Kumpulan.

Kumpulan memasuki transaksi dengan banyak badan-badan ini berdasarkan syarat yang dipersetujui antara pihak dalam perniagaan biasa.

Transaksi signifikan secara individu

Transaksi lain termasuk pembayaran cukai syarikat Brunei Darussalam (Nota 12) dan transaksi perbankan seperti pembiayaan dan deposit yang dijalankan dalam perhubungan biasa bank dan pelanggan.

36 Pengurusan risiko kewangan

Oleh kerana penyata-penyata kedudukan kewangan, penyata pendapatan, penyata pendapatan komprehensif lain, perubahan dalam ekuiti dan aliran wang tunai terdiri terutamanya daripada Bank, dan anak syarikat yang material, dasar-dasar pengurusan risiko kewangan yang didedahkan adalah hanya berkaitan dengan Bank, kecuali dinyatakan sebaliknya.

Tinjauan pengurusan risiko

Kumpulan mempunyai pendedahan kepada risiko-risiko dari instrumen kewangan:

- Risiko kredit
- Risiko pasaran
- Risiko kecairan
- Risiko operasi

Struktur fungsi pentadbiran pengurusan risiko

Bank telah menyelaraskan tanggungjawab risiko organisasinya dengan matlamat mewujudkan pendapat lazim di seluruh Bank. Sebagai amalan perniagaan yang baik dan berhemat, fungsi pengurusan risiko teras Bank, yang melapor kepada Jawatankuasa Audit, Kewangan dan Risiko (*Audit, Finance and Risk Committee – “AFRC”*) melalui Jawatankuasa Risiko Kredit (*Credit Risk Committee – “CRC”*), Jawatankuasa Aset Liabiliti (*Asset Liability Committee – “ALCO”*) dan Jawatankuasa Risiko Perusahaan (*Enterprise Risk Committee – “ERC”*), adalah berasingan dan jelas dipisahkan daripada bahagian-bahagian perniagaan.

(a) Risiko kredit

Tinjauan dasar-dasar risiko kredit Bank

Risiko kredit timbul disebabkan oleh pelanggan atau pihak lain yang gagal untuk memenuhi kewajipan kewangan dan/atau kontrak apabila diperlukan. Kewajipan tersebut datang dari operasi pembiayaan perdagangan dan pelaburan-pelaburan yang dijalankan oleh Bank. Pendedahan Bank kepada risiko kredit adalah terutamanya daripada aktiviti-aktiviti pembiayaan kepada pengguna, peminjam korporat dan perniagaan kecil dan sederhana (“*SMEs*”) dan institusi-institusi kewangan.

Pengurusan risiko kredit

Lembaga Pengarah Bank telah mewakilkan tanggungjawab penyeliaan risiko kredit kepada Jawatankuasa Risiko Kredit (*Credit Risk Committee*). Bahagian Pengurusan Risiko yang berasingan, melaporkan kepada Jawatan Risiko Kredit, adalah bertanggungjawab untuk menguruskan risiko kredit Bank, termasuk yang berikut:-

- Bagi menyokong pengurusan dalam membina portfolio kredit yang sihat sejajar dengan strategi dan keinginan risiko Bank;

- Bagi membangunkan keupayaan yang meningkat untuk mengenal pasti, mengukur dan mengelak atau mengurangkan isu-isu risiko kredit yang berpotensi; dan
- Bagi menyesuaikan dengan keperluan kredit berkanun, kawal selia dan dalaman.

Risiko kredit korporat dinilai oleh unit-unit perniagaan dan dinilai dan diluluskan menurut pentadbiran risiko kredit Bank. Setiap peminjam adalah diberikan dengan penarafan kredit berdasarkan pada penilaian faktor-faktor kualitatif dan kuantitatif yang berkaitan termasuk kedudukan kewangan peminjam, jenis-jenis kemudahan dan sekuriti atau cagaran yang dicadangkan. Hirarki pihak-pihak berkuasa penglulusan kredit dan struktur jawatankuasa Bank secara menyeluruh adalah siap diatur untuk memastikan piawaian menaja jamin yang bersesuaian adalah dikuatkuasakan secara konsisten di kalangan Bank.

Kaji semula adalah dijalankan secara kerap dengan mengemaskinikan maklumat kedudukan kewangan peminjam, kedudukan pasaran, keadaan industri dan ekonomi dan kelakuan akaun. Langkah pembaikan akan dilaksanakan apabila ada tanda-tanda kemerosotan kredit.

Pendedahan kredit pengguna adalah diuruskan berdasarkan secara program. Program-program kredit adalah dinilai bersama di antara unit risiko kredit dan unit perniagaan. Kaji semula pada program kredit dijalankan secara kerap untuk menilai prestasi *portfolio*.

Pendedahan risiko kredit pihak lain adalah diuruskan melalui had pihak lain sama ada pada asas nama tunggal atau asas kumpulan pihak lain yang juga mematuhi Garispandu Had Pinjaman Tunggal yang dikeluarkan oleh AMBD. Bank memantau dan mengurus pendedahan kepada pihak lain pada dasar hari ke hari.

Untuk menguruskan pendedahan yang besar dalam portfolio pembiayaan dan pendahuluan, Bank mengenakan had dan garis panduan pemberian pinjaman yang berkaitan dengan:

- Berdaulat;
- Segmen perniagaan;
- Sektor ekonomi;
- Kumpulan pelanggan tunggal;
- Bank-bank dan institusi kewangan bukan Bank;
- Pihak lain; dan
- Cagaran.

Bank telah mewujudkan kumpulan khas dari Kutipan dan Pemulihan untuk mengurus secara efektif kredit-kredit yang mudah terjejas Bank. Perhatian khusus adalah diberikan kepada kredit-kredit yang mudah terjejas yang mana pemantauan intensif dan kerap akan dijalankan untuk mempercepatkan tindakan pemulihan.

Kaji semula penarafan kredit dalaman

Kaji semula penarafan kredit dalaman adalah sebahagian penting daripada pengurusan kredit risiko Bank, proses membuat keputusan, penilaian kecukupan peruntukan dan penilaian modal.

Gred risiko kredit untuk Korporat, SMEs, Institusi Kewangan dan Bank dinilai menggunakan kaedah penarafan *Standard & Poor ("S & P")*. Penarafan ini dikaitkan dengan kehendak risiko Bank dan membenarkan Bank memadankan penarafan kepada statistik kemungkiran.

Tinjauan dasar-dasar risiko kredit anak-anak syarikat

Risiko kredit timbul disebabkan oleh pelanggan atau pihak lain kepada instrumen kewangan yang gagal untuk memenuhi kewajipan, kewangan atau bukan kewangan, obligasi kontrak mereka. Semasa tempoh pelaporan, pendedahan risiko kredit anak-anak syarikat adalah dari aktiviti pembiayaan sewa beli dan diikuti dengan penempatan tunainya dengan Bank dan pengawal selia, dan pada tahap yang lebih rendah, akaun-akaun bayaran lain yang belum diterima.

(a) Jawatankuasa peraturan perniagaan

Untuk menguruskan risiko kredit yang sangat ketara, lembaga anak syarikat, melalui jawatankuasa peraturan perniagaan, telah menubuhkan dasar jualan, dengan peraturan perniagaan dan matriks kuasa pengesahan yang dijalankan oleh penggunaan sistem sokongan keputusan, yang memastikan konsistensi dan pematuhan dalam pengunderaitan kreditnya. Prestasi sistem sokongan keputusan dipantau, setiap bulan, oleh jawatankuasa dan pelarasan dasar dibuat sebagaimana yang diperlukan.

(b) Model penarafan kredit dalaman

Model penarafan kredit dalaman adalah sebahagian penting daripada pengurusan risiko kredit anak syarikat, proses membuat keputusan, penilaian kecukupan peruntukan dan penilaian modal. Pendedahan pengguna adalah diberikan penarafan kredit dengan menggunakan model kad pemarkahan aplikasi dan tingkah laku (*application and behavioural scorecard model*) berdasarkan penilaian ciri-ciri ramalan. Prestasi ramalan kedua-dua kad pemarkahan disahkan setiap bulan oleh jawatankuasa peraturan perniagaan dengan menggunakan kaedah yang telah ditetapkan, termasuk pangkat pesanan, statistik PSI, faktor K dan koefisien Gini.

(c) Jabatan pemulihan

Anak syarikat telah menubuhkan fungsi jabatan pemulihan khusus yang terdiri daripada tiga unit untuk menangani pelbagai peringkat lalai; pasukan rundingan hadapan, pasukan pelupusan dan pelupusan cagaran dan pasukan litigasi. Pasukan-pasukan ini melapor kepada Ketua Bahagian Pemulihan yang, pada seterusnya, melaporkan kepada jawatankuasa peraturan perniagaan untuk meminimumkan kerugian kredit yang timbul.

Pendedahan maksimum pada risiko kredit

Jadual berikut membentangkan pendedahan maksimum pada risiko kredit Kumpulan dan Bank pada aset-aset yang diiktiraf dan instrumen kewangan yang tidak diiktiraf tanpa mengambil kira sebarang cagaran yang dipegang atau kredit tambahan lain. Bagi aset-aset yang diiktiraf, pendedahan pada risiko kredit adalah sama dengan jumlah bawaan. Bagi liabiliti kontingen, pendedahan maksimum pada risiko kredit adalah jumlah maksima yang Kumpulan dan Bank perlu membayar jika kewajipan untuk instrumen yang diterbitkan dipanggil. Bagi komitmen kredit, pendedahan maksima pada risiko kredit adalah jumlah keseluruhan bagi kemudahan kredit yang dibenarkan tetapi belum dipakai oleh pelanggan.

	Kumpulan		Bank	
	2020	2019	2020	2019
	BS'000	BS'000	BS'000	BS'000
<i>Pendedahan risiko kredit pada aset-aset yang diiktiraf:</i>				
Wang tunai dan kesetaraan tunai	2,622,110	3,732,366	2,621,144	3,731,579
Baki dengan Autoriti Monetari Brunei Darussalam	488,898	435,026	449,900	400,380
Penempatan dengan dan pembiayaan dan pendahuluan kepada bank	1,045,882	1,129,582	1,463,555	1,522,236
Sukuk kerajaan	10,000	9,897	10,000	9,897
Pelaburan	1,056,315	1,047,398	1,056,315	1,047,398
Aset kewangan derivatif	48,393	42,505	48,393	42,505
Pembiayaan dan pendahuluan	4,009,238	3,997,148	3,282,279	3,290,992
Pajakan kewangan belum diterima	12,588	12,615	12,588	12,615
Aset lain	45,957	97,412	44,474	123,034
Jumlah kecil	9,339,381	10,503,949	8,988,648	10,180,636
<i>Pendedahan risiko kredit pada instrument kewangan yang tidak diiktiraf:</i>				
Komitmen kredit	298,314	773,129	298,314	773,129
Liabiliti kontingen	328,920	334,637	328,920	334,637
Jumlah kecil	627,234	1,107,766	627,234	1,107,766
Jumlah pendedahan kredit	9,966,615	11,611,715	9,615,882	11,288,402
Pelaburan tidak termasuk sekuriti ekuiti yang tidak disebut harga dan dana yang tidak disebut harga.				
Aset lain tidak termasuk prabayaran.				

(i) **Tumpuan risiko kredit bagi Kumpulan dan Bank**

Kumpulan memantau konsentration risiko kredit mengikut sektor. Analisis bagi konsentration risiko kredit daripada aset adalah seperti berikut:

	Wang tunai dan dana jangka pendek dan deposit dan penempatan dengan institusi keuangan BS'000	Baki dengan Monetari Brunei Darussalam BS'000	Sukuk kerajaan BS'000	Pelaburan BS'000	Aset keuangan derivatif BS'000	Pembiayaan dan pendahuluan BS'000	Pajakan keuangan belum diterima BS'000	Aset lain BS'000	Jumlah dalam kunci kira- kira BS'000	Komitmen dan kontingen BS'000
Kumpulan										
2020										
Pertanian	—	—	—	—	—	15,908	—	—	15,908	11,922
Kewangan	3,667,992	—	—	518,591	48,393	79,434	—	—	4,314,410	145,629
Perkilangan	—	—	—	5,708	—	66,062	—	—	71,770	129,986
Pengangkutan	—	—	—	33,499	—	911,521	—	—	945,020	9,963
Infrastruktur	—	—	—	—	—	31,219	—	—	31,219	71,346
Perdagangan	—	—	—	—	—	97,234	—	—	97,234	21,483
Perkhidmatan	—	—	—	25,144	—	65,859	12,588	—	103,591	24,120
Perumahan Hartanah (Perseorangan)	—	—	—	—	—	795,236	—	—	795,236	41,307
Komersial (Pembangunan hartanah)	—	—	—	25,061	—	401,297	—	—	426,358	17,808
Pelancungan	—	—	—	—	—	9,017	—	—	9,017	3,233
Telekomunikasi dan teknologi maklumat	—	—	—	9,638	—	2,269	—	—	11,907	2,158
Penggunaan dan pembinaan peribadi	—	—	—	—	—	1,024,422	—	—	1,024,422	79,563
Minyak dan gas	—	—	—	—	—	509,760	—	—	509,760	68,716
Lain-lain	—	488,898	10,000	438,674	—	—	—	45,957	983,529	—
Jumlah	3,667,992	488,898	10,000	1,056,315	48,393	4,009,238	12,588	45,957	9,339,381	627,234

Pelaburan tidak termasuk sekuriti ekuiti yang tidak disebut harga dan dana yang tidak disebut harga.

Aset lain tidak termasuk prabayaran.

	Wang tunai dan dana jangka pendek dan deposit dan penempatan dengan institusi kewangan BS'000	Baki dengan Autoriti Monetari Brunei Darussalam BS'000	Sukuk kerajaan BS'000	Pelaburan BS'000	Aset kewangan derivatif BS'000	Pembiayaan dan pendahuluan BS'000	Pajakan kewangan belum diterima BS'000	Aset lain BS'000	Jumlah dalam kunci kira-kira BS'000	Komitmen dan kontingen BS'000
Kumpulan										
2019										
Pertanian	—	—	—	—	—	12,517	—	—	12,517	10,471
Kewangan	4,861,948	—	—	516,353	42,505	94,379	—	—	5,515,185	144,973
Perkilangan	—	—	—	—	—	74,081	—	—	74,081	19,619
Pengangkutan	—	—	—	34,571	—	902,219	—	—	936,790	24,653
Infrastruktur	—	—	—	—	—	27,874	—	—	27,874	92,151
Perdagangan	—	—	—	—	—	102,744	—	—	102,744	31,990
Perkhidmatan	—	—	—	25,859	—	65,672	12,615	—	104,146	29,570
Perumahan Hartanah (Perseorangan)	—	—	—	—	—	759,106	—	—	759,106	23,189
Komersial (Pembangunan hartanah)	—	—	—	25,585	—	412,617	—	—	438,202	24,159
Pelancongan	—	—	—	—	—	8,714	—	—	8,714	3,502
Telekomunikasi dan teknologi maklumat	—	—	—	—	—	5,429	—	—	5,429	7,730
Penggunaan dan pembiayaan peribadi	—	—	—	—	—	1,062,910	—	—	1,062,910	65,912
Minyak dan gas	—	—	—	—	—	468,886	—	—	468,886	17,847
Lain-lain	—	435,026	9,897	445,030	—	—	—	97,412	987,365	612,000
Jumlah	4,861,948	435,026	9,897	1,047,398	42,505	3,997,148	12,615	97,412	10,503,949	1,107,766

Pelaburan tidak termasuk sekuriti ekuiti yang tidak disebut harga dan dana yang tidak disebut harga.
Aset lain tidak termasuk prabayaran.

Wang tunai dan dana jangka pendek dan deposit dan penempatan dengan institusi keuangan BS'000	Baki dengan Autoriti Monetari Brunei Darussalam BS'000	Sukuk kerajaan BS'000	Pelaburan BS'000	Aset keuangan derivatif BS'000	Pembiayaan dan pendahuluan BS'000	Pajakan keuangan belum diterima BS'000	Aset lain BS'000	Jumlah dalam kunci kira- kira		Komitmen dan kontingen BS'000
								BS'000	BS'000	
Bank										
2020										
Pertanian	—	—	—	—	15,908	—	—	15,908	—	11,922
Kewangan	4,084,699	—	518,591	48,393	79,434	—	—	4,731,117	—	145,629
Perkilangan	—	—	5,708	—	66,062	—	—	71,770	—	129,986
Pengangkutan	—	—	33,499	—	227,292	—	—	260,791	—	9,963
Infrastruktur	—	—	—	—	31,140	—	—	31,140	—	71,346
Perdagangan	—	—	—	—	97,234	—	—	97,234	—	21,483
Perkhidmatan	—	—	25,144	—	65,859	12,588	—	103,591	—	24,120
Perumahan Hartanah (Perseorangan)	—	—	—	—	795,236	—	—	795,236	—	41,307
Komersial (Pembangunan hartanah)	—	—	25,061	—	401,297	—	—	426,358	—	17,808
Pelancongan	—	—	—	—	9,017	—	—	9,017	—	3,233
Telekomunikasi dan teknologi maklumat	—	—	9,638	—	2,269	—	—	11,907	—	2,158
Penggunaan dan pembiayaan peribadi	—	—	—	—	981,771	—	—	981,771	—	79,563
Minyak dan gas	—	—	—	—	509,760	—	—	509,760	—	68,716
Lain-lain	—	449,900	10,000	438,674	—	—	44,474	943,048	—	—
Jumlah	4,084,699	449,900	10,000	1,056,315	48,393	12,588	44,474	8,988,648	627,234	

Pelaburan tidak termasuk sekuriti ekuiti yang tidak disebut harga dan dana yang tidak disebut harga.

Aset lain tidak termasuk prabayaran.

	Wang tunai dan dana jangka pendek dan deposit dan penempatan dengan institut kewangan BS'000	Baki dengan Autoriti Monetari Brunei Darussalam BS'000	Sukuk kerajaan BS'000	Pelaburan BS'000	Aset kewangan derivatif BS'000	Pembiayaan dan pendahuluan BS'000	Pajakan kewangan belum diterima BS'000	Aset lain BS'000	Jumlah dalam kunci kira-kira BS'000	Komitmen dan kontingen BS'000
Bank										
2019										
Pertanian	—	—	—	—	—	12,517	—	—	12,517	10,471
Kewangan	5,253,815	—	—	516,353	42,505	94,379	—	—	5,907,052	144,973
Perkilangan	—	—	—	—	—	74,081	—	—	74,081	19,619
Pengangkutan	—	—	—	34,571	—	242,357	—	—	276,928	24,653
Infrastruktur	—	—	—	—	—	27,759	—	—	27,759	92,151
Perdagangan	—	—	—	—	—	102,744	—	—	102,744	31,990
Perkhidmatan	—	—	—	25,859	—	65,672	12,615	—	104,146	29,570
Perumahan Hartanah (Perseorangan)	—	—	—	—	—	759,106	—	—	759,106	23,189
Komersial (Pembangunan hartanah)	—	—	—	25,585	—	412,617	—	—	438,202	24,159
Pelancongan	—	—	—	—	—	8,714	—	—	8,714	3,502
Telekomunikasi dan teknologi maklumat	—	—	—	—	—	5,429	—	—	5,429	7,730
Penggunaan dan pembiayaan peribadi	—	—	—	—	—	1,016,731	—	—	1,016,731	65,912
Minyak dan gas	—	—	—	—	—	468,886	—	—	468,886	17,847
Lain-lain	—	400,380	9,897	445,030	—	—	—	123,034	978,341	612,000
Jumlah	5,253,815	400,380	9,897	1,047,398	42,505	3,290,992	12,615	123,034	10,180,636	1,107,766

Pelaburan tidak termasuk ekuiti sekuriti yang tidak disebut harga dan dana yang tidak disebut harga.
Aset lain tidak termasuk prabayaran.

(ii) Cagaran

Jenis utama cagaran yang diperolehi oleh Kumpulan dan Bank untuk mengurangkan risiko credit adalah seperti berikut:

- Untuk program pinjaman – penyerahan hak pendapatan;
- Untuk gadaai janji – caj ke atas perumahan hartanah;
- Untuk pembiayaan auto – tuntutan hak milik ke atas kenderaan yang dibiayai;
- Untuk pembiayaan hartanah komersil – caj ke atas hartanah yang dibiayai; dan
- Untuk pembiayaan yang lain – caj ke atas aset-aset perniagaan seperti premis-premis, inventori-inventori, penyerahan hak bayaran yang belum diterima atau deposit lien.

Berdasarkan pada pembiayaan cagaran, nilai saksama cagaran yang dipegang oleh Kumpulan dan Bank yang mana berhak dijual atau dicagarkan berlakunya kemungkiran adalah seperti berikut: (Sila rujuk nota 21 bagi pecahan pembiayaan oleh keselamatan)

Kumpulan	2020		2019	
	Jumlah bawaan pembiayaan dan pendahuluan BS'000	Nilai saksama cagaran BS'000	Jumlah bawaan pembiayaan dan pendahuluan BS'000	Nilai saksama cagaran BS'000
Jenis cagaran				
Wang tunai	390,985	390,985	303,201	303,201
Hartanah	1,183,474	1,124,157	1,115,734	1,059,661
Kapal	483,232	480,517	531,372	526,054
Kenderaan bermotor dan lain-lain	751,866	612,844	732,419	649,409
Jumlah	2,809,557	2,608,503	2,682,726	2,538,325

Bank	2020		2019	
	Jumlah bawaan pembiayaan dan pendahuluan BS'000	Nilai saksama cagaran BS'000	Jumlah bawaan pembiayaan dan pendahuluan BS'000	Nilai saksama cagaran BS'000
Jenis cagaran				
Wang tunai	390,985	390,985	303,201	303,201
Hartanah	1,183,474	1,124,157	1,115,734	1,059,661
Kapal	483,232	480,517	531,372	526,054
Kenderaan bermotor dan lain-lain	19,687	19,687	18,770	18,770
Jumlah	2,077,378	2,015,346	1,969,077	1,907,686

Kesan kewangan cagaran ke atas pendedahan kredit maksima tidak termasuk kesan lebihan cagaran.

Jumlah bawaan bagi hartanah dan kenderaan bermotor yang telah diambil balik pada tahun itu berjumlah B\$11,386,629 bagi Kumpulan (2019: B\$8,614,839) dan B\$9,077,366 bagi Bank (2019: B\$5,722,243).

(iii) **Kualiti kredit jumlah kasar pembiayaan dan pendahuluan**

Jumlah Pembiayaan dan pendahuluan kasar dikelaskan mengikut kategori risiko dalaman berikut seperti yang dinyatakan di bawah:

Tidak tertunggak atau merosot**a) Cemerlang hingga baik**

Penanggung kewajipan yang dinilai dalam kategori ini mempunyai keupayaan cemerlang hingga baik untuk memenuhi komitmen kewangan dengan risiko kredit yang sangat rendah.

b) Memuaskan

Penanggung kewajipan yang dinilai dalam kategori ini mempunyai keupayaan yang agak memuaskan untuk memenuhi komitmen kewangan dengan risiko kredit yang sederhana.

Tertunggak tetapi tidak merosot

Penanggung kewajipan yang dinilai dalam kategori ini mempunyai komitmen kewangan yang tertunggak pembiayaan tetapi tiada bukti objektif kemerosotan.

Merosot

Penanggung kewajipan yang mempunyai bukti objektif kemerosotan disebabkan oleh satu atau lebih peristiwa yang mempunyai kesan pada anggaran aliran tunai masa hadapan penanggung kewajipan yang boleh dianggarkan dengan pasti.

Jadual di bawah meringkaskan kualiti kredit jumlah kasar pembiayaan Kumpulan dan Bank mengikut klasifikasi di atas.

	Kumpulan		Bank	
	2020	2019	2020	2019
	BS'000	BS'000	BS'000	BS'000
Bukan pembiayaan tertunggak dan bukan pembiayaan merosot	3,833,740	3,681,263	3,130,672	3,001,975
Pembiayaan tertunggak tetapi tidak merosot	74,824	238,785	50,386	211,571
Merosot	167,892	146,689	162,213	140,468
	4,076,456	4,066,737	3,343,271	3,354,014
Peruntukan bagi kemerosotan pembiayaan dan pendahuluan	(67,218)	(69,589)	(60,992)	(63,022)
Jumlah	4,009,238	3,997,148	3,282,279	3,290,992

Analisis kualiti kredit

	2020			Jumlah BS'000
	ECL 12- bulan BS'000	ECL sepanjang hayat – bukan kredit merosot BS'000	ECL sepanjang hayat – kredit merosot BS'000	
Kumpulan				
Bukan pembiayaan tertunggak dan bukan pembiayaan merosot				
Cemerlang hingga baik	2,963,063	78,878	–	3,041,941
Memuaskan	769,572	22,227	–	791,799
Pembiayaan tertunggak tetapi tidak merosot	36,777	38,047	–	74,824
Merosot	–	–	167,892	167,892
Jumlah	3,769,412	139,152	167,892	4,076,456
Peruntukan bagi kemerosotan pembiayaan dan pendahuluan	(13,285)	(4,207)	(49,726)	(67,218)
Jumlah	3,756,127	134,945	118,166	4,009,238

	2019			Jumlah BS'000
	ECL 12- bulan BS'000	ECL sepanjang hayat – bukan kredit merosot BS'000	ECL sepanjang hayat – kredit merosot BS'000	
Kumpulan				
Bukan pembiayaan tertunggak dan bukan pembiayaan merosot				
Cemerlang hingga baik	2,960,326	45,799	–	3,006,125
Memuaskan	655,818	19,320	–	675,138
Pembiayaan tertunggak tetapi tidak merosot	175,878	62,907	–	238,785
Merosot	–	–	146,689	146,689
Jumlah	3,792,022	128,026	146,689	4,066,737
Peruntukan bagi kemerosotan pembiayaan dan pendahuluan	(12,933)	(3,776)	(52,880)	(69,589)
Jumlah	3,779,089	124,250	93,809	3,997,148

Jadual berikut menyatakan maklumat tentang status penuaan pembiayaan kasar dan kemudahan pendahuluan bagi penanggung yang dikategorikan sebagai tempoh masa lalu tetapi tidak merosot:

	2020		
	ECL sepanjang hayat – bukan kredit merosot		Jumlah
	ECL 12-bulan	ECL 12-bulan	
	BS'000	BS'000	BS'000
Kumpulan			
Mengikut bulan tertunggak:			
Tahun semasa	24,172	4,054	28,226
Tertunggak-1-bulan (1 – 30 hari)	12,605	22,197	34,802
Tertunggak-2-bulan (31 – 60 hari)	–	9,376	9,376
Tertunggak-3-bulan (61 – 90 hari)	–	2,420	2,420
Jumlah	36,777	38,047	74,824

	2019		
	ECL sepanjang hayat – bukan kredit merosot		Jumlah
	ECL 12-bulan	ECL 12-bulan	
	BS'000	BS'000	BS'000
Kumpulan			
Mengikut bulan tertunggak:			
Tahun semasa	75,582	9,453	85,035
Tertunggak-1-bulan (1 – 30 hari)	100,296	31,243	131,539
Tertunggak-2-bulan (31 – 60 hari)	–	17,341	17,341
Tertunggak-3-bulan (61 – 90 hari)	–	4,870	4,870
Jumlah	175,878	62,907	238,785

2020				
	ECL 12-bulan BS'000	ECL sepanjang hayat – bukan kredit merosot BS'000	ECL sepanjang hayat – kredit merosot BS'000	Jumlah BS'000
Bank				
Bukan pembiayaan tertunggak dan bukan pembiayaan merosot				
Cemerlang hingga baik	2,472,450	78,878	–	2,551,328
Memuaskan	557,117	22,227	–	579,344
Pembiayaan tertunggak tetapi tidak merosot	36,777	13,609	–	50,386
Merosot	–	–	162,213	162,213
Jumlah	3,066,344	114,714	162,213	3,343,271
Peruntukan bagi kemerosotan pembiayaan dan pendahuluan	(12,290)	(3,855)	(44,847)	(60,992)
Jumlah	3,054,054	110,859	117,366	3,282,279

2019				
	ECL 12-bulan BS'000	ECL sepanjang hayat – bukan kredit merosot BS'000	ECL sepanjang hayat – kredit merosot BS'000	Jumlah BS'000
Bank				
Bukan pembiayaan tertunggak dan bukan pembiayaan merosot				
Cemerlang hingga baik	2,429,772	45,799	–	2,475,571
Memuaskan	507,084	19,320	–	526,404
Pembiayaan tertunggak tetapi tidak merosot	175,878	35,693	–	211,571
Merosot	–	–	140,468	140,468
Jumlah	3,112,734	100,812	140,468	3,354,014
Peruntukan bagi kemerosotan pembiayaan dan pendahuluan	(11,955)	(3,361)	(47,706)	(63,022)
Jumlah	3,100,779	97,451	92,762	3,290,992

Jadual berikut menunjukkan maklumat mengenai status tertunggak daripada pembiayaan kasar dan kemudahan pendahuluan bagi peminjam dikategorikan sebagai jatuh tempoh tetapi tidak terjejas:

	2020		
	ECL 12-bulan BS'000	ECL sepanjang hayat – bukan kredit merosot BS'000	Jumlah BS'000
Bank			
Mengikut bulan tertunggak:			
Tahun semasa	24,172	653	24,825
Tertunggak-1-bulan (1 – 30 hari)	12,605	1,444	14,049
Tertunggak-2-bulan (31 – 60 hari)	–	9,092	9,092
Tertunggak-3-bulan (61 – 90 hari)	–	2,420	2,420
Jumlah	36,777	13,609	50,386

	2019		
	ECL 12-bulan BS'000	ECL sepanjang hayat – bukan kredit merosot BS'000	Jumlah BS'000
Bank			
Mengikut bulan tertunggak:			
Tahun semasa	75,582	4,858	80,440
Tertunggak-1-bulan (1 – 30 hari)	100,296	8,998	109,294
Tertunggak-2-bulan (31 – 60 hari)	–	16,967	16,967
Tertunggak-3-bulan (61 – 90 hari)	–	4,870	4,870
Jumlah	175,878	35,693	211,571

Jadual yang menunjukkan penyesuaian antara pergerakan pementasan ECL / IFRS9 dinyatakan seperti di bawah:

	2020			
	Fasa 1 BS'000	Fasa 2 BS'000	Fasa 3 BS'000	Jumlah BS'000
Kumpulan				
Jumlah pada 1 Januari	12,933	3,776	52,880	69,589
Permindahan ke Fasa 1	(497)	2,787	4,733	7,023
Permindahan ke Fasa 2	76	(1,058)	1,558	576
Permindahan ke Fasa 3	4	32	(4,642)	(4,606)
Jumlah bersih pengukuran semula elaun kerugian	1,989	305	680	2,974
Aset kewangan baru berasal atau dibeli	3,033	540	8,499	12,072
Aset kewangan yang tidak diiktiraf	(1,307)	(378)	(1,856)	(3,541)
Pelupusan	(2,946)	(1,797)	(12,126)	(16,869)
Jumlah pada 31 Disember	13,285	4,207	49,726	67,218

	2019			
	Fasa 1 BS'000	Fasa 2 BS'000	Fasa 3 BS'000	Jumlah BS'000
Kumpulan				
Jumlah pada 1 Januari	17,833	5,076	49,542	72,451
Permindahan ke Fasa 1	(580)	2,499	5,510	7,429
Permindahan ke Fasa 2	95	(1,709)	1,947	333
Permindahan ke Fasa 3	–	117	(1,174)	(1,057)
Jumlah bersih pengukuran semula elaun kerugian	(4,004)	(725)	11,596	6,867
Aset kewangan baru berasal atau dibeli	2,575	469	18,311	21,355
Aset kewangan yang tidak diiktiraf	(2,734)	(742)	(17,474)	(20,950)
Pelupusan	(252)	(1,209)	(15,378)	(16,839)
Jumlah pada 31 Disember	12,933	3,776	52,880	69,589

	2020			
	Fasa 1 BS'000	Fasa 2 BS'000	Fasa 3 BS'000	Jumlah BS'000
Bank				
Jumlah pada 1 Januari	11,955	3,361	47,706	63,022
Permindahan ke Fasa 1	(426)	2,642	4,042	6,258
Permindahan ke Fasa 2	27	(858)	1,080	249
Permindahan ke Fasa 3	3	32	(4,480)	(4,445)
Jumlah bersih pengukuran semula elaun kerugian	2,166	336	107	2,609
Aset kewangan baru berasal atau dibeli	2,654	454	8,334	11,442
Aset kewangan yang tidak diiktiraf	(1,242)	(351)	(1,720)	(3,313)
Pelupusan	(2,847)	(1,761)	(10,222)	(14,830)
Jumlah pada 31 Disember	12,290	3,855	44,847	60,992

	2019			
	Fasa 1 BS'000	Fasa 2 BS'000	Fasa 3 BS'000	Jumlah BS'000
Bank				
Jumlah pada 1 Januari	16,674	4,586	42,735	63,995
Permindahan ke Fasa 1	(506)	2,351	4,866	6,711
Permindahan ke Fasa 2	42	(1,519)	1,353	(124)
Permindahan ke Fasa 3	–	113	(1,016)	(903)
Jumlah bersih pengukuran semula elaun kerugian	(3,798)	(645)	8,843	4,400
Aset kewangan baru berasal atau dibeli	2,263	375	18,267	20,905
Aset kewangan yang tidak diiktiraf	(2,662)	(708)	(15,205)	(18,575)
Pelupusan	(58)	(1,192)	(12,137)	(13,387)
Jumlah pada 31 Disember	11,955	3,361	47,706	63,022

Pemindahan daripada Fasa 1, Fasa 2 atau Fasa 3 adalah disebabkan oleh instrumen kewangan yang mengalami peningkatan atau penurunan risiko kredit yang signifikan atau mengalami penurunan nilai kredit dalam tempoh tersebut, dan peningkatan atau pengurangan selanjutnya dalam ECL sebagai aset kewangan berpindah daripada satu fasa ke fasa yang lain.

Sejak April 2020, pengawal selia telah mengeluarkan beberapa pemberitahuan yang menetapkan beberapa inisiatif sementara untuk melegakan dan mengurangkan beban kewangan pelanggan yang terjejas oleh wabak Covid-19. Mengikuti langkah dan inisiatif ini, Kumpulan telah menawarkan pelbagai bentuk bantuan kepada pelanggan mengatasi kesan COVID-19 terhadap kemampuan pelanggan untuk memenuhi tanggungjawab pembiayaan mereka. Ini termasuk penangguhan sementara pokok dan pelanjutan tarikh matang pembiayaan.

Penangguhan pembayaran pembiayaan dianggap sebagai pengubahsuaian pembiayaan yang mengakibatkan keputusan pembiayaan tidak lagi diiktiraf dan diganti dengan pembiayaan baru (pengubahsuaian besar) atau yang ada pembiayaan terus diiktiraf (pengubahsuaian tidak besar).

Nilai dibawa pembiayaan pada tarikh pengubahsuaian dianggap tidak besar. Tiada keuntungan atau kerugian diakui sebagai hasil daripada pengubahsuaian tersebut.

(iv) Kualiti kredit aset kewangan lain (tidak termasuk sekuriti ekuiti)

Kumpulan menguruskan pendedahan kepada risiko kredit dengan melabur hanya dalam majoriti sekuriti hutang cair dengan pihak yang mempunyai penarafan kredit sekurang-kurangnya BBB- atau penarafannya setara daripada Institusi Penilaian Kredit Luar Negeri (*External Credit Assessment Institution-ECAI*) yang diluluskan AMBD, dan sebahagian kecil gred ke bawah pelaburan sukuk atau tidak dinilai. Sekiranya tiada ECAI tersebut tidak tersedia, Sukuk (penanggung kewajiban) akan dinilai menggunakan model dalaman dan sekurang-kurangnya diberi nilai BBB-.

Kumpulan memantau perubahan dalam risiko kredit dengan menjejaki penarafan kredit luar yang diterbitkan. Untuk menentukan sama ada penarafan yang diterbitkan tetap terkini dan untuk menilai sama ada terdapat peningkatan risiko kredit yang ketara pada tarikh pelaporan yang tidak dapat dilihat dalam penarafan yang diterbitkan, Kumpulan menambahnya dengan mengkaji perubahan dalam hasil bon dan, jika ada, harga swap ingkar kredit (*Credit Default Swap-CDS*) bersama dengan akhbar dan maklumat kawal selia yang ada mengenai penerbit yang termasuk kemas kini pendapatan suku tahunan, dan persekitaran operasi.

Kebarangkalian lalai 12 bulan dan seumur hidup adalah berdasarkan data sejarah yang dibekalkan oleh Moody's Investor Service untuk setiap penarafan kredit dan dikitar semula berdasarkan hasil bon semasa. Kehilangan diberikan kelalaian (*Loss Given Default-LGD*) secara amnya mencerminkan kadar pemulihan bergantung kepada jenis aset dan sukuk yang berkisar antara 28.1% hingga 50% kecuali apabila sekuriti adalah kredit terjejas, di mana anggaran kerugian adalah berdasarkan pasaran semasa instrumen harga dan kadar hasil efektif asal.

Jadual berikut membentangkan analisis kualiti kredit sekuriti hutang pada kos yang dilunaskan, FVOCI dan FVTPL. Ia menunjukkan sama ada aset yang diukur pada kos yang dilunaskan atau FVOCI tertakluk kepada ECL 12 bulan atau elaun ECL seumur hidup dan, dalam kes kedua, sama ada mereka mengalami masalah kredit.

Kualiti kredit aset kewangan lain (tidak termasuk sekuriti ekuiti) disebabkan oleh pihak luar adalah seperti berikut:

Kos dilunaskan

	Jumlah bawaan kasar BS'000	ECL 12-bulan BS'000	ECL sepanjang hayat – bukan kredit merosot BS'000	ECL sepanjang hayat - kredit merosot BS'000	Jumlah BS'000
Kumpulan dan Bank					
2020					
Sekuriti hutang					
Penarafan AAA	—	—	—	—	—
Penarafan AA+ hingga AA-	—	—	—	—	—
Penarafan A+ hingga A-	239,427	(180)	—	—	239,247
Penarafan BBB+ hingga BBB-	128,991	(120)	—	—	128,871
Penarafan BB+ atau ke bawah	107,012	(1,393)	(154)	—	105,465
Tiada penarafan – Separa	—	—	—	—	—
Kerajaan	—	—	—	—	—
Tiada penarafan – Lain-lain	627	(1)	—	—	626
Pelaburan lain	—	—	—	—	—
Jumlah	476,057	(1,694)	(154)	—	474,209

	Jumlah bawaan kasar BS'000	ECL 12- bulan BS'000	ECL sepanjang hayat – bukan kredit merosot BS'000	ECL sepanjang hayat - kredit merosot BS'000	Jumlah BS'000
2019					
Sekuriti hutang					
Penarafan AAA	—	—	—	—	—
Penarafan AA+ hingga AA-	—	—	—	—	—
Penarafan A+ hingga A-	271,149	(95)	—	—	271,054
Penarafan BBB+ hingga BBB-	183,777	(132)	—	—	183,645
Penarafan BB+ atau ke bawah	126,909	(387)	—	—	126,522
Tiada penarafan – Separa	895	—	—	—	895
Kerajaan	—	—	—	—	—
Tiada penarafan – Lain-lain	—	—	—	—	—
Pelaburan lain	—	—	—	—	—
Jumlah	582,730	(614)	—	—	582,116

Nilai saksama melalui untung dan rugi

	Jumlah bawaan kasar B\$'000	ECL 12- bulan B\$'000	ECL sepanjang hayat – bukan kredit merosot B\$'000	ECL sepanjang hayat - kredit merosot B\$'000	Jumlah B\$'000
Kumpulan dan Bank					
2020					
Sekuriti hutang					
Penarafan AAA	—	—	—	—	—
Penarafan AA+ hingga AA-	5,730	—	—	—	5,730
Penarafan A+ hingga A-	68,990	—	—	—	68,990
Penarafan BBB+ hingga BBB-	52,788	—	—	—	52,788
Penarafan BB+ atau ke bawah	—	—	—	—	—
Tiada penarafan – Separa Kerajaan	—	—	—	—	—
Tiada penarafan – Lain-lain	4,714	—	—	—	4,714
Pelaburan lain	28,048	—	—	—	28,048
Jumlah	160,270	—	—	—	160,270

	Jumlah bawaan kasar B\$'000	ECL 12-bulan B\$'000	ECL sepanjang hayat – bukan kredit merosot B\$'000	ECL sepanjang hayat - kredit merosot B\$'000	Jumlah B\$'000
2019					
Sekuriti hutang					
Penarafan AAA	—	—	—	—	—
Penarafan AA+ hingga AA-	—	—	—	—	—
Penarafan A+ hingga A-	—	—	—	—	—
Penarafan BBB+ hingga BBB-	—	—	—	—	—
Penarafan BB+ atau ke bawah	—	—	—	—	—
Tiada penarafan – Separa Kerajaan	—	—	—	—	—
Tiada penarafan – Lain-lain	—	—	—	—	—
Pelaburan lain	67,767	—	—	—	67,767
Jumlah	67,767	—	—	—	67,767

Nilai saksama melalui pendapatan komprehensif lain

	Jumlah bawaan kasar BS'000	ECL 12- bulan BS'000	ECL sepanjang hayat – bukan kredit merosot BS'000	ECL sepanjang hayat - kredit merosot BS'000	Jumlah BS'000
Kumpulan dan Bank					
2020					
Sekuriti hutang					
Penarafan AAA	—	—	—	—	—
Penarafan AA+ hingga AA-	54,969	(17)	—	—	54,952
Penarafan A+ hingga A-	186,710	(229)	—	—	186,481
Penarafan BBB+ hingga BBB-	132,557	(487)	—	—	132,070
Penarafan BB+ atau ke bawah	12,120	(262)	—	—	11,858
Tiada penarafan – Separa Kerajaan	35,480	(62)	—	—	35,418
Tiada penarafan – Lain-lain	—	—	—	—	—
Pelaburan lain	—	—	—	—	—
Jumlah	421,836	(1,057)	—	—	420,779

	Jumlah bawaan kasar BS'000	ECL 12- bulan BS'000	ECL sepanjang hayat – bukan kredit merosot BS'000	ECL sepanjang hayat - kredit merosot BS'000	Jumlah BS'000
2019					
Sekuriti hutang					
Penarafan AAA	—	—	—	—	—
Penarafan AA+ hingga AA-	54,874	(11)	—	—	54,863
Penarafan A+ hingga A-	192,284	(66)	—	—	192,218
Penarafan BBB+ hingga BBB-	—	—	—	—	—
Penarafan BB+ atau ke bawah	—	—	—	—	—
Tiada penarafan – Separa Kerajaan	51,662	(18)	—	—	51,644
Tiada penarafan – Lain-lain	98,695	(58)	—	—	98,637
Pelaburan lain	—	—	—	—	—
Jumlah	397,515	(153)	—	—	397,362

Sukuk kerajaan yang dipegang oleh Kumpulan (rujuk kepada Nota 18) dikeluarkan oleh Autoriti Monetari Negara Brunei Darussalam. Aset kewangan derivatif yang dipegang dengan rakan niaga yang lain (rujuk kepada Nota 20) pada amnya melebihi penarafan A-. Bagi aset lain, kemerosotan pada baki-baki ini telah diukur berdasarkan asas kerugian yang dijangka 12 bulan yang mencerminkan risiko kredit pendedahan yang rendah. Jumlah elaun pada baki ini adalah tidak ketara.

(v) Pengimbangan aset kewangan dan liabiliti kewangan

Pendedahan yang di bawah adalah termasuk aset dan liabiliti kewangan yang:

- diimbangkan di dalam penyata kedudukan kewangan Kumpulan dan Bank; atau
- adalah tertakluk kepada pengaturan penyelesaian induk, tidak mengira samada diimbangi di dalam penyata kedudukan kewangan.

Instrumen kewangan seperti pembiayaan dan pendahuluan, deposit, aset lain dan liabiliti lain tidak diimbangi di dalam penyata kedudukan kewangan Kumpulan dan Bank.

Transaksi-transaksi derivatif Kumpulan dan Bank yang tidak diurus niaga di bursa adalah dimasukkan dibawah Perjanjian Induk bagi Transaksi-transaksi Islam. Secara amnya, di bawah perjanjian tersebut, jumlah yang belum dijelaskan oleh setiap rakan niaga yang matang pada setiap hari dalam hubungan semua transaksi-transaksi yang belum dijelaskan dalam matawang yang sama di bawah perjanjian tersebut akan dikumpulkan menjadi satu jumlah bersih yang perlu dibayar oleh satu pihak kepada yang lain. Pada keadaan-keadaan tertentu, sebagai contoh apabila sesuatu peristiwa kredit seperti kemungkiran terjadi, semua transaksi-transaksi yang belum dijelaskan di bawah perjanjian tersebut adalah ditamatkan, nilai penamatan ditaksir dan hanya satu jumlah bersih akan dibayar dalam penyelesaian semua transaksi.

Perjanjian tersebut di atas tidak memenuhi kriteria bagi pengimbangan di dalam penyata kedudukan kewangan. Ini disebabkan ia mewujudkan hak untuk tolak selesai jumlah yang diiktiraf yang hanya dikuatkuasakan apabila terjadinya peristiwa kemungkiran, ketidakmampuan atau kemuflihan bagi Kumpulan dan Bank atau rakan niaga. Tambahan pula, Kumpulan dan Bank dan rakan niaga tidak berhasrat untuk menyelesaikan pada dasar bersih atau untuk mengiktiraf aset dan menyelesaikan liabiliti secara serentak.

Aset dan liabiliti kewangan yang tertakluk kepada pengimbangan, pengaturan penyelesaian induk bagi transaksi-transaksi Islam

	Jumlah berkaitan tidak diimbangi di dalam penyata kewangan					
	Jumlah kasar bagi instrumen kewangan yang diiktiraf yang diimbangi didalam penyata kedudukan kewangan B\$'000	Jumlah bersih bagi instrumen kewangan yang dibentangkan dipenyata kedudukan kewangan B\$'000	Instrumen pembiayaan B\$'000	Cagaran pembiayaan B\$'000	Jumlah bersih B\$'000	
Kumpulan dan Bank						
2020						
Aset kewangan derivatif	48,393	–	48,393	(7,272)	–	
Liabiliti kewangan derivatif	10,819	–	10,819	(7,272)	–	
					41,121	
					3,547	
2019						
Aset kewangan derivatif	42,505	–	42,505	(10,564)	–	
Liabiliti kewangan derivatif	13,125	–	13,125	(10,564)	–	
					31,941	
					2,561	

Jumlah kasar aset dan liabiliti kewangan dan jumlah bersih adalah dibentangkan di penyata kedudukan kewangan yang dilihat di atas yang diukur di dalam penyata kedudukan kewangan pada nilai saksama.

(b) Risiko pasaran**Tinjauan risiko pasaran Bank**

Risiko pasaran didefinisikan sebagai ketidakpastian nilai pasaran dan pendapatan daripada perubahan dalam kadar keuntungan, kadar pertukaran, harga pasaran dan turun naik. Bank menganggap risiko pasaran daripada aktiviti perdagangan dan pelaburan dan daripada pembiayaan pengguna dan korporat.

Bank menggambarkan profil aset dan liabiliti perbankan seperti sebuah bank yang tradisional. Aktiviti perdagangan diabaikan manakala portfolio pelaburan tidak lebih 15% daripada aset jumlah keseluruhan aset Bank. Ujian tekanan dan analisa kepekaan dilakukan untuk menilai kesan kepada nilai pasaran secara suku tahunan dan daripada perubahan lengkungan hasil berkenaan dengan pendapatan secara bulanan.

Pengurusan risiko pasaran

Risiko pasaran Bank adalah diuruskan oleh unit Risiko Pasaran, Bahagian Pengurusan Risiko. Laporan risiko pasaran adalah dibentangkan setiap bulan kepada Jawatankuasa Aset dan Liabiliti (*Asset Liability Committee-ALCO*) dan setiap suku tahun kepada Jawatankuasa Audit, Kewangan, dan Risiko (*Audit, Finance and Risk Committee-AFRC*). ALCO menyediakan garispandu umum untuk parameter dan had-had yang diaplikasikan dalam menghasilkan laporan. ALCO menyelenggara dasar-dasar dan tatacara yang berkenaan dengan rangka kerja risiko pasaran yang selaras dengan matlamat strategik jangka pendek dan jangka panjang dan hala tuju Lembaga Pengarah.

Objektif pengurusan risiko pasaran Bank adalah untuk mengurus dan mengawal pendedahan risiko pasaran bagi mengoptimalkan pulangan pada risiko dan pada masa yang sama mengekalkan profil risiko pasaran yang konsisten dengan kehendak risiko Bank yang diluluskan.

Bank adalah terdedah kepada risiko-risiko berikut:

Risiko kadar keuntungan: Perubahan dalam kadar keuntungan pasaran keseluruhan iaitu lengkungan hasil akan mempunyai kesan pada pendapatan Bank. Ini bergantung kepada kepantasan Bank untuk menyerap perubahan pada kadar keuntungan dan memberi harga dalam komposisi aset dan liabiliti. Ujian tekanan dan analisa kepekaan dilakukan pada 1%, 3% dan 8% anjakan selari dalam kadar pasaran dan perubahan yang dihasilkan pada kedudukan pendapatan bersih Bank bagi 1 tahun.

Nilai saksama/risiko tempoh: Nilai saksama aset dan liabiliti berubah dengan faktor diskaun iaitu lengkungan hasil bergerak ke atas atau ke bawah. Komposisi dan tempoh aset dan liabiliti akan menentukan perubahan bersih dalam nilai pasaran Bank. Faktor diskaun asas adalah lengkungan hasil pasaran SGD, yang mana premium akan ditambah untuk menggambarkan tanggapan pasaran terhadap kedudukan kredit Bank. Perubahan pada nilai saksama tidak memberi kesan yang penting pada penyata kewangan Kumpulan dan Bank.

Risiko pertukaran asing: Bank mempunyai kedudukan yang cukup banyak dalam aset yang didenominasikan dalam matawang asing, terutamanya Dolar Amerika Syarikat (“USD”). Pendedahan risiko adalah diuruskan melalui lindung nilai matawang pertukaran asing matawang hadapan, yang mana semua aset pertukaran asing adalah diperlukan untuk dilindungi oleh liabiliti pada matawang yang sama dan/atau lindung nilai pertukaran asing hadapan dengan rakan niaga antarabangsa yang bereputasi baik. Jawatankuasa Eksekutif Bank telah memberi kebenaran hanya sebanyak B\$10 juta dalam jumlah agregat kedudukan terbuka matawang asing.

Tinjauan risiko pasaran anak syarikat

Semua aset pembiayaan anak syarikat adalah berdasarkan kadar tetap dan tidak tertakluk kepada pergerakan masa depan. Walau bagaimanapun, deposit anak syarikat dari pelanggan adalah tertakluk kepada risiko penilaian semula di masa depan dan risiko yang diperolehi dari kadar akan bergerak, menyebabkan keuntungan atau kerugian kepada anak syarikat.

Anak syarikat terdedah kepada risiko-risiko berikut:

Risiko kadar pulangan atau keuntungan: risiko yang perubahan pada kadar lazim akan menjejaskan aliran pendapatan anak syarikat, yang menyebabkan penurunan pendapatan bersih pembiayaan.

Risiko harga: risiko yang perubahan pada kadar lazim akan menjejaskan nilai-nilai aset, liabiliti dan modal. Risiko harga adalah kesan penilaian kunci kira-kira akibat perubahan kadar dan faktor-faktor lain pasaran secara dalaman dan luaran kepada anak syarikat. Objektif pengurusan risiko pasaran anak syarikat adalah untuk mengurus dan mengawal pendedahan risiko pasaran bagi mengoptimalkan pulangan pada risiko dan pada masa yang sama mengekalkan profil risiko pasaran yang konsisten dengan kehendak risiko anak syarikat yang diluluskan.

Pengurusan dan pentadbiran risiko pasaran

Jawatankuasa pengurusan anak syarikat mengkaji risiko-risiko ini sekurang-kurangnya setiap tahun, dan lebih kerap jika sekiranya keadaan mewajarkan. Ini membantu untuk menyediakan peningkatan yang baik, menguntungkan dan seimbang tanpa mengorbankan kualiti perkhidmatan dan untuk mengurus menyelenggara dasar-dasar dan tatacara yang selaras dengan matlamat strategik anak syarikat dan Kumpulan.

(i)

Risiko kadar keuntungan

Jadual di bawah meringkaskan pendedahan kepada risiko kadar keuntungan Kumpulan dan Bank. Jadual menunjukkan tempoh di mana instrumen kewangan dihargaikan semula atau mencapai tempoh matang, yang mana lebih awal.

	Sehingga 1 bulan BS'000	1 – 3 bulan BS'000	3 – 12 bulan BS'000	1 – 5 tahun BS'000	Lebih 5 tahun BS'000	Tidak peka keuntungan BS'000	Buku dagangan BS'000	Jumlah BS'000
Kumpulan 2020								
Aset								
Tunai dan kesetaraan tunai	1,978,692	258,760	–	–	–	384,658	–	2,622,110
Baki dengan Autoriti Monetari Brunei Darussalam	–	–	–	–	–	488,898	–	488,898
Penempatan dengan dan pembiayaan dan pendahuluan kepada bank	228,313	191,769	625,800	–	–	–	–	1,045,882
Sukuk kerajaan	10,000	–	–	–	–	–	–	10,000
Pelaburan pada kos dilunaskan	–	79,242	71,423	274,733	48,811	–	–	474,209
Pelaburan pada nilai saksama melalui untung atau rugi	–	–	–	–	–	–	160,270	160,270
Pelaburan pada nilai saksama melalui pendapatan komprehensif lain	–	–	–	329,281	92,555	205,934	–	627,770
Aset kewangan derivatif	–	–	–	–	–	–	48,393	48,393
Pembiayaan dan pendahuluan	74,877	262,774	227,260	1,257,418	2,186,909	–	–	4,009,238
Pajakan kewangan yang belum diterima	–	–	–	–	12,588	–	–	12,588
Aset lain	–	–	–	–	–	45,957	–	45,957
Jumlah	2,291,882	792,545	924,483	1,861,432	2,340,863	1,125,447	208,663	9,545,315

Pembiayaan harta pada nilai saksama melalui untung atau rugi dan pendapatan komprehensif lain tidak termasuk pelaburan ekuiti sekuriti tidak disebut harga dan dana yang tidak disebut harga.

Pembiayaan dan pendahuluan dikira selepas menolak peruntukan penilaian elau daripada jumlah merosot pembiayaan kasar yang belum dijelaskan.

Aset lain tidak termasuk prabayaran.

	Sehingga 1 bulan B\$'000	1 – 3 bulan B\$'000	3 – 12 bulan B\$'000	1 – 5 tahun B\$'000	Lebih 5 tahun B\$'000	Tidak peka keuntungan B\$'000	Buku dagangan B\$'000	Jumlah B\$'000
Kumpulan 2020								
Liabiliti								
Deposit daripada pelanggan	(4,349,539)	(693,514)	(1,552,106)	(141,038)	(713)	–	–	(6,736,910)
Deposit daripada bank dan institusi kewangan lain	(228,146)	(147,147)	(301,813)	(72,100)	–	–	–	(749,206)
Liabiliti kewangan derivatif	–	–	–	–	–	–	(11,511)	(11,511)
Penempatan daripada institusi kewangan lain	(488,638)	(139,110)	(106,076)	–	–	–	–	(733,824)
Liabiliti lain	–	–	–	–	–	(132,708)	–	(132,708)
Jumlah	(5,066,323)	(979,771)	(1,959,995)	(213,138)	(713)	(132,708)	(11,511)	(8,364,159)
Jurang kepekaan keuntungan aset yang diktiraf	(2,774,441)	(187,226)	(1,035,512)	1,648,294	2,340,150	992,739	197,152	1,181,156
Jurang kepekaan keuntungan instrumen kewangan yang tidak diktiraf	–	–	–	–	–	(627,234)	–	(627,234)
Jumlah jurang kepekaan keuntungan	(2,774,441)	(187,226)	(1,035,512)	1,648,294	2,340,150	365,505	197,152	553,922

	Sehingga 1 bulan B\$'000	1 – 3 bulan B\$'000	3 – 12 bulan B\$'000	1 – 5 tahun B\$'000	Lebih 5 tahun B\$'000	Tidak peka keuntungan B\$'000	Buku dagangan B\$'000	Jumlah B\$'000
Kumpulan 2019								
Aset								
Tunai dan kesetaraan tunai	2,463,623	646,630	–	–	–	622,113	–	3,732,366
Baki dengan Autoriti Monetari Brunei Darussalam	–	–	–	–	–	435,026	–	435,026
Penempatan dengan dan pembiayaan dan pendahuluan kepada Bank	29,753	186,675	913,154	–	–	–	–	1,129,582
Sukuk Kerajaan	–	–	9,897	–	–	–	–	9,897
Pelaburan pada kos dilunaskan	–	8,228	44,819	439,771	89,298	–	–	582,116
Pelaburan pada nilai saksama melalui untung atau rugi	–	–	–	–	–	–	67,767	67,767
Pelaburan pada nilai saksama melalui pendapatan komprehensif lain	–	40,275	74,320	148,817	134,103	–	–	397,515
Aset kewangan derivatif	–	–	–	–	–	–	42,505	42,505
Pembiayaan dan pendahuluan	135,224	475,650	250,227	1,057,849	2,078,198	–	–	3,997,148
Pajakan kewangan yang belum diterima	–	–	–	–	12,615	–	–	12,615
Aset lain	–	–	–	–	–	97,412	–	97,412
Jumlah	2,628,600	1,357,458	1,292,417	1,646,437	2,314,214	1,154,551	110,272	10,503,949

Pembiayaan harta pada nilai saksama melalui untung atau rugi dan pendapatan komprehensif lain tidak termasuk pelaburan ekuiti sekuriti tidak disebut harga dan dana yang tidak disebut harga.

Pembiayaan dan pendahuluan dikira selepas menolak peruntukan penilaian elaun daripada jumlah merosot pembiayaan kasar yang belum dijelaskan.

Aset lain tidak termasuk prabayaran.

	Sehingga 1 bulan B\$'000	1 – 3 bulan B\$'000	3 – 12 bulan B\$'000	1 – 5 tahun B\$'000	Lebih 5 tahun B\$'000	Tidak peka keuntungan B\$'000	Buku dagangan B\$'000	Jumlah B\$'000
Kumpulan 2019								
Liabiliti								
Deposit daripada pelanggan	(5,915,695)	(963,161)	(1,407,010)	(165,108)	(521)	–	–	(8,451,495)
Deposit daripada Bank dan institusi kewangan lain	(170,225)	(54,000)	(58,600)	(254,564)	–	–	–	(537,389)
Liabiliti kewangan derivatif	–	–	–	–	–	–	(13,125)	(13,125)
Penempatan daripada institusi kewangan lain	(121,469)	–	–	–	–	–	–	(121,469)
Liabiliti lain	–	–	–	–	–	(214,620)	–	(214,620)
Jumlah	(6,207,389)	(1,017,161)	(1,465,610)	(419,672)	(521)	(214,620)	(13,125)	(9,338,098)
Jurang kepekaan keuntungan aset yang diiktiraf	(3,578,789)	340,297	(173,193)	1,226,765	2,313,693	939,931	97,147	1,165,851
Jurang kepekaan keuntungan instrumen kewangan yang tidak diiktiraf	–	–	–	–	–	(1,107,766)	–	(1,107,766)
Jumlah jurang kepekaan keuntungan	(3,578,789)	340,297	(173,193)	1,226,765	2,313,693	(167,835)	97,147	58,085

	Sehingga 1 bulan B\$'000	1 – 3 bulan B\$'000	3 – 12 bulan B\$'000	1 – 5 tahun B\$'000	Lebih 5 tahun B\$'000	Tidak peka keuntungan B\$'000	Buku dagangan B\$'000	Jumlah B\$'000
Bank 2020								
Aset								
Tunai dan kesetaraan tunai	1,977,726	258,760	–	–	–	384,658	–	2,621,144
Baki dengan Autoriti Monetari Brunei Darussalam	–	–	–	–	–	449,900	–	449,900
Penempatan dengan dan pembiayaan dan pendahuluan kepada Bank	228,313	191,769	1,043,473	–	–	–	–	1,463,555
Sukuk Kerajaan	10,000	–	–	–	–	–	–	10,000
Pelaburan pada kos yang dilunaskan	–	79,242	71,423	274,733	48,811	–	–	474,209
Pelaburan pada nilai saksama melalui untung atau rugi	–	–	–	–	–	–	160,270	160,270
Pelaburan pada nilai saksama melalui pendapatan komprehensif lain	–	–	–	329,281	92,555	205,934	–	627,770
Aset kewangan derivatif	–	–	–	–	–	–	48,393	48,393
Pembiayaan dan pendahuluan	74,949	261,859	215,173	871,556	1,858,742	–	–	3,282,279
Pajakan kewangan yang belum diterima	–	–	–	–	12,588	–	–	12,588
Aset lain	–	–	–	–	–	44,474	–	44,474
Jumlah	2,290,988	791,630	1,330,069	1,475,570	2,012,696	1,084,966	208,663	9,194,582

Pembiayaan harta pada nilai saksama melalui untung atau rugi dan pendapatan komprehensif lain tidak termasuk pelaburan ekuiti sekuriti tidak disebut harga dan dana yang tidak disebut harga.

Pembiayaan dan pendahuluan dikira selepas menolak peruntukan penilaian elaun daripada jumlah merosot pembiayaan kasar yang belum dijelaskan.

Aset lain tidak termasuk prabayaran.

	Sehingga 1 bulan B\$'000	1 – 3 bulan B\$'000	3 – 12 bulan B\$'000	1 – 5 tahun B\$'000	Lebih 5 tahun B\$'000	Tidak peka keuntungan B\$'000	Buku dagangan B\$'000	Jumlah B\$'000
Bank 2020								
Liabiliti								
Deposit daripada pelanggan	(4,294,526)	(684,892)	(1,525,102)	(126,897)	–	–	–	(6,631,417)
Deposit dan penempatan daripada Bank dan institusi kewangan lain	(291,620)	(147,147)	(147,613)	(36,100)	–	–	–	(622,480)
Liabiliti kewangan derivatif	–	–	–	–	–	–	(11,511)	(11,511)
Penempatan daripada institusi kewangan lain	(488,638)	(139,110)	(106,076)	–	–	–	–	(733,824)
Liabiliti lain	–	–	–	–	–	(126,813)	–	(126,813)
Jumlah	(5,074,784)	(971,149)	(1,778,791)	(162,997)	–	(126,813)	(11,511)	(8,126,045)
Jurang kepekaan keuntungan aset yang diiktiraf	(2,783,796)	(179,519)	(448,722)	1,312,573	2,012,696	958,153	197,152	1,068,537
Jurang kepekaan keuntungan instrumen kewangan yang tidak diiktiraf	–	–	–	–	–	(627,234)	–	(627,234)
Jumlah jurang kepekaan keuntungan	(2,783,796)	(179,519)	(448,722)	1,312,573	2,012,696	330,919	197,152	441,303

	Sehingga 1 bulan B\$'000	1 – 3 bulan B\$'000	3 – 12 bulan B\$'000	1 – 5 tahun B\$'000	Lebih 5 tahun B\$'000	Tidak peka keuntungan B\$'000	Buku dagangan B\$'000	Jumlah B\$'000
Bank 2019								
Aset								
Tunai dan kesetaraan tunai	2,462,836	646,630	–	–	–	622,113	–	3,731,579
Baki dengan Autoriti Monetari Brunei Darussalam	–	–	–	–	–	400,380	–	400,380
Penempatan dengan dan pembiayaan dan pendahuluan kepada Bank	29,753	186,675	1,305,808	–	–	–	–	1,522,236
Sukuk Kerajaan	–	–	9,897	–	–	–	–	9,897
Pelaburan pada kos yang dilunaskan	–	8,228	44,819	439,771	89,298	–	–	582,116
Pelaburan pada nilai saksama melalui untung atau rugi	–	–	–	–	–	–	67,767	67,767
Pelaburan pada nilai saksama melalui pendapatan komprehensif lain	–	40,275	74,320	148,817	134,103	–	–	397,515
Aset kewangan derivatif	–	–	–	–	–	–	42,505	42,505
Pembiayaan dan pendahuluan	135,147	475,003	238,538	726,927	1,715,377	–	–	3,290,992
Pajakan kewangan yang belum diterima	–	–	–	–	12,615	–	–	12,615
Aset lain	–	–	–	–	–	123,034	–	123,034
Jumlah	2,627,736	1,356,811	1,673,382	1,315,515	1,951,393	1,145,527	110,272	10,180,636

Pembiayaan harta pada nilai saksama melalui untung atau rugi dan pendapatan komprehensif lain tidak termasuk pelaburan ekuiti sekuriti tidak disebut harga dan dana yang tidak disebut harga.

Pembiayaan dan pendahuluan dikira selepas menolak peruntukan penilaian elaun daripada jumlah merosot pembiayaan kasar yang belum dijelaskan.

Aset lain tidak termasuk prabayaran.

	Sehingga 1 bulan B\$'000	1 – 3 bulan B\$'000	3 – 12 bulan B\$'000	1 – 5 tahun B\$'000	Lebih 5 tahun B\$'000	Tidak peka keuntungan B\$'000	Buku dagangan B\$'000	Jumlah B\$'000
Bank 2019								
Liabiliti								
Deposit daripada pelanggan	(5,866,534)	(960,816)	(1,381,289)	(143,608)	–	–	–	(8,352,247)
Deposit dan penempatan daripada Bank dan institusi kewangan lain	(198,864)	(86,500)	(61,947)	(91,100)	–	–	–	(438,411)
Liabiliti kewangan derivatif	–	–	–	–	–	–	(13,125)	(13,125)
Penempatan daripada institusi kewangan lain	(121,469)	–	–	–	–	–	–	(121,469)
Liabiliti lain	–	–	–	–	–	(200,193)	–	(200,193)
Jumlah	(6,186,867)	(1,047,316)	(1,443,236)	(234,708)	–	(200,193)	(13,125)	(9,125,445)
Jurang kepekaan keuntungan aset yang diiktiraf	(3,559,131)	309,495	230,146	1,080,807	1,951,393	945,334	97,147	1,055,191
Jurang kepekaan keuntungan instrumen kewangan yang tidak diiktiraf	–	–	–	–	–	(1,107,766)	–	(1,107,766)
Jumlah jurang kepekaan keuntungan	(3,559,131)	309,495	230,146	1,080,807	1,951,393	(162,432)	97,147	(52,575)

Analisa kepekaan aliran tunai bagi instrumen kadar boleh ubah:

Perubahan sebanyak 100, 300 dan 800 mata asas pada kadar faedah pada tarikh laporan boleh meningkatkan/(menurunkan) ekuiti dan untung atau rugi dengan jumlah yang ditunjukkan di bawah. Analisa tersebut mengandaikan semua lain-lain yang boleh berubah, terutamanya kadar matawang asing, kekal tetap.

Untung atau rugi / Ekuiti

Kumpulan dan Bank	Meningkat 100	Menurun 100	Meningkat 300	Menurun 300	Meningkat 800	Menurun 800
	mata asas BS'000	mata asas BS'000	mata asas BS'000	mata asas BS'000	mata asas BS'000	mata asas BS'000
2020						
Instrumen kadar boleh ubah	(8,677)	8,677	(26,031)	26,031	(69,416)	69,416
2019						
Instrumen kadar boleh ubah	1,271	(1,271)	3,813	(3,813)	10,168	(10,168)

(ii) Risiko pertukaran asing Bank**Kedudukan perdagangan**

Bank mengawal risiko pertukaran matawang asing dalam lingkungan portfolio dengan menghadkan pendedahan terbuka kepada matawang individu, dan secara asas agregat.

Keseluruhan (kedudukan perdagangan dan bukan perdagangan)

Untuk mengurangkan risiko kerugian disebabkan perubahan kadar Bank akan memadankan kedudukan sedekat yang mungkin.

Urus niaga sentiasa dijalankan untuk memastikan had dalaman yang telah dibenarkan akan dipatuhi.

Kedudukan adalah dinilai setiap hari, yang mana laporan risiko matawang dikeluarkan untuk Pengarah Urusan dan Ketua Pegawai Risiko setiap hari dan untuk Lembaga Pengarah-Pengarah pada hujung setiap suku tahun.

Risiko pertukaran asing anak syarikat

Jenis perniagaan anak syarikat tidak menyelenggara sebarang kedudukan perdagangan. Anak-anak syarikat tidak terdedah kepada risiko pertukaran asing yang signifikan.

Pendedahan kepada risiko pertukaran asing

Pada tarikh laporan, jumlah bersih pendedahan matawang daripada dagangan matawang Kumpulan adalah seperti berikut:

	-----Kumpulan dan Bank-----			
	USD B\$'000	EUR B\$'000	GBP B\$'000	Lain-lain B\$'000
2020				
Aset				
Tunai dan dana jangka pendek	1,805,985	40,371	115,927	16,700
Penempatan dengan dan pembiayaan dan pendahuluan kepada Bank	853,545	—	7,172	—
Pelaburan	1,264,787	341	—	—
Pembiayaan dan pendahuluan	250,827	—	304,437	—
Lain-lain	19,786	—	269	—
Jumlah	4,194,930	40,712	427,805	16,700
Liabiliti				
Deposit daripada pelanggan	(606,384)	(40,843)	(343,255)	(16,016)
Deposit daripada bank dan institusi kewangan lain	(14,246)	—	(1)	—
Penempatan daripada bank dan institusi kewangan lain	(733,824)	—	—	—
Lain-lain	(1,869)	(2)	(620)	(21)
Jumlah	(1,356,323)	(40,845)	(343,876)	(16,037)
Pendedahan pertukaran asing bersih	2,838,607	(133)	83,929	663
Kesan daripada penggunaan derivatif	(2,885,986)	286	(83,825)	93
Jumlah pendedahan	(47,379)	153	104	756
2019				
Aset				
Tunai dan dana jangka pendek	2,352,418	20,716	47,022	12,332
Penempatan dengan dan pembiayaan dan pendahuluan kepada Bank	787,686	—	71,249	—
Pelaburan	1,049,274	317	—	—
Pembiayaan dan pendahuluan	329,491	—	300,576	—
Lain-lain	77,515	170	5,684	—
Jumlah	4,596,384	21,203	424,531	12,332

2019	Kumpulan dan Bank			
	USD BS'000	EUR BS'000	GBP BS'000	Lain-lain BS'000
Liabiliti				
Deposit daripada pelanggan	(717,761)	(21,083)	(285,958)	(11,312)
Deposit daripada bank dan institusi kewangan lain	(2,842)	–	(1)	–
Penempatan daripada institusi kewangan lain	(121,469)	–	–	–
Lain-lain	(67,393)	(179)	(443)	(46)
Jumlah	(909,465)	(21,262)	(286,402)	(11,358)
Pendedahan pertukaran asing bersih	3,686,919	(59)	138,129	974
Kesan daripada penggunaan derivatif	(3,679,891)	100	(138,026)	139
Jumlah pendedahan	7,028	41	103	1,113

Analisa kepekaan

Mengambil kira risiko-risiko lain yang boleh berubah kekal tetap, kepekaan nilai semula matawang asing bagi Kumpulan dan Bank pada tarikh laporan adalah diringkaskan seperti berikut:

	Untung atau rugi / Ekuiti			
	2020		2019	
	- 1% penurunan BS'000	+ 1% peningkatan BS'000	- 1% penurunan BS'000	+ 1% peningkatan BS'000
Kumpulan dan Bank				
USD	474	(474)	(70)	70
EUR	(2)	2	–	–
GBP	(1)	1	(1)	1
Lain-Lain	(8)	8	(11)	11
Jumlah	463	(463)	(82)	82

(iii) Risiko harga ekuiti

Kumpulan terdedah kepada risiko harga ekuiti pada pelaburan ekuiti yang dibawa pada nilai saksama melalui untung atau rugi dan pendapatan komprehensif lain.

Bagi peningkatan nilai sekuriti ekuiti sebanyak 10%, kesan keuntungan atau kerugian Kumpulan dan Bank masing-masing meningkat sebanyak B\$69,000 dan B\$69,000 (2019: B\$115,000 dan B\$115,000 masing-masing). Pengurangan 10% dalam nilai sekuriti ekuiti akan mempunyai kesan yang sama dan bertentangan dengan keuntungan atau kerugian Kumpulan dan Bank.

Bagi peningkatan nilai sekuriti ekuiti sebanyak 10%, impak ke atas rizab nilai saksama Kumpulan dan Bank masing-masing meningkat sebanyak B\$34,000 dan B\$34,000 (2019: B\$32,000 dan B\$32,000). Pengurangan 10% dalam nilai sekuriti ekuiti akan mempunyai kesan yang sama dan bertentangan dengan rizab nilai saksama Kumpulan dan Bank.

(c) Risiko kecairan

Tinjauan bagi risiko kecairan Kumpulan

Pendedahan Kumpulan pada risiko kecairan timbul apabila Kumpulan menghadapi kerugian yang timbul daripada kemungkinan Kumpulan tidak mempunyai dana yang mencukupi untuk memenuhi tuntutan daripada liabiliti kewangan tersebut.

Pendekatan Kumpulan untuk menguruskan kecairan adalah untuk memastikan bahawa Kumpulan akan selalu mempunyai kecairan yang mencukupi untuk memenuhi tuntutan liabiliti pada tempoh matang samada dalam keadaan biasa atau tertekan, tanpa menimbulkan kerugian atau risiko yang merosakkan reputasi Kumpulan.

Tambahan pula, Bank dan salah satu anak syarikatnya masing-masing hendaklah mematuhi Seksyen 45(1), Perintah Perbankan Islam tahun 2008 dan seksyen 13A, Akta Syarikat Kewangan Bab 89 masing-masing untuk menyimpan baki tunai minima dengan AMBD. Bank dan anak-anak syarikat mematuhi keperluan ini pada 31 Disember 2020.

Pengurusan risiko kecairan dan dana

Bank mengurus kecairan melalui Jawatankuasa Pengurusan Aset dan Liabiliti yang bertanggungjawab untuk mewujudkan dasar kecairan serta mengawal kecairan secara berterusan. Keperluan kecairan aset secara minima telah diwujudkan untuk memastikan nisbah aset cair pada liabiliti yang difikir layak, adalah pada ambangan minima pada setiap masa.

Tinjauan bagi risiko kecairan anak syarikat

Risiko kecairan adalah risiko di mana anak syarikat akan menghadapi kesukaran dalam memenuhi kewajipan yang berkaitan dengan liabiliti kewangan yang diselesaikan dengan penyerahan tunai atau aset kewangan lain. Pendekatan anak syarikat untuk menguruskan kecairan adalah dengan memastikan bahawa ia akan sentiasa mempunyai kecairan yang mencukupi untuk memenuhi tuntutan liabiliti pada tempoh matang samada dalam keadaan biasa atau tertekan, tanpa menyebabkan kerugian yang tidak boleh diterima atau risiko yang merosakkan kepada reputasi anak syarikat.

Pengurusan risiko kecairan

Risiko kecairan dikendalikan mengikut keperluan kecairan anak syarikat, sebahagian besarnya, penerimaan penempatan daripada Bank, sebagai tambahan kepada penerimaan deposit daripada institusi kewangan lain dan pendeposit runcit. Ini akan memastikan risiko kecairan dipantau dan diuruskan dengan cara yang memastikan dana yang mencukupi tersedia dalam pelbagai keadaan pasaran.

Analisa kematangan

Jadual di bawah meringkaskan aset dan liabiliti Kumpulan dan Bank berdasarkan baki kematangan kontrak. Jangkaan aliran tunai bagi aset dan liabiliti boleh berubah secara signifikan daripada yang dipaparkan dalam jadual dibawah. Contohnya, deposit daripada pelanggan tidak dijangka akan dikeluarkan serta merta.

	Jumlah bawaan B\$'000	Aliran nominal kasar masuk/ (keluar) B\$'000	Kurang dari 3 bulan B\$'000	3 – 6 bulan B\$'000	6 – 12 bulan B\$'000	1 – 3 tahun B\$'000	3 – 5 tahun B\$'000	Lebih 5 tahun B\$'000	Tiada tempoh matang tertentu B\$'000
Kumpulan 2020									
Aset									
Tunai, baki dan penempatan dengan bank	2,622,110	2,622,289	2,622,289	–	–	–	–	–	–
Baki dengan Autoriti Monetari Brunei Darussalam	488,898	488,898	335,269	46,604	57,590	10,437	–	38,998	–
Penempatan dengan dan pembiayaan dan pendahuluan kepada bank	1,045,882	1,053,455	420,550	222,227	410,678	–	–	–	–
Sukuk kerajaan	10,000	10,000	10,000	–	–	–	–	–	–
Pelaburan	1,262,249	1,355,045	82,587	51,844	42,334	357,339	417,114	198,200	205,627
Aset kewangan derivatif	48,393	48,273	44,573	2,971	729	–	–	–	–
Pembiayaan dan pendahuluan	4,009,238	4,635,380	665,967	219,371	345,049	1,453,253	758,840	1,192,900	–
Pajakan kewangan yang belum diterima	12,588	28,500	180	180	360	1,440	1,540	24,800	–
Aset lain	45,957	45,957	32,473	2,732	238	3,617	3,307	3,590	–
Jumlah	9,545,315	10,287,797	4,213,888	545,929	856,978	1,826,086	1,180,801	1,458,488	205,627

Pelaburan tidak termasuk pelaburan sekuriti tidak disebut harga dan dana yang tidak disebut harga.

Aset lain tidak termasuk prabayaran.

	Aliran		Kurang		3 – 6		6 – 12		1 – 3		3 – 5		Lebih		Tiada	
	Jumlah	nominal kasar	masuk/	dari	bulan	bulan	bulan	bulan	tahun	tahun	tahun	tahun	5 tahun	5 tahun	tempoh	matang
	bawaan	(keluar)	BS'000	3 bulan	BS'000	BS'000	BS'000	BS'000	BS'000	BS'000	BS'000	BS'000	BS'000	BS'000	tertentu	BS'000
	BS'000	BS'000	BS'000	BS'000	BS'000	BS'000	BS'000	BS'000	BS'000	BS'000	BS'000	BS'000	BS'000	BS'000	BS'000	BS'000
Kumpulan																
2020																
Liabiliti																
Deposit daripada pelanggan	(6,736,910)	(6,757,512)	(5,046,059)	(662,032)	(901,659)	(147,005)	–	(757)	–	–	–	–	–	–	–	–
Deposit dan penempatan bank dan institusi kewangan lain	(749,206)	(753,095)	(449,999)	(28,591)	(237,962)	(36,543)	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Liabiliti kewangan derivatif	(11,511)	(1,713)	(7,235)	(2,804)	(202)	947	7,581	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Penempatan daripada bank dan institusi kewangan lain	(733,824)	(733,997)	(627,863)	(106,134)	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Liabiliti lain	(132,708)	(132,708)	(38,487)	(25,110)	(18,020)	(6,463)	(3,519)	(41,109)	–	–	–	–	–	–	–	–
Jumlah	(8,364,159)	(8,379,025)	(6,169,643)	(824,671)	(1,157,843)	(189,064)	4,062	(41,866)	–	–	–	–	–	–	–	–
Jurang kecairan bersih aset yang diiktiraf	1,181,156	1,908,772	(1,955,755)	(278,742)	(300,865)	1,637,022	1,184,863	1,416,622	205,627	–	–	–	–	–	–	–
Komitmen dan kontingensi	(627,234)	(627,234)	(627,234)	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Jurang kecairan bersih	553,922	1,281,538	(2,582,989)	(278,742)	(300,865)	1,637,022	1,184,863	1,416,622	205,627	–	–	–	–	–	–	–

	Jumlah bawaan BS'000	Aliran nominal kasar masuk/ (keluar) BS'000	Kurang dari 3 bulan BS'000	3 – 6 bulan BS'000	6 – 12 bulan BS'000	1 – 3 tahun BS'000	3 – 5 tahun BS'000	Lebih 5 tahun BS'000	Tiada tempoh matang tertentu BS'000
Kumpulan 2019									
Aset									
Tunai, baki dan penempatan dengan bank	3,732,366	3,734,624	3,734,624	–	–	–	–	–	–
Baki dengan Autoriti Monetari Brunei Darussalam	435,026	435,027	323,013	39,557	26,732	11,078	–	34,647	–
Penempatan dengan dan pembiayaan dan pendahuluan kepada bank	1,129,582	1,151,470	217,601	351,199	582,670	–	–	–	–
Sukuk kerajaan	9,897	10,000	–	–	10,000	–	–	–	–
Pelaburan	1,047,398	1,155,172	56,463	110,787	72,288	376,975	306,605	136,566	95,488
Aset kewangan derivatif	42,505	41,891	36,995	1,304	3,592	–	–	–	–
Pembiayaan dan pendahuluan	3,997,148	4,661,614	919,167	208,232	319,571	1,254,444	665,025	1,295,175	–
Pajakan kewangan yang belum diterima	12,615	29,220	180	180	360	1,440	1,480	25,580	–
Aset lain	97,412	97,412	79,566	8,394	77	4,079	2,595	2,701	–
Jumlah	10,503,949	11,316,430	5,367,609	719,653	1,015,290	1,648,016	975,705	1,494,669	95,488

Pelaburan tidak termasuk pelaburan sekuriti tidak disebut harga dan dana yang tidak disebut harga.

Aset lain tidak termasuk prabayaran.

	Aliran nominal		Kurang dari 3 bulan		3 – 6 bulan	6 – 12 bulan	1 – 3 tahun	3 – 5 tahun	Lebih 5 tahun	Tiada tempoh matang tertentu
	Jumlah bawaan	kasar masuk/ (keluar)	B\$'000	B\$'000	B\$'000	B\$'000	B\$'000	B\$'000	B\$'000	B\$'000
Kumpulan 2019	B\$'000	B\$'000	B\$'000	B\$'000	B\$'000	B\$'000	B\$'000	B\$'000	B\$'000	B\$'000
Liabiliti										
Deposit daripada pelanggan	(8,451,495)	(8,481,163)	(6,883,632)	(869,562)	(554,252)	(173,158)	–	(559)	–	–
Deposit dan penempatan bank dan institusi kewangan lain	(537,389)	(549,399)	(224,692)	(14,379)	(50,683)	(259,645)	–	–	–	–
Liabiliti kewangan derivatif	(13,125)	(13,133)	(8,475)	(1,254)	(3,404)	–	–	–	–	–
Penempatan daripada institusi kewangan lain	(121,469)	(121,568)	(121,568)	–	–	–	–	–	–	–
Liabiliti lain	(214,620)	(214,620)	(113,904)	(29,248)	(19,717)	(7,914)	(3,566)	(40,271)	–	–
Jumlah	(9,338,098)	(9,379,883)	(7,352,271)	(914,443)	(628,056)	(440,717)	(3,566)	(40,830)	–	–
Jurang kecairan bersih aset yang diiktiraf	1,165,851	1,936,547	(1,984,662)	(194,790)	387,234	1,207,299	972,139	1,453,839	95,488	–
Komitmen dan kontingensi	(1,107,766)	(1,107,766)	(1,107,766)	–	–	–	–	–	–	–
Jurang kecairan bersih	58,085	828,781	(3,092,428)	(194,790)	387,234	1,207,299	972,139	1,453,839	95,488	–

	Jumlah bawaan BS'000	Aliran nominal kasar masuk/ (keluar) BS'000	Kurang dari 3 bulan BS'000	3 – 6 bulan BS'000	6 – 12 bulan BS'000	1 – 3 tahun BS'000	3 – 5 tahun BS'000	Lebih 5 tahun BS'000	Tiada tempoh matang tertentu BS'000
Bank 2020									
Aset									
Tunai dan kesetaraan tunai	2,621,144	2,621,324	2,621,324	–	–	–	–	–	–
Baki dengan Autoriti Monetari Brunei Darussalam	449,900	449,900	335,269	46,604	57,590	10,437	–	–	–
Penempatan dengan dan pembiayaan dan pendahuluan kepada bank	1,463,555	1,471,128	420,550	222,000	828,578	–	–	–	–
Sukuk kerajaan	10,000	10,000	10,000	–	–	–	–	–	–
Pelaburan	1,262,249	1,355,045	82,587	51,844	42,334	357,339	417,114	198,200	205,627
Aset kewangan derivatif	48,393	48,273	44,573	2,971	729	–	–	–	–
Pembiayaan dan pendahuluan	3,282,279	3,902,193	664,485	219,371	332,509	1,063,813	758,840	863,175	–
Pajakan kewangan yang belum diterima	12,588	28,500	180	180	360	1,440	1,540	24,800	–
Aset lain	44,474	44,474	30,990	2,732	238	3,617	3,307	3,590	–
Jumlah	9,194,582	9,930,837	4,209,958	545,702	1,262,338	1,436,646	1,180,801	1,089,765	205,627

Pelaburan tidak termasuk pelaburan sekuriti tidak disebut harga dan dana yang tidak disebut harga.

Aset lain tidak termasuk prabayaran.

	Aliran nominal					Tiada tempoh matang tertentu		
	Jumlah bawaan BS'000	kasar masuk/ (keluar) BS'000	Kurang dari 3 bulan BS'000	3 – 6 bulan BS'000	6 – 12 bulan BS'000	1 – 3 tahun BS'000	3 – 5 tahun BS'000	Lebih 5 tahun BS'000
Bank 2020								
Liabiliti								
Deposit daripada pelanggan	(6,631,417)	(6,651,053)	(4,982,136)	(650,606)	(886,098)	(132,213)	–	–
Deposit daripada bank dan institusi kewangan lain	(622,480)	(623,379)	(438,819)	(102,938)	(45,079)	(36,543)	–	–
Liabiliti kewangan derivatif lain	(11,511)	(1,713)	(7,235)	(2,804)	(202)	947	7,581	–
Penempatan daripada institusi kewangan	(733,824)	(733,997)	(627,863)	(106,134)	–	–	–	–
Liabiliti lain	(126,813)	(126,813)	(32,592)	(25,110)	(18,020)	(6,463)	(3,519)	(41,109)
Jumlah	(8,126,045)	(8,136,955)	(6,088,645)	(887,592)	(949,399)	(174,272)	4,062	(41,109)
Jurang kecairan bersih aset yang diiktiraf	1,068,537	1,793,882	(1,878,687)	(341,890)	312,939	1,262,374	1,184,863	1,048,656
Komitmen dan kontingensi	(627,234)	(627,234)	(627,234)	–	–	–	–	–
Jurang kecairan bersih	441,303	1,166,648	(2,505,921)	(341,890)	312,939	1,262,374	1,184,863	1,048,656
								205,627

	Jumlah bawaan B\$'000	Aliran nominal kasar masuk/ (keluar) B\$'000	Kurang dari 3 bulan B\$'000	3 – 6 bulan B\$'000	6 – 12 bulan B\$'000	1 – 3 tahun B\$'000	3 – 5 tahun B\$'000	Lebih 5 tahun B\$'000	Tiada tempoh matang tertentu B\$'000
Bank 2019									
Aset									
Tunai dan kesetaraan tunai	3,731,579	3,733,836	3,733,836	–	–	–	–	–	–
Baki dengan Autoriti Monetari Brunei Darussalam	400,380	400,380	323,013	39,557	26,732	11,078	–	–	–
Penempatan dengan dan pembiayaan dan pendahuluan kepada bank	1,522,236	1,544,124	217,601	349,853	976,670	–	–	–	–
Sukuk kerajaan	9,897	10,000	–	–	10,000	–	–	–	–
Pelaburan	1,047,398	1,155,172	56,463	110,787	72,288	376,975	306,605	136,566	95,488
Aset kewangan derivatif	42,505	41,891	36,995	1,304	3,592	–	–	–	–
Pembiayaan dan pendahuluan	3,290,992	3,948,891	917,645	208,232	307,411	919,828	665,025	930,750	–
Pajakan kewangan yang belum diterima	12,615	29,220	180	180	360	1,440	1,480	25,580	–
Aset lain	123,034	123,034	105,188	8,394	77	4,079	2,595	2,701	–
Jumlah	10,180,636	10,986,548	5,390,921	718,307	1,397,130	1,313,400	975,705	1,095,597	95,488

Pelaburan tidak termasuk pelaburan sekuriti tidak disebut harga dan dana yang tidak disebut harga.
Aset lain tidak termasuk prabayaran.

	Aliran nominal		Kurang dari		3 bulan		3 – 6 bulan		6 – 12 bulan		1 – 3 tahun		3 – 5 tahun		Lebih 5 tahun		Tiada tempoh matang tertentu
	Jumlah bawaan	B\$'000	kasar masuk/ (keluar)	B\$'000	B\$'000	B\$'000	B\$'000	B\$'000	B\$'000	B\$'000	B\$'000	B\$'000	B\$'000	B\$'000	B\$'000	B\$'000	
Bank																	
2019																	
Liabiliti																	
Deposit daripada pelanggan	(8,352,247)	(8,380,723)	(8,380,723)	(6,831,691)	(853,887)	(544,261)	(150,884)	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Deposit daripada bank dan institusi kewangan lain	(438,411)	(441,292)	(441,292)	(285,592)	(17,726)	(44,761)	(93,213)	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Liabiliti kewangan derivatif	(13,125)	(13,133)	(13,133)	(8,475)	(1,254)	(3,404)	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Penempatan daripada institusi kewangan lain	(121,469)	(121,568)	(121,568)	(121,568)	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Liabiliti lain	(200,193)	(200,193)	(200,193)	(99,477)	(29,248)	(19,717)	(7,914)	(3,566)	(40,271)	–	–	–	–	–	–	–	–
Jumlah	(9,125,445)	(9,156,909)	(9,156,909)	(7,346,803)	(902,115)	(612,143)	(252,011)	(3,566)	(40,271)	–	–	–	–	–	–	–	–
Jurang kecairan bersih aset yang diiktiraf	1,055,191	1,829,639	1,829,639	(1,955,882)	(183,808)	784,987	1,061,389	972,139	1,055,326	95,488	–	–	–	–	–	–	–
Komitmen dan kontingensi	(1,107,766)	(1,107,766)	(1,107,766)	(1,107,766)	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Jurang kecairan bersih	(52,575)	721,873	721,873	(3,063,648)	(183,808)	784,987	1,061,389	972,139	1,055,326	95,488	–	–	–	–	–	–	–

(d) Risiko operasi Kumpulan**Tinjauan bagi risiko operasi Bank dan anak syarikat**

Risiko operasi adalah potensi kerugian disebabkan daripada peristiwa yang melibatkan manusia, proses dalaman, sistem atau peristiwa luaran. Satu set piawaian kawalan minima bagi pengurusan risiko operasi yang telah dibuat dengan objektif untuk memastikan bahawa risiko operasi dalam Kumpulan adalah dikenal pasti dan diuruskan secara struktur dan konsisten.

Rangka kerja pengurusan risiko operasi

Risiko operasi boleh timbul dari semua bidang perniagaan dan dari semua aktiviti yang dijalankan oleh BIBD. Risiko operasi dikenal pasti secara sistematik di peringkat bahagian. Koordinator risiko adalah dilantik daripada setiap bahagian dan bertanggungjawab untuk mengenal pasti risiko dan pengurusan risiko dalam semua bidang risiko yang dikenal pasti. Ini termasuk mengekalkan kawalan persekitaran yang berkesan yang timbul daripada aktiviti-aktiviti sebagai tanggungjawab barisan pertahanan pertama mereka.

Pendedahan risiko operasi boleh diambil daripada pelbagai bentuk yang berbeza-beza, dan Bank bertujuan untuk menguruskan mengikut piawaian yang mendorong mengenalpasti risiko sistematik, penilaian, kawalan dan pemantauan. Piawaian ini sering dikaji semula untuk memastikan keberkesanan berterusan mereka. Bagi menyokong pengenalan sistematik pendedahan risiko operasi yang penting yang berkaitan dengan proses tertentu, Bank mengklasifikasikan mereka kedalam jenis-jenis risiko berikut:

- Manusia
- Proses
- Sistem
- Luaran

Pendedahan risiko operasi adalah ditarafkan ‘tinggi’, ‘sederhana’ atau ‘rendah’ mengikut kriteria penilaian risiko ditetapkan. Risiko yang ditetapkan diluar ambang materialiti kepentingan menerima tahap perhatian yang berbeza oleh pengurusan dan dilaporkan kepada pihak Pengurusan Kanan (secara *Ad-Hoc*) dan Jawatankuasa Pengurusan Risiko Operasi (“ERM”) (Setiap Bulan) sehingga tahap Lembaga Pengarah iaitu Jawatankuasa Audit, Kewangan Risiko (Setiap Suku Tahun). Peristiwa risiko yang signifikan atau kerugian kewangan yang telah berlaku dianalisa untuk mengenal pasti punca kepada sebarang kegagalan untuk pemulihan dan pengurangan masa depan. Kerugian operasi sebenar adalah direkodkan.

Sebagai baris pertahanan kedua, Pengurusan Risiko Operasi (*Operational Risk Management - ORM*) adalah bertanggungjawab untuk menetapkan dan menyelenggara piawaian bagi pengurusan dan kawalan risiko operasi. Pengurusan Risiko Operasi (ORM) juga memberi kesedaran kepada isu-isu risiko yang boleh berlaku di unit-unit perniagaan dan juga menyediakan latihan dan bengkel penyedaran risiko.

Jawatankuasa Pengurusan Risiko Operasi (ERM) menyelia pengurusan risiko operasi di seluruh Bank, dan juga disokong oleh ketua-ketua unit perniagaan. Jawatankuasa Pengurusan Risiko Operasi (ERM) beroperasi atas asas terma-terma rujukan berasal dari mandat/rangka kerja Pengurusan Risiko Operasi yang diluluskan oleh Forum Kepimpinan.

Tinjauan bagi risiko operasi anak syarikat

Risiko operasi adalah potensi kerugian akibat daripada peristiwa yang melibatkan manusia, proses dalaman, sistem atau peristiwa luaran. Satu set piawaian kawalan minima bagi pengurusan risiko operasi yang telah dibuat dengan objektif untuk memastikan bahawa risiko operasi di dalam anak syarikat adalah dikenal pasti dan diuruskan secara struktur dan konsisten.

(a) Komiti ORIC

Lembaga Pengarah-Pengarah anak syarikat, melalui Jawatankuasa Risiko Operasi dan Kawalan Dalaman (*Operational Risk and Internal Controls* – “ORIC”), adalah bertanggungjawab untuk memantau risiko operasi secara berterusan dan juga pembangunan, pelaksanaan dan pemantauan kawalan dalaman yang ditubuhkan untuk menangani risiko operasi, dengan memantau penunjuk risiko utama yang dikenal pasti, mengukur batasan had risiko yang diluluskan oleh pihak lembaga terhadap kerugian yang hampir terlepas, potensi kerugian dan peristiwa kerugian yang sebenar, pemantauan petunjuk-petunjuk amaran awal yang dikenal pasti dan laporan peristiwa risiko operasi. Jawatankuasa juga bertanggungjawab memastikan penutupan perkara audit yang dibangkitkan oleh juruaudit dalaman dan luaran.

(b) Penilaian sendiri risiko kawalan (Risk Control Self-Assessment - “RCSA”)

Semua bahagian dalam anak syarikat telah mewujudkan rangka kerja kawalan dalaman (*Internal Controls Framework* – “ICF”), yang memerlukan pengasingan tugas yang sesuai, penyesuaian dan pemantauan transaksi. ICF dikemas kini sekurang-kurangnya setiap tahun, sebagai sebahagian daripada pengamalan risiko kawalan penilaian sendiri, di mana setiap jabatan akan menilai tahap kepatuhannya terhadap ICF, mengenalpasti jurang kawalan dan melaporkan penemuannya kepada ORIC.

37 Nilai saksama bagi aset dan liabiliti kewangan

Nilai saksama adalah harga yang perlu diterima untuk menjual aset atau dibayar untuk pemindahan liabiliti berkenaan dengan transaksi yang teratur antara peserta pasaran pada tarikh pengukuran di pasaran modal atau, jika ketiadaannya, pasaran paling menguntungkan di mana Kumpulan itu mempunyai akses pada tarikh tersebut. Maklumat yang disediakan di sini menunjukkan anggaran nilai saksama pada tarikh kedudukan kewangan.

Harga yang disebut harga dan yang dapat diperhatikan, dimana tersedia, digunakan sebagai ukuran nilai saksama instrumen kewangan. Di mana harga yang disebut harga dan yang dapat diperhatikan tidak tersedia, nilai saksama dianggarkan berdasarkan barisan kaedah dan andaian mengenai ciri-ciri risiko pelbagai instrumen kewangan, kadar diskaun anggaran bagi aliran tunai masa depan dan faktor-faktor lain.

Maklumat nilai saksama bagi aset dan liabiliti bukan kewangan adalah tidak termasuk di dalam nota ini disebabkan ia tidak dikira dalam skop IFRS 13: Pengukuran Nilai Saksama (*IFRS 13: Fair Value Measurements*) yang memerlukan maklumat nilai saksama untuk didedahkan. Ini termasuk pelaburan dalam anak-anak syarikat dan hartanah dan peralatan.

Nilai saksama instrumen kewangan Kumpulan dan Bank termasuk tunai dan dana jangka pendek, baki dengan AMBD, deposit dan penempatan dengan bank dan institusi kewangan lain, deposit daripada pelanggan dan bank, sukuk kerajaan, aset lain, liabiliti lain dan pinjaman jangka pendek adalah tidak peka secara material kepada anjakan kadar keuntungan pasaran disebabkan oleh tempoh yang terhad kepada kematangan instrumen tersebut. Demikian, nilai bawaan bagi aset dan liabiliti kewangan pada tarikh kedudukan kewangan hampir dengan nilai saksama.

Nilai saksama adalah berdasarkan kaedah dan andaian seperti berikut:

Pelaburan

Anggaran nilai saksama biasanya berdasarkan pada harga yang disebut harga dan yang dapat diperhatikan. Jika tiada pasaran tersedia bagi sekuriti tertentu, nilai saksama telah dianggarkan dengan merujuk kepada hasil indikatif pasaran atau aset nyata bersih penerima pelaburan.

Pembiayaan dan pendahuluan

Nilai saksama adalah dianggarkan dengan memberikan diskaun kepada anggaran aliran tunai masa depan menggunakan kadar pasaran lazim untuk pembiayaan dengan risiko kredit dan kematangan yang serupa.

Derivatif

Nilai saksama derivatif diperolehi berdasarkan harga yang disebut harga bagi instrumen yang serupa pada tarikh laporan.

Hirarki nilai saksama

IFRS 13 menentukan hirarki teknik penilaian berasaskan sama ada kemasukkan kepada teknik penilaian itu boleh diperhatikan atau tidak dapat diperhatikan. Kemasukkan yang boleh diperhatikan mencerminkan data pasaran yang diperolehi dari sumber bebas dan kemasukkan yang tidak dapat diperhatikan mencerminkan andaian pasaran Kumpulan. Hierarki nilai saksama adalah seperti berikut:

- Peringkat 1 – Harga yang disebut harga (tidak terlaras) dalam pasaran aktif bagi aset atau liabiliti yang serupa. Peringkat ini merangkumi sekuriti ekuiti dan instrumen hutang yang disenaraikan.
- Peringkat 2 – Kemasukkan selain daripada harga yang disebut harga termasuk dalam Peringkat 1 yang dapat diperhatikan bagi aset atau liabiliti, sama ada secara langsung (iaitu harga) atau secara tidak langsung (iaitu diterbitkan daripada harga).
- Peringkat 3 – Kemasukkan bagi aset atau liabiliti yang bukan berasaskan data pasaran yang boleh diperhatikan (kemasukkan yang tidak dapat diperhatikan). Peringkat ini merangkumi instrumen ekuiti dan instrumen hutang dengan komponen signifikan tidak berdasarkan data pasaran yang dapat diperhatikan.

Jumlah bawaan dan nilai saksama aset dan liabiliti kewangan, termasuk peringkat mereka dalam hirarki nilai saksama adalah seperti berikut. Ia tidak termasuk maklumat nilai saksama bagi aset dan liabiliti kewangan yang tidak diukur pada nilai saksama jika jumlah bawaan adalah anggaran munasabah nilai saksama.

	Jumlah bawaan			Nilai saksama				
	FVOCI - instrumen hutang B\$'000	Mandatori pada FV/TPL B\$'000	Kos dilunaskan B\$'000	Jumlah B\$'000	Peringkat 1 B\$'000	Peringkat 2 B\$'000	Peringkat 3 B\$'000	Jumlah B\$'000
Kumpulan dan Bank 2020								
Aset kewangan diukur pada nilai saksama								
Pelaburan	628,111	160,959	474,209	1,263,279	1,234,201	28,048	1,030	1,263,279
Sukuk kerajaan	10,000	–	–	10,000	–	–	10,000	10,000
Kontrak pertukaran hadapan	–	48,393	–	48,393	–	48,393	–	48,393
	638,111	209,352	474,209	1,321,672	1,234,201	76,441	11,030	1,321,672
Liabiliti kewangan diukur pada nilai saksama								
Kontrak pertukaran hadapan	–	(10,819)	–	(10,819)	–	(10,819)	–	(10,819)
Liabiliti derivatif	–	(692)	–	(692)	(692)	–	–	(692)

	Jumlah bawaan			Nilai saksama				
	FVOCI - instrumen hutang B\$'000	Mandatori pada FVTPL B\$'000	Kos dilunaskan B\$'000	Jumlah B\$'000	Peringkat 1 B\$'000	Peringkat 2 B\$'000	Peringkat 3 B\$'000	Jumlah B\$'000
Kumpulan dan Bank 2019								
Aset kewangan diukur pada nilai saksama								
Pelaburan	397,832	68,915	582,116	1,048,863	397,515	649,883	1,465	1,048,863
Sukuk kerajaan	9,897	–	–	9,897	–	–	9,897	9,897
Kontrak pertukaran hadapan	–	42,505	–	42,505	–	42,505	–	42,505
	407,729	111,420	582,116	1,101,265	397,515	692,388	11,362	1,101,265
Liabiliti kewangan diukur pada nilai saksama								
Kontrak pertukaran hadapan	–	(13,125)	–	(13,125)	–	(13,125)	–	(13,125)

Teknik penilaian dan kemasukkan signifikan yang tidak boleh diperhatikan

Jadual di bawah membentangkan maklumat mengenai teknik penilaian dan kemasukkan syarikat yang tidak boleh diperhatikan yang digunakan dalam mengukur instrumen kewangan yang dikategorikan sebagai Peringkat 2 dan 3 dalam hirarki nilai saksama:

Jenis instrumen kewangan	Klasifikasi	Peringkat hirarki nilai saksama	Teknik penilaian	Kemasukkan signifikan yang tidak dapat dikaji	Hubungan antara kemasukkan utama yang tidak dapat diperhatikan dan pengukuran nilai saksama
Deposit berstruktur	Nilai Saksama Melalui Untung Rugi (<i>Fair Value Through Profit Loss-FVTPL</i>)	2	Harga yang disebut harga (tawaran) Harga pasaran deposit pelaburan diperoleh daripada Bloomberg setiap hari.	—	Tidak berkaitan.
Kontrak pertukaran hadapan	Nilai Saksama Melalui Untung Rugi (<i>Fair Value Through Profit Loss-FVTPL</i>)	2	Harga yang disebut: Harga pasaran deposit pelaburan diperoleh daripada Bloomberg setiap hari.	—	Tidak berkaitan.
Sekuriti hutang yang tidak disebut harga	Nilai Saksama Melalui Pendapatan Komprehensif Lain (<i>Fair Value Through Other Comprehensive Income – FVOCI</i>)	3	Nilai aset bersih: Sekuriti hutang yang tidak disebut harga adalah diperuntukkan semula sekurang-kurangnya setiap tiga tahun. Pengagihan semula kini adalah berdasarkan kepada sumbangan kewangan kepada perkhidmatan berasaskan rangkaian pada tahun 2017.	Nilai aset bersih	Tidak berkaitan.

Jenis instrumen kewangan	Klasifikasi	Peringkat hirarki nilai saksama	Teknik penilaian	Kemasukkan signifikan yang tidak dapat dikaji	Hubungan antara kemasukkan utama yang tidak dapat dikaji dan pengukuran nilai saksama
Dana yang tidak disebut harga	Nilai Saksama Melalui Untung Rugi (<i>Fair Value Through Profit Loss-FVTPL</i>)	3	Nilai aset bersih: Ini diperoleh dengan membahagikan jumlah nilai semua tunai dan sekuriti dalam portfolio dana, tolak sebarang liabiliti, dengan bilangan saham yang belum dijelaskan. Oleh kerana dana tidak disenaraikan, nilai saksama pelaburan dalam dana ditentukan menggunakan teknik penilaian. Kaedah yang digunakan termasuk menganggarkan nilai saksama dengan merujuk kepada urusan niaga panjang lengan baru atau nilai aset bersih yang mendasari syarikat. Dana ini menentukan Nilai Aset Bersih (<i>Net Asset Value – NAV</i>) pelaburannya dalam dana berdasarkan kaedah Nilai Jumlah Aset (<i>Net Total Asset-NTA</i>), yang merupakan proksi paling dekat dengan nilai saksama.	Nilai aset bersih	Anggaran nilai saksama akan meningkat (menurun) jika: • Nilai aset bersih lebih tinggi (lebih rendah);
Sukuk kerajaan	Nilai Saksama Melalui Pendapatan Komprehensif Lain (<i>Fair Value Through Other Comprehensive Income – FVOCI</i>)	3	Aliran wang yang terdiskaun: Nilai saksama dianggarkan mempertimbangkan nilai kini bersih dikira menggunakan harga yang disediakan oleh Kerajaan Brunei pada permulaan sukuk Kerajaan.	Lengkungan hasil dan tebaran kredit	Anggaran nilai saksama akan meningkat (menurun) jika: • aliran tunai yang dijangka lebih tinggi (lebih rendah); atau • Kadar diskaun disesuaikan risiko adalah lebih rendah (lebih tinggi).

Terdapat hubungan antara kemasukkan tidak boleh diperhatikan yang terhad sebagaimana instrumen kewangan biasanya dikategorikan kedalam Peringkat 3 kerana kemasukkan tunggal yang tidak boleh diperhatikan.

Dalam menganggarkan kepentingan, Kumpulan melakukan analisa kepekaan berasaskan kaedah yang digunakan untuk pelarasan nilai saksama. Pelarasan ini mencerminkan nilai-nilai yang mana Kumpulan menganggarkan sebagai sesuai untuk mencerminkan ketidakpastian dalam kemasukkan yang digunakan (contohnya berdasarkan kaedah ujian tekanan bagi kemasukkan tidak boleh diperhatikan). Kaedah yang digunakan boleh berdasarkan statistik atau teknik-teknik lain yang diluluskan.

Pengurusan berpendapat bahawa apa-apa perubahan yang mungkin berlaku kepada kemasukkan tidak boleh diperhatikan tidak akan menyebabkan kesan kewangan yang signifikan.

Perubahan bagi Peringkat 3 bagi instrumen kewangan yang diukur pada nilai saksama

Jadual berikut membentangkan perubahan dalam instrumen Peringkat 3 untuk Kumpulan dan Bank:

	FVOCI BS'000	FVTPL BS'000	Jumlah BS'000
Pada 1 Januari 2020	10,214	1,148	11,362
Matang pada tahun	(9,897)	—	(9,897)
Dibeli pada tahun	10,000	—	10,000
Pengagihan modal	—	(125)	(125)
Pergerakan nilai saksama sepanjang tahun	—	(312)	(312)
Keuntungan diiktiraf dalam pendapatan komprehensif lain	—	—	—
Keuntungan pertukaran asing/(rugi)	24	(22)	2
Pada 31 Disember 2020	10,341	689	11,030

	FVOCI BS'000	FVTPL BS'000	Jumlah BS'000
Pada 1 Januari 2019	20,743	1,485	22,228
Matang pada tahun	(19,430)	—	(19,430)
Dibeli pada tahun	9,889	—	9,889
Pengagihan modal	—	(102)	(102)
Dilupakan sepanjang tahun	(984)	—	(984)
Pergerakan nilai saksama sepanjang tahun	—	(217)	(217)
Keuntungan diiktiraf dalam pendapatan komprehensif lain	7	—	7
Kerugian pertukaran asing	(11)	(18)	(29)
Pada 31 Disember 2019	10,214	1,148	11,362

Tiada pindahan instrumen dari Peringkat 1 ke Peringkat 2, dan tiada pemindahan ke dalam atau keluar dari instrumen Peringkat 3 pada tahun berakhir 31 Disember 2020 (2019: NIL).

38 Pajakan

A. Pajakan sebagai penerima pajakan

Kumpulan dan Bank memajak bangunan dan kemudahan-kemudahan gudang. Pajakan bangunan dan gudang dimasuki dalam beberapa tahun yang lalu sebagai gabungan pajakan tanah dan bangunan.

Maklumat mengenai pajakan dimana Kumpulan dan Bank adalah penerima pajakan adalah seperti berikut:

i. Hak penggunaan aset

	2020	2019
	Tanah dan Bangunan BS'000	BS'000
Kumpulan		
Baki pada 1 Januari	41,172	5,275
Caj susut nilai bagi tahun	(3,087)	(2,179)
Tambahan hak penggunaan aset	2,880	38,076
Baki pada 31 Disember	40,965	41,172

	2020	2019
	Tanah dan Bangunan BS'000	BS'000
Bank		
Baki pada 1 Januari	40,137	5,275
Caj susut nilai bagi tahun	(2,763)	(1,868)
Tambahan hak penggunaan aset	2,692	36,730
Baki pada 31 Disember	40,066	40,137

ii. Jumlah diiktiraf dalam untung atau rugi

	Kumpulan BS'000	Bank BS'000
2020		
Keuntungan atas liabiliti pajakan	1,328	1,284
Perbelanjaan yang berkaitan dengan pajakan jangka pendek	—	—
Perbelanjaan yang berkaitan dengan aset pajakan bernilai rendah, tidak termasuk pajakan jangka pendek nilai aset rendah	145	145

	Kumpulan B\$'000	Bank B\$'000
2019		
Keuntungan dari liabiliti pajakan	490	484
Perbelanjaan berkaitan dengan pajakan jangka pendek	246	199
Perbelanjaan yang berkaitan dengan pajakan bernilai rendah aset, tidak termasuk pajakan jangka pendek sebanyak aset bernilai rendah	116	105

iii. Jumlah yang diiktiraf dalam penyata aliran tunai

	Kumpulan	
	2020 B\$'000	2019 B\$'000
Jumlah aliran keluar tunai untuk pajakan	(3,622)	(2,249)

	Bank	
	2020 B\$'000	2019 B\$'000
Jumlah aliran keluar tunai untuk pajakan	(3,261)	(1,965)

B. Pajakan sebagai pemberi pajakan

Kumpulan dan Bank menyewakan sebahagian daripada hartanahnya. Semua pajakan diklasifikasikan sebagai pajakan operasi dari perspektif pemberi pajakan kecuali dengan pajakan kecil, di mana Kumpulan telah mengklasifikasikan sebagai pajakan kecil kewangan (lihat Nota 22).

Pajakan operasi

Kumpulan menyewakan hartanah pelaburannya. Kumpulan telah mengklasifikasikan pajakan ini sebagai pajakan operasi kerana mereka tidak memindahkan sebahagian besar risiko dan ganjaran yang bersampingan dengan pemilikan aset tersebut.

Pendapatan sewa yang diiktiraf oleh Kumpulan dan Bank pada tahun 2020 adalah B\$3,004,000 (2019: B\$2,881,000).

Jadual berikut menetapkan analisis kematangan pembayaran pajakan, yang menunjukkan pembayaran yang belum didiskaun yang akan diterima selepas tarikh laporan.

	Kumpulan dan Bank BS'000
2020	
Dalam masa satu tahun	1,444
Antara satu hingga lima tahun	3,244
Jumlah	4,688

	Kumpulan dan Bank BS'000
2019	
Dalam masa satu tahun	2,524
Antara satu hingga lima tahun	3,537
Jumlah	6,061

39 Aset dan liabiliti bukan semasa

Aset dan liabiliti selain daripada yang dinyatakan di bawah adalah semasa.

	Kumpulan		Bank	
	2020 BS'000	2019 BS'000	2020 BS'000	2019 BS'000
Aset				
Pelaburan	951,314	811,989	951,314	811,989
Pembiayaan dan pendahuluan	3,444,327	3,136,047	2,730,298	2,442,304
Pajakan kewangan yang belum diterima	11,889	11,916	11,889	11,916
Pelaburan dalam anak syarikat	—	—	32,844	32,844
Pelaburan dalam syarikat bersekutu dan usaha sama	41,843	43,194	22,358	22,358
Hartanah dan peralatan	89,654	98,023	76,271	83,466
Pelaburan hartanah	23,927	24,038	23,927	24,038
Aset cukai tertunda	6,268	5,653	5,026	5,100
Liabiliti				
Deposit daripada pelanggan	141,751	165,629	126,897	143,608
Deposit daripada bank dan institusi kewangan lain	72,100	254,564	36,100	91,100

40 Komitmen

	Kumpulan		Bank	
	2020	2019	2020	2019
	BS'000	BS'000	BS'000	BS'000
Komitmen:				
Kemudahan kredit yang belum digunakan	294,957	160,811	294,957	160,811
Deposit hadapan	3,357	612,318	3,357	612,318
Jumlah	298,314	773,129	298,314	773,129
Perbelanjaan modal:				
- Diluluskan dan dikontrakkan tetapi tidak diperuntukkan didalam penyata kewangan	4,670	5,451	4,670	5,451
- Diluluskan tetapi tidak dikontrakkan dan diperuntukkan di dalam penyata kewangan	1,604	324	1,604	324
Jumlah	6,274	5,775	6,274	5,775
Jumlah komitmen	304,588	778,904	304,588	778,904

41 Kecukupan modal

Pengurusan modal

Matlamat Kumpulan apabila menguruskan modal adalah untuk mengekalkan kedudukan yang mantap bagi menyokong pertumbuhan perniagaan dan mengekalkan keyakinan pelabur, penyimpan, pelanggan, agensi penarafan dan keyakinan pasaran. Sejajar dengan ini, Kumpulan menguruskan modalnya secara aktif dan memastikan nisbah kecukupan modal yang mengambilkira profil risiko Kumpulan berada di tahap minima kawal selia. Kumpulan dan Bank mempunyai polisi dividen untuk mengagihkan dividen yang mana mengambil kira keperluan modal, keuntungan ditahan yang boleh diagihkan, aliran tunai dan lain-lain faktor disamping memastikan kepatuhan terhadap undang-undang dan peraturan. Kumpulan dan Bank telah menggunakan semua pengisytiharan dan tafsiran IFRS yang efektif dalam mencapai kedudukan modal Kumpulan dan Bank.

Nisbah kecukupan modal

Kumpulan dan Bank diperlukan untuk mematuhi dengan nisbah modal teras dan risiko wajar kecukupan modal yang diarahkan oleh AMBD. Kumpulan dan Bank telah mematuhi semua nisbah modal yang diarahkan dalam sepanjang tempoh.

	Kumpulan		Bank	
	2020	2019	2020	2019
	B\$'000	B\$'000	B\$'000	B\$'000
Modal kawal selia				
Modal teras (Modal peringkat 1)	1,269,881	1,263,197	1,169,212	1,163,263
Modal tambahan (Modal peringkat II)	18,586	15,877	17,239	14,899
Ditolak: Pelaburan dalam syarikat bersekutu dan anak syarikat	(7,080)	(7,080)	(39,924)	(39,924)
Jumlah asas modal	1,281,387	1,271,994	1,146,527	1,138,238
Jumlah kewajaran risiko				
Jumlah kewajaran risiko bagi risiko kredit	5,696,379	5,616,528	5,320,622	5,253,906
Jumlah kewajaran risiko bagi risiko operasi	621,815	617,489	603,460	595,858
Jumlah kewajaran risiko bagi risiko pasaran	82,728	2,423	82,728	2,423
Jumlah kewajaran risiko	6,400,922	6,236,440	6,006,810	5,852,187
	Kumpulan		Bank	
	2020	2019	2020	2019
	B\$'000	B\$'000	B\$'000	B\$'000
Nisbah modal				
Nisbah modal teras (Peringkat 1) kadar %	19.8%	20.3%	19.5%	19.9%
Jumlah nisbah kadar modal %	20.0%	20.4%	19.1%	19.4%

Selepas pembayaran dividen berjumlah B\$133,208,960 untuk tahun kewangan 2019 pada 2 Julai 2020, Teras yang diselaraskan nisbah modal (Tahap 1) dan nisbah jumlah modal untuk 2019 masing-masing adalah 17.6% dan 17.2%.

Nisbah kecukupan modal diperolehi setelah pelarasan IFRS, kecuali bagi pelarasan berhubung dengan yuran yang dipermodalkan, cagaran, keuntungan yang digantung dan peruntukan bagi kemerosotan.

Menurut Seksyen 11 (2) Perintah Perbankan Islam, 2008, Kumpulan dan Bank tidak boleh, pada bila-bila masa, mempunyai nisbah modal Peringkat 1 kurang daripada 5 peratus dan jumlah nisbah kecukupan modal kurang daripada 10 peratus atau peratusan sebagaimana yang ditentukan oleh Autoriti.

42 Liabiliti kontingen

	Kumpulan		Bank	
	2020 B\$'000	2019 B\$'000	2020 B\$'000	2019 B\$'000
Surat-surat kredit	41,883	14,956	41,883	14,956
Jaminan, bon	196,598	269,469	196,598	269,469
Jaminan penghantaran	7,613	25,918	7,613	25,918
Penerimaan	17,946	353	17,946	353
Penyertaan risiko perdagangan	63,681	23,484	63,681	23,484
Bil impot	1,199	457	1,199	457
Jumlah	328,920	334,637	328,920	334,637

Dalam urusanniaga biasa perniagaan, Kumpulan dan Bank mengalami beberapa liabiliti kontingen jangka tertentu yang mempunyai hak tuntutan balik kepada pelanggan mereka. Tiada kerugian besar dijangka berlaku daripada urusanniaga ini.

کي . في . عيم . جي .

KPMG
Unit 401- 403A, Wisma Jaya
Jalan Pemancha
Bandar Seri Begawan BS8811
Brunei Darussalam

Telephone +673 222 8382
+673 222 6888
Fax +673 222 8389

LAMPIRAN 1

Independent Auditors' Report

To the Shareholders of Bank Islam Brunei Darussalam Berhad

Report on the Audit of the Consolidated Financial Statements

Opinion

We have audited the consolidated financial statements of Bank Islam Brunei Darussalam Berhad (the 'Bank') and its subsidiaries (the 'Group'), which comprise the statements of financial position of the Group and the Bank as at 31 December 2020, the income statements, statements of comprehensive income, statements of changes in equity and statements of cash flows of the Group and the Bank for the year then ended, and notes, comprising significant accounting policies and other explanatory information as set out on pages FS1 to FS128.

In our opinion, the accompanying consolidated financial statements are properly drawn up in accordance with the provisions of the Brunei Darussalam Companies Act, Chapter 39 ('the Act'), Islamic Banking Order, 2008 ('the Order') and International Financial Reporting Standards ('IFRSs'), so as to give a true and fair view of the financial position of the Group and of the Bank as at 31 December 2020, and the financial performance and cash flows of the Group and of the Bank for the year then ended.

Basis for Opinion

We conducted our audit in accordance with International Standards on Auditing ("ISAs"). Our responsibilities under those standards are further described in the *Auditors' responsibilities for the Audit of the Consolidated Financial Statements* section of our report. We are independent of the Group in accordance with the ethical requirements that are relevant to our audit of the consolidated financial statements in Brunei Darussalam, and we have fulfilled our other ethical responsibilities in accordance with these requirements. We believe that the audit evidence we have obtained is sufficient and appropriate to provide a basis for our opinion.

Other information

Management is responsible for the other information. The other information comprises all information in the annual report other than the consolidated financial statements and our auditors' report thereon.

We have obtained the Directors' Report, Statement by Directors and Shariah Advisory Body Report prior to the date of this auditors' report.

Our opinion on the consolidated financial statements does not cover the other information and we do not express any form of assurance conclusion thereon.

In connection with our audit of the consolidated financial statements, our responsibility is to read the other information and, in doing so, consider whether the other information is materially inconsistent with the consolidated financial statements or our knowledge obtained in the audit, or otherwise appears to be materially misstated. If, based on the work we have performed on the other information obtained prior to the date of this auditors' report, we conclude that there is a material misstatement of this other information, we are required to report that fact. We have nothing to report in this regard.

Responsibilities of Management and Those Charged with Governance for the Consolidated Financial Statements

Management is responsible for the preparation and fair presentation of the consolidated financial statements in accordance with the provisions of the Act, the Order and IFRS, and for such internal control as management determines is necessary to enable the preparation of the consolidated financial statements that are free from material misstatement, whether due to fraud or error.

In preparing the consolidated financial statements, management is responsible for assessing the Group's ability to continue as a going concern, disclosing, as applicable, matters related to going concern and using the going concern basis of accounting unless management and directors either intends to liquidate the Group or to cease operations, or has no realistic alternative but to do so.

Those charged with governance are responsible for overseeing the Group's financial reporting process.

Auditors' Responsibilities for the Audit of the Consolidated Financial Statements

Our objectives are to obtain reasonable assurance about whether the consolidated financial statements as a whole are free from material misstatement, whether due to fraud or error, and to issue an auditors' report that includes our opinion. Reasonable assurance is a high level of assurance, but is not a guarantee that an audit conducted in accordance with ISAs will always detect a material misstatement when it exists. Misstatements can arise from fraud or error and are considered material if, individually or in the aggregate, they could reasonably be expected to influence the economic decisions of users taken on the basis of these consolidated financial statements.

As part of an audit in accordance with ISAs, we exercise professional judgment and maintain professional skepticism throughout the audit. We also:

- Identify and assess the risks of material misstatement of the consolidated financial statements, whether due to fraud or error, design and perform audit procedures responsive to those risks, and obtain audit evidence that is sufficient and appropriate to provide a basis for our opinion. The risk of not detecting a material misstatement resulting from fraud is higher than for one resulting from error, as fraud may involve collusion, forgery, intentional omissions, misrepresentations, or the override of internal control.
- Obtain an understanding of internal control relevant to the audit in order to design audit procedures that are appropriate in the circumstances, but not for the purpose of expressing an opinion on the effectiveness of the Group's internal control.

- Evaluate the appropriateness of accounting policies used and the reasonableness of accounting estimates and related disclosures made by management.
- Conclude on the appropriateness of management's use of the going concern basis of accounting and, based on the audit evidence obtained, whether a material uncertainty exists related to events or conditions that may cast significant doubt on the Group's ability to continue as a going concern. If we conclude that a material uncertainty exists, we are required to draw attention in our auditors' report to the related disclosures in the consolidated financial statements or, if such disclosures are inadequate, to modify our opinion. Our conclusions are based on the audit evidence obtained up to the date of our auditors' report. However, future events or conditions may cause the Group to cease to continue as a going concern.
- Evaluate the overall presentation, structure and content of the consolidated financial statements, including the disclosures, and whether the consolidated financial statements represent the underlying transactions and events in a manner that achieves fair presentation.
- Obtain sufficient appropriate audit evidence regarding the financial information of the entities or business activities within the Group to express an opinion on the consolidated financial statements. We are responsible for the direction, supervision and performance of the group audit. We remain solely responsible for our audit opinion.

We communicate with those charged with governance regarding, among other matters, the planned scope and timing of the audit and significant audit findings, including any significant deficiencies in internal control that we identify during our audit.

KPMG
Certified Public Accountants

Sufian bin Zainul Abidin
Public Accountant

Brunei Darussalam
Date: 20 March 2021

Bruneian at Heart

Contact Centre +673 223 8181

BIBDBRUNEI

www.bibd.com.bn